

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

0712-N°33

2004

20

Պ Ա Տ Ա Ր Ա Գ
Վ Է Ա Յ Ի Ն ՈՒ Ա Տ Է Թ Լ Է Ր Ի

ԱԶԻԶ ՔԻԹԱՊԸՆ ԹԱԼԻՄԱԹՐ ԻԻԶԻՐԷ
ՄԻԻԼՍՍԷՍ

ԳԱՅՍԷՐԻ ՍԵՐՓԻՍԿՈՊՈՍՈՒ ՎԷՔԻԼԻ

ՊՕՂՈՍ Չ. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

Թ Է Է Լ Ի Ց Ի

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

ԹԱՊԻԱՆԷԻ ԿԱՐԱՊԵՏ Գ. ՊԻՊԷՌԵԱՆ

—
1 8 8 0

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

Ալլահ բուհ տըր , վէ քէնտի տախիլի մուամէլա-
 թընը բուհլա իծրա էտէր : Լաքին Ալլահըն իշպու տա-
 խիլի մուամէլաթընտան մաստա , տիկէր խարիճի
 պիր ճինս մուամէլաթը տախի օլուպ , ծնլարը խարի-
 ճէ վէ ինսան ճինսինէ իպրազ , վէ ծուռ քէնտինէ
 իլհազ էթմէ.ք իլին , քէնտի զաթընը ինսան սիւրէթին-
 տէ վէ մատտի գըլյաֆէթտէ ինսանլարա իրաա էթ-
 միշ տիր :

Եվվէթ Ալլահ բուհ տուր , լաքին եարաթտըղը ին-
 սան , քէնտի կիպի բուհ տէյիլ տիր , քի ծուռնլա
 բուհանիճէ մուամէլէյէ կիրիշին : Վէ հաթթա պու-
 ինսան քէնտի տէրուհինտէ թաշըտըղը բուհուհն պիլէ
 կէրէ.ք Ալլահա , վէ կէրէ.ք եարատըլմըշա բաճի օլան
 բուհանի մուամէլէսինի հէր պար քէնտի վիճուախին
 ազալարը վասէթասը իլէ ըզհար , վէ իպրազ էտէր .
 պու քի ինսան թապիաթընըն գայտէսի վէ խըլգէթի
 իգթիղասընտան տըր : Պու գայտէյէ բաղմէն վէ թէ-
 բահիւմէն . Ալլահ տախի ինսան իլէ մուվաֆըգ սու-
 բէթտէ մուամէլաթը իլահիլէսինի իծրա էթմէյէ քէ-
 բէմ , վէ ինամ պույուրմուշ տուր : Իշթէ պու մազսէ-
 տի իլահիլէսինէ մէպնի , նուրտան վէ բուհտան օլան
 քէնտի մէլայի.քլէրինէ նիչէ տէֆա , վէ նիչէ վազըթ-
 լարտա ինսան քիտլէթի , վէ ինսան հարա.քէթի վէ-
 բիպ , ծնլարը ինսան իլէ միւլազաթ էթտիրմիշ տիր :
 Իշթէ պու էճիլտէն ինսան թարաֆընտան Ալլահա իպ-
 բազ օլաճազ ըզհարը ուպուտիլէթին մատտի սիւ-
 բէթտէ քէնտինէ իպրազ վէ իրաա օլունմասընը շէ-

Պօլա վէ Շիլա Աւատեալար .

« Օւ շէհէլէրոհն Կելքէլէրէնտէ , Նըսաղէֆտէ պուլանան
 Աւատեալարոհն վէ Բահանալարոհն Ռէնպին օլունմուշ օլան էֆ-
 լերի Բուսմայա ծնլարա Ռէնպին էրէր էրիլէր » :

Գործ. Ժ.Ձ. 4

38574-67

տիտէն էմր էթմիշ տիր : Իշթէ պու էճիլտէն , մատ-
 տի սիւրէթտէ քէնտինէ հէյքէլ վէ մէսքեան օլաճագ
 ահտ սանտղընըն եափըլմասընը Մովսէստէն , վէ Ե-
 րուսաղէմ Տաճարընը Սողոմոնտան էմր իտիւպ , ծնւ-
 րը քէնտինէ խանէ տէյու գապուլ էթմիշ տիր : Պու
 էճիլտէն Ալլահ քէնտինէ մատտի սիւրէթտէ մէզպահ-
 լար ինչասը , վէ իւղէրլէրինտէ քիւննիւքլէր , պահար-
 լար , աթէշլէր , գանտիլլէր , հէտայէլէր , վէ էնվայի
 գուրպանլար մատտէթէն սունուլմասընը , վէ թագ-
 տիմ օլունմասընը էմր էթմիշ տիր : էլի եօղ իքէն Ալ-
 լահըն , պաղուսը եօղ իքէն , այաղը . սիւրէթը եօղ
 իքէն . Բապպըն էլի պունու եափտը . Բապպըն պա-
 զուսը պունա գատիր տիր . Բապպըն կէչիտինտէ ,
 Բապպըն կէօղլէրի էծնիւնտէ , վէ ղայրիհիւմ . պու
 թապիրաթը մատտիյէ վէ զահիրէյի քիւթիւպը շէ-
 րիֆ պու էսպապէ մէսնի իսթիմալ էթմիշ տիր : Եէ-
 րէ , կէօյէ սըղմաղ Ալլահ , հատտը հուտուտը եարա-
 տան վէ նասպ էտէն Ալլահ՝ (Եսայ . 2 . 1 : Եղէկ . Ա . Բ.)
 նուրտան գուշատըլմըշ , վէ ալթըշար գանատըր Բե-
 րովբելէրտէն իհաթա օլունմուշ , վէ պիր ուլու թաթթ
 իւղէրինտէ օթուրմուշ կէօրիւնիւր : Բէզա տէօրթ ճինս
 գանատըր ղէվաթտան շէքիլէն պիր աթէշ արապատը
 իւղէրինտէ օթուրմուշ՝ վէ կէօղ տայանմաղ տէրէճէտէ
 իհթիլամնուրու իլէ միւնէվիլէր ինսան շէքիլտէ Ալ-
 լահըն սիւրէթինի միւշահատէ էտէն ելինէ պու քիւ-
 թիւպը շէրիֆ տիր :

Պունլար , վէ պունլարա միւմասիլ շէքլ վէ հարա-
 քեաթ պաշգա պիր շէյտէյիլ . անճագ պէօյէ մատ-
 տի վէ զահիրի էվասըթլա՝ վէ իւսիւլ իլէ , վէ գայ-

տէլէրլէ , Ալլահըն մագաստը ինսանը քէնտինէ թա-
 գարուպ վէ իլհագ էթտիրմէք տիր : էվիլէթ պու
 մագաստա մէսնի , ինսան քէնտի իպատէթ վէ քէն-
 տի սահիպը մութլագընա հէօրմէթ վէ հիւննիւ սիւ-
 րէթլէ , վէ իգտամ՝ , վէ տէհշէթլէ քէնտի ուպուտի-
 յէթինի իպրագ վէ ինֆագ էթսին տէյու , պիր վալի-
 տէ քէնտի էվլատընա թալիմ վէ թէրպիյէ էտէր կի-
 պի , Ալլահ տա ինսանա վաղիֆէսինի թալիմ վէ թա-
 րիֆ էտէր , վէ պու ուպուտիյէթին իլք սիւրէթինի վէ
 ային ու առէթինի Մովսէսէ իրաա էտիպ , շէտիտէն
 թէնպիհ էտէր « զգոյշ լեր . առնել զամենայն ըստ օ-
 րինակին՝ որ տուաւ քեզ , ի լերինն » Իշթէ պուրալարը-
 նա իսթինատէն , Բիլիսէտէ վէ Պատարագտա իսթի-
 մալ էթտիղիմիլ ային ու առէթլէրին էքսէրիսի աղիլ
 Բիլիսէնին էմրի իլէ իճրա օլունմագտա իսէ տէ , պու
 ճիւմէ ծնլարըն քեաֆֆէսի զաթէն Ալլահըն շիֆաէն
 վէ թահիրէն օլան քէլամլարընա միւսթէնիտ տիր-
 լէր : Պունուն իչին Բիլիսէ խասիմլէրինին եէօվմիյէ
 հիճիվլէրինէ գարշըլըգ ճէօմաաթըն էլինտէ հաղըր
 պիր սիլահ՝ եա աղըրնտա պիր ճէվապ օլմագ . վէ
 սատէտիլ ճէօմաաթըն պու խասիմլէրին սէօղլէրի նէֆ-
 սանիյէթ վէ մէրամտան նէշէթ էթմիշ օլտուղունու աղ-
 նամասը իչիւն , վէ Ալլահըն Բիլիսէսինտէ Պատարա-
 գըն եէօվմիյէ իճրա էտէկէլմիշ օլան ային ու առա-
 թընըն Ալլահըն աղիլ քէլամլարը ահքեամընա մուա-
 Փըրգ վէ միւթապըր օլտուղունու կէօրէրէք , Ֆիքրի-
 նէ վէ եէօվմիյէ իճրա էթտիղի միւղատտէս իպատէ-
 թինէ խալլ կէթիրմէմէք իչին , պու ուֆաճըր Բի-
 թապա թէշէպպիւս օլունտու :

Պուրատա իխթար էտերիզ : Պարարագ վէ այն ու
 արարել տէմէմիզէ , ֆիքրիմիզ պու արարողութիւնն
 լարըն նէ զահիրէն մագամլարընը , եախօտ սիւէ-
 ըր իճրախյէլէրինի , վէ գայտէլէրինի , նէտէ քեաֆ-
 ֆէսինի եէքիւնէն թահրիը էթմէք տիր : Անճագ պու
 իճրա օլունան ատաթը զահիրէնին պիր գաչընը եա-
 լընը՝ եախօտ իսիմլէրինի զիքր իաիւպ , ճնլարըն գա-
 տիմ վէ Ալլահըն մագպուլը օլան պիր գայիտէ վէ
 պիր քէյֆիյէթ , վէ տէյիլ միւճիւպը նէֆրէթ օլ-
 տուգլարընը իսպաթ էթմէք տիր : Վէ պունա տայիր
 լազրմ օլան տէլայիլը ազիզ քիթապտան եազըպ կէօս-
 թէրմէք տիր : Պունա միւվաֆֆագ օլտուղումուզ հալ-
 տէ՝ թապիաթը մասլահաթ խասիմլէրին պու ային ու
 ատաթ պապընտա ֆիլիսէյէ էթտիքլէրի հիճվլյաթըն
 նահագգ վէ վահի օլտուգլարը զահիրէն վէ քեա-
 ֆիյէն թէպէյեիւն էթմիլ օլուր : Վէ կաթողիկէ ֆի-
 լիսէնին ճէմիյէթինէ քէնտի ային ու ատէթլէրի իճ-
 րասընտա էմնիյէթ վէ թագվլիյէթ հասըլ օլմուլ օլուր :
 Մագաթ տէֆաթէն իխթար էտերիզ , իչպու ֆիթապ-
 տա եազտըղըմըզ մէվատտըն հէման ճիւմլէսինտէ
 պիրպիրինէ միւթթէֆիզ իքի ճիհէթլէրի օլուպ , եա-
 նի Ագայիտ՝ վէ Ային ու Ատաթ ճիհէթլէրի , ճան
 հասարայ եւ արարողութիւնէ , պիղիմ ֆիքրիմիզ Ագա-
 յիտ ճիհէթինէ միւտախէլէ էթմէյէրէք , անճագ օլ-
 ագայիտին իճրասը սըրասընտա իսթիմալ օլունան ա-
 յին ու ատաթը իպրազ , վէ պունլարըտա կէթիրէ-
 ճէյիմիզ իսպաթլարտան եալընըզ իսթիքրաճ էթմէք
 տիր . եանի կէթիրիլէն իսպաթլար Ագայիտի թէպէյ-
 եիւն էթմէք մագամընտա կէօրիւնիւրսէլէրտէ , ա-

սըլ մագսատըմըզ ճնլարտան եալընըզ պու ային ու
 ատաթը թահրիը վէ թէպէյեիւն էթմէք տիր :

Մուսխարէն պու քիթապը ասըլ էրմէնի լիսա-
 նըմըզլա եազմադ ճայիզ , վէ պիղլէրէ տահա լէզիզ
 կէլմիլ իտէտէ , հայըֆ քի միլլէթիմիզին տիկէր պիր
 գըամընըն պիպախթլըղընա պինաէն՝ ասըլ քէնտի մա-
 տէր լիսանընա աչինա պուլունմատըղընտան , վէ հէ-
 ման ճիւմլէսի թիւրքճէ լիսանընա տախի վագըֆ օլ-
 տուղունտան , պու իքի գըամըն միւթէսավիէն իս-
 թիֆհամը վէ իսթիֆատէսի իչիւն , մէճպուրէն պու-
 նուն տա թիւրքիւլ իպարէ լիսանլա թէէլիֆ վէ թահ-
 րիը օլունմասը միւրաճճահ կէօրիւնմիւլ տիր :

ԱՀՏԼԱՐ ԻԹԹԻՖԱԳԸ ԵՍԽՕՏ ՄՈՎՍԷՍԻՆ ՎԷ ՔՐԻՍՏՈՍ
ԷՖԵՆՏԻՄԻՁԻՆ ՆՕՄՈՍԼԱՐԸ

Կիւնէշ տօղտուղունտա այրն շաֆգը արթըգ կէօրիւնմէգ-
սէտէ լաղվ օլմաղ իքմալ օլուր, հաքէգա ըրմագլար տէնիղէ գա-
րըշոա, լաղվ օլմաղ իքմալ օլուր: Սէպէպի, չիւնքի պունլար
հէմ թապիաթ օլտուգլարը իչիւն, եէք տիկէրինի տէլիլքի
լաղվ էտէր, անճագ իքմալ էտէր: Վէ ասլընա էյի տիգգաթ
էտէրսէն, այ քէնտի նուրունու կիւնէշտէն այլըր: Ըրմագլար
տախի հասպէլ մէյըր էճսամ՝ տէնիղէ միւնսապ օլուպ՝ տէօ-
քիւլտիղի կիպի, Ալլահ տախի Մովսէսէ Սինա տաղընտա իչ-
պու թապիի գարարը թէպիլղ:

¹ « Սագըն քի հէր շէյի սանա տաղտա վէրիլէն էմսալէ
թաթպիգան եարասըն » տէյի էմր էտէր: Իշթէ պու կէօս-
թէրիլէն իլք էմսալ վէ իլք էօրնէկ Քրիստոս վէ Քիլիսէ, վէ
թալիմաթը եախօտ եէնի նօմոսը տէմէք տիր՝ նասըլ քի Պօ-
ղոս առաքեալ աչըգտան եաղըյօր:

² « Զիրա նօմոս միւճիպինճէ գուրպան սոււնան քահանա-
լար վար ըտը՝ ծնլար քի սէմալի շէյլէրին էմսալինէ վէ կէօլ-
կէպինէ կէօրէ իճրա օլուր ըտըլար, նասըլ քի հէյքէլին շատը-
րընը եախաճաղը վագիթ Մովսէսէ էմր օլունտու »: Վէ պու
իլք էմսալ իշթէ պու եէնի անտ սըր, քի էվէլքինի եէնի
անա թէսմիյէ էտիյօրսէ, պու իքինճիլի տահա էյի անտ՝ լա-
ւագոյն ուխտ թէսմիյէ էտէր:

³ « Տահա էյի օլան անտա միւթահիւտ օլտու »:

⁴ « Տահա էյի օլան անտըն մէանճըսը տըր » եանի Քրիստոս:

Պու եէնի անտըն էսքի անտտան էյի օլտուղունուն պաշ-
լըճա սէպէպի, չիւնքի էսքի անտ եէնի անտըն պիր ճանսըգ
թասվիրի իտի, վէ կէօլիէսի՝ եէնի անտ իսէ, էսքի անտըն
ասըլ, վէ օլ թասվիրին ասըլ սահիպի տիր, ծնու քի Ալլահ
Սինա տաղընտա իլք էվէլ Մովսէսէ իպրագ վէ իրաա է-

¹ Եւ. ԻԵ. 40:

² Եբբ. Ը. 5:

³ Է. 22:

⁴ Ը. 6:

տիւպ , պուճոճն էմսալինի վէ թասվիրինի իճրա էթ՝ տիգ-
 գաթ էթ՝ տէյի էմր էտէր : Ասըլ օլան զաթ՝ առէմ օլսոճն՝ ա-
 խէր նէ մատտէ օլուրսա օլսոճն՝ մէյտանէ կէլտիղինտէ , օլ
 վազիթ պու թասվիր մագսատինէ միււվաֆֆագ օլուր . օ քի
 սալընըն օլտուղունա տէլալէթ էտէր : Այ կիւնէշտէն շավգը-
 նը ալըրսատա , կիւնէշին տօղտուղունտա , նէ՞ այ կէօրիւ-
 նիւր , նէ տէ շավգը , հալ պու քի հէմ այ փարլար , հէմ շավ-
 գը արթար , հէմ տէ իքմալ օլուր , չիւնքի կիւնէշին այա վէր-
 տիղի շավգ , սալընը անասընը պուլուր , վէ տահա գիատէ
 իքմալ օլուր՝ պուճոճնլա այըն նուրու լաղվ օլտու կիպի կէօ-
 րիւնիւրսէտէ՝ պէօյլէ օլմայուպ՝ պիլ աքս այըն նուրու կիւ-
 նէշին նուրունա գարըշըր , վէ տահա գիատէ միւնէվկէր օ-
 լուր :

Պուրատա իխթար էտէրիզ՝ քի էսքի անտըն նօմսարը
 պաշըրճա իւչ նէվի մէվատոր շամիլ իտի : Պիրինճի՝ պէնի իս-
 րայէլին միլլէթճէ՝ վէ բուհանիճէ՝ վէ ճիսմանիճէ գանուն վէ
 ճէզալարընըն թէնպիհաթընը , վէ միււվագգաթէն սիւրէթի ի-
 տարէսինի : Իքինճի՝ ինսան ճինսինին սէլամէթի իչիւն ֆրիս-
 տոս էֆէնտիմիղին թէն ալմասընը՝ վէ օնուն էսարընը : Իւ-
 չիւնճիւ՝ ֆրիստոս էֆէնտիմիղին ֆիլիսէսինի , եախօտ՝ եէնի
 անտըն սալընը շամիլ վէ միււմասիլ էօրնէկէրի վէ թասվիր-
 լէրի իտիլէր :

Պունլարը պիրէր պիրէր իպրազ վէ իսպաթ էտէլիմ :

Էվվէլա Մուվէսէ պիր թաղըմ էմր ու թէնպիհաթ վէ նի-
 դամ , կէրէք միլլէթին սիւրէթի ճիսմանիտէ , վէ կէրէք սիւ-
 րէթի բուհանիտէ միււվագգաթէն վէ վատ պուլըրուլան միււ-
 տէ թօիրաղը՝ վէ տիարը Երուսաղէմէ , վէ փատիշանլարըն
 իտարէ էթմէսինէ միււթասալըզ մէվատ , քի պէտիհի տիրէր :
 Պիլ ֆարզ՝ խարաէլէ սէրվէրլէր գօյասըն՝ անտ սանտըղընա չա-
 տըրլար եափասըն՝ պու չատըրլարա շու սինսիլէ իըղմէթէ
 թախսիս օլսոճն՝ չէօյլէ տուրսուրլար , պէօյլէ տավրանսըն-
 լար , վէ զայրընում , օնլար քի Երուսաղէմէ վիտու պուլտուգ-
 լարընտա , վէ փատիշանլըղլարըն հէնկեամինտէ էքսէր վագ-
 թը հալէ կէօրէ թէպաիլ թէղեիլ օլտուլար :

Լաքին պիղիմ սէօղիւմիււղ սաըլ վէ իւչիւնճիւ մատտէլէրէ
 բաճի տիր : Նօմսարըն վէ ային ու առաթըն հէման ճիււմ-
 լէսի ֆրիստոսա , վէ օնուն թէէսիս էթտիղի ֆիլիսէլէ միւ-
 թէպալիզ շէյլէր իտիլէր : Պիլ ֆարզ՝ Յակոբուն օն իքի էվլա-
 տընըն առաքեալլարըն օն իքի առէտիհի : Պու օն իքինին
 ճիւվէի պիրատէրլէրինի փութիէրէսթ Մըսըրլըլարա փարա
 իլէ սաթմասը , ֆրիստոսուն տաիլի օն իքի խարայէլ միլլէթի
 պըպլթլարընտան միւրէթթէպ օլան ճէմիլլէթտէն փարա իլէ գա-
 մաղլանուպ՝ սաթըլտըղը :

1 Մուվէսին Ալլահ իլէ վէ խարայէլ պէնինտէ իլք անոր
 թէէսիս վէ ագտ էթտիղինտէ , իճրա վէ իսթիմալ էթտիղի .
 Այ՝ է արէն արէն եւայլն քէլիմէլէրի , ֆրիստոսուն եէնի
 անտըն գանը Այ՝ է արէն է՛մ նորոյ արէն՝ որ վասն ճեր եւ
 բաղմաց հեղանի ի քաւութիւն եւ ի թողութիւն մեղաց՝ պու
 պէնիմ գանըմ տըր եէնի անտըն՝ քի սիղին իչիւն , վէ չօգ-
 լարը իչիւն կիւնանլար աֆլըղընա մէղֆէրէթի իչիւն տէօքիւ-
 լիօր :

2 Մուվէսին թարիֆի իւզրէ՝ քեանին գուրպան սունուպ ,
 օնսն գանընտան ալուպ՝ կէրէք հէքէլին էօնիւնէ՝ կէրէք
 ճէօմաաթըն իւզէրինէ էէթ քէրէ սէրիթըղ . ֆրիստոս էֆէն-
 տիմիղին այնը եէտի խորնուրդ իճատ էտիւպ , Ալլահըն լու-
 թուֆլարընը իչպու եէտի մանալի փունարլար վասիթատըլա
 քէնտի ճէմիլլէթինէ պախշ էյլէտիղինէ թէմսիլէն օլմուշ օլ-
 տուղունա : Տէֆա մէզհապտա պուլունան տայիմի սիւրէթ-
 տէ աթէշ , օ քի հիչ պիր վազիթ սէօմէլէճէք իտի : Վէ սա-
 պան վէ ախշամ եօյմիլլէ վէ տայիմի գուրպանլարը :

3 Վէ սայիր էնվայի միւլթէլիֆ գուրպանլար ֆրիստոս
 էֆէնտիմիղին թէէսիսաթը իլանիլլէսինէ վէ ֆիլիսէսինէ պիր
 էմսալ վէ թասվիր իտիկինէ հիչ շէք վէ շիւհիէ եօգ տուր :
 Նասըլ քի Պօղոս Ա .

4 « Էօյլէ իսէ նօմս ֆրիստոսա գատար՝ պիղէ գըլափուզ

1 Մք. Իք. 9 :
 2 Զև. Դ. 5. 17 :
 3 Գաղ. Գ. 24 :
 4 Եֆբ. ԹԳ. 15 :

օլտուռ ք նասըլ քի տահա աչըգտան ,

1 ք Ջիբա նոմոսլար վուզու պուլաճագ էյլիքէրին կէօլ-
կէսինի քէնտի իւղէրլէրինտէ , վէ տէյլլ քի օլ շէյլէրին ասըլ
սըֆաթընը թաշըր ըտըլար ք :

Պու սահիհլիք մէյտանտա տուրտուղու հալտէ , պիւթիւն
օլ նոմոսլար քի Քրիստոս էֆէնտիմիզէ , վէ ծնուն ասըլ վէ
այնը վիճուտի օլան պատարագընա խաս վէ բաճի խալիէր :
Օնլարըն հէփիսի Քրիստոսուն իչպու ալլահանի պատարագը-
նըն կէօլկէսի իքէն , «իւլ բիւթպէսինէ վէ գատրինէ Քրիս-
տոսուն պատարագը իլէ թէրֆի գըլընտըլար , նասըլ քի սուր-
բըն Ոգոստինոս սէօյէր : Մալիւմ պիր քէյֆիլէթ տիր քի ,
կէօլկէ քէնտի քէնտինէ օլամագ , վէ քէնտի հլլցէթի եօգ
տուր . անճագ կիօլկէ տիկէր ասըլ վէ հլլցէթի օլան պիր
գաթըն գալըպը՝ հախօտ թասվիրի օլապլիւր , տաղ օլմասա ,
կէօլկէսի տէ օլամագ , աղաճ օլմասա , կէօլկէսի տէ օլամագ ,
ատէմ օլմասա , կէօլկէսիտէ օլամագ . իչթէ պու տաղ՝ ես
պու ատէմ հուզուրա վէ մէյտանէ կէլիրսէ , պունլարըն կէօլ-
կէլէրի պունլարա պիրէր թասվիր՝ ես պիր գալըպ օլտուղլա-
րը հալտէ , պուրատա ասըլ օլան , քի մէգքիւր ատէմ տիր .
մէյտանա կէլիրսէ՝ ծնուն թասվիրինէ լիւզիւմ գալմագ , նա-
սըլ քի պիր թասվիր քեաղըտտա իքէն , ասընա տէլլ օլուր ,
վէ օլ ասըլ մէյտանա չըգարտա , արթըգ ծնա տէլլլ արամա-
յա լիւզիւմ գալմագ , վէ օլ թասվիրին գըյմէթի օլ վագիթ ա-
սըլ իլէ իլհագ օլուր : Թըպըր շաֆագ նուրու կիպի , քի կիւ-
նէչ տօղմաղտան , կիւնէչ տէլլլ օլուր , վէ կիւնէչ տօղտուղ-
տան սօնրա՝ օլ տէլլլ «իւլ օլուր : իչթէ պու կիպի էսքի
անտըն գուրպսնլարը վէ ային ու ատէթլէրի Քրիստոսուն
միւպարէք վէ Ալլահանի վիճուտի օլան պատարագընըն էմ-
սալը վէ տէլլլը օլուպ՝ ասըլ ատալէթ կիւնէչի մէյտանա չըգ-
տը , ծնլարտա ծնունլա մանէն , միւշէրրէֆ օլտուլար :

Լաքին պուրատա խասսէթէն իխթար էտէրիգ քի , ային
ու ատաթ օլ գատար արթմալը օլ գատար էնէմիլէթ քէսպ

1 եքր. ժ. 1 :

էթմէլի . նէ գատար քի ասըլ կէօլկէտէն Ֆայիգ վէ լայիգ ի-
սէ : էկէրչի Ալլահ օլ էսքի անտըն իգգէթի իլին , պու գա-
տար ալմանի միւգատտէսէ ինտաս . վէ ծնուն մէնուրինինէ
օլ տէրէճէ ինթիլաթ վէ ինգիլատ օլունմասընը էմր ու ինֆագ
էթտի իսէ , օ քի եէնի անտըն պիր սատէ կէօլկէսի իտի .
եա պու եէնի անտըն հուզուրունտա նէ՝ տէրէճէ ազիմ գիյ-
նէթ , վէ տէնչէթ վէ հէօրմէթ , վէ պունուն մէնուրինինտէ
նէ՝ ազիմ իթիլաթ վէ ինթիլաթ իթէմէյէ Ալլահըն հագգը
վար տըր : Մատէմ քի նոմոս Մուլէսին վասիթասիլէ վէրիւ-
տի , լութֆ վէ սահիհլիք Յիսուս Քրիստոս իլէ օլտուլար իսէ .
եանի օլ թասվիրէ վէ կէօլկէյէ պա էմըր խուտա իպրագ օ-
լունան հէօրմէթին . նէ՝ տէրէճէ վէ նէ՝ գատար զիլատէսինի
պու սահիհլիկէ վէ պու ասըլա էթսէք վաճիպ տիր :

1 ք Ջիբա էյեր էօլիւնին թաշլարտա եաղը իլէ թահրիւր օ-
լան խըզմէթի ինթիլամլա օլտուռ . . . բուհուն խըզմէթի նէ՝
գատար ինթիլամլա օլմալը տըր ք :

Պիր տիկէր սահիհլիք տախի վարտըր , քի գաթընտա էյի
օլուն պիր շէյլ Ալլահըն իսթէմէմէսի նա միււքիւն տիւր , մա-
տէմ քէնտի Ալլահանի թապիաթը էյլիք սէր չէնէսի տիր :
Պունա պինսէն պու տէտիկիմիզ նոմոսլարըն իճրայի ային
հէնկեամինտէ , պունլարը էյի տէյու Ալլահ քէնտիւսի նասպ
ու թէէսիս էթտի իսէ , պունլարըն հիչ պիրինի ֆէսի ու նէսի
էթմէգ , անճագ օլ էյի թէէսիս օլմուշ օլան մատտէ քէնտի
մագսատը մաստուընա վասըլ օլունճայա տէկին , քէնտի թա-
պիաթընտա էյի օլուպ . մագսատընա վասըլ օլտուղունտա
վագաա մատտի սիւրէթտէ վէգահրտէ լազվ օլուր վէ էօյլէ
կէօրիւնիւրսէտէ . իչթէ պու թէէսիս օլան մատտէ մագսա-
տինի պուլտուղունտա՝ տահա զիլատէ ծնուն եիւզիւնէ հէօր-
մէթէն միւքէրրէմ օլուր , չիւնքի տահա պիր միււպըգամ գաթ
ըլա՝ օ քի սալը տըր՝ իլհագ օլուր . վէ տահա գուվլէթիսիլէ
իթթիֆագ էտէր : Պիլ Փարզ՝ ան սանտըղընըն չատըրը իս-
րաէլ չէօլտէ իքէն . օլ միււպարէք սանտըղըն միււհաֆաղա-

1 Բ. Կր. Գ. 7 :

սընա լազըմ իտի . լաքին հաչան Սողոմոն Ալլահտան քէնտիւնէ էմր օլան տաճարը պինա էտիււլ՝ աճա սանտրղընը իչինէ վազ էթտի իսէ . օլ չառըր արթըգ գալգտը . լաքին մատտէթէն, վէ տէյիլ քի մանէն . չիւնքի մանէն տահա զիյատէ քէրամէթ քէսպ էթտի . չիւնքի Սողոմոնըն հաիթըղը արթունտան միւզէյէն վէ մասնու պիր ուլու Տաճարա թահվիլ վէ թէպտիլ օլտու : Իշթէ պունա պինաէն սէօյէրիլ քի՝ էյի օլան պիր զաթը՝ Ալլահ մահվ էթմէզ՝ անճագ տահա էյի տէրէճէյէ ծնու թէրֆի գըլար . հախօտ ծնու տահա զիատէ իքմալ էտէր : Վէ պու տա

¹ Քրիստոս էֆ . թալիմաթը իլահիյէտինէ պինաէն տիր քի « Սանմայըն պէն նօմոսլարը , հախօտ փէյիէմպէրլէրի չէօզմէյէ կէլտիմ . խայր , չէօզմէյէ կէլմէտիմ , իլլա իքմալ իթմէյէ . սահիհէն տէրիմ սիզէ , կէօյ վէ եէր կէչինճէյէտէք , նօմօստան հա փէյիէմպէրլէրտէն պիր յովտ՝ քի պիր նօզթա տըր , կէչմէյէճէք , թա քիմ հէփիսի թէքմիլ օլտուն . հէր քիմ քի պու թէնպիլիէրին էն քիւչչիւկինտէն պիրիսինի չէօզէրսէ՝ վէ ինսանլարա էօյլէ էօյրէտիրսէ՝ սէմանըն փատիչաչըղընտա քիւչչիւք չաղըրլաճագ . ամմա օ քի էտէր վէ էօյրէտիր , օ սէմանըն փատիչաչըղընտա պէօյիւք չաղըրլաճագ տըր » : Հաքէզա Ղ. Կ. Ժ. 9 . 17 : Յակը . Բ. 10 : Իշթէ պունը տախի Պօղոս Ա. աչըգտան թաստիզ էտէր

² « Խմտի իման իլէ (հանի Քրիստոսուն իմանը իլէ) նօմոսը իպթա՛լ մի էտէրիզ . հաչա՛ , անճագ նօմոսը թաստիզ էտէրիզ » հանի նօմոսը լաղվ էթմէյիլ . անճագ զաթընտան զայիֆ . վէ կէօլկէ օլանը տահա զիատէ գուվէթիէնտիրիլիլ . կէօլկէյի վէ թասպիլիլ ասընա իլահգ էտէրիզ : Վէ թէքրար Պօղոս Ա. ³ « Պունուկա պէրապէր նօմոս աղիզ տիր , վէ թէնպիլ աղիզ վէ հագ վէ ֆայտէլի տիր » : Հաթտէ Քըրիստոսուն նօմոսուիլէ միւթթէհիա վէ միւթթէֆիլ օլտուղունու հազար , զիրա հահուտիլէրի աղաճըն քէօքիւնէ , վէ

¹ Մատ. Ե. 17 :
³ Ե. 12 :

² Հու. Գ. 28 :

թայֆէլէրի պու աղաճա աչանմը տալլարա թէչպիհ էտէր ,
¹ « Սէն քի (հա՛ հէթանոստէն տէճմիւչ խրիսթիան) հապանի զէյթին աղաճը իտին . ծնլարա աչանտըն (հանի հահուտիտէն տէճմէ խրիսթիանլարա) » 20 . 21 . 24 : վէ պու աղաճըն քէօքիւնին աղիզ օլտուղունու , վէ պունա աչանմըչլարըն տախի օլ սէպէպտէն աղիզ օլտուղունու սէօլէր ,

² « Ային ու ատէթիլէրին նօմոսունու քէնտի էմրլէրիլէ լաղվ էթտի (մէն էթտի խափանեաց) քի քէնտի նէֆսինտէ իքիսինի տէ եէնի ատէմ թէչքիլ էթտին , վէ պիրլէչթիրտին (արար խաղաղութիւն) վէ իքիսինի պիր թէն վասիթասը իլէ քէնտի խաչընտա Ալլահ իլէ պարըչթըրսըն » : Եանի Մովսէսին ային ու ատէթիլէրին քի Քրիստոսուն նօմոսունուն վէ քիլիսէթինին կէօլկէսի վէ թասպիլիլէրի իտիլէր , մատտէթէն վէ զահիբէն օլան պիլիլէրինի գալտըրուպ . մանէն վէ հաղիզէթէն էվիլէրի վէ էսքի նօմոսը եէնի թէէսիս օլմուչ նօմոսու իլէ պիրլէչթիրէրէք , ծնլարտան պիր եէնի ատէմ իհտաս էտէր կիպի . քէնտի նօմոսունու թէչքիլ վէ թէէսիս , հանի թասպիլիլին եէրինէ ասըլ կէրչէքիլիլ նասպ էթտի , վէ պունու պէօյլէ էթմէսինին սէպէպի տէ . զիրա էսքի նօմոսուն խէլաս պապընտա հիչ պիր գուվէթի կօլուտու , անճագ էսքի նօմոստան վէ եէնի քէնտի նօմոսունտան քէնտի վիճուտինտէ պիր եէնի ատէմ՝ պիր գուվէթիլ ատէմ , հանի իման վէ նօմոս թէչքիլ էթտի : վէ պունուն իչին Պօղոս Ա. ³ « Խմտի պունտան պէօյլէ հապանճը վէ զարիպ տէյիլիւնիլ . իլլա աղիզլէրին վէթանտաչլարը . վէ Ալլահըն խանէ ահալիսի . Առաքալլարըն վէ մարգարէլէրին թէմէլիլ իւզէրիւնէ հաիլըմը (սընըզ) ծնուն քի քէօչէ պաչը Յիսուս Քրիստոս տուր » :

Իշթէ պու էճիլտէն վէ պու սէպէպէ մէպին տիր քի՝ Քիլիսէլիմիզտէ . կէրէք ժամըրգութիւն տուալարընտա , վէ կէրէք պատարաղլարտա , զիրքլէր՝ վէ մարգարէութիւնլէր՝

¹ Ժ. Ա. 16 :
³ 19 :

² Եֆ. Բ. 15 :

վէ ընթերցուածլար , կէրէք էսքի ահա քիթապարընտան՝ կէ-
 րէք Աւետարանտան օգուճուր : Չիւնքի իքիսինին տէ խըզ-
 մէթի պիր մագսատը խիւտայա վէսիլէ օլմագտան իպարէթ
 տիր : Վէ իքիսինին տախի քէլամը վէ հիւքմիւ , քէլամը
 խիւտա , վէ հիւքմիւ խիւտա օլտուղու էճիլտէն . գիրքլէր
 խորանըն սօլ թարաֆընտա , վէ Աւետարան խորանըն սաղըն-
 տա օգուճուր , վէ պէօյլէճէ էսքի Ահա՝ եէնի Ահտա գըլափուզ
 օլմուշ օլուր : Պուճու Պօղոս Առ. տիկէր պիր էմապըլա
 թէֆսիր էտէր : Եանի Աքրահամըն Հագար վէ Սառա իոմին-
 տէ իքի դէվճէսի , վէ իքիսինտէն տէ պիրէր էվլատը օլուպ :
 Հագար վէ օղլու իսմայէլ . քի խալայիգ օլուպ . պուճուր ա-
 սըլ գատընը պուլուճան Սառայա՝ վէ ճուճն մէշրու՝ վէ միւժ-
 տէ էվլատը պուլուճան իսահակա խըզմէթ էտէճէք իտիլէր .
 ամմա իքիսիտէ միւսավաթան միրասիօր օլամագ ըտը . վէ
 միրաս էվլատը պիր եպընըգ իսահակ իտի . 1 « Չիրա եա-
 գըլմըշ տըր քի Աքրահամըն իքի էվլատը վար ըտը , պիրի խա-
 լայրգտան (քէօյլտէն) . տիկէրի Ագատտան (եանի Սառատան)
 լաքին խալայիգտէն օլան թէնճէ տօղմուշ ըտը (եանի թա-
 պիի սիւրէթտէ օլան տօղուշտան) վէ աղատտան օլան միւժ-
 տէճէ (եանի թապիլէթին խարիճինտէ օլան գուվվէթ իլէ) օ
 քի մանէվի էօրնէկ տիր . (որ է առակ օրինակի) զիրա պուճ-
 լար իքի ահալար տըրլար , պիրի Սինա տաղընտան խըզմէթ
 իչին տօղմուշ , օ քի Հագար տըր . չիւնքի Հագար Սինա տա-
 ղը Արապիսթանտա տըր , Նրուսաղէմէ միւսավի տիր . զիրա
 էվլատարը իլէ պէրապէր խըզմէթ էտէր (եանի Հագար Սինա
 տաղը՝ վէ Նրուսաղէմ տախի Մովսէստէն վէրլիլէն նօմոսա
 հալէն խըզմէթ էտէրլէր . վէ աղատ տէյիլլէր) ամմա սէմավի
 Նրուսաղէմ (եանի Քրիստոսուն եէնի ահալը , վէ Քիլիսէսի) ա-
 գատ տըր . օ քի ճիւմլէմիգին վալիտէսի տիր » :

Տէմէք քի՝ պու իքի ահալար պիրիպիրինին խըզմէթի ի-
 չիւն թէէսիս օլմուշար . վէ եէք տիկէրինի ըէտտ էթմէզ .
 անճագ պուճուճն միւղայիլի , իլք Ահա իքինճի Ահտա գըլա-

Գաղ. Գ. 22 :

վուպ օլտու . Մովսէսին նօմոսու Քրիստոսուն նօմոսունա՝
 Մարգարէլէր՝ Առաքեալլարա , եէրտէքի Նրուսաղէմ՝ կէօյտէ-
 քի Նրուսաղէմէ , եանի իարաէլ քիլիսէսի , Քրիստոսուն քի-
 լիսէսինէ , հէմ խալայըգ քէնտի խաթունընա խըզմէթ էտէր
 կիպի խըզմէթ էթտի . հէմ տէ ճա գըլափուզ օլտու : Եօյլէ ի-
 սէ՝ տիննէյէլիմ 1 « Իմտի նօմոսար Ալլահըն միւժտէսիննէ
 զըթթ մը տըրլար , հաշա . . էօյլէ իսէ՝ նօմոս (էսքիսի) Քրիս-
 տոսա տօղրու պիղլէրէ գըլափուզ օլտու , քի իման իլէ սա-
 տըգ օլալըմ » էվվէթ պիրիպիրիննէ զըթթ օլանլար . եէք տի-
 կէրիննէ գըլափուզ օլամագլար , պու թապիլի տիր , վէ իքիսի-
 նին մէրճիլի վէ մէրքէզլի՝ վէ նիշանկեհաճի Քրիստոս վէ Քը-
 իստոսուն քիլիսէսի օլտու : Նիննէ տիննէյէլիմ

2 « Չիրա պիղլիմ սէլամէթ պախըմըգ (Քրիստոս) քէն-
 տուըր տըր . քի իքիսինի պիր էյլէտի , (եանի եահուտիի վէ
 հեթանոսը) վէ օրթատաքի խոստումէթ տիվարընը քէնտի վի-
 ճուտինտէ (գուվվէթիլլէ) գալտըրտը » եանի քէնտի Ալլահանի
 վիճուտինին գանը վէ սիասէթլէրի գուվվէթիլլէ : Պուճուրըն
 հէվիսինի ճէման վէ ումուճէն Սուրը Ներսէս շնորհալի պէօյ-
 լէ եաղար

3 « Ելից զօրէնան Մովսէսի , զոր խօսեցաւ ի Սինայի ,
 եկեր զգառն օրինակին . եւ զբաղարջն ընդ եղեգին . զհին ի
 նորս փոխելով , գատուէրն ի լոյս ճշմարտելով . փոխան գա-
 ոին ինքն գողով , գառն Աստուծոյ նուիրելով » :

Պու գատարը շիմտիլիք ումուճէն մագսատըմըգա քեաֆի
 ատտ օլուպ . խասսէթէն վէ միւնֆէրիտէն տախի ային ու ա-
 տաթլարը սըրատիլէ հաղաղըմըգտա իչ պու տէր էօհատէ էթ-
 տիղիմիլ մատտէ տահա աչըգտան թէպէլիւն էտէր :

Աղիղլէր վէ չէֆաաթլարը ասէթլէրի .

Տես Մատթեւ. Լար :

1 Գաղ. Գ. 21 :

2 Եփես. Բ. 14 :

3 Շարին :

Մեզպահնոս տուրան տայիմի վե միւգատտեա արեղ

1 « Վէ մէզպահնոս ամթէշի սէօնմէսին » 12 վէ 13 « վէ տայիմա մէզպահնոս իւզէրինտէ ամթէշ կանարն վէ սէօնմէսին » : Պուքի կէրէք Սրբուծիւն էօնիւնտէ լէյլ ու նիհար կանան զանտիլին , վէ կէրէք Սրբուծիւննն հէյքէլտէ տայիմա պուլունմասընըն պիր թէմսիլի խտի : Պու ամթէշ միւգատտէս օլուպ կէրէք բուրվառա վէ կէրէք բապպըն հէյքէլիննէ մախսուս իտի : Պու ամթէշտէն մատէսինի գուլանան քիմսէլէր Ալլահ թարաֆընտան շէտիտէն ճէզպա չարփընալլար : 2 Նարաթ վէ Արիւզ Ահարնունն օլուլարը բուրվառարընը պուպ , ծնարա քիւննիւք վէ ամթէշ գօյտուլար , վէ բապպըն հուզուրունա ախէր ամթէշ սունտուլար , ծնու քի բապպ էմր էթմէմիշ խտի . վէ բապպըն թարաֆընտան ամթէշ չըգուպ , ծնարը թէլէֆ էթտի » չիւնքի հէյքէլինն ամթէշի միւգատտէս խտի . վէ սայիր ամթէշէր նախար ատտ օլուրուտուլար : Քէզպիւք .

3 Աորիս , Գաթան վէ Արիւրոն Գեւտալը օլտուգլարընտան զաթէն բապպըն հէյքէլինն խրտմէթինն մէշգուն իքէն , քեաննիւք էթմէք խտտասընտա տախի կէզմէյէ ճէսարէթ էթտիլէր . վէ քէնտիլէր վէ թապլիլէրի իքի իւզ էլլի քիշի գատար քէնտուլէրինն բուրվառ կախուպ , վէ ամթէշ պուպ ահա չաարընըն էօնիւնն կիթտիլէր , վէ խօտսէրանն բուրվառ սալլայուպ , քիւննիւք սունարքէն , 35 « բապպ թարաֆընտան ամթէշ չըգուպ իքի իւզ էլլի քիշիլի , քի քիւննիւք սունարընըն իշինտէն պագըր պուլսուրտանլարը գալարըն վէ այրըգսը օլան ամթէշի պիր թարաֆա տաղըտըն » : Խըզմէթի բուհանիլէ թախսիս օլան մատտէյի՝ ծնտա նէ պէյիս վար տէ-

1 Ղևար. 9. 9 :
3 Թուայ Ժ2 :

2 Ղևար. Ժ. 1 :

յուպ , պիլա Ֆարգ , ճիսմտնի պիր խըզմէթէ ծնու թային էթմէք , կախօտ պունուն մուղայիրինի էտէն , շէտիտէն ճէզպա չարփընըն :

Ահա մէզպահնոս՝ կախօտ Ահա սանտըղը . Տես Խորան : Այագ եայգամագ ային ու ատէթի . Տես Ոտն լուպ : Ապաշխարանք չէքմէք . Տես Եաս չէքմէք :

Ավանիի շերիֆե (անօրթ) Մեզպահնոս պուլունանլար

Պունլար կէրէք էսքի՝ կէրէք եէնի անտլարտա տայիմա միւգատտէս թուժաւմուշլար :

1 « Քիւննիւք թէփսիլէրինի , վէ գուլուլարինի , վէ գատէնիլէրի , վէ թասլարը (սկիհիլէրի) կափասըն , թէմիզ պլուրունտան ծնու կափասըն » : 2 « Վէ մէզհապըն հալգասընը , վէ էօրթիւսիւնիւ , վէ լէկէնիլէրինի , վէ չաթալլարինի , վէ մանղալլարինի վէ հէր ալէթլէրինի պագըրտան կափասըն » :

3 « Վէ Սօղմոն բապպըն խանէսինն ճիւմէ գապլարընը կախիթը » : 4 Քէզա օլ ավանիլը շերիֆէ աշը թէմիլյէ օլույօրլար , վէ պունլարը Նարուգոդոնսոր ֆիլտանի փատիւ շահը՝ Երուսաղէմը պտըղընտա , հէփսինի Պաղտատա կէօթիւրիւր : Տէմէք տիր քի քիլիսէ իշպու ավանիի բուհանիլէյի խաթիմալ էթտիկինտէ՝ Ալլահըն էմրինէ գարը կէլմէմիշ , վէ նէվիճատ պիր շէյ էթմէմիշ տիր :

Պու ավանիի շերիֆէնին՝ վէ ճէմի մէզպահնոս պուլունանլարըն թագտիս օլմասը , կաղլանմասը . Տես Օժում : Պու քի Ալլահըն էմրի տիր :

1 Ել. ԻԵ. 29. 31 :
2 Ել. ԻԵ. 3 :

3 Գ. Թագ. Է. 48 :
4 Գ. Թագ. ԻԵ. 14 .

Ալլահըն պէօյլէ սէօյլէյօր , ե՞նա պէնի իսրաէլ նզովք (հիւրմ) իչինիգտէ տիր . տիւշմանլարընըզա գարըը գօյամայաճագսընըզ թա նզովքլարը իչինիգտէն գալտըրընճայա դատար » չիւնքի՝

¹ Ագար նամ քիմսէ նզովք գանունընա բայէթ էթմէյուսլ՝ երիգովտան խաֆիէն պիր թագըմ զիգըմէթ մալ ալմըշ օլտուղունտան , օնու քի Ալլահ մէն էթմիշ իտի . քէնտի վէ էվլատլարը « թաշլանտըլար . . . վէ աթէշլէ եանտըլար » պունլարըն կիւնահլարը իչիւնԱլլահ պիւթիւն իսրաէլի նզովք ալթընա ալմըշ իտի , վէ պունուն իչիւն տէյօր՝ « նզովք ալթընտասըն եա իսրաէլ : Պու իֆ. 20 տէ տէֆա զիքը օլուր : »

³ « Վէ լաքին երուսաղէմտէ օլան բապլըն հէյքէլինէ իւքսէքլէրին քեանիլէրի (քի Ղեւտալը օլուսլ , պութլարա քեանիլիք էթմիշ իտիլէր) կիրէմէղ իտիլէր » : Չիւնքի գապահաթլարը իչիւն Յովսիա փատիչահ պու միսիլիւ Ղեւտալըլարը Ալլահըն հէյքէլինէ վէ հուղուրունա աալա կէլմէսինլէր տէյու՝ էմը էթտի :

⁴ « Նիչին իչինիգտէ զինա տույուլույօր , հէմ էօյլէ զինա քի , հիշ թայֆէլէրտէ պիլէ (եօզ տուր) , պիլ Փարզ , քէնտի փէտէրինին գարըսընը գարը էթմէք՝ (թութմագ) , վէ սիղ քիպիրլէնմիշսինիգ՝ նէթէքիմ զիատէսիլէ եաս չէքտիլիղ , քի օ իչի իչլէյէն իչինիգտէն տէֆ՝ օլունն : Չիրա պէն նէ գատար պիգզաթ ուզագ իսէմ տէ , լաքին բուն իլէ եագընըմ , վէ զաթէնտէ եագընտա կիպի գարար գըլտըմ . օ կիպի հարաքէթտէ պուլունանը սիզին վէ պէնիմ բունուըն բապլըմըզ Յիսուս Քրիստոսուն իամիլէ պիր արայա թօփլանտըղընըզտա բապլըմըզ Յիսուս Քրիստոսուն գուլվէթիլէ օ միսիլիւ քիմսէ , թէնին հէլաք օլմասը իլէ՝ շէյթանա թէսլիմ օլունսուն , քի բունու (օնուն) բապլըմըզ Յիսուս Քրիստոսուն կիւնիւնտէ սէլամէթ պուլունն « 13 » իմտի քէօթիւլի օրթանըզտան գալտըրըն » : Անճագ խրիսթիան պուլունուսլ՝ ալէնի սիւրէթտէ էյէր զինաքեար , եա թամահքեար , եա

¹ Յէսու . է . 25 :
² Ա . Թագ . ԺԴ . 24 :

³ Գ . Թագ . ԻԳ . 8 :
⁴ Ա . Կր . Ե . 1 :

փուլթփէրէսթ , եա զէմմ էտիճի , եա սերիսօլ՝ եա գաբըճը օլուրսա պու միսիլիւ քիմսէ իլէ էթմէք պիլէ եէմէյէսինիղ » : իչլէ կաթողիկէ քիլիսէ կերէք պունունն վէ կերէք

¹ « Օնու քի եէր իւզէրինտէ պաղլարսան՝ կէօյտէ պաղլանմըշ . վէ եէր իւզէրինտէ չէգտիկին . կէօյտէ տէ չէգիլմիշ օլաճագ » այաթ վէ սէլանիլէթի իլանիլէ իլէ , պէնի վէ նէտամէթ գապուլ էթմէք քիմսէլէրի էսրարը իլանիլէյէ իլահգ օլմասընտան պիհագգէն մահրում պույուրուր : իչլէ պուհիւքիւմէթի բունանի էմրինէ բանարարսի իամի վէրիլըր : Մուսէսէ օլան էմիր , պու միսիլիւլէրի էօլաիւրմէք իտի . քիլիսէ իսէ բանաղրանը իլէ իքթիֆա էտէր :

² Վէ փրօթեսթան պունուտա քիլիսէյէ նապէճա՝ հէմ տէ չօզ կէօրիւր , հէմ տէ քէնտի իւսիւլէրինտէ քիլիսէ ազատընա հաղորդ վէրիւր , վէ աղա օլմայանա վէրմէղ . օնլարըն չօճուղլարը ազըլ պալիղ օլմազտան վաֆթիղ օլուրլար , վէ պունլարընքի օլմաղլար : կէօյա իչլէրինտէ բանաղրանը ճէզասը եօզ տուր , տէյի իտտաա տա էտէրլէր :

³ « Օ քի բապլ Յիսուսը սէվմէզսէ՝ նզովեալ Մարանաթա մահրում օլունն » նէտէն : Քիլիսէ էսրարընտան , իլահգիլէթիւնտէն , վէ մունասսէնաթընտան : իչլէ կաթողիկէ քիլիսէնին իսթիմալ էթտիլի իւսիւլ պունա մէսինի տիր :

⁴ Օլ կիւնահքեար վէ բանաղրանը ճէզասընա չարիւլմըշ կորնթոսը իչիւն Պօղոս Ա . օլ ճէզատան խէլաս էտիլմէսինի վէ օնա պաղըլլանմասընը կորնթոսըլը գարընտաշարտան իլթիմաս էտէր , 6 « պունճա վաղըթ չէքտիլի ճէզա օնա քեաֆի տիր » տէր : Վէ պատէհու օնուն միւղայիլի օլարագ՝ « օնա պաղըլլանմագ , վէ թէսէլի վէրմէք » կերէք տիր , էմը էտէր : Հէմ հագգիլէ , զիրա նատիմ օլանա աֆֆ , վէ կիւնահտա գատիմ տուրանա ճէզա վէրմէք քիլիսէ մէէմուրինինին ումուրու իգթիգասընտան տըր :

¹ Մաթ . ԺԶ . 19 : ԺԸ . 18 : Յու . Ի . 23 :
² Բ . օրէնայ . ԺԳ . 5 : ԺԷ . 7 : ԻԱ . 24 :
ԻԲ . 21 : ԻԳ . 7 :

³ Ա . Կր . ԺԶ . 21 :
⁴ Բ . Կր . Բ . 5-10 :

1 « Սիզէ թէնպի՛ն էտէրիմ . . . օլ հէր գարընտաշտան այրը տուրասընը՛լ քի եօլտուղճա , վէ տէյիլ պիղտէն պարզընը դիվայէթլէր միւճիպինճէ տավրանըր » 14 « ամմա էկէրչի պազըսը պու սէօղիւմէ ինանմագսա , օլ մէքթուպլէ ծնու իշարէթ էտին , վէ ծնունլա իխթիլաթ էթմէյին , քի հիճաս էթսին . լաքին տիւշման կիպի ծնու զըյաս էթմէյին , անճագ գարընտաշ կիպի նասիհաթ էտին » :

2 « Փաք ֆիքիլլէ իմանըն օլտուն , ծնու քի պազըլարը քէնտի նէֆսլէրինտէն ըտտ էտէրէք՛ իմանտա պօզուլտուլար , (նավակոճեցան) ծնլար կիպի տիրլէր Հիմէնոս վէ Աղէքսանդրոս , ծնլարը շէթանա թէսլիմ էթտիմ , քի քիւֆիւր էթմէմէք իչիւն թէրպիյէ օլտուլար » :

3 « Բաֆըզը քիմսէտէն , պիր իքի քէրէ նասիհաթ վէրտիքտէն սօնրա՛ կէրի տուրասըն . պիլմիշ օլասըն քի՛ օ միսիլլիւ քիմսէ սաիմըշտըը , վէ իւէթա իյլէյօր , նէֆսիսճէ քէնտինի հէլաք էթմիշ » :

4 « Չիրա ծնա հէր քիմ սէլամ վէրէճէք օլուրսա՛ ծնուն ֆէնա ամէլլէրինէ հիսսէտար օլուր & եանի բաֆըզը քիմսէնին : Պոււլարըն հէփսի քիլիսէտէ բանաղրանք ճէգասընը վէրմէյէ բուճանի հիւքիւմէթին օլտուղունա տէլլի տիրլէր՝ վէ ային ու ատէթի վար տըր՝ վէ ծնու իճրա էտէր . փրօթէսթան պու իսպաթլարը ճէր՛ն էտէրսէ էթսին :

Բ Ո Ւ Ր Վ Ա Ռ

Բուռվարյա քիւնկիւք սուսմագ մեօհքերիմ ստեքի կերէք Ագիգ ֆիլիսէնին , կերէք Ագիգ քիվայէքին վի կերէք Ագիգ քիթապըն հարինէ պինակն իսքիմալ օլուրոս :

5 « Քիւննիւք թիւթտիւրմէք իչիւն պիր մէզպան հաիասըն » :

- 1 Բ. Թե. Գ. :
- 2 Ա. Տէ. Ա. 19 :
- 5 Ե. Լ. 1 :

- 3 Ա. Տէ. Գ. 10 :
- 4 Բ. Յ. 11 :

1 « Վէ մէզպանըն իւղէրինտէ օլան (աւատանլըզլարը) անօթլարը , թապաղլարը վէ պուխուրտանլարը . . . եւայն հաիտը » :

2 « Վէ Ահարոն ծնուն (քիւննիւք մէզպանըն) իւղէրինտէ բահալը պուխուր եադըն , հէր սապանլարը դանտիլլէրի տիւղէլթտիկինտէ , պուխուր ծնուն իւղէրինտէ թիւթսիւն . վէ հաչան Ահարոն դանտիլլէրի ախշամ իւսթիւ եադարսա , ծնուն իւղէրինտէ պուխուր գատիմ տայիմ բապլըն հուզուրունտա եադսըն . . . վէ ծնուն իւսթիւնէ ախէր քիւննիւք շըգարմայասընը » եանի Բապլըն թէրթիպ էթտիղի քիւննիւքտէն մատէ :

3 « Վէ քիւննիւք մէզպանըն եաղլայասըն » :

4 « Բապպ Մովսէսէ տէտի քէնտինէ կէօղէլ գօզուլու պահարլար ալասըն , վէ ծնտան փէք ինճէ տէօլիւպ՝ աճալար հուզուրունա գօյասըն . . . վէ սիզէ օլ եաիաճաղընը քիւննիւք էն աղիղ օլտուն . . . պիր քիմսէ ծնտան գօզու ալմագ իչիւն պու թարիֆ իւղրէ էտէրսէ , քէնտի ճէօմաաթինտէն թէլէֆ օլտուն » : Տէմէք քի Բապլըն քիւննիւք վէ պուխուրտանը միսիլլիւ հէր քիմ էթսէ իտի , ծնու քի Ալլահ մէնն էթմիշ իտի , թէլէֆ օլուրուտու : Պոււնու փրօթէսթան հիշ գապուլ էթմէզ :

5 « Պու սանա բապպ իչիւն աղիղ օլտուն » եանի Բապպ մախսուս պիր վասիթայը հէօրմէթ վէ իպատէթ իտի . տէյիլ քի Մովսէսին , ճէմիէթտէն գօզուլար վէ թէէֆֆիւն տէֆ օլունմասը իչիւն պիր իճատը իտի . հաթթա հէր քիմ քի օլ թէրթիպլէ վէ օլ պուխուրու , քէնտի խանէսինտէ պիլէ եաիսայիտի , թէլէֆ օլուրուտու : 6

7 Ահարոնուն էվլատլարը Նաբաթ վէ Աբիւթ միւզատտէսա աթէշտէն օլմայարագ , ախէր աթէշ վէ քիւննիւք բուրվաւլարընա գօյոււպ սունտուղլարը իչիւն՝ Բապպ կիւճէնտի , վէ

- 1 Ե. Լ. 16 :
- 2 Ե. Լ. 8 :
- 3 27 :
- 4 34 :

- 5 37 :
- 6 Ե. Լ. 3 :
- 7 Գե. Ժ :

1 « Բապպ Թարաֆրնտան աթէշ չըգուպ ծնլարը թէլէֆ էթտի » : Պէօյլէտէ հէր բուհանի շէյի Թէքլիֆսիլզիղէ չէվիբէն ճէզա չէքէճէք :

2 Վէ Մովսէս Ահարոնա տէր « սէն բուրվառը ալ , վէ մէզպահտան ծնա աթէշ դօ , վէ իչինէ քիւննիւք դօ , վէ ա ճէլէ օրտույա կիթ , վէ ծնլար իչիւն քէֆարէթ էյլէ . . . վէ Ահարոն բուրվառը ալտը՝ վէ ճէօմաաթըն օրթաարնա դօշտու վէ ճէօմաաթտա դըրըլմագ պաշլամըշ իտի , վէ քիւննիւկիւ դօյտու , վէ ճէօմաաթա քէֆարէթ էթտի , վէ էօլիւլէր իլէ տիբիլէրին օրթաարնտա տուրտու , վէ դըրկընըգ տուր օլտու » : Պու քէյֆիլէթ Վորիսըն վէ ավանէլէրինին ֆէսատընտա վուգու պուլտու , քի քեանիլիք էթմէք ֆէսատընտա վէ իտտաարնտա կէգէրիտիլէր . լաքին Բապպա պուխուր սունուլտու , վէ պունուկէ հիտտէթի վէ խըշմը թէսքին օլտու : էօյլէ իսէ բուրվառ աթէշի վէ քիւննիւկիւ Բապպըն պիբ իզգէթի տիբ : Տէյիլ քի թէաֆֆիւնը տէֆ էթմէք իչիւն իչպու միւգատտէս բուրվառ ատէթի թէէսիս օլմուշ տուր³ :

4 « Էլլէրիմին սանա գալտըրըլմասը ախշամ գուրպանը քիւննիւկ թիւթիւնիւ հուգուրունա չըգաղը կիպի տուալաւըմ տօղրու չըգարն » :

5 Ոգրա քէնտի պաշընա հէքէլէ կիրիպ քիւննիւք սունտուղու իչիւն ուլուգ օլուր , չիւնքի փատիշան իտի քեանին տէյիլ իտի : Վէ էօլիւնճէյէ գատար իւզէրինտէն օլ իլլէթ կէչմէտի :

6 Եգեկիա դեւտալըլարա սէօյլէր « շէյքէլին գալուլարընը գալատըլար , գանտիլլէրինի սէօնտիւրտիւլէր , վէ իչինտէ քիւննիւք թիւթաիւրմէտիլէր » :

7 Չաքարիա Յովհաննէս Մկրտիչին փէտերի՝ քեանին օլուպ « քեանիլիք իւսիւլէ իւզրէ հէքէլէ կիրիպ , քիւննիւք

սունմագ (սըրասը) ծնա կէլտիղինտէ՝ րապպըն մէլայիքի ծնա կէօրիւնտիւ . զիրա քիւննիւք մէզպահընըն սաղ Թարաֆրնտա տուրուրուտու » , տէմէք քի քիւննիւք ատէթի հէքէլտէ պազի գալմըշ իտի , վէ պու տա Ալլահըն խօշլանտըղը պիբ ատէթը միւգատտէս իտի : Պիր տէ քեանիլէրին հաֆթա պէ հաֆթա պիբպիլիլիսէ միւպատէլէր խըզմէթ էթմէսի թէհազգուգ էտէր :

1 « Եկիրմի տէօրթ քեանիլէր . . . հէփիաինին էլինտէ ալթոնտան քիւննիւկէ տօլու բուրվառըլարը վարըտը քի ազիլլէրին տուասը տէմէք տիր : Պիլլախէրէ քիւննիւք սունմագ Ալլահըն թանսին էթտիղի պիբ իպատէթ իչինտէ վէ հէնկեամընտա օլուրուտու . լաքին կիւնահլար գուրպանը սունուլտուղունտա Ալլահ քիւննիւկիւն սունուլմասընը մէննէթմիշ իտի , չիւնքի կիւնահտան Ալլահ հազգ էթմէգ :

2 « (Վիւնահլար գուրպանը) իւզէրինէ , եաղ (գէյթին եաղը) դօմայասըն , քիւննիւք դօմայասըն՝ զիրա կիւնահ գուրպանը տըր » : Պու միւգատտէս ային ու ատէթի Քիլիսէ Եօյմիլէ պատարագտա իճրա էտէրէք , պունուն վասիթասիլէ « Սէն եա Բապպ , տուալարըմըղը գապուլ էյլէ » , « խունկ մատուցանեմք առաջի քո Տէր , հուգուրունտա եա՝ Բապպ քիւննիւկ սունուլօրուղ՝ Չաքարիանըն ատէթի գատիմի իւզէրէ , Արեյին , Նոյին , վէ Աբրահամըն պատարագի միսալը , քիւննիւկէ սանա սունուլան ըէճա վէ նիյազլարըմըղը պիգտէն տախի գապուլ էյլէ , սէմատէ պուլունան սէնին աաքէրլէր չէֆաաթիլէ , Քիւրսիլի Էրմէնիանը գատիմ հըֆզ էյլէ » տէյու քիւննիւկէ ըէճա վէ նիազ էտէրիղ :

1 Յայ . Ե . 8 :

2 Ղ . Ե . 11 :

- 1 Ղ . Ե . 2 :
- 2 Թ . Ե . 46 :
- 3 Ա . Մ . Ե . 2 . 49 :
- 4 Գ . Թ . Ե . 50 , Մ . Գ . Զ . Ե . 2 :
- 5 Բ . Մ . Ե . 19 . 16 :
- 6 Ի . Թ . 7 :
- 7 Ղ . Ե . 9 :

ԳՍՆՏԻԼԼԵՐ ՎԷ ՄՈՒՄԼՈՐ

Պու. ատեթը միագատտեսի Ս. ֆիլիսեոնի վե ազիգ քիվայեքիս վե ազիգ քիբապըն հմրիցե միւվաճըգ տըր

1 « Վէ սէն պէնի իսրայէլէ թէնպիսի էյէյէսին՝ քի սանա սաֆի վէ թէմիգ գէյթին հաղը ըչըգ իչին ալընլար՝ քի գանտիլէր տայիմա հանսըն . . . զիրա ահտ փէրտէսինին տըչ թարաֆընտա շէհատէթ հէյքէլինտէ էպէտի ըչըգ օլաճագ . վէ Ահարոն վէ էվլատլարը ախշամտան սապահա գաւտար ծնու Բապպըն հուգուրուտա հադաճագլար , պու իչինիգատ պէնի իսրայէլտէն (գալմըչ) էպէտի գանուս օլտուն» : էյի տիգգաթ էթ . պու էպէտի ըչըգ ճէօմաաթ իչին տէյիլ . Բապպըն հուգուրուտա տէյօր՝ լէյլ ունիհար տէյօր՝ տէմէք քի պու ատէթ պիր իթիգաթա՝ վէ պիր իպատէթէ՝ վէ հէօրմէթէ մէպնի տիր : Թըպգը պունուս կիպի :

2 « Հէր սապահլարը Ահարոն գանտիլէրի տիւղէտիկինտէ , ծնուն (քիւննիւք մէգպահընըն) իւգէրինտէ քիւննիւք թիւթտիւրսին , վէ Ահարոն ախշամա տօղրու գանտիլէրի հադտըղը գէման . քիւննիւք թիւթտիւրսին , քի Բապպըն հու գուրուտա էպէտի քիւննիւք օլտուն » եւային :

3 « Վէ Մուսէսին հանընա ազիգ շամատանը , վէ գանտիլէրի կէթիրտիւր » :

4 « Թէնպիսի էթ պէնի իսրայէլէ , քի սանա խալիս , թէմիգ գէյթին հաղը ըչըգ իչիւն կէթիրտիլէր , քի տայիմա ախշամտան սապահա գատար Բապպըն հուգուրուտա գանտիլ հանսըն : »

1 Եւ. Իէ. 20 :
2 Լ. 7. 8 .

3 Եւ. Լթ. 36 :
4 Լեւ. ԻԳ. 2 .

1 « Բապպըն Մուսէսէ վէրտիլի էօրնէկէ կէօրէ շամատանը հափար » , էօրնէյի վէրէն Ալլահ տըր :

2 Ալլահ Սամուէլ մարգարէյի , քի չօճուգ իքէն քէնտինի աթալարը Ալլահա սունմուչ իտիլէր . իւչիւնճիւ տէֆա շաղըրտըղընտա « Ալլահըն չըրատը տահա սէճնմէմիչ իտի , վէ Սամուէլ Բապպըն հէյքէլինտէ , քի օրատա Ալլահըն ահտ սանտըղը վար ըար , ույույօր իտի » :

3 Սողոմոն հափտըղը հէյքէլին « մէգպահը էճնիւնտէ պէչ սաղընտան , վէ պէչ սօլունտան խալիս ալթունտան շամատանլարը , վէ ալթունտան չիչէքէլի , վէ դանտիլէրի , վէ մաշալալարը » հափտը :

4 Եղեկիա Դեւտալըլարա սէօյլէր « հէյքէլին . . . գանտիլէրինի սէճնտիւրտիւլէր » :

5 « Վէ մէլայիք պանա նէ կէօրիւյօրսուն տէր . վէ պէն . . . իչթէ ալթունտան շամատան » :

6 Ետի ալթունտան շամատան վէ . . . ատէմ օղլունա պէնգէր պիրինի կէօրտիւմ » :

Քիլիսէլէրտէ իչպու գանտիլէր , չըրալար , մաշալալար , ալէգալար , վէ պունա միւմատիլ ային ու ատաթը միւգատտէսէ պաշլըճա , Ալլահըն նուր իչինտէ օլտուղունու , վէ թապիթինին նուրտան իպարէթ օլտուղունու , վէ Եսայ. Զ. տա կէօրիւնտիլինէ պինայէն , պինլէրճէ նուրտան օլան ալթը գանատը Սերովբէլէրտէն , Քերովբէլէրտէն հարատըլմըչ օլտուղունու իգրար էթմէմիղլէ պէրապէր , հէմ տէ ինսանըն Ալլահտան հարատըլուպ , ճան արգուլէրինին տայիմա Ալլահա տօղրու աթըլուպ չըգտըղընը , վէ հարատանըն իղղ ու շէրէֆինէ վէ ուղուրունա էօմրիւմիւղլին վէ էմվալիմիղլին քեաֆֆատընըն մոււմ կիպի հանըպ Քիտա օլաճալինի , վէ իման վէ իթիգատիմիղլին տայիմի սուրէթտէ քէնտինէ թամ վէ թօղրու օլտուղունու վէ օլաճալինի , վէ ումուտիմիղլին քէն-

1 Թուոց. Ը. 4 :
2 Ա. Թագ. Գ. 3 :
3 Գ. Թագ. Է. 48 .
4 Բ. Մնոց. ԻԹ. 7 :
5 Զատաթեա Գ. 7 :
6 Յայգ. Ա. 12 :

Մովսէսին նօմոսու միւսիւսինս՝ սէն պունու ալ (տէր) վէ միւսպարէքլէտի ճնարը » :

¹ « Պու քիմսէ շօլ տիւրկէրին օղլու տէյրլ մի տիր , վէ Մարիամըն օղլու Յակոբուն , վէ Յովսէսին , վէ Յուգանըն , վէ Սիմօնուն գարընտաշը . վէ պունուն գրգգարընտաշարը պուրատա պիզիմ հանըմըգտաքիլէր տէյրլ մի տիրլէր » , իշթէ պու Յակոբուն վէ Յովսէսին անասըն :

² « Օնլարըն իչինտէ Մագդաղինալը Մարիամ . վէ Յակոբուն վէ Յովսէսին վալիտէսի Մարիամ , վար իտի » տէյի իշարէթ էտէր վէ եազար . տէմէք տիր քի , Մարկ . 2 . 3 . Քրիստոսա գարընտաշ թէսմիյէ օլունանլարըն վալիտէսի պաշգա Մարիամ իտի . քի Քրիստոսուն խըզմէթինտէ պուլունմուշ իտի . վէ Գալիլիատան կէլուպ , Քրիստոսուն պու քէրէ տէ խըզմէթինտէ պուլունտու , հանի Քրիստոսուն էղիյէթ վէ խաշա չըգտըղ Ֆէլաքէթլէրի վուգուհնտէ , եինէ պու Մարիամ հէմ կղէովպասըն զէվճէսի իտի . հէմ տէ Մարիամ Աստուածածինին գրգգարընտաշը իտի . նասըլ քի

³ « Վէ ճունն (հանի Քրիստոսուն) անասը վէ անասընըն գրգգարընտաշը կղէովպասըն զէվճէսի Մարիամ Յիսուսուն խաշընըն հանընտա տուրույօրըլար » : Տէմէք քի Յակոբուսուն վէ Յովսէսին հէմ անասը վէ հէմ պապասը Աւետարանտա աչըգտան աչըղա եազըլը օլտուղու հալտէ , կահուտի մէօթէրէմ իւսիլը իւզէրէ գարընտաշ թէսմիյէ օլուրուտուլար : Պունուն իչին Յակովբոս Առաքեալ եղբայր Տեառն :

⁴ « Յակովբ եղբայր Տեառն . Բապպըն գարընտաշը » թէսմիյէ օլուր : Պունուն մուֆասասլինի օգումագ իսթէրսէն , տես իւթ իւկէ Մարիամար Աստուածածնանսն , Մկղ . եւայլն :

Մովսէսին նօմոսունա կէօրէ գարապէթ՝ հանի գան հիւքմիւլլէ պիրպիրինէ գարընտաշ թէսմիյէ օլապիտիլէր իտէ , Քրիստոսուն նօմոսունտա իման վէ մուհապպէթ հիւքմիւլլէ

¹ Մրկ . 2 . 3 .

² Մար . իէ . 36 :

³ Յով . ԺԹ . 25 :

⁴ Գաղ . Ա . 19 :

պիրպիրիմիղէ գարընտաշ օլմուշուղ : Վէ գատիմ գարընտաշը գտա տուրմալըլը :

¹ « Անճագ սէն գարընտաշարմա կիթ » Քրիստոս Մարիամ Մագդաղինալըյա սէօյլէր :

² « Գարընտաշարըն իչինտէ Պետրոս գալգուպ՝ տէր եա գարընտաշար » եւայլն :

Վէ պու իսթիլլահ քիլիտէ իչինտէ պիր մէօթէրէմ ատէթ եէրինէ կէչմիշ . վէ քարոզարտա վէ տուպարըմըգտա պու իսթիլլատը մաը իֆթիխար իսթիմալ էտէրիղ :

ԳԱԻԱԶԱՆ ՎԷ ԽԱԶ ՊԱՏԱՐԱԳՏԱ

Պու ատէք քիլիսէնիմ հմրիմէ , Ալլահըն շիՖահն վէ քահրիբէն օլան մանասընա միւրապըգ պիր ատէք տիր

Քիլիսէ մէէմուրլէրինտէ պաշըճա իքի ճինս հիւքիւմէթ վար , հէմ բուհանի՝ հէմ ճիամանի մէէմուրլիյէթ . հանի բուհանիճէ ճէմիէթի Ալլահըն հօլունտա չօպան սիւրիւլիւ կիւտէր կիպի կիւտմէք մէէմուրլիյէթի . վէ տէ ճիամանի . հանի պու հօլտան սավանլարը վէ չըգանլարը թէէտիպ իլէ թէքըրարէն հօլա կէթիւրմէք մէէմուրլիյէթի : Վէ չօպանըգ հալինտէն պիլիյէրէ մալիւմ տիր քի՝ պաշը հախօտ ուճը էրի չէօկէն տէկէնէլի թէսմիյէ օլուր , հէր չօպանըն էլինտէ պուլունտը՝ քի գօյունլարը ճունն իլէ հէմ կիւտէր , հէմ սիւրէր , վէ հէմ տէ պիրիսինի թութածագ օլուրսա , ետինտէքի պաշը էրի տէկէնէլի գուգույա կէօսթէրմէյէրէք , ճունն արգասընտան ուղատարագ պիր այաղընը թուլար , վէ ճուն գապթ էտէր : իշթէ պու չօպանըգ մէէմուրլիյէթի քիլիսէ մէէմուրլէրինտէ պուլունտուղու էճիլտէն , գուտասար շէրիֆտէ՝ վէ սայիր վաղիֆէլէրինին ըէսմի իճրասթընտա ետլէրինտէ օլ

¹ Յով . Ի . 17 :

² Գարձ . Ա . 15

հայրապետական եւ տանա էյիսի, հովանական չօպանլըդ մէս-
նէտինին ասասինի եէտինտէ թուլթմագ պիր ատէթի միւ-
գատտէս տիր: Վարդապետական գաւազանըն տա իքի ուճը
տա էյրի՝ վէ երլան պաշը օլտուղինին մանասը, հէր ճիհէթ
իւմէ՝ վէ ֆէթանէթէ, վէ տիւշմանըն էնվայի տէսպիտինէ
էկեան՝ վէ վագրֆ օլուպ, երլանտա պուլուշնան իւմ վէ հիւնէ-
րի տիւշմանա գարշը իսթիմալ էտէրէք, սիւրիւյիւ գուրու-
լարա գափթըրմամալը, վէ սաղ եէտինտէ թուլթուղու խաչ
Քրիստոս էֆէնտիմիզին իրիսթիյանլարա պրագաղըր նը-
շանը մախտուսէ վէ իֆթիխար պայրաղը տէմէք օլուպ, հէր
քէսի պու մէէմուրլէր խաչըն էսրարընա վազ վէ տալէթ վէ
թէշվիդ էթմէք մանասինէ մէպնի, ինսանը՝ քի իլլէթի միւհ-
լիքէյէ կիրիֆթար օլմուշ տուր, ալիմանէ սէլամէթպախաշ վէ
միւճիպի իֆթիխարըմըզ վէ պայիսը սէլամէթիմիզ օլան խաչա
վէ ծնտա պուլուշնան հիքմէթ վէ մանայա տալէթ էթմէք տիր:

Զիրա Մովսէսին եէտինտէ գաւազանը վար իտի, վէ տէ-
նիզը ծնուլէ իքիյէ պէլտի ¹ «սէն ասանը գալտըր, վէ տէ-
նիզին իւզէրինէ վուր, վէ անը իքիյէ պէլ» պու ասա՝ քի
հիւքիւմէթ ասասը իտի:

² «Ահարոնըն ասասը կէօվէրտի, չիչէքլէնտի վէ ճէվիզ
վէրտի» նասըլ քի էքսէր հովուական ասալարըն պաշը չի-
չէքլի վէ եսփրագըլը վէ մէյվէլի կէօրիւնիւր: Վէ խորանըն
պիր եանընտա տուրուր. նասըլ քի Ահարոնուքի հէքէլտէ
մահֆուդ իտի:

³ «Հէքէլտէ Ահարոնըն ասասը տուրուրտու» եւալին:

⁴ «Մովսէս պագըրտան պիր երլան եափթը, վէ ծնու իւք-
սէք պիր մահալ իւզէրինէ գօյտու» վէ երլանտան վուրու-
լանլար ծնա պագընճա, շիֆա պուլուրուտուլար:

⁵ «Խաչընը ալսըն վէ արտըմ սըրա կէլսին»:

⁶ «Հաչա՝ քի Քրիստոսուն խաչընտան մատտէ պաչգա պիր
չէյ իլէ իֆթիխար էտէյիմ»:

ԳՈՒՐՊԱՆԼԱՐ ՄՈՎՍԵՍԻՆ ՆՕՄՈՍՈՒՆՏԱ

Գուրպանլար պաշընա իւջ ճիմս իտիէր, եվմէլա
ԱՍԸԼ ԳՈՒՐՊԱՆ, եախօտ թէֆՄԻԼ ԳՈՒՐՊԱՆ

¹ «Թէտօլէ հորպան» քի թէքմիլէն մէզպանըն իւղէրինտէ
եանարըտը, Ալլահըն թէքմիլ էէրին՝ կէօյիւն եարատըճըսը,
վէ հէվսինին սահիպի մուլթլագը օլուպ՝ հայաթ վէ մէմաթ
ամիրի վէ էֆէնտիսի օլտուղուշնա պու գուրպան պիր նէվի
տին իզրարը իտի: Վէ հէմտէ պու գուրպանըն գանը մէզ-
պանըն էթրաֆընա սէրիլիլը իտի, օ տա պու մանայա մէպ-
նի իտի քի, եանի դէպ՝ օլան հայվանըն գանը ինսանըն գա-
նընա պէտէլէն վէ վէքեալէթէն սայըլըր ըտը, օ քի Ալլահըն
ագամէթիլի տալսի վէ ինթիշամինի իզրար տէմէք իտի:

Սանիէն սէլամէթ գուրպանը. պարտաք հաշտութեան եւ
ֆրիւթեան, եանի Ալլահըն ինսանա էթմիլ վէ էտէճէք օլա-
ճաղի ինայէթլէր իչիւն՝ պու գուրպան սունուլուրուտու:

² «Բապպա սունուլաճագ սէլամէթ գուրպանլարինին իւ-
սիւլիւ պու տուր» քի թարիֆ էտէր:

Սալիսէն ֆէֆարէթ, եախօտ կէնահլար ֆլըղը խուսուտուն-
տաքի գուրպան:

³ կէրէք պաշ քեանինին՝ վէ ճէօմաաթըն կիւնահլար աֆ-
լըղը քէֆարէթ իչիւն գուրպանլարը՝ վէ կէրէք պունլարըն
իւսիւլինի միւֆասասալ սիւրէթտէ ճէմիլթէ Ալլահ Մովսէսին
վասիթասիլէ թարիֆ վէ էմր էտէր: Պաշ քեանինին կիւնահ-
լարը քէֆարէթ իչին, Գ. Յ. «պիր լէքէսիզ (անարատ) սըղըր
(եա տանա) կիւնահլը իչին Բապպա սունուտուն. . . էլինի սը-
ղըրըն իւզէրինէ գօյտուն. . . Բապպըն հուղուրունտա ծնու
պուլազլայարագ գանընտան ալսըն, ճէմիլէթ հէքէլինէ կէ-

1 Եւ. Ժ. 16.
2 Թոոոյ. Ժէ. 8:
3 Եթր. Թ. 4:

4 Թոոոյ. ԻԱ. 9:
5 Մաթ. Ժ. 38. ԺԶ. 24:
6 Գաղ. Զ. 14:

1 Ղէ. Ա. 9.
2 Ե. 11:

3 Դ. 4.

Թիրոսին . փարմաղընը գանա պաթըրուպ , միւզատտէսէնին փէքտէօի էօնիւնտէ Բապպըն հուզուրունտա եէտի քէրէ սէր- փէճէք տիր . վէ օլ գանտան Բապպըն հուզուրունտա քիւն- նիւք մէզպահընըն իքի քէօչէլէրինին իւսթիւնէ գօյսուն , վէ տիկէր պիւթիւն սըղըրըն գանընը . . . գուրպան մէզպահը- նըն ալթընա տէօքսիւն . . . վէ պիւթիւն իչ եաղընը . . . քեանին գուրպան մէզպահը իւզէրինտէ եագաճագ տըր . . . վէ պագի հէփսինի օրտունուն խարիճինտէ քիւլ սաչըմըչ պիր մանայտէ օտուն իւզէրինտէ ծնու եագաճագ տըր» : Քէ- զալիք ճէօմաաթըն պիւմէյէրէք օլան կիւնահլարը իչիւն , Բապ- պըն հուզուրունտա գուրպան սըղըրընըն պաչը իւզէրինէ ճէօմաաթըն եիւղէ կէլէնլէրի էլլէրինի գօրուտուլար . վէ քեանին քէնտի կիւնահլարը իչիւն իճրա էթտիյի գուրպան իւսիւլինի պունտա տա իճրա էտէր իտի : Քէզալիք վագթըն պիր իւմէրասը , եախօտ փատիչանըն պիւմէյէրէք իչլէտիղի կիւնահ մաղֆէրէթիչիւն պիր թէքէ , վէ ճէօմաաթըն պիրինին կիւնահը իչիւն պիր քէչի , եա օղլագ , եախօտ պիր գուչ , վէ պունլարըն գանընըն սէրփիլմէսիլէ կիւնահլար աֆլըղը ատտ վէ իրաա օլունուրուտու : Էլ գօյմագ իւսիւլի պունու պէն քէնտիմէ պէտէլ Բապպա գէպի էտիյօրում , պէնիմ կի- պլի տիր , պու պանա վէքիլ օլուն , տէմէք իտի :

Բապիէն , տայիմի գուրպանլար . քի սապան պիր , վէ ախ- շամ իւսթիւ պիր գօյուն Բապպա սունուլաճագ իտի . պու միւճէրէտ :

1 «վէ մէզպահըն իւզէրինտէ տայիման վէ հէր կիւն պիր եաչընտա իքի գուզու . պիր գուզու սապան , վէ պիր գուզու ախշամ գուրպան սունաճագսըն » 41 «պու (գուրպան) Բապ- պա կէօղէլ գօգուլու գուրպան տըր , Բապպըն հուզուրուն- տա էպիտի պէր քուրպան» եւայն : Տահան միւֆասսայընը իս- թէրսէն , Ղիւտ Գ. Ե. 9. 2 օգու : Լաքին կիւնահլար իչիւն գուրպան սունուլուտուրունտա , քիւնիւք իսթիմալ օլունմաղ ըտը , քէզա եաղ « ծնա եաղ աթմասըն . ծնուն իւսթիւնէ

1 Եւ. ԻԹ. 38 :

2 Ղեւ . Ե. 11.

քիւնիւք գօյմասըն . զիրա կիւնահ իչին տիր¹ : Պու գուր- պանլարըն տէրիսինի , պաչընը , աեագլարընը , էթինի , վէ սայիրէ տիչարը օրտունուն խարիճինէ չըգարուպ փաք քիւլ- վիւք իւզէրինտէ եագաճար . Ալլահ ճէօմաաթտան կիւնահլա- րը պէրթարաֆ էթտի մանասընա մէպնի իտի :

Խամիսէն . կիւնահլար աֆլըղը գուրպանը հէր սունուլ- տուրունտա մութլագ ծնունլէ պէրապէր պիրտէ Բէփլ թէս- միլէ օլան քուրպան , օ քի Ալլահըն ազամէթինի միւզիրր գուր- պան իտի , սունուլուրուտու : 2

Սատիսէն կիւնահլարըն գուրպան էթինի քեանինլէր պիր եալընը հէյքէլտէ եէյէպիլլիր իտի . լաքին սայիրէրինին է- թինի քէնտի խանէլէրինէ տախի կէօթիւրէպէլլիր իտիլէր :

Սապիէն , Պալ գուրպանլարտա իսթիմալ օլմաեաճագ Ալ- լահ էմր էտէր . փութփէրէսթիլլիրն գուրպանլարընա միւ- ղայիր , ծնլար քի պալը գուրպանլարտա իսթիմալ էտէր իտի- լէր :

3 «Հէր գուրպանլարընըգտա թուղ իսթիմալ էտին» 41 «պալը օլան գաթը Բապպա գուրպան սունմայասընըք» :

Սամիսէն , էյամի մախսուսէտէ գուրպան սունուլուրուտու⁴ Նասըլ քի Սամուէլին փէտէրի Եղկանա վէ վալիտէսի Աննա իճրա էտէր իտիլէր :

Թասիէն , հիւանի ըրղա գուրպանլարը տա վար իտի . ծնու քի գուրպան սունան քէնտի ըրղասընտան սունարըտը :

Սչիւրէն , քեանինտէն մատտէ քիմսէ գուրպան սունամաղ ըտը . պիր Սալուղ փատիչան սունմաեա ճէսարէթ էթտի . վէ պունուն իչին տէ քէնտի փատիչանլըղընը զայպ էթտի :

5 «Սողոմոն եըլտա իւչ տէֆա մաղֆէրէթ վէ սէլամէթ գուրպանլարընը սունար ըտը . . . վէ Բապպըն հուզուրունա քիւնիւք սունար ըտը » : Իւք իւչ ճինա գուրպանլար նօմոս

1 Թ. Գ. Ե. 15 :

4 Ա. Թ. Գ. Բ. 19 :

2 Ղեւ . Ե. 6. 8 :

5 Գ. Թ. Գ. Թ. 25 :

3 Բ. 13 :

միւճիպինճէ պէհէր սէնէ սունուլմագ էմր թանթընտա խտի, վէ հէր քէս ընա մէճպուր խտի :

Ահատ աչէր. չօճուգ տօղտուգտան 40 կիւն սօնրա : հէյ-քէլէ կիրիպ :

1 Նօմոս միւճիպինճէ պիր չիֆթ կէօլէրճին, եա գուճրու Բապպա գուրպան սունուլուրուտու : Թըպզը

2 Քրիստոս էֆէնտիմիդին իճրա էթտիդի կիպի : « վէ հաչան ընուն փաքլանմասը կիւնլէրի իքմալ օլտուլար իսէ՝ քէնտինի Բապպա թագտիմ էթմէք իչին Նրուսաղէմէ կիթտի-լէր, նասըլքի Բապպըն նօմոսունտա եազըլմըշտըր » :

Սանի Աչէր, Մովսէսին նօմոսու միւճիպի Քրիստոս էֆէնտի-միդ պազը նօմոսարը քէնտի զաթինաէ վէ պաչգալարընտա հասպէլ վագիթ իճրա էթտի . պիլ Փարզ, ուլուզլար

3 Հագգընտա Մովսէսին էմր էթտիդի գուրպանը իճրա էթտի « կիթ քէնտինի քեանինէ կէօսթէր . վէ Մովսէսին պու խուսուստա թախսիս էթտիդի պատարագ (գուրպանը) ընլա-ընն թատիդի իչիւն սունասըն » պու էմր 4 եազըլըտըր : Քէզա :

5 « Էյէր գուրպանընը մէզպանըն իւղէրինաէ սունարքէն » եւ այն, լաքին պունլարըն հէփսի Քրիստոսուն քէնտի նէֆ-սի գանընըն պատարագը թէմսիլի, կէօլկէսի, վէ թասվիլի խտիլէր, Քրիստոսուն թէէսիս էթտիդի պատարագ իճրա օլ-տուղու կիպի, պունլարըն քեաֆֆէսի տուր օլտու . ասըլ մէյտանա չըգաղը կիպի թասվիրտէ էհէմմիյէթ վէ պիր լու-գում գալմատը, նասըլքի Ս. Ներսէս չնորհալի սէօյլէր « Նիլ'ց գօրէնան Մովսիսի, գոր խօսեցաւ ի Սինայի . . զհինն ի նորս փոխելով, զստուերն ի լոյս ճշմարտելով, փոխան դառին ին-քըն գրով . գառն Աստուծոյ նուիրելով » չըլին :

6 « Էքմէյի ալտը Յիսուս միւպարէքլէտի, փարչալատը վէ տէտի « Ալըն եէյին պուտուր պէնիմ թէնիմ, վէ շարապը ա-

1 Եւ. ԺԳ. 2.
2 Ղուկ. Բ. 22.
3 Մար. Ը. 4.

4 Ղեւ. ԺԳ. 2.
5 Մար. Ե. 23.
6 Մար. ԻԶ. 26. 27. 28.

լուպ թէչէքքիւր էթտի, վէրտի ընլարա վէ տէտի, հէփինիգ պունտան իչին, զիրա պու տըր պէնիմ գանըմ եէնի ահտըն, քի չօղլարըն իւղէրինէ կիւնանլարընըն աֆֆ օլունմասը ի-չիւն տէօքիւլլյօր » :

1 Ջիրա նօմոսարտա, տէյիլ քի օլաճագ չէյլէրին այնը ասըլ . անճագ սօնրատան օլաճագ էյիլքլէրին կէօլկէսի վար լտը » :

2 « Պիզլէր պիր տէֆատէ Յիսուս քրիստոսուն թէնինին պատարագը իլէ թէմիզլէնտիք : Ջիրա պէհէր պաչ քեանին միւթէմատիէն խըզմէթտէ տուրուր . վէ այնը գուրպանլարը պիր չօղ տէֆա սունար, ընլար քի հիչ պիր վագիթ կիւ-նանլարը գալտըրմայա միւղթէտիլ տէյիլէր : Ամմա պու (եա-նի Յիսուս) կիւնանլար իչին պիր թէք պատարագը սունտու, վէ իլէլ էպէտ Ալլահըն սաղ թարաֆընտա օթուրտու . . . զիրա պիր թէք պատարագլէ իլէլ էպէտ թէմիզլէնտիլէրի կը-մալ էթտի » :

3 « Պունտան պէօյլէ եա գարընտաչլար՝ միւգատտէսէլէրին իչինէ կիրմէյէ Յիսուսին գանը իլէ ճէսարէթիմիլ վար տըր, ընու քի պիղէ թագէ վէ հայաթպախչ կօլ թագլէտի, քէն-տի թէնինին փերտէսի վասիթասըլա » եանի էսքի հէյքէլէ փերտէյի աչըպ, կիրիլիրտի . պու հէյքէլէ քէնտի թէնինի փերտէ ասըպ նասպ էթտի, ընունլա միւգատտէսէլէր թէսմիլյէ օլան հէյքէլլէրէ պի փերվա կիրէպիլիլիլիգ : Նանի հաղոր-գութիւն վասիթասըլըա Ալլահա եանաչմայա պիզլէրէ Քրիս-տոս սէլահիլյէթ վէրտի :

4 « Տօղրու եիւրէկլէ խտի թէքմիլ իմանլա՝ ֆէնալըգ գօրգուլարընտան եիւրէքլէրի (եայգայուպ) թէմիզլէրէք, վէ թէնի միւգատտէս սու իլէ հայգայարագ (ժնա) եանաչա-լըմ . գավի ումուտին իգրարընը (զխստտուկանութիւն) գավի թութալըմ » եւ այլն :

4 Եբր. Ժ 1 :
2 10 :

3 19 :
4 22 :

ԴՐՈՇՄ (Տէ՛. Խորհորդ)

Եսս բուքմագ, ապաշխարանք չեքմեք, փեհրիզ բուքմագ
նե՞ տիր:

Իշ պու միւզատտէս ատէթ քիլիսենին էմրի օլուպ, հէմ
աղիզ բիվայէթէ, եանի շիֆաէն Ալլահըն քէլամինէ, վէ հէմ
աղիզ քիթապա միււաֆըզ տըր:

Եսս թութմագ ատէթի պաշըճա իքի սէպէպէ մէպին տիր.
պիրինճի, ինսան եսս թութար. հաչան պիր պէօյիւք էյլիք-
տէն մահրուճ օլուրսա. պլի ֆարզ, քէնտի աթալարինին՝ պի-
րատէրանը՝ թէալիւզաթը վէ միւհիպպանը վէ ազրապալարը-
նըն վուգուրի վէֆաթի սէպէպինտէն՝ տիւնեա կէօղլէրինտէն
չըգար, էսէֆ էտէր, միւթէէլլիմ օլուր, քէտէր չէքէր, վէ պու
էսէֆինի իւրէյինտէ տաշըտղընտա պիր մութլագ ալամէթ
վէ իշարէթ օլմագ իւզընէ, էվպիլտէ սաշարինի եօլարըտըլար
գըզ, գարը, վէ էրքէք սաշարինի քէսէրիտիլէր, էլպիսէլէրի-
նի երթարըտըլար, ճանլարընըն քէտէրինի տուշ էթմէյիչիւն
պաշարընա թօփրագ վէ քիււ սաշարըտըլար, ալթլարընա
քիււ սաշըպ, քիււ իւսթիւնտէ օթուրուրըտըլար: Մէսէրրէթ
վէ սալթանաթ բուպալարինի սօյունուպ, եսս վէ քէտէր
բուպալարընը, եանի սիյան՝ բուպալար, վէ խարարտան բու-
պա կիլինիբիտիլէր, եէմէգիտիլէր՝ իշմէգիտիլէր, իւսթլէրինի
պաշարընը փէրուչան հալտէ պըրագըրըտըլար, լէյ ու նիհար
վէ թէսէլլի գապոււ էթմէզ տէրէճէլէրտէ աղլար՝ սըզլարը-
տըլար, վէ քիմի մէզարըզլարա ա՛ն ու ֆիղան եէրի օլտու-
ղունտան. վէ քիմի տաղլարա մաղարալարա, ինսանըն խա-
լի գալտիղի մանէլլէրէ չէքիլիպ, սայքի գայպ էթտիքլէրինի
օլ իգթիզ ինսիզ եէրլէրտէն արար վէ պուլմագ. ա՛ն չէքէր
խտիլէր, վէ նիչէլէրի օլ գատար քէտէրէ դարզ վէ կիրիֆթար
օլուրուտուլար. քի էօլմէք հիպէթինէ վէ տէրէճէլէրինէ տէ
եէթիլիբ իտիլէր: Լաքին ինսան ճինսի հէմ թէնտէն հէմ տէ
ճանտան միւրէթթէպ օլտուղունտան. էվպիլտէ պիր ատէմ

իշպու եսս վէ հաղէն իւսիւլինի եալընըզ թէնճէ օլան գա-
րարլար իչին, հէմ տէ ճան թէնտէն տանա իւսթիւն օլտու-
ղունտան, պու ճանըն դարարլարը իչիւն պու եասը իճրա է-
տէրիտի: Իշթէ

Պիզ պուրատա եսս թութմագ միւզատտէս ատէթինի
ճանճա օլան՝ վէ ճանըմըզըն պաշընա կէլէն բուհանի ֆէլա-
քէթլէր իչիւն միւզատտէս ատէթ տէյի թէսմիյէ էտէրիզ. վէ
պու իւսիւլինի իճրասը իլէ. էվլէլա պիղտէն եարատանա
գարըն օլմուշ օլան կիւնահլար իրթիքեապաթը իչիւն եսս
թութարըզ. պու կիւնահլարա սէպէպ օլան ասի թէնիմիզին
խօշլանտըղը շէյլէրի իւզէրիմիղտէն տէֆ վէ օնլարտան իք-
րան էտէրիզ. վէ ճանըմըզըն դայպ էթտիղի Ալլահըն լութֆ
վէ միւհաստէնաթընը աճըր՝ աղլար՝ վէ ֆիղան էտէրիզ, վէ
պու տախիլի տուշլուլարիմիղէ դահիբէն պիր ալամէթ օլտու-
տէյի եսս թութարըզ. վէ պու էվգաթը միւէլլիմէտէ ին-
ճիթտիղիմիզ Ալլահըն հուզուրուենա չըգուպ՝ օնուս խաքիփա-
յինա իւզ սիւրէրիզ, վէ իրթիքեապ էթտիղիմիզ կիւնահլարըն
աֆֆընը անճագ պու եօլ իլէ Ալլահտան տիլէր վէ իսթիրհամ
էտէրիզ. վէ Աթալարիմիզին ինտա էթտիղի պու եսս եօ-
լու իլէ Բապպըն վէ եարատանըն հիտտէթինի թէսքին վէ
թէէմին էտիւպ, դայպ էթտիղիմիզ ճանճա ինայաթ վէ միւ-
հաստէնաթը պէ թէքրար Ալլահտան նիյազ էտէրիզ վէ ալը-
րըզ: Պու եօլու պիղէ աղիզ քիթապ իրաա, թարիֆ՝ վէ
թէնպի՛ն իթմիշ. վէ քիլիտէ պունու տէ թաստիզ էտէր. վէ
ճէօմաաթա պու եօլու՝ քէնտի սէլամէթինէ պիր վասիթա
տէյու թէնպի՛ն էտէր: Իշթէ խապաթլարը:

1 Յակոբ նահապետ օղլու Յովսէփին ճանապարհարտան
թէլէֆ օլտու տէյի՝ խապէրինի ալտըղը կիպի « քէնտի բու-
պալարընը երթար՝ վէ իւզէրինէ խարար կիլինտի » վէ օղ-
լու իչին չօգ կիւնլէր եսս թութտու: » 2 Էիքմէթի խիւտա՝
Յովսէփ չօգ սէնէտէն սօնրա քէնտի փէտէրի Յակոբու կէօմ-
մէյէ սալթանաթլա չըգար 3 « օրատա փէտէրինի աղլար . .

վէ փէտէրի իչին հէտի կիւն եաս թու թտու» պու քի փէն-
րիզ իլէ օլու-բուսու :

1 « Եէհատէթ չատրըր դափուսու էօնիւնտէ փէհրիզ թու-
թան վէ անուր օլան դարըլարըն անէլէրինտէն պագըր գուր-
նայը եափտը » փէհրիզին վէ փէհրիզ թու թանըլարըն հէքէլէ
միւրաճաթ էթմէլէրինին՝ վէ անտ (ուխտ) էտէնլէրին իս-
պաթը : Փրօթէսթան թէրճիմէսինտէ պուրատա օգուճան
փէհրիզ սէօզիւ քիւլլիէն գալտըրըլմը :

2 « Յեսու ըուպալարընը եըրթտը . վէ քէնտի վէ իսրա-
յէլին ըուէսալարը Բապպըն անտ սանտըղը հուգուրուճտա
ախչամա գատար եիւզիւն գույու եէր իւզէրինէ տիւշտիւլէր
վէ պաչլարընս թօփրադ սաչտըլար » պուճու տա Ալլահըն
հիտտէթինի թէնգլի թէսքին էթմէք իչիւն էթտիլէր , գիրա
Ալլահ Նրիքուլը նալէթլէնիսլ՝ նոզք ալթընա ալտը իտի . վէ
Իսրայէլ օնուճ իւզէրինէ պիլ միւհարէպէ՝ դըյամ էթտիլլնտէ
Ալլահըն էմըր միւճիւպ հէր շէյի թէլէֆ էտէճէլիտի . հիչ
պիր շէյլէրինի դատպ էթմէյէճէկ իտի . վէ Ֆի էլ վագի Յե-
սու օլ շէհրի ալթ էթտիլլնտէ , Ագար Ալլահըն օլան թէն-
պիհինէ միւղայիր պիր գաչ զիգիյմէթ շէյլէրի խաֆիյէն
քէնտի խանէսինէ կէթիրմիշիտի : Ալլահ պուճուճ իչին եիւ-
զիւնի Իսրայէլտէն չէվիրմիշիտի . վէ 11 « Իսրայէլ կիւնան
իչլէտի , գիրա պէնիմ քէնտուլէրլէ ագտ էթտիլլմ անտը
պօզուուլար . գիրա նոզք թանթընտա օլանտան ալտըլար ,
խըրսըգըրգ էթտիլլէր , վէ եալան սէօյլէտիլէր , վէ հաթտէ
քէնտի էչեալարի իչինէ ծնլարը գարըշտըրտըլար . պուճուճ
իչիւն քէնտի տիւշամնըլարընա գարշու գօյամայաճագլար . .
գիրա (նոզք) նալէթ ալթընա տիւշտիւլէր . . . գալգ ճէօ-
մաաթը թէմիլլէ , վէ սէօյլէքի եարընքի կիւնտէ թէմիլլէն-
մէլիսինիզ . գիրա Իսրայէլին Բապպ Ալլահը պէօյլէ տէյօր ,
եա Իսրայէլ իչինիգտէ նալէթլէնմիշ գաթ վարտըր . պու լա-
նէթլիլի իչինիգտէն գալտըրմատըրգտան սօնրա՝ սէնին տիւշ-
մանըլարընա գարշըր գօյամայաճագըսն » : Պատէհու Ալլահըն էմ-

1 Ե. Լ. 8 :

2 Յեսու , է. 6 :

րիլէ պիլ գուրա Ագարըն իւզէրինէ կիւնան թէպէյիւն է-
տիւպ՝ քէնտիսինի՝ վէ խանէսինի՝ չօճուգլարընը՝ հայվանաթը-
նը աէ պէրապէր թաչլատըլար՝ վէ եագտըլար . վէ Ալլահըն
հիտտէթի թէսքին օլտու . վէ Իսրայէլ իլէ Ալլահ պարըշտը :
Լաքին եաս փէհրիզ՝ վէ կէօզ եաչլարը սէպէպ օլտու , վէ
կիւնանըլարը իչլէրինտէն գալտըրտըրգլարը նէտամէթլէրինին
սահին օլտուգուճու թէպէյիւն էթտի :

1 Իսրայէլ Բէնիամին սըպթընտան մաղլուպ օլուպ 80,000
պին ասաքիր ծնլարտան գըրըլտըղը իչիւն՝ Բապպըն անտ հու-
գուրուճա հէփսի պիրիքտէ ճէմիլլէթ Բէթէլէ կիտէլլէր « վէ
Բապպըն հուգուրուճտա աղլատըլար՝ վէ փէհրիզլ թու թտու-
լար . վէ սէլամէթ գուրպանը սուճտուլար » :

2 Ահտ սանտըղընը Իսրայէլ Փղշտացիլէրէ գարշը մուհա-
րէպէյէ պէրապէր կէօթիւրիւրլէր , վէ եինէ օթուզ պին աս-
քէր Իսրայէլտէն գըրըլըր . վէ Ահտ սանտըղըտա եէսիր տիւ-
շէր : Պու գարա խապէրի կէթիրէն Բենիամինիլի պիր քիմսէ
« էլպիսէսինի եըրթմըշ , վէ պաչընա թօփրադ սաչմըշ իտի »
տէրուճէն էսէֆինի իպրադ էտէր , տէմէք տիր :

3 « Սամուէլ (մարգարէ) Իսրայէլ միլլէթինէ սէօյլէր , էկէր-
չի պիւթիւն եիւրէքտէն Բապպա տէօնմիւշ իտէնիզ , իչինիզ-
տէն էնվաի թիւրլի փութլարը պէր թարաֆ էտին , վէ օր-
մանըլարընը , վէ եիւրէքլէրինիզի Բապպա հագըրլայըն , վէ եա-
լընըր օնա իըզմէթ էտին . քի սիզի փութիւրէսթլէրին էլին-
տէն գուրթարտըն : Վէ Իսրայէլ Բահաղիմին , վէ Ասաաուվ-
տըն (պուճուլար փութ տըրլար) օրմանըլարընը գալտըրտըր՝ չիւն-
քի հէր փութխանէ իթթիսալինտէ պիր տէ օրմանը օլմալը
իտի . վէ պուճուտա փութիւրէսթլէր օրման իսմի-
նի վէրլըր իտիլլէր :

4 Սամուէլ մարգարէնին էմըր իւզրէ Իսրայէլ Մասփային
(չէհր իսմի) իչինէ ճէմ օլտուլար « սու կէթիրտիլլէր , վէ
(Սամուէլ) օնու Բապպըն հուգուրուճտա եէրէ սէրփտը (նէ-

1 Տար . Ի. 26 :

2 Ա. Թագ. Գ. 12 :

3 Ա. Թագ. է. 3 :

4 6 :

տամէթ վէ կէօզ հաշարընա տէլիլ) վէ օլ կիւն փէհրիզ թութուլար, վէ րապալըն հուզուրունտա թէօպէ՝ կիւնահ իշէտիք, տէտիլէր» : Իսրայել միլլէթի Սաւուզըն էօլիւսիսի աղլար :

1 « Վէ ծնլարըն քէմիքլէրինի ալտըլար . . վէ Յարիս տէ (չէհիր իսմի) աղածըն ալթիստա (ճանըն սաղ օլտուզունա տէլալէթ) տէֆն էթտիլէր . վէ եէտի կիւն փէհրիզ թութուլար » էօլիւ իւզէրինաէ փէհրիզ :

2 Նաթան մարգարը Գաւիթի թէքտիր էտիպ՝ տէր « Գեւտալը Ուրիայը գըլըճլէ վուրտուն, վէ ծնուն գարըսընը սանա գարը տէյի ալտըն, վէ ծնու Ամոն էվլատարընը գըլըճըլլէ գաթլ էթտիրտին, պուստան պէօյլէ գըլըճ էվիստէն էքսիւմէսին իլէլ էպէտ . . վէ օղլուն՝ քի սանա տողածագ տըր, էօլիւմ ճէգասը չէքէճէք տիր » : Վէ Նաթան քէնտի խանէսինէ ալտէթ էթտի, վէ Գաւիթէ Ուրիանըն գարըսընտան տողմուշ օլան չօճուզու րապպ վուրտու . վէ խասթալանտը : Վէ Գաւիթ չօճուզ իշիւն Ալլահտան նիյաղ էյլէտի՝ վէ փէհրիզլէր թութուլ . վէ կիտիպ ախշամտան սապահա գատար թօփրաղըն իւզէրինէ գափանտը . . վէ եէտինճի կիւնիւ չօճուզ էօլտիւ . . վէ եէրտէն գալգտը վէ հայգանտը . վէ քէնտի իւզիւնի սիտի . վէ բուպասընը (եաս բուպասընը) թէպտիլ էթտի . վէ Ալլահըն խանէսինէ կիրտի, վէ ծնա սէճտէ գըլտը, վէ քէնտի էվիսէ կիրտի . վէ էքմէք եէտի . . վէ իւրգմէթճիլէրի ծնա տէրլէր . նէ՝ տիր պու էթտիլին . հաշան չօճուզ սաղ իտի փէհրիզ թութուլու, աղլատըն . վէ չօճուզ էօլտիւզի կիպլի գալգտըն՝ եէմէք եէտին : Վէ Գաւիթ տէր . չօճուզ հաշան սաղ իտի, փէհրիզ թութուլում վէ աղլատըն . գիրա՝ քիմ պլիլը տէտիմ, գապլիլ քի Ալլահ պանա մէրհամէթ էթտին . վէ չօճուզ սաղպալըն (փէհրիզ վէ տուա վասիթասը իլէ) ամմա շիմտի քի, օ էօլմիւշ տիր . նիշին արթըզ փէհրիզ թութայըմ . մէյէր ծնու չէվլիւմէյէ պէն գատիր միլլիմ . պէն ծնուն հանընա կիտէճէյիմ, օ պանա տէճնալէզ »

1 Ա. Թագ. ԼԱ. 13 :

2 Բ. Թագ. ԺԲ. 9 :

Գաւիթ փէհրիզի նիշին թութուլունուն սէպէպլինի աշըգտան սէօյլէյօր . տէմէք քի պու փէհրիզ Ալլահըն ինտինտէ մազպուլ պիր ատէթ տիր . վէ Ալլահտան չօզ շէյլէր փէհրիզ վասիթասիլէ իսթիրհամ օլուսուր : Աճէպա փրօթէսթան պունա նէ մաննէ վէրէճէք՝ պիլմէյիզ . Ֆադաթ պիլտիղիմիզի սէօյլէյէլիմ՝ օ փէհրիզ տէյիլ իտի, ծոմ՝ օրուճ՝ իտի տէյէճէք տիր : Փէհրիզիմիզի պէյէնմէզ, Գաւիթին օրուճուսու թաստիզ էտէր, ամմա նէ ծնա, նէ պուսա հանաշմազ օլմազ . . :

1 Ագաար էթտիղի գըթալ իշիւն թութուլու եաս :

2 « Փէհրիզ թութամագտան տիղլէրիմին գուվլէթի քէսիւտի, վէ թէնիմ գէթին հաղընտան (ab oleo) բէնկինի աթտըն » :

3 « Նէֆսիմի փէհրիզլէրլէ ալշաթտըմ, վէ պու պանա հագարէթ ապըլտը, էլպիսէլէրիմի խարարտան էթտիմ, վէ ծնլարա մահիթապ օլտուլ » թըպզը փէհրիզ տիւշմանլարընա պիլզլէր տաիլի պու սէօզլէրի սէօյլէրիզ :

4 « Պիւթիւն Յուզանըն սըպթընա փէհրիզ էմր էթտի » հանի Յուսափատ փատիշահ, 13 « վէ պիւթիւն Յուզա (եաս նի Յուզանըն սըպթը) վէ գարըլարը՝ վէ չօճուզլարը րապպըն հուզուրունտա տուրուրտուլար » հանի տաճարըն իշինստէ, չիւնքի Յուսափատ Ամոնլարտան գօրգայօրտը . վէ լաքին հիքմէթ շուրատա քի՝ ծնլարը եէնտի :

5 Ասորիլէրին փատիշահը Աէնէքէրիմ Եզեկիանըն իւզէրիւնէ պիլ միւհարէպէ գըյամ էտէր, վէ Եզեկիա շաշըրըր՝ վէ Ալլահըն հէքքէլինէ կիտէր, խարար կիլինիւր, եաս թութար, տուա էտէր, վէ րապպ Ալլահ պիր մէլայիք կէճնտէրիպ տիւշմանտան իւզ սէքսէն պէշ պին ասքէր գըրար, վէ Նրուսաղէմ, վէ պէնի Իսրայել սէլամէթէ չըգար :

« Եզեկիա փատիշահ տուլտուզու անտէ (Ուսփասիլըն միւթէքէպպիր սէօզիւնիւ) քէնտի էլպիսէլէրինի եըրթտը (գալպիլինի էսէֆ տուլտուզունա իսպաթ) վէ խարար կիլինտի ,

1 Գ. Թագ. ԻԱ. 27 :

4 Բ. Մագ. Ի. 3 :

2 Սագ. ԶԼ. 23 :

5 Գ. Թագ. ԺԹ. 1 :

3 ԿԸ. 11 :

վէ րապարն խանէսինէ կիրտի » վէ տուա էթտի :

¹ Հողոփեռնէս պէնի Խորայէլի գուշածմայա պիլ գըյամ Պէթուլիա շէհրինին թա եանընա օրտույու գուրար : Պունը պէնի Խորայէլ տույար տույմազ , պաշ քեանին Յովակիմին էմր վէ թէրթիպի իւզէրէ , Խորայէլ Բապպ Ալլահըն գուճաղընա տիւշէր , պայ , կէտա , գարը , էրքէկ , չօլուգ , չօճուգ , վէ հայվանլարա պիլէ սու սաման վէրտիրմէյիպ , ճէօմաաթըն հէփսի եաս թութար , վէ խարար կիյինիլէր , վէ պաշլարընա թօփրադ սաչարլար , վէ հէյքէլին իւսթիւնէ տախի խարարլար՝ վէ եաս սիյան էօրթիւլէրի էօրթէրլէր » վէ Բապպըն հէյքէլի հուգուրոնտա տիզ իւսթիւ կէլիպ , (Ալլահ) րէճա էտէրիտիլէր , վէ պաշլարընա քիւլ սաչտըլար » վէ պէօյլէլիկիլէ Ալլահ նիյազլարընը գապուլ էտուպ , տէհէթիլի պիլր սէրասքէրին պաշընը դայիֆ ամմա՝ ազիզ պիլր զըզ քէսէր՝ վէ օրտու թարումար օլուր՝ վէ Պէթուլիա խէլաս պուլուր . Իշթէ պուճա մէսնի տիր քի՝ սուրբ Քիլիսէ փէհրիզ վէ ապաշխարանք կիւնլէրինտէ փէրտէլէրի չէքէր՝ վէ սիյան եաս էօրթիւլէրլէ խորանլարը վէ թասվիլէրի էօրթէրիզ՝ եաս իչինտէ օլուղումըզա պինաէն՝ սիյանլար չէքէրիզ . վէ ճէմիյէթին պաշընա քիւլ սաչարըզ՝ օր հօրոյ էս « Պէթուլիա քիւլ կիւնլէրի ատտ էտէրիզ : վէ նասըլքի Խորայէլ պու եաս վէ փէհրիզ վասիթասըլըլա Ալլահըն հիտտէթինի թէսքին՝ վէ մէրհամէթիւնի ճէլպ էտիւպ՝ խէլասընը պուլտու իսէ . այնը վասիթալարըլա պիզլէր տախի խէլասըմըզը ճանիպը խիւտատան իսթիւհամ էտէրիզ :

² « Յուղիթ քէնտի խանէսինտէ իւշ սէնէ վէ տէօրթ այ տուլ տուրուրտու , վէ քէնտի խանէսի իչինտէ պիլր օտաճըզ եափտը . վէ պէլինտէ խարար կիյինիլտի , վէ տուլուգ էսպապինի կիյինմիշիտի , վէ քէնտի տուլուղու միւտտէթինտէ փէհրիզ թութարըլ . պիլր անճագ շարաթ կիւնիւնտէն՝ վէ այլար պաշընտան՝ վէ երլար պաշընտան , վէ Խորայէլին մէսէրթէ կիւնլէրինտէն մատէ » եանի էօմրիւնի փէհրիզիլէ կէչիլիլտի :

¹ Յուղիթ . Դ . 8 :

² Ը . 4 :

¹ « Էնլի Մանասէնըն վէֆաթընտան սօնրա չօղլարը ճնա պիւթիւն էօմրիւնտէ թալիպ օլտուլար , վէ Յուղիթ կիւնտէն կիւնէ պէօլիւլիւպ միւշէրրէֆ օլտու , վէ կիւզ պէշ սէնէ քէնտի էնլինին խանէսինտէ իւսթիյարէ օլտու , վէ քէնտի ճարյէսինի ազատ էթտի , վէ էօլիւպ քէնտի էնլինին մէզարընա կէօմրիւտիւ » : Պրօթէսթան աճապա պուճա նէ տէր . զաննըմա կէօրէ մութլագ պուտալարըզ էթմիշ , վէ էօմրիւնէ եազըզ տէյէճէք :

² « Ալլահա եանաշմայա մէօթմաճ օլուպ՝ տէրլէր (եանի Խորայէլ Ալլահ) նէ տիր սէպէպի , քի պիզ փէհրիզ թութտուգ՝ վէ սէն կէօրմէտին , նէֆսիմիզի ալշաթտըզ . վէ սէն պիլմէզ օլտուն : Չիւնքի սիզին էյյամի փէհրիզլէրինիզտէ մէրամլարընը իճրա օլմուշ պուլուճուլար , վէ սիզին էլինիզին ալթընտա օլանլարըն հէփսինի ինճիտիրսինիզ : Խըսուճէթլէրտէ վէ միւնազապէրտէ փէհրիզ թութարսընըզ , Ֆազիլլէրի տէօյէրսինիզ՝ պէօյլէ կիւնին փէհրիզլինէ էօյլէ իսէ պէնիմ նէ լիւզիւմիմ վար , սիզին կէլիպ պանա տիւշմէնիզ՝ վէ պէնիմ սիզի տիննէմէմէք : Պու կիպի փէհրիզլէրի պէն իսթէմէտիմ , նէ տէ օլ կիւնի՝ քի ինտան քէնտի նէֆսինէ էզիյէթ վէրլեր : Չիւնքի էյէր պօյնուճու հալգա կիպի պիւքէրիսէն , վէ խարար վէ քիւլ ալթընա սէրիպ (օթուրուրսան) երնէ ճնա պիլէ փէհրիզ՝ վէ մագպուլ կիւն իսմինի վէրմէյէսէնիմ , պէօյլէ փէհրիզի թախսիա էթմէտիմ , տէր Բապպ : Իլա հագսըզըզ տիւկիւմինի չէօզ , ախուլիթալարընըն ճէպրի հիլէքեարըզընը պէրթարաֆ էթ : Միւսատտէ էտիւպ , տարա կէլմիշլէրի (մանպուլլէրի) սալը վէր , վէ հագսըզ օլան հէփ սէնէտլէրի եըրթ : Սճըզմըլարա քէնտի էքմէյինի տօղրա , վէ խանէսիզ օլան ֆուզարալարը սէն քէնտի խանէնէ կէօթիւր : Չըլպազլարը կէօրաիլիւնտէ՝ կիյտիլ՝ վէ էվատընըն էվասհիպլէրինտէն իթիրազ էթմէ : Ոլ վազիթ էրքէն ըլըլըն տօղար , վէ սանա շիֆա թէզ էլտէն եէթիշլի » եւայն . Իշթէ փէհրիզին մագպուլ օլմասընըն շըրութը վէ գայտէ :

¹ Յուղիթ . ԺԶ . 27 :

² Յուղիթ . ԵԸ . 3-8 :

սի աչըգտան Ալլան թարագործան թարիֆ օլույօր : Զիրա էյիլիք հէր ճիհհէթտէն օլմալը , լաքին ֆէնալըգ պիր ճիհհէթտէն տախի օլուր :

1 « Բապպըն բուհը պէնիմ իւզէրիմտէ տիր , վէ ճնուն իւչիւն պէնի մէսէյլէտի . . Սիովլըն եաս թուլթանլարընա ինթիշամ վէրմէք , քիւլ եէրինէ մէսէրրէթ եաղլանմասը . վէ եաս թուլթանլարա ինթիշամ էլպիսէսի » վէրմէյէ պէնի իրտալ էյլէտի :

2 « Վէ Նինուէ էհալիսի Յոմլենանըն վազը իւզէրինէ Ալլանա իման կէթիրտիլէր , վէ փէհրիղ թէնպիհ էթտիլէր , վէ պէօյիւքլէրինտէն քիւչիւքլէրինէ գատար խարար կիլինտիլէր . . ինսան հայվան պիր շէյ եէմէսինլէր , օթլանմասընլար , սու իչմէսինլէր , վէ Ալլան ճնլարըն ամէլլէրինի կէօրտիւ , վէ իւզէրլէրինէ կէթիրէճէք քէօթիւլիւքլէրի . . իճրա էթմէյէ նատիմ օլտու » տէմէք քի Ալլան ինսանըն ամէլլէրինէ պազար , վէ մէրհամէթ էտէր » գոյ քի տէսին տիւշման . փէհրիգտէ նէ քէրամէթ վար տըր :

3 « Ճէմի եիրէքտէն պանա տէճնիւն , փէհրիղլէրլէ , աղլամաղըլա , սըզլամաղըլա , տէյիլ էլպիսէսիղի , իլլա եիրէքլէրինիղի եըրթըն . . Սիովլտա պօրուլար չալըն , փէհրիղլէր թէնպիհ էտին , վէ բէճա տուլարը իլան էտին » :

4 Համան , Արտաշէսին վէզիրինին էլինտէն գուրթուլմագ իչին Եսթէր Մուրթէ պիրատէրինէ խապէր վէրիր , քի Սիւսին շէհրինտէ նէ գատար Եահուտի վար իսէ , իւչ կիւն , իւչ կիճէ փէհրիղ թուլթուլար , վէ Ալլանա նիյագ էթսինլէր : Վէ Համան ասըլըր , վէ իսրայէլ խէլաս օլուր :

5 Նաբուգոդոնոսոր Երուսաղեմին հէյքէլինի եագտըղընտան տօլայը իսրայէլ պէշինճի այըն ճոնունու կիւնիւնտէն փէհրիղ , հէմ սըզը փէհրիղ թուլթուլմասընա գանուն գօյմուչըտըլար , լաքին տիկէր թարագտան հագգսըզըգ էթմէտէն

1 Եսայ . 40. 1. 2. 3.
2 Յովնան . 9. 5.
3 Յովէլ . 11. 12.

4 Էսթէր . 7. 15.
5 Զատարիա Է.

տախի վազ կէչմէղ իտիլէր : Պունուն իւզէրինէ Բապպ Ալլան պէնի իսրայէլի թէքտիր էտէյօր , էվվէթ փէհրիղ թուլթարսընը , ամմա պու փէհրիղլէրինիգտէ մէրամլարընըգտան վազ կէչմէյօրսունուգ էօյլէ փէհրիղին սիղէ նէ Փայտէսի թօգանըր . հագգ շէրիաթ քէսին , եալյն եալյն . փէհրիղին շարթընը իսրայէլէ իրաա էտէյօր :

1 « Աղլար՝ վէ փէհրիղ թուլթար , վէ Բապպըն հուզուրունտա տուրուրտուլար » : Եանի Բաբելոնլտա (Պաղտատտա) եէսիր տիւշմիւչ օլան իսրայէլ ճէմիէթի Ալլանա գարշը Երուսաղեմտէ իքէն իրթիքեապ էթտիլէրի կիւնանլարը զիքը էտէրէք , նատիմ օլարագ , վէ Ալլանտան կէօղ եաչլարը իլէ վէ փէհրիղ իլէ աֆֆ տիլէր իտիլէր :

2 « Ասեր սըպլթընտան Փանուէլին գըզը Աննա (մարգարէ) փէյլամպէրէ վար իտի . պու փիր իխթիյարէ իտի . վէ պիւքլիրիկինտէն եէտի սէնէ գօճա իլէ եաչամըչ իտի . վէ սէքսէն տէօրթ եաչընա գատար տուլ գալմը՝ հիչ հէյքէլտէն այրըլմաղըտը . անճագ լէյլ ու նիհար փէհրիղլիլէ վէ տուլարըլա իպատէթ էտէր իտի » :

3 « Յովհաննէս տէվէ թիւլիւնտէն էսվապ կիլինմիչ իտի , վէ պէլինէ գայիչ գուշանմըչ իտի , վէ ճոնուն թաամը չէկիրկէ՝ վէ եապան պալը իտի » « (խարնուպ քի աղաճ մէյվէսի տիր) » : Պուրատա հէր քէս պիլմէլի տիր քի հէր փէհրիղ թուլթան , եաս թուլթար . ամմա հէր եաս թուլթան փէհրիղ թուլթար տէմէք տէյիլ , զիրա փուլթիլէրէսթիլէր տախի էօյիւսիւնիւ աղլար վէ եաս թուլթար . պու պիլմիւմլէ Քիլիսէնին ինտինտէ եաս վէ փէհրիղ միւթթէֆիղ խէլէր տէ , թայֆէլէրճէ էօյլէ տէյիլ , պիղէ տէ Քիլիսէ լազըմ տըր :

4 « Յովհաննէսին շակիրտլէրի ճոնուն (Յիսուսուն) եանընա կէլիպ տէրլէր , նիլչին պիղ վէ Փարիսեցիլէր չօգ տէֆա փէհրիղ (օրուճ) թուլթարըգ , վէ սէնին շակիրտլէրին թուլթմաղլար : Յիսուս ճնլարա տէր . վագիթ կէլէճէք . . . վէ օլ վագիթ

1 Բարուտ . Ա. 5 :
2 Դուհի . Բ. 36 :

3 Մար . Գ. 14 :
4 Թ . 14. 17 :

փէհրիզ թուծածագլար ։ Գրօթէսթանլարա տահա պու վա-
զիթ կէլմէմիչ՝ քի փէհրիզ թուծսունլար . Գրիտոս էֆէն-
տիմիզ ճիվապընտա Ֆիքըրնի աչար . զիրա նասըլ քի տիւ-
կիւն ատէմէլըրնէ տիւկիւնտէ իքէն , եաս թուծմադ . փէհ-
րիզ թուծմադ եազըլչմազսա . քէզա պէն եանլարընտա իքէն
պէնիս Գէ շալիքլէրնիս ֆէհրիչ , վէ եոս խալիսալ լալըմ կէլմէզ ,
ամմա պէն իչլէրինտէն գալգտըդտան սօնրա , եաս վէ օրուճ ,
վէ փէհրիզ թուծածագլար . նասըլ քի

1 « Հիչ քիմսէ եէնի շարապը էսքի թուլումլարա տօլ-
տուրմադ . եօզսա օլ շարապ , օլ թուլումլարը փաթլատըր . . .
անճադ թաղէ շարապ՝ թաղէ թուլումլարա դօնուլմալը » :

2 « Գըրգ կիւն վէ գըրգ կէճէ փէհրիզ թուծուպ , անտէն
աճըգտը » :

3 « Մուլթուլ եաս թուծանլարա , զիրա օնլար սէվինէճէքլէր » :

4 « Փէհրիզ թուծտուղունուղտա միւրայլլէր կիպի օլմա-
յասընըդ » :

5 « Նինուէ աճալիսի շերիաթ կիւնիւնտէ պու նէսլ իւ-
զէրինէ գալգածագլար , վէ օնուն իւզէրինէ հիւքմ էտէճէք-
լէր . շիւնքի օնլար Յոմիանըն վազը իւզէրինէ թէօլպէ էթ-
տիլէր . շիմտի իսէ Յոմիանտան տահա պէօյիւլիւ պուրատա
վար սըր » տէմէք քի Յոմիանըն ճէմիէթէ օրուճ՝ փէհրիզ՝
եաս թուծտուրտուղունու պէյէնիպ՝ թաստիգ էտէյօր , օնլար
պօշ շէյլէր տիրլէր , տէմէյօր :

6 « Ամմա ճինլէրին պու կիպի ճինսի չըգմազ , պիր ան-
ճազ տուա վէ փէհրիզլէրլէ » չըգար :

7 « Հաչան օնլար . . . փէհրիզ թուծար իքէն » :

8 « Փէհրիզլէրլէ տուա էտէրէք » :

9 « Ալէ հաթթէ փէհրիզ կիւնլէրի կէչլիօրուտու » Պ . Առ . տէր :

- 1 Մրէ . Բ . 22 .
- 2 Մրէ . Դ . 2 .
- 3 Ե . 4 .
- 4 Զ . 16 . 17 .
- 5 ԺԲ . 44 .

- 6 ԺԵ . 20 .
- 7 Գրք . ԺԳ . 2 .
- 8 ԺԴ . 22 .
- 9 ԻԵ . 9 .

1 « Բապպ Յիսուս Գրիտոսու կիլինին , վէ թէնէ շէն-
վէթլէրլէ խըզմէթ էթմէյին » , նասըլ քի Նդիա մարգարէ , Յու-
զիթ , Յովհաննէս Մկրտիչ , Աննա մարգարէ էմալ օլտուլար :

2 « Գիլիսէնին պիտայէթինտէ , եահուտի վէ փուծիքէսթ-
տէն խրիսթիան օլան ճէմիէթ պէյնինտէ պազը Մովսէսին նօ-
մոսուտան մէնն օլունմուշ թասմլար իւզէրինէ միւճատէլէ
օլուրուտու : Շէօյէ քի եահուտիտէն տէօնմէ խրիսթիանլար
նօմոսճա Փարզըլ օլան եէմէքլէրի , նօմոսա հիւրմէթէն եէ-
մէզ իտիլէր : Լաքին թայֆէլէրտէն տէօնմէ խրիսթիանլար
պօնուոն միւղպլիրի օլարազ , հէր թասմը պիլա Փարգ եէր
իտիլէր : Պօղոս Առ . նասիճաթ վէրիլ , քի շու մէմուտ տուր ,
պու մէմուտ տէյիլ տիր , թէրէտտիւտ իչլնտէ գալանլար ,
գամիրլէրի բէք բահաթ օլսուն տէյի զէպզէվաթ եէսինլէր :

3 « Պիրի ինանըլ քի՝ հէր շէնի եէյէպիլիլ՝ զաիֆ օլան տէ
զէպզէվաթ եէսին » եանի գամիրճէ գայիֆ օլան : « Եէյէն՝ եէ-
մէյէնի թահգիր էթմէսին , վէ եէմէյէն եէյէնին իւզէրինէ
(տուլի) հիւքիւմ էթմէսին . զիրա Ալլահ օնու գապուլ էթ-
մէզ » 5 « քիմիսի կիւնիւնէ կէօրէ փէհրիզ թուծար , (եանի
թախսիս օլան փէհրիզ կիւնլէրինտէ) , քիմիսի տէ հէր կիւն
փէհրիզ թուծար . հէր քէս քէնտի գամիրինի իսքեսաթ էթ-
սին , օ քի կիւնիւնիւ տիւշիւնիւր , Բապպ իչիւն տիւշիւ-
նիւր , վէ օ քի կիւնիւնիւ տիւշիւնմէզ , Բապպ իչիւն տիւ-
շիւր վէրիլ , վէ օ քի եէմէզ , Բապպ իչիւն եէմէզ , վէ Ալ-
լահա համտ էտէր » :

Պունտան փրօթէսթան պիր իսթիֆատէ էտէմէզ . նէ տէ
պիր ֆէթվա ալապիլլիլ՝ քի փէհրիզտէ նէ՝ քէրամէթ վար
սըր . զիրա Պօղոս Առ . էվվէլա Մովսէսին նօմոսճա մէնն
էթտիլի եէմէքլէր , եանի փաք վէ նափաք թասմլարը իւզէ-
րինէ օլան միւղաքէրէյի հալլ էտէր : Սանիէն՝ պու կիւն ա-
ղիզ տիր , փէհրիզ թուծայըմ , վէ օնու եօրթու թուծուպ

- 1 Հ-Վ . ԺԳ . 14 .
- 2 ԺԴ .

փառ սազալարմ, վէ շու կիւն աղիզ տէյիլ տիր՝ օնու թուծմայրմ՝ իւղէրինէ եազար « օ քի կիւնիւնիւ տիւշիւնիւրսէ, Բապպ իչիւն տիւշիւնիւր, վէ օ քի կիւնիւնիւ տիւշիւնմէզսէ՝ Բապպ իչիւն տիւշիւնմէզ » եանի քիւլլի եօյմ Բապպըն տըր՝ տէյէրէք : Պու սէօղլէրտէն փրօթէսթան, էօյլէ խտէ փէհրիզ թուծսամ տա, թուծմասամ տա օլուր, վէ իքիսի պիր տիր տէյէմէզ . Առաքեալլար տէմէտի . վէ Պօղոս Առ. տախի տէմէյօր . չիւնքի մէմնու օյան եէմէքլէր իւղէրինէ եազար : Սանիէն՝ շու կիւնտէ թուծմալլ, վէ պու կիւնտէ թուծմամալլ զիւլմիւնտէ օլանլարըն միւշքիւլիւնի հալլ էտէյօր : Հաթթէ մէմնու օյան էթի վէ եէմէքլէրի եէտիլլիմտէ, էկէրչի գարընտաչըմ օնտան թէօքէղլիօրսէ, օ էթի եէմէմէլի, քի գարընտաչըմը գազանայրմ, եախօտ միւհապպէթիմիղէ պիր պէրուտէթ օլ եիւզտէն կէլմէսին : Տիւնէ

1 « Թաամ իչին Ալլահըն ամէլինի երգամ » 15 տէ քէզա & էկէրչի գարընտաչըն թաամլար իչիւն մահզուն օլուեօրսա, արթըզ միւհապպէթ իլէ կիթմէտին, օլմայա քի սէն քէնտի եէմէյին իլէ օնու զայպ էտէսին, օնուն իչիւն քի Քրիստոս էօլաիւ » :

2 Էթ եէմէմէսի՝ շարապ իչմէմէսի՝ եախօտ գարընտաչընըն թէօքէղլիտիլի՝ եախօտ սիւրչտիւլիւ՝ եախօտ զայիֆլէտիւ՝ ճի շէյի էթմէմէսի էյի տիր » :

3 Պուրալարտա տախի փէհրիզլէրլէ էօմրիւնիւ կէչիրտիղինի Պօղոս Առ. եազար : Վէ պու փէհրիզլէր պիզիմ կիւնահլարըմըզըն աֆֆ օլունմասընա պիր թարրիզի սիւհիւլէթ օլտուզու պալատէ միւհարրէր ճէմի տէլայիլ վէ իսպաթլարտան միւպէյին վէ միւսթէպան օլմուշ տուր :

1 Հուդ. 20.
2 21.

3 Բ. Կր. 2. 15.

ԵՕՐԹՈՒԼԱՐ

Եօրթուարըն միւգատտէս աստքի ֆիլիսէնին եմրինէ ազիզ ըիվայէթէ, վէ Ալլահըն ազիզ քիթապինէ միւվաճըզ վէ միւրապըզ տըր :

1 « Եւֆաթ կիւնընը փառ սազլամայը ֆիքրինէ դօ, ալթը կիւն իչլէյէսին, վէ հէր իչլինի իճրա էտէսին, եէտինճի կիւնը Բապպ Ալլահընա թաթիլ » եւայլն :

2 « Հէր քիմ շարաթը պօզարսա՝ գաթլ օլունսուն » :

3 Զարէլ « Թէքմիլ գօյուն թօխու . . . պիր էօզիւրիւ օլմասըն » :

4 « Գուշազլարինիզ պէլինիզտէ, վէ այագ գապլարընըզ այագլարինըզտա. տէյէնէկէրինիզ էլլէրինիզտէ, շար շափուկ եէյէսինիզ . զիրա Բապպըն Զարէլ (կէչիտի թէչրիֆ) տիր » :

5 « Վէ օլ դան սիզէ շայանը թէգէքքիւր օլսուն, վէ պունու սինսիլէ պէ սինսիլէ էպէտի եօրթու թութուն . . . եէտի կիւն խամուրսուզ եէյէսինիզ » : Թուոց թ. 3 :

6 « Ելլտա իւշ վագիթ պանա եօրթու էտէսինիզ . խամուրսուզ պայրամընը հըֆիզ էտէսինիզ » Զատիկ :

7 « Վէ եազ կիւնլէրի իւք մէյվէլէր եօրթուսու » Պենտէկոստէ : « Վէ սէնէ խիթամը եօրթուսու . . . իւշ վագիթտէ պէհէր սէնէ հէր էրքէլին Բապպըն հուզուրունա չըզսըն » : Պու սօն եօրթու եէտի կիւն խտի, վէ տէ շատըրլար եօրթուսու թէմիլլէ օլուրուսու : Տաղաւար վէ տաղաւարահարաց, քի եէտինճի այըն օն պէչիտէ պաչլայուպ եէտի կիւն սիւրէրիտի . Ալլահ իսրայէլի գըրզ սէնէ շատըրլար պլթընտա հըֆիզ էթտիղի իչին :

1 Եւ. Ի. 8.
2 Լ. Ա. 13.
3 Ժ. Բ. 5.
4 11.

5 14.
6 Ի. Գ. 21.
7 16.

1 « Էլլը կիւն » Զատիկտէն սօնրա , տէմէք քի էլլի կիւն էվվէլ Զատիկ եօրթուսու իտի :

2 « Պօրուլար զիքրի Բապպա ազիզ չաղըրլաճազ » օ քի եէտինճի այըն իլք կիւնիւ իտի : Վէ օլ այըն ծնունճու կիւնիւ Մաֆէրէն եօրթուսու : օր քաւութեան : Օն պէշինճի կիւնիւ Զապըրլար քաւութեան եօրթուսու : Օնտա եէտի կիւն չապըրլար ալթընտա իգամէթ էթմէլի իտիլէր : Իսրայէլին 40 սէնէ չապըրլար ալթընտա իգամէթ էթտիքլէրինին զիքրի էպէտիտի իչիւն , վէ Բապպա թէշէքքիւր սունմազ իչիւն : Հէման եօրթուլարըն հէփիտի պու Ղեւտացուոց պապընտա եազըլը տըր : կիւնլէրի վէ վազիթլէրի : Տես

3 Շաֆալար շաֆալար եօրթուսը , քի եէտինճի այըն օնունճը կիւնիւ իտի , փէհրիզ հէր ճիհէթլէ էթմէլի էմր էտէր , վէ օլ կիւնիւն մուգատտէս թութուլմասընը քէզալլէք էմր էտէր : Պու եօրթու օր քաւութեան տախի եօրթուսու իլէ օլ կիւնտէ իճրա օլուրտու :

4 Սողոմոն Տաճարը ետիտըգտան սօնրա նաւկապիտ եօրթուսունու ինտա էթտի & վէ փատիշահ Բապպըն իաւնէսինէ նաւակատիք եօրթուսու էլլէտի . . . վէ օլ կիւնտէ Սողոմոն եօրթու իճրա էլլէտի , վէ Բապպըն հուզուրուստա օն տէօրթ կիւն ծնունլա ճէմի պէնի Իսրայէլ պէօյիւք զիլնէթ էլլէլիվ չազ օլտու » եանի եէտի կիւն տաղաւար . վէ եէտի կիւն նաւակատիք եօրթուսու պէօյիւք զէնէթլէ իճրա էլլէտի :

5 վէ Մովսէսին նօմոսունտա եազըլմը օլտուղու կիպի չապըրլար եօրթուսունու իճրա էթտիլէր :

Մարիամ Մովսէսին զըզարընտաչընըն վէֆաթի կիւնիւնիւ քի ծնունճու այըն իփթիտասընտա տըր , Իսրայէլ եօրթու թու թուլար : Զիւնքի պիքրիլէրին պիրինճի զըլալուղու վէ միւէսիսէսի տիր :

1 Ղե . ԻԳ . 23 . 4.
2 25 :
3 ԺԶ . 29 ,

4 Գ . ԹաԳ . Ը . 62 .
5 Ա . ԵԶԲ . Ե . 51

Եթէրին Իսրայէլ միլլէթինի Համանըն զալիմիկինտէն գուրթարտըղը կիւնիւ զիքրի էպէտի օլմազ իւզրէ , վէ Ալլահա թէշէքքիւր իչիւն եօրթու թուլարալ :

Յուզիթին Իսրայէլ միլլէթինի վէ Պէթուլիայը Հողոփեու նէսին զաֆասընը քէսմէսիլէ խէլաս էթտիղի իչիւն , օլ կիւնիւ եօրթու թուլար , Բապպա թէշէքքիւր էտէրլէր :

Յուզայ Մակարէ Նիկանոր ճէնէրալը եէնիպ տաճարը ալտըղը կիւնիւ եօրթու թախտիս էթտիլէր , քի Յովհաննէս զիքր էտէր :

1 « Օլ կիւնլէրտէ հէքէլին թէպրիք (նաւակատիք) եօրթուսու օլտու » :

Եթթուլար իլանը երլպաչըլարտա , վէ այ պաչըլարտա պօրուլար վասիթասիլէ ճէմիէթէ վէ շէնրլէրէ իլան օլուրուստու :

2 « Փողս հարէք ի դուլիս ամսոց » եւալըն , ալլար պաչլարընտա չալընըզ պօրուլարը , էյյամի մախսուսէլի սէնէ վիլլէլէրիմիզտէ :

3 Ղեւտալըլար & շաբաթ կիւնլէրինտէ , այ պաչըլարընտա վէ պայրամլարտա » քեանիլլէրէ եարտըմ էտէրիտիլէր :

Եէնի Ահտըն եօրթուլարընա կէլտիղիմիզտէ , շաբաթ կիւնիւնին փաղար կիւնիւնէ թէպտիլ օլտուղու պիր Քիլիսէնին էմրինէ վէ ազիզ բիվայեթէ մէպնի օլմուչտուր , չիւնքի հասպէլ զարուր առաքեալլար պիր վազիթ շաբաթ կիրակի եէրինէ եօրթու թուլարտըլար 7 : Պու եօրթուլարըն թէէսիպինտէն մագսէտ , օլ կիւնտէ Ալլահըն ինսանա էթտիղի ինսճէթին թէշէքքիւրի իչիւն , օլ կիւնիւ Ալլահա թագտիմ թագախ էտէրիղ , եանի Ալլահա իպատէթ էտէրիղ , օնու թագախ էտէրիղ . տիւնեալի իչլէրտէն տուր օլուպ . բունանիճէ Ալլահա օլան պօրճումուղու էտա էտէրիղ : Սանիէն , Ազիղին եօրթուսու իսէ , եինէ օլ աղիղ Ալլահըն պախչ էթտիկի քեւրամէթի վէ ինթիշամընտան տօլայը Ալլահա թէշէքքիւր է-

1 Յու . Ժ . 22 :
2 ՍաԳ . 2Ա . 3 :

3 Մա . ԻԳ . 31 :

տերիզ , վէ օլ դաթ Ալլահն ազիզի պուլունտուղունտան՝ եի-
 նէ Ալլահն խաթիրի իչիւն օլ ազիզի պիղէ մէանճը թութա-
 րըզ , վէ շէֆաաթընի տիլէրիզ , վէ մասունքլարընա տախի
 հէօրմէթ էտէրիզ , վէ օնլարը էօիէրիզ : Քէզա թասլիլիլէրի-
 նէ հէօրմէթ , իպատէթ էտէրիզ . էօնլէրինէ մոււմ հազարըզ ,
 վէ օնլարըն սահիպլէրինի օլ թասվիլը վասիթասիլլէ թազիւմ վէ
 թէքրիւմ էտէրիզ . սէպէպլի . չիւնքի Ալլահ քէնտի ազիզլէ-
 րինտէ շէրէֆլէնիլը : Պունուն իչին իշթէ պիզ տէ Պօղոս Ա.
 էմրը միւճիպ

1 « Զիրա պիզիւմ դատիկիմիզ ֆրիստոս քէսիլտի : Պուն-
 տան պէօյլէ՝ տէյիլ քի էսքի խամուրլա , վէ քէօթիւլիւք վէ
 դատտարըզ խամուրուրլա , իլլա սահիլիւք վէ սօղըրուլուզ
 խամուրսուղու իլէ հօրթուլար իճրա էտէլլիւ » : Վէ Պենտե-
 կոստէ հօրթուսու հազընտա տախի հազար :

2 « Ամմա չիմտիլիք Նիեսոստէ տուրուրում պենտեկոս-
 տէյէ գատար » օնու քի խրիսթիյանլար իճրա էտէր խաի :
 իշթէ պու սէպէպլէրէ մէսլի տիր քի , Ազիզ ֆիլիսէ , կէրէք
 Ալլահն շէրէֆլէթմէք իչիւն , Ալլահա բաճի օլան հօրթուլարը .
 վէ տաղաւարարը իճրա էտէր . կէրէք Ալլահն ազիզլէրինէ
 բաճի օլան էյյամի միլատիյէլէրինի հօրթու թութար , վէ տէ
 թէնպիս էտէր . վէ օնլարըն սահիպլէրինէ իզգէթ , հէօրմէթ ,
 իպատէթ էթմէմիլլէ՝ պիլլախէրէ օլ իզգէթ՝ օլ հիւրմէթ Ալ-
 լահա աատ օլունաճազընտան , հէր քրիսթիյան քէնտի վազի-
 ֆէսինի պիլա թէրէտտիւս՝ վէ պիլա իշթիպահ՝ Ալլահա վէ
 Ազիզլէրէ իճրա՝ վէ ինֆազ՝ վէ իպրազ էտէր :

Անարատ Յղութիւն հօրթուսու

Աւետում հօրթուսու

Ծնունդ հօրթուսու

Յայտնութիւն հօրթուսու

Ելլ պաշը , քի ֆրիստոս էֆէնտիմիզին հէմ սիւննէթ , հէմ
 իսմի իլահիսինին վէ թարիլիսինին հօրթուսու տուր

1 Կր. Ե. 7 :

2 ԺՁ. 8 :

Տեառնընդառաջ հէքէլէ կիթմէսի վէ փաքլանմասը եօր-
 թուսու

Ծաղկազարդ

Յարութիւն

Համբարձում

Հոգեգալուստ

Վարդավառ

Աստուածածին . խաչ . Գրիգոր Լուսաւորիչ

Ծնունդ Յովհաննու վէ դայրիհիւմ :

Եկէրչի հէր պէօյիւք վուգուլթ Ալլահ թարաֆընտան
 ինան օլտուղու իչիւն օլ վուգուլթ կիւնլէրի խարայէլ միւ-
 լէթինտէ հօրթու թային վէ թախսիս օլմուչ իսէ , հազըլլէ
 կաթողիկէ ֆիլիսէ ֆրիստոսուն եէնի առտընն էն միւշէր-
 րէֆ վէ պէօյիւք ինայաթ կիւնլէրինի հօրթու թութուպ ,
 օլ կիւնլէրտէ Ալլահն թազիւմ վէ թէքրիւմ էթմէսինի քէնտինէ
 պօրճ , վէ պիլը ֆէրիզէյի միւգատտէսէ թութար :

Հէմ թապիլաթ նօմոսու տախի պունու թաստիզ էտէր .
 վէ փութիէրէսթիլէրտէ պէհէր Ալլահն հօրթու վէ էյյամի
 մախսուսէսի վար խաի : Վէ չիմտիքի ասըրտա հէր միլլէթին
 վէ փատիչահլըզլարըն պիլը եօյմը խաի վէ ճիւլիւսու միւշէր-
 րէֆի էյյամի վար տըր : Ամէրիգա տէվլէթինին ինկիլիզ հիւ-
 քիւմէթինտէն խէյաա օլտուղու կիւնիւ պիլը եօյմը միւշէր-
 րէֆ թութուպ , հէր իչլէրի թաթիլ էտիպ , մէսերրէթլէ վէ իֆ-
 թիլաար իլէ օլ կիւնիւ թազիւմ վէ թէքրիւմ էտիպ պիլը եօյմը մէ-
 սուտ քէնտիլէրինէ աատ էտէրլէր : Քէնաչքի էտէնլէրէ տէ
 մանէ վէրմէյէյիտիլէր . . . :

Պիլֆարզ , պուրատա փրօթէսթան տէմէսին . եա Պօղոս
 Ա. Կող. Բ. 16 նիչին հազըյօր « քիմսէ սիզէ . . . այ պա-
 շըլար , եա հօրթուլար , եա շաբաթլար խուսուսի իչիւն հիւքմ
 էթմէսին , քի օնլար կէլէճէք շէյլէրին կէօլկէսի տիր » էվլէթ
 Պօղոս Ա. պունու հահուտիլէրէ գարշը հազըյօր , քի խրիս-
 թիան օլմուչ իսէլէրտէ , հէնուզ Մովսէսին նօմօսու միւճիւպ
 տալրանմազ լազըմ տըր տէյու , իտտասաընտա վէ էֆքեա-
 րընտա կէզէր խաիլէր . օ քի ույամազ , չիւնքի ֆրիստոսուն

նօմօսու միւճիւս արթըզ եօրթուլարը իճրա իթմէլի իտիւէր , տէլիլ քի հէմ Մոլսէսին նօմօսունու թէմամիլէ , հէմ Քրիստոսուն նօմօսունու թէմամիլէ իճրա էտէրիլ էֆքեարընտա կէզմէլիտիլէր . չիւնքի էսքի նօմօս Քրիստոսուն կէնի նօմօսունուն կէօլկէսի իտի . ասըլ Քրիստոս կէլտի , օլ կէօլկէլէրին պիր էհէմմիլէթի գալմատը . պիր ասէմ գուրպէթտէ օլուրսա , օնուն թասվիրինէ պագըլըր , եա գուրպէթտէն օլ ատէմ կէլիրսէ , օնուն թասվիրինէ լուզում վէ էհէմմիլէթ վէրլմէզ , վէ քէնտի հալիլէ իճրասըզ գալըր : Իշթէ պու էֆքեարէ մէսին Պօղոս Ա. էմր էտիյօր քի , փազար ետրինէ շարաթը փաք թութմադ ուշմազ , շու եօրթուլու (Մոլսէսին քինի) թութարըզ Քրիստոսուն Քրիստէսինին թախսիա էթտիլի եօրթուլու թութմամ տէյէն խրիսթիան , սափըզ տըր : Միլաըն սէօղլէրինէ սէմմ ու իթիպար էթմէյէսիլ : Տէլիլ քի փրօթէսթանլարըն էֆքեարընա միւաֆըզ , խրիսթիանլըզտա հիչ պիր եօրթու , եա փազար , եա եըլ եօրթուլարը եօզ տուր , օնու քի քէնտիտի էմր էտէր . նասըլ քի եօզարըտա կէթիրտիք վէ եազտըզ :

Ֆազաթ շուրասընա տիգգաթ էթմէլի , կէօլկէսի օլան եօրթուլարա էվայիտէ Ալլահ խարայէլ միլլէթինէ Մոլսէսին , քեահինլէրին , վէ մարգարէլէրին վասիթասիլլէ պու գատար հէօրմէթ վէ տիգգաթ էթմէսինի էմր էթմիշ իտէ , վէ ճէզասընը պիլա միւսամանա միւզայիր հայտէ պուլունտուղլարընտա վէրմիշ իտէ , եա ասըլ Քրիստոս էֆէնտիմիլին եօրթու վէ փազար էարարընա նէ տէրճէ տէնչէթլի հէօրմէթ ըալէթ վէ իգգէթ էթմէմիլի իսթէր օլտուղունու քէնտի քէնտիմիլտէն իսթիխրաճ էտէլիմ , վէ մէտուլլէթինի քէզա տիւչիւնէլիմ . . . :

Պու եօրթուլարը փաք սազլամալը , եանի ախզ ու իթաքեար քիսպ իչին էթմէմէլի : Ամմա պազը խայր իչլէր օլուր , քի օլ իչի կէօրմէյէ ատէմի մէճպուր էտէր . պիլ Ֆարզ , Քրիստոս էֆէնտիմիլ նիչէ քէօրլարը , թօփալարը շարաթ կիւնիւնտէ ռազալթտը , վէ էմր պուլուրտու քի ¹ պարտ է բա-

¹ Ղ. Գ. 10. Ժ. 2. Ե. 8. Է. 2 Թ. 14.

րիս գործել 'ի շարաթու :

¹ « Միլլէրին հէր պիրի , հաֆթանըն հէր իլք կիւնիւնտէ (փազար կիւնիւ տէմէք) հէր նէ քի բասթ կէլիրսէ , քէնտի եանընա թօփլասըն » եանի սէքեաթ փարալարընը , քի Նրուսազէմին խրիսթիան մէօնթաճինինէ իրասլ էսէր իտիլէր : Տէմէք քի պազը խայր իչլէր փազար կիւնիւ կէօրիւլըր , եթթէր քի օլ իչին մազսէտի խայրա մէսինի օլտուն , վէ սատէքեար ու քիսպ իչին օլմասըն :

Սանիէն պիր թագըմ խըզմէթի պէյթիլլէ , եէմէք փիչիրմէք՝ աթէշ եագմադ , մէյլլէ ալմադ , էքմէք , էթ ալուպ , խանէսինէ կէթիրմէք ճայիլ վէ պի կիւնահ տըր . վէլ հասըլ ազատ իչլէր կէօրիւնիւր , ախզուլիթա օլունմազ : Հաթտէ պազը խըզմէթլէր վար քի , եօրթուլարտա տուր օլուրսալար , ահալինին ումում իսթիրահաթը սէլպ օլուր . պիլ Ֆարզ , Փուրունճը , լօգանթաճը , գասապ , պէրպէր , վէ պէօլիւք Փասլրիդալար :

¹ Ա. Կ. Ժ. 2.

ԷԼՊԻՍԷՑԻ ԲՈՒՀԱՆԻՅԷ

Մեզ պահան խնդմեք հտեկն քեանիկնկերին միագատտուես
 հլպիսեկերի իսիսիլը Քիլիսե հմրիկն, վե շիճաեկն, վե թան-
 րիբեկն պուլունան Ալլահըն քելամլարընա միսաճըգ,
 վե միսթապըգ տըր :

¹ « Իթիպար վե շերեֆ իչիւն գարընտաշըն Ահարոնա ա-
 զիզ լիպաս եափասըն . . . ազիզ գաֆթան Ահարոնըն միւ-
 գատտէս օլմասը իչիւն եափասըն, քի ծնլարըլա պանա քեա-
 հինլիք էթսին . . . իշթէ էօրնէյի, փի սկիւլիւ ուղուն էս-
 վապ, փիւսկիւլիւ ումուգլար վե կէօքիւսլէր իւզէրինէ վա-
 կաս (եփուտ, ուրար) վե գաֆթան, վե նագըշը կէօմլէք,
 վե թաճ, վե քէմէր » վե պուրատա թաճըն, քէմէրին, վե
 ազիզ լիպասընըն նէ կէօնէ վե գամըղը զիյգըմէթ թաշարըլա
 օլտուղունու միւֆասասլէն եազար . վե թաճըն օրթասընա
 ալթուն թէնիքէ իւզէրինէ Բողոշն աշիւնէի եազըլուպ, թա-
 գըլմասը տախի եազըլը իտի : Քէզալիք Ահարոնըն օղուլա-
 րընա լիպասը միւգատտէսէյի Ալլահ թարիֆ էտիյօր . վե քէ-
 մէրլէրինի, վե թաճլարընը, եւայլն, եւլն :

² « Ահարոն գարընտաշընա, վե էվլատլարընա օնու (լի-
 պասլարը) կիտիրէսին, վե ծնլարը եաղլայասըն, վե էլլէրինէ
 (եաղլտան) տօլտուրասըն, վե ծնլարը թագտիս էտէսին, քի
 պանա քեահինլիք էյլէսինլէր » պու էլպիսէլէր պիր շարթը
 լազըմէ թահթընտա վե սիւրէթինտէ Ալլահ թարաֆընտան
 շէտիտէն էմր օլունույօրլար : Պունլարըն եաղլամագ ատէ-
 թինի, տես օշուճ :

³ Էլպիսէլէրին հէփսի զիքը օլույօր, վե եաղլանմալարը :

⁴ Միւֆասասլ իսթէրսէն օղու :

¹ ԵԼ. ԻԸ. 2 :
² 41 :

³ ԻԹ. 4 :
⁴ ԼԹ. վե Ե. ՂԵ. Ժ. ԻԱ :

¹ Պիր մէլայիք շեղի պաշ քեահինէ կէօրիւնիւպ, քէնտի
 էվլատլարընըն, Բապպըն հուզուրունտա Ֆէնա հարէքէթլէրի
 իչիւն օնու թէքտիր էտէր, վե տէր « Օնու (եանի Ահարոնըն
 սինսիլէսինի) Խարայէլին ճիւմլէ սըպթլարընտան քէնտիմէ
 քեահինլիք էթմէք իչիւն ինթիխասպ էթտիմ քի, մէզպահը-
 մըն իւզէրինտէ գուրպան սունսուն, քիւննիւք եազսըն, վե
 հուզուրումտա եփուտ կիլինսին . . . նիչլն . . . օղուլա-
 րընա պէնտէն զիյատէ իզգէթ էտիյօրսուն » Ուինի վե Փէնէ-
 էս, քի անտ սանտըղը եէսիր տիւշտիւկինտէ ծնլար տախի
 միւհարէպէտէ տիւշիւպ էօլտիւլէր :

² « Վէ Սամուէլ չօճուգ Բապպըն հուզուրունտա եփուտ
 կիլինմիշ իսըգմէթ էտէր իտի » :

³ Սաւուղ Փղըշտացիլէրին իւզէրինէ պիւ միւհարէպէ եիւ-
 րիւյէճէյի վագիթ, Աքիյա քեահինէ տէտի ⁴ « եփուտը եօ-
 գարը գալտըր (եանի տուայա տուր) չիւնքի օ եփուտը քէն-
 տի իւզէրինտէ թաշըրըտը, զիրա Ալլահըն անտ սանտըղը օլ
 կիւնտէ Խարայէլ օղուլարը իլէ իտի, վե օլտու քի Սաւուղ
 քահանայա սէօյլէր իքէն՝ փիւթփէրէսթլէրին օրտուսունտա
 (զրհուր) էտէն շամաթա կիտէ կիտէ արթարըտը, վե Սաւուղ
 քահանայա, էլինի թօփլա (արթըգ) տէտի, « զիրա Սաւուղ
 աննատը քի, Ալլահ Խարայէլ իլէ տիր » :

⁵ « Վէ Բապպ օլ կիւնտէ Խարայէլի խէլաս էյլէտի » Ալ-
 լահըն անտ սանտըղը իլէ, վե եփուտ իլէ, վե պունլարը ա-
 լուպ տուայա տուրմաղըլա : Պուրասընը փրօթէսթան օգու-
 սուն, վե կէօրսիւն, վե էլպիսէտէ նէ քէրամէթ վար, տէ-
 յէճէք իսէ, վարսըն տէսին, օ քի Ալլահա հագարէթ տիր,
 տէյի քիլիսէյէ . զիրա Մօվսէսէ էլպիսէ եափ էմր էտէն
 Ալլահ քէնտուսը տըր :

⁶ Գաւիթ Սաւուղուն էլինտէն գուրթուլուրմույում տէյի
 Աքիաթար պաշ քեահինէ տէր . սէն քէնտի եփուտունու Ալ-

¹ Ա. Թ-գ. Բ. 28.
² 48 :
³ Ժ-Գ :

⁴ 48 :
⁵ 23 :
⁶ ԻԳ. 9 :

լահա եօզարը գալաբը , վէ Դաւիթ տէր : եա՞ Իսրայէլին Բապպ Ալլահը . . . կէիլ . . . միւհասէրէ օլաճաղ մը տըր . . . վէ Բապպ տէր . միւհասէրէ օլաճաղ : վէ Դաւիթ տէր . կէիլիւլէր պէնի , վէ պէնիմ ատէմէրիմի Սաւուղըն էլինէ թէսլիմ էտէճէք մի տիրէր : վէ Բապպ էտէճէք տիրէր , տէր . . . » վէ Դաւիթ գաչար՝ խէլատ օլուր :

Տէմէք քի , Ալլահ էլպիսէյի ըէսմիյէ իլէ տուա էթմէսինի էմր էտիյօր . նասըլ քի Ահարոնըն վէ օղուլլարընըն էլպիսէյէրինի էմր էտիյօր , քի քէնտուսինէ խըզմէթ վէ քեանինւլիք էթսինլէր , վէ կէրէք Ալլահ , վէ կէրէք ինսանլար պու էլպիսէյը բուհանիյէնին վասիթասիլէ տուա , վէ ըէճա օլուհնմասընը թաստիգ , վէ էմր , վէ թահսին էտիյօրլար :

¹ Ամաղէկ Սիկիլակ շէհրինի ալուպ՝ ահալլիյի եէսիր կէօթիւրտիւղուհնտէ՝ Դաւիթ վէ մայէթինտէ պուլուհանլար չօղ աղլատըլար & վէ Դաւիթ Աբիաթար քեանինէ տէր . . . եփուտը եանաշթըր : վէ Աբիաթար եփուտը Դաւիթէ եանաշթըրտը . վէ Դաւիթ Բապպտան սիվալ էթտի . վէ տէտի օլ Գետտուընըն արգասը սըրա չըգայըմ մը . . . վէ Բապպ ծնա չըք , տէր , վէ եէթիշիթսին » եինէ պուրատա իշպու էլպիսէյի բուհանի վասիթասիլէ Ալլահտան Դաւիթ տիլէկինի տիլէյօր :

² Ղեւտալըլար & Նգեկիանըն եանընա կիրտիլէր՝ վէ տէտիլէր՝ Բապպըն խանէսինտէ հէր նէ վար իսէ , թաթհիր (թագտիս) էթտիք . գուրպանլար մէղպահընը , վէ էօրթիւլէրինի վէ ավանիի միւգատտէսէյի , հուղուր էքմէյին մէղպահընը , վէ ավանիինի , վէ գապլարընը , քի Ագաղ փատիշահ մէքրուհ էթմիշ իտի » , տէմէք քի ավանիի միւգատտէսէյի հէմ մէսն ու թագտիս էթմէք , հէմ պիր սէպէպի նապէճա իլէ , օլ ալաթը միւգատտէսէ մէքրուֆլէնիր , վէ պուհնլարըն թէքրար իսթիմալլարընըն ճայիղ օլմասը իշիւն՝ թէքրարէն թագտիս վէ թաթհիր օլուհնմալարը լաղըմ օլտուղու պիր էմրը

¹ Ա. Թագ. Լ. 7 :

² Մնաց. ԻԹ. 18 :

իլանիյէյէ մէսնին՝ վէ միւսթէնիտ տիր : կաթողիկէ Քիլիսէ տէ թըպգըսընը իճրա էտէր :

¹ Թէքրար պու տէտիկիմիղի իսպաթ էթմիշ տիր : Ալլահ էսքի ահտըն իճրասը խուսուսընտա Մուսէսէ՝ Ահարոնըն վէ օղուլլարընըն էլպիսէյի բուհանիյէյէրինի թարիֆ վէ թէնպիհ էտիյօրսա , եէնի ահտըն էսրարը խուսուսուհնտա աճէպա էլպիսէյի բուհանիյէյի մէնն էտէր պիր սէպէպի վաճը մը տըր : էլվէքիլէրի էմր էտէն Ալլահ , աճէպա թաղէր օլուպ , օ Ալլահ տէյի՞ մի տիր :

² « վէ տայիմա ծնլարա հէյքէլտէ էօյրէտիր իտի » , վէ 45 & վէ հէյքէլէ կիրիպ կէօվէրճին սաթանլարը վէ ալանլարը տըշարը չըգարմայա պաշլատը՝ վէ սարրաֆլարըն թէղկեահալարընը տաղըթտը » վէ տիկէր՝ Մուսէսին նօմոսու միւճիպ՝ բուհանի էլպիսէ վէ քեաֆֆէյի ավանիի շէրիֆէյէ հիշ պիր շէյ տէմէտիղի հալտէ , ծնլարըն հէվիսինի քէնտի Ալլահանի հուղուրու իլէ թահսին վէ թաստիգ էյլէտի՝ առաքեալլարըն ահաղարընը եայգատըղընտա . քէնտի բուպասընը պըրագըպ , փէշթիմալ գուշանտը . քէգա վէ առաքեալլար

³ « Եօյմիյէ հէյքէլէ պիլիթթիֆագ կիտէրէք » քէնտի հուղուրլարը իլէ վէ հալլէրի իլէ տաճարտա պուլուհան քեաֆֆայի էլպիսէ վէ ավանիի շէրիֆէյի թաստիգ էթտիլէր : Պիր տէ տիգգաթա շայան եէրի շու տուր քի՝ Քրիստոս էֆէնտիմիղ հէմ տէ թապիաթ նօմոսընըն ամիրի տիր , էյերշի

⁴ Քրիստոս էֆէնտիմիղ իպրաղ վէ իրաա էյլէտիղի փատիշահ սօֆրասընա վէ տիւլիւհնիսէ տավէթ օլուհնան գէվաթտան , տիւկիւհնէ եաղըշըր էլպիսէ իլէ տօնանըմալարընը թալալ էթտի իսէ , վէ պայաղը բուպա կլիխմիշի ճէգա ալթընա ալտը իսէ

⁵ « Եա արգատաշ , չիւնքի տիւլիւհն էլպիսէն եօղուտու , պուրայա նաճըլ կիրտին , վէ ծնուհն նութգու տուրտու : Օլ

¹ Ա. Մնաց. ԼԵ. 3:

⁴ Մն. Դ. 2:

² Ղագ. ԺԹ. 47:

⁵ 12:

³ Գործ. Բ. 46:

վագիթ փատիչան (քէնտի) խատէմէլերինէ սէօլէր . շունուն էլլէրինի վէ այագլարընը պաղլայրն , վէ խարիճտէ պուլունան գարանլըղա չըգարըն , Օնտա ախլէր գըճըրթմասը վէ աղլամասը օլտուն » պու քի թապիաթ գայտէսինէ միւղայիր օլտուղունտան՝ պու կիպի ճէգայա չարփընմասը լազըմ կէլիյօրսա , Ալլահըն բուհանի խըզմէթինի փայ սընմայուպ , պիլա թէքիֆ վէ պիլա փէրվա վէ ատի էլպիսէ իլէ տավրանան մութլագա Ալլահա հագարէթ էթմիշ օլուր . էկէր փատիչան հուզուրունա չըգան քիմսէյէ , ատի բուպա եագըշմագա , Բապլըն հուզուրունա պիլա էլպիսէյի բուհանիյէ վէ բէսմիլէ նէ՞ գատար զիյատէ եագըշմայաճագ տըր : Պօղոս Առ . հեթանոսլարըն թապիաթ նօմոսու միւճիպինճէ իշլէտիքլէրի ա՛մէլլէրի պէյէնիյօրսա , հեթանոսլարըն պիլէ փութխանէ քեա հինլէրինին էլպիսէյի բէսմիլէսի վար իտի :

TIBULLO

Vos quoque abesse procul jubeo , discedite ab aris
 Queis tulit externa gaudia nocte Venus
 Casta placent superis ; pura cum veste venite
 Et manibus puris . sumite fontis aquam

վէ

¹ « Հաթտէ թապիաթ (նօմօսը) պիլէ սիզէ էօյրէթմէյօրմու քի՞ քիշիյէ՝ էյէր սաչլը իսէ , այըպ տըր . վէ լաքին գաըրյա՛ էյէր սաչլը իսէ՛ շէրէֆ տիր . չիւնքի սաչլար Օնա բուպա եէրինէ վէրիմիշ տիր » :

Պուրատա Պօղոս Առ . խրիսթիանլարըն բէսմի թէճէմմուաթընտա տուա վէ փէյխամպէրլիք էտէն մարգարէ գարըլարըն ժամլարտա տուրուպ , կիլինէճէքլէրի իւզէրինէ սէօլէր . եանի օլ գարը քի մարգարէութիւն էտէր , եանի ալիզ քի-

¹ Ա. Կր. ԺԱ. 14 .

թապլըն կիզլի օլան էսրարը իւզէրինէ վէ մարգարէութիւնլէրին մանէսի իւզէրինէ ճէմիէթէ սէօզ սէօլէր՝ վէ թէֆսիր վէրիրսէ , պու պիլմիւմլէ պաչլը էօրթիւլիւ օլմալը : Պուրատան փրօթէսթան քէնտինէ պիր ֆէթվա չըգարմասըն քի , հէր գարը քիլիսէտէ վազ վէրէպիլիր . էրքէկ օլտուն՝ գարը օլտուն՝ Օնտա պիր պէյիա եօզ տուր . չիւնքի Պօղոս Առաքեալըն սէօզիւ մարգարէ գարըլար հագըրնտա տըր . տէյիլ քի հէր գարը հագըրնտա , Օնլարա քի թէնպի՛ն էտիյօր , քի քիլիսէլէրտէ սիւքիւթ էթսինլէր :

¹ « Գարըլար հէր քիլիսէլէրտէ սըքիւթ տուրսունլար » : Եէգիտի միլլէթինին պիլէ քէնտի քեահինլէրինին (Օնլար քի ֆագիր թէսմիլյէ օլուրլար) էլպիսէյի բուհանիյէլէրի վար տըր . վէ այնէն կէօրմիւշիւզ , վէ միւշահէտէ էթմիշիւզ . հէր նէ հալ իսէ : Պիւթիւն պու տէտիքլէրիմիգտէն շու խիւլասէ իսթիխրաճ օլուր՝ քի կէրէք էսքի ահտըն , վէ կէրէք եէնի ահտըն էսրարը իճրասընտա քահանալար սըֆաթը բուհանիյէյէ վէ մէճմուրիյէթի բուհանիյէյէ շայան օլան էլպիսէյի պիլ իքսա , Ալլահա քէնտի իպատէթլէրինի իճրա էթմէլի : Իշլէթ պու էլպիսէտէն Ալլահըն խօշլանտըղընա պիր սօն իսպաթ « Ալլահըն թախթը էթրաֆընտա պէյազ էլպիսէլէր կիլինմիշ , վէ պաչլարընտա ալթուն թաճլարը պուլունան երկիրմի տէօրթ քեահինլէր թախթլար իւզէրինտէ օթուրուրըտըլար » տէյու Յովհաննէս կէօզլէրի իլէ կէօրիւպ եագար :

Ամմա տէֆա փրօթէսթան տէր քի՛ Առաքեալարըն Քիլիսէ էլպիսէլէրի օլտուղունու օգուամ օրուզ , վէ քիլիսէյէ՛ էօլլէ էլպիսէլէր պըրագմատըլար . էվլլէթ օգուամայօրուզ քիթապտա , ֆագաթ հէր կիւն հէ քիլէ կիրաիքլէրինի կէօրմէյօրմըսըն : Եօզսա Աւետարանը Մարտոս քիթապը մը գըյաս էտիյօրսըն՝ վէ չիւնքի Ալլահըն չիֆաէն քէլամի պուլու պիլէ թաստիզ էտիյօր , վէ Քրիստոսուն Քիլիսէսի եօյմիյէն վէ Քիլիլէն պու էլպիսէ ային ու ատէթլէրինի քէնտի իպատէթի հէնկեամընտա իճրա էտիյօր , վէ պունլարըն միւճիտի Ալլահ

¹ Ա. Կր. ԺԴ. 34 .

տըր , վէ Գիլիսէ , վէ Առաքեալաբոլորըրար , հայրապետէր , քահանայապետէր ինտար տէյիլ տիրէր : Աէ Գրիստոստան , Առաքեալարտան պիղիէրէ գալմըջ օլան էլպիսէլէրի պիղիէր տէյիլ քի կիլինիլիդ , անձագ ծնլարը էն աղիդ մասունքլար տէյի էօիէրիդ , վէ ծնլարա հէօրմէթ էտէրիդ . վէ էյէրէի Յովհաննէս մկրտիչ Գրիստոս էֆէնտիմիղլին այագ գաալարընըն պաղլարընը չէօղմէյէ ¹ եախօտ իւղէրլինտէ գալտըրուպ թաշըմայա քինտինի միւսթահագ կէօրմէյօրսա , պիղիէր ծնլարը կիլինմէյէ մի միւսթահագ օլաճայիդ . հաշա՛ հաշա : ²

Յագաթ ծնլարըն վագթը սէատէթինտէ Գիլիսէ հէր նէ կէօրտիւ իտէ , անձագ ան պէ ան օ իւսիւլ վէ օլ րէսիմ իւղրէ էլպիսէ եաթուպ , քէնտի բուհանի իպատէթլէրլինի իճրա էտէկէլմիշ տիր , վէ իլալ ապատ էտէճէք տիր : Ամմա էօյլէ փարադ , էօյլէ սըրմատան , ալթունտան , կիւմիւշտէն միւղէյէն վէ միւրասսա էլպիսէ տէ եաղըշմադ , տէրսէլէր , օլ վագիթ կաթողիկէ Գիլիսէ պունու տէյէն փրօթէսթանլարա իւղիէրճէ վէ պինլէրճէ թարիգաթը բուհանիլէնին գապա բուպալարընը իպրագ վէ իպրէթ , վէ պունլարըն Աղիդ միւէսս սիպէրինի , վէ օլ կիպի կէօղտէն խօր էլպիսէլէրի կիլինիպ , պիղէ մահճուպիլէթ իպրէթի վէրմիշ , վէ թէրքի տիւնեա էթմիշ օլտուղու էճիլտէն Ալլահըն լութֆունու , վէ մահղուղիլէթինի միւճիւպ օլմուշ , վէ Գրիստոս էֆէնտիմիղլին Ալլահանի աղղը իլէ սէնա օլունմուշ Յովհաննէս մկրտիչի վէ տէվէ թիւլիւնտէն բուպասընը , Նղիայը , վէ տէրիտէն մաշլահընը վէ ճգնաւորլարը , վէ խարարտան էլպիսէլէրլինի քէնտիլէրինէ իրաա էտէր . լաքին « վա՛յ ձեզ դպրաց եւ փարիսեցուց դուք ո՛չ մտանէք , եւ որոց մտանննն չտայք թոյլ մտանել » քէլամը իրահի տէ պու միսիլիւլէր հագղընտա փէք սահի՛ տիր :

¹ Յ.վ. Ա. 27 :

² Մատ. Գ. 41 :

ԷԼԼԵՐԻՆԻ ՊԱՏԱՐԱԳՏԱ ԵՍԵԳՍՄԱԳ

1 « Պիղատոս սու ալուպ ճէօմաաթըն հուղուրունտա էլէրլինի եայգատը վէ տէր . պէնիմ օլ պիկիւնահ ատէմին գանընտա մէտիսէլիմ եօգ տուր . սիդ պիլիբալինիդ » եանի էլ եայգամաղըլա պու գանըն իչլինտէ սիդէ իլհագ տէյիլիմ՝ տէմէք օլտուղունու աղնաթմագ իսթէտի : Պատարագը սունան քահանայ տախի Գրիստոս էֆէնտիմիղլին չարչարանք՝ վէ սիյասէթ վէ խաչ իւղէրլինտէ սունուլան այնը պատարագը եօյմիլէ Ալլահա սունտուղունտա՝ այնը վագիթլօլան էլ եայգամագ աւտէթինի մաը իֆթիխար իճրա էտէր :

էօլիւլէր . տես նշքէյեւլ :

1 Մատ. Իլ :

Թ Ա Ճ (ՏԵ՝ ԷԼԿԵ՛Է):

ԹԱՊԱԳ ԹՈՒԹՄԱԳ ԱՏԷԹԻ

Թապագ բուքմագ Ըճ՞ տիր

Պու ատէթի պազըլարը ապէս վէ զիատէ, վէ տէ բուհանի-
լէրին իճատը տէյի սուի զանն էտէըլէր. հալ պու քի էօյլէ
տէյիլ տիր. պու թապագըն բուհանի մագսատը՝ էվվէլա՝ քիչի
քէնտի մալինին ճտալըղընը Ալլահա վէրմէք՝ Ալլահըն պիր
գատիմ թէմպիհի տիր. վէ մատէմ Ալլահ իլէ ինսանլար պէյ-
նինտէ տուրան քեահին տիր. Ալլահըն իլհամաթընը վէ թէն-
պլիհաթընը ճէմիէթէ թէաթի էթմէք պու քեահինին վազի-
ֆէսի օլտուղու միսիլու, ճէմիէթին տախի Ալլահա օլան ու-
պուտիյէթինի, գուրպանլարընը, սէքեաթինի, Ալլահա թագ-
տիմ էտիպ, սունմագ՝ եինէ օլ քեահինին վազիֆէյի միւզատ-
տէսի տիր : Իչթէ պու միւզատտէս նիյէթէ մէպի քեահին
ճէմիէթտէն վէրիլէն սէքեաթլարը՝ վէ փէչքէչլէրի ալուպ,
Ալլահըն հէքէլինին մատտի խըտմէթլէրինէ սարֆ էտէր :

¹ Աբրահամ նահապետ մուհարէպէտէն ֆաթիհ ալտէ-
թինտէ՝ Մեքիսէղէկ պաչ քեահինէ ըասթ կէլուպ « հէր շէյ-
տէն ճնա ճտալըգ վէրտի, վէ ճնու միւպարէքլէտի » հաթտէ
պու ճտալըգ Աբրահամտան պին սէնէլէրտէն սօնրա տօղան
Ղեւի քեահինլէր սինսիլէսինին վէրէճէք ճտալըգա պէտէլ
ատտ օլուստու, վէ քէնտի վէ գուրեթի Ղեւի Մեքիսէղէկ-
տէն միւպարէքլէնտի :

² « Ղեւի (սինսիլէսի) պիլէ, օ քի ճտալըգ ալըր ըտը ,
Աբրահամըն վասիթասիլէ ճտալըգ վէրտի » տէմէք քի՝ ճն-
տալըգ սէքեաթ վէրիրտէն . հէմ պօրճուսու իճրա էտէրսին ,
հէմ սանա՝ հէմտէ մալինէ թէպէրրուքեաթը իլահիյէյի տալէթ
էտէրսին :

¹ Ե՛՛՛. ԺԴ. 20.

² Եբբ. է. 9.

¹ « Հաֆթատա իքի քէրրէ փէհրիգ թութարըմ , վէ պիւ-
թիւն մալիմտէն ճտալըգ վէրիրիմ » :

² « Յիսուս պագուպ կէօրիւր՝ քի զէնկին քիմսէլէր քէն-
տի աթիյէլէրինի թապագա գանճանակա աթարըտըլար հաթ-
տէ կէօրտի քի՝ պիր ֆագըր տուլ գարը տա , օրայա իքի ագ-
ճէ (լուճայս) աթար , վէ տէր հագիգէթ սիգէ տէրիմ , քի
օլ ֆագըր տուլ գարը, ճնլարըն հէփիսինտէն զիյատէ աթար :
Սնլարըն ճիւմլէսի քէնտի աթթանընտան Ալլահըն ֆէչէչէնէ
Ռիւլը , լաքին օ , հէր նէսի վար իտիսէ , ֆագըր հալինտէն
օլանընը աթար » :

Տէմէք քի հալիմ եօգ , մալիմ եօգ՝ պիր գապուլա շայան
էօզիւր տէյիլ . Ալլահըն թէպէրրուքեաթը ըանմանիյէսինի
քէնտի իւզէրինէ վէ քէնտի մալինին իւզէրինէ տալէթ վէ
ճէզպ էթմէք իլին , հէր նէ գատար եօգսուգ իսէն պիլէ ,
պիրազինի օլտու Ալլահըն փէչքէչ գանճանակընա վէրմէլիսին :
Չիւնքի վէրտիլինի Ալլահ քէնտիսինէ վէրիլիլ կիպի գա-
պուլ էտիւպ , սէնի միւպարէքլէր , վէ մալինի միւպարէք-
լէր , վէ էօմր ու իգպալինէ գուշատ վէրիր :

³ « Սէքեաթ վէրին , վէ իչթէ հէր շէյնիլգ ազիլլէնիր : »

⁴ « Մութլու սէքեաթ վէրէնլէրէ » եւայն :

⁵ « Էչեանըղը սաթըն վէ սէքեաթ վէրին » :

Պուսըլարըն հէփիսինտէն՝ ինսանըն էվվէլա պիր վազիֆէյի
միւզատտէսի : Սանիէն Ալլահըն աթիլէ մագամընտա գապուլ
էթտիլի շէյէ պէտէլ , Ալլահանի թէպէրրուքեաթը : Սալիսէն
վէլէվ ֆագըրը հալտէ իսէն , եինէ պիր ճիզվի շէյ , եախօտ
իքի ագճէ տախի վէրիրտէն , Ալլահըն խօշնուտիյէթինի միւ-
ճիւպ օլուրսուն :

⁶ « Օ քի Սօֆրայա խըզմէթ էտէրսէ , սօֆրատան կէչի-
նէճէք : Պուտա Ալլահըն պիր էմըր տըր :

¹ Ղ. ԺԸ. 12.

² ԻԱ. 1 :

³ ԺԱ. 14 :

⁴ Մ. Ե. 7 :

⁵ Ղ. ԺԲ. 23. Գրձ. ԻԴ. 17.

Հ. ԺԵ. 28. 27. 26 : Բ.

Կր. Թ. 7 : Ա. Կր. ԺԶ. 1 :

⁶ Ա. Կր. Թ. 9 :

1 « ֆատիշահ (Յովաս) էմր էթտի , վէ պիբ սանտրդ ետիթըլար , վէ ծնու Բապպըն խանէսինին տըչարը թարաֆընտա օլան գափուհունն էօնիննէ գօյտուլար . . . Քի իսրայէլին վէրէճէք վէրկիսինի Բապպա կէթիրսիյէր , վէ կէթիրտիլէր՝ վէ սանտրդա աթարլար , թա տօլանա գատար . վէ փատիշահըն քեաթիպի վէ պաշ քեանինին նասպ էթտիդի մէյմուր կէլուպ , սանտրդը պօշատըր ըտըլար . եօյմիյէ պէօյլէ էտէրիտիլէր» եւայլն , վէ հէքէլէ վէ խըամէթճիլէրինէ վէ թամիրինէ օլ փարալար իսթիմալ օլուրուտուլար :

Թ Ա Ս Վ Ի Բ Ղ Է Բ

Մեզպահտա պուրուհան քասվիրիբ , քեգալիք ֆիլիսէ եմրինէ , ագիգ քիվայիքէ , վէ ագիգ քիքապա միւսաճըգ վէ միւքապըգ տըր :

Ալլահ, եախօտ մէլայիք տախմա զահիրէն կէօրիւնիւր , վէ մատտի պիր սիւրէթ կիյինմիշ օլարագ , ինսան իլէ միւլագաթ էտէրլէր , վէ ինսանա կէօրիւնիւրլէր . նի՛չին իմտի փրօթէս թան պիգիմ սիւրէթլէրէ միւրաճաաթ իտիւպ , Ալլահա եա մէլայիքէ տուա էթտիդիմիդի պէյէնմէգ :

2 « Ինսանը քէնտի պէնգէլիշիմիդէ վէ թասվիրիմիդէ միւթապըգ եափալըմ » էմր՝ էտէն՝ վէ գարար վէրէն՝ Ալլահ տըր , վէ թասվիրէ կիւճէնմէյօր տէ , փրօթէսթան կիւճէնիյօր . նէ պէօյիւք դայրէթ . . . :

3 « Ողիա փատիշահըն վէֆաթ էթտիդի սէնէ՝ Բապպը կէօրտիւմ , քի իւքսէք վէ ուլու պիր թախթ իւզէրիննէ ճիւլիւս էթմիշ իտի , վէ էթէքլէրի հէքէլի տօլտուրմուշ իտի : Եօգարը թարաֆընտա հէր պիրի ալթըչար գանատարըր օլուպ ծնունն հուզուրուհտա սերօվրէլէր տուրուրտուլար : Իքի գանատ իլէ ելուզլէրինի գափատըր ըտըլար . Իքիսի իլէ այագլարընը

1 Բ. Մ՜ջ. ԻԳ. 8.
2 Ե՜ն. Ա. 26.

3 Ե՜յ. ԵՂ. 3-8.

էօրթէր իտիլէր . վէ իքիսիլէ ուչար ըտըլար . վէ պիրպիրինէ միւթէագըպէն չաղըրարագ , եա՛ Ագիգ , Ագիգ , սէմանըն աաքէրէրի սահիպի Ագիգ » : Պուրատա տիգգաթ էյլէ Ալլահըն թասվիրինէ , բուպասընա , թախթընա , սերօվրէլէրին՝ քերօվրէլէրին սիւրէթլէրիննէ , գանատարընա , շէքլինէ : Պու սիւրէթտէ Ալլահ քէնտիսի կէօսթէրիյօր , վէ օլ սիւրէթտէ քէնտի քերօվրէլէրինի իրաա էտիյօր , վէ կիւճէնմէյօր , փրօթէս թան կիւճէնիյօր . նէ՛ տէյէլիմ . Իշթէ պուհա պինսէն պիգլէր տէ ալթըր գանատըր մէլայիքլէրտէն քշոցլար եափարագ , պատարագ հուզուրուհտա սալլարըգ :

1 Եղևկիլէլ մարգարէյէ մէյմուրիյէթ վէրիլէճէյի կիւն , Բապպըն նուրտան վէ աթէշտէն միւնէվլէր արապա իւզէլրինտէ՝ վէ ինսան գըյաֆէթիլէ պիր թախթ իւզէրինտէ օթուրմուշ , վէ պու թախթ նուրտան գուշատ օլմուշ . տէօրթ գանատըր զէվաթ ծնու չէքէր կէօթիւրիւր իտիլէր » վէ օլ թախթըն սիւրէթի իւզէրինտէ ինսան շէքլինտէ պիր սիւրէթի օլան վարըտը » ծնու քի Ալլահ քէնտիսի օլտուրուհուն՝ Բ 1. եւայլն , աշըգտան կէօրիւրիւզ . Իսթէրսէն օրայը թէքմիլ օգու , չիւնքի պու տէօրթ շէքիլտէ օլանլարըն պրֆաթլարը , պիրի մէլայիք : պիրի էօքիւզ , պիրի ալան՝ վէ պիրի գարագուշ . հէփսի գանատըր , քի տէօրթ աւետարանիչլէր օլուպ քիլիսէյի կէօթիւրիւրլէր : Իշթէ պուրատա տա թասվիրլէր Ալլահըն վէ մէլէքսիմաթլարըն :

2 « Վէ Բապպ քէնտի էլինի ուզաթտը , վէ աղըրմա տէկիրտի , վէ իշթէ պէնիմ սէօլլէրիմի սէնին աղըրընն իչիննէ վազ էթտիմ » տէտի եւայլն : Պուրատա Բապպըն էլինի Երեմիա կէօրիւյօր . տէմէք քի էլի օլանըն պաշը , վէ սայիր ազալարը տա վար իմիշ : Պու տա թասվիր :

3 « Վէ ալթուրուտան իքի քերօվրէլէր եափասըն , վէ ծնլարը քէֆարէթին իքի թարաֆընա գօյասըն , վէ քերօվրէլէրին պիրի պիր թարաֆտա վէ տիկէյի քէֆարէթին տիկէր

1 Ե՜նէ. Ա. 26.
2 Ե՜րէմ. Ա. 9.

3 Ե՜լ. ԻԵ. 18 .

Թարաֆրնտա օլտուն . . . քերովբէլէր եօգարըտան գանատ-
լարընը եայարագ , գանատլարը իւէ քէֆարէթի էօրթսիւն-
լէր » եւայլն :

1 « Վէ ծնուն իւսթիւնտէ քէֆարէթէ կէօլկէ էտէն ին-
թիչամ քերովբէլէրի վար իտի » , գահէր Ալլահն էմրի իւէ
պու ինթիչամ քերովբէլէրի եափըմը իտիլէր :

2 « Վէ չատըրը գըվըրըմը ինճէ քէթէն . . . վէ գըրմը-
գըտան օն փէրտէ եափասըն , օնլարը ուսթագ իչի քերով-
բէլէրլէ եափասըն . . . 31. պիր փէրտէ եափասըն ուսթագ
իչի քերովբէլէրլէ եափըլսըն . . . վէ փէրտէտէն իչէրի անտ
անտըղընը կէթիբէսին . վէ փէրտէ Աղիզ իւէ աղիզլէր աղի-
զինին արասընը թէֆրիզ էթսին » եանի իւք խորանը իչէրի
խորանտան այըրտ էթսին , վէ իքիսինին արա եէրինէ ասըլսըն : »

3 « Ալթունտան իքի քերովբէլէր եափթը » Մուխէս :

4 « խորանըն տախիլինտէ օնար արչընտան չամ աղաճըն-
տան իքի քերովբէ եափթը . քերովբէնին պիր գանատը պէշ
արչըն վէ . . . օ պիր գանատը պէշ արչըն . . . իքի քե-
րովբէնին տէ էօլչիւսիւ պիր՝ վէ պիչիմի պիր իտի , վէ քերով-
բէլէրի իչ էվին օրթասընա վագ էթտի » : Տիգգաթ էթ պու
քերովբէլէր թախթատան աղաճտան օլունճա՝ սատէ թասվիր
տէլիլէր , հէմտէ արճան տըրլար . նասըլ քի քէֆարէթ իւ-
գէրինտէքի ալթունտան քերովբէլէր տախի արճան իտիլէր ,
թըպգը պիզիմ բէրտէլէր իւգէրինտէ չէքիլէն էքսէր քերով-
բէլէր թասվիրլէրի միսալը քի օ-գ-ո-ո-է-լէր օ-գ-ո-ո-է-ի թէս-
միլէ օլան տախիլի խորանը օ-գ-ո-ո-է-ի խորան թէսմիլլէ օլան-
տան թէֆրիզ էտէր՝ եախօտ ասըլ հէլքէլի դաստան այըրտ է-
տէր իտիլէր :

5 « Յովհաննէս մկրտիչ Ալլահնը բուհունու՝ կէօլէրճին
սիւրէթինտէ էնտիզինի , վէ ծնուն (Քրիստոսուն) իւգէրինէ
կէլտիլինի կէօրտիւ » : 6

1 Եբր. Թ. 5:
2 Ել. ԻԶ. 4:
3 Լէ. 7: Բ. Թագ. 2. 2:
Ա. Թնոց. ԻԸ. 18:

4 Գ. Թագ. 2. վէ Է. 29:
5 Մաթ. Գ. 16:
6 Մրկ. Ա. 5: Դ. Գ. 16:
Յոճ. Ա. 32:

1 « Իչթէ կէօլէրին աչըլաըղընը՝ վէ ինսան էվլատընը՝
քի Ալլահնը սաղ թարաֆրնտա օթուրմուչ օլտուղունու կէօ-
րիւյօրու » Ստեփաննոս տէր : Եանի հէմ Ալլահը , հէմ թախ-
թընը , հէմտէ Քրիստոսու քէնտի փէտէր Ալլահնը սաղ թա-
րաֆրնտա օթուրմուչ կէօրիւյօր :

2 Միքա մարգարէ Ագաար փատիչան սէօլէր & սաղտան
վէ սօլտան օնու կէօլէրին պիւթիւն տաքէրլէրի գուչաթմըչ
օլտուղունու վէ Խարայէլ Բապպ Ալլահնը քէնտի թախթը
իւգէրինտէ օթուրմուչ օլտուղունու պէ՛ն կէ՞օրմէտիմ մի : »

3 Քրիստոս էֆէնտիմիղ « պու եազը , եախօտ սիւրէթ քի-
մին տիր՝ տէր . . . դայսէրն , տէրլէր . օ տա օնլարա տէր ,
կիտին դայսէրինքինի՝ գայսէրէ . վէ Ալլահնըքինի Ալլահա
վէրին » տէմէք քի ինսանըն սիւրէթի վէ ճանը Ալլահնը թաս-
վիրի տէմէք տիր . զիրա քէնտի սիւրէթինէ կէօրէ Ալլահ
ինսանը եարաթտը տէլի եազըմըչ օլտուղունու փրօթէսթան
ինքեար էտէմէղ :

4 « կէօլէրինի դալտըրտը՝ վէ իւչ ատէմ կէօրտիւ , վէ
եէրէ սէրիլիպ՝ օնլարա սէճտէ էթտի » եանի Արբանամ նա-
հապիտ :

5 Քէզալիք Ղովտ իքի « մէլայիքի կէօրիւպ՝ օնլարա սէճ-
տէ էթտի » :

6 « կէօրտիւ քի՝ Բապպըն մէլայիքի եօլուն իւգէրինտէ
տուրույօրուտու , իւզիւ գույու գափանըպ , սէճտէ էթտի »
եանի Բազաամ մարգարէ :

7 « Յեսու կէօլէրինի դալտըրտը , էօնիւնտէ պիր աստ-
մին տուրտուղունու կէօրտիւ , վէ ծնուն էլինտէ չըպպագ
պիր գըլըճ վար իտի . Յեսու օնա եանաչըպ՝ օնա տէր .
տիւչմանլարըմըգտան մըսըն , պիզտէն միսին , օ տէր ,
խայր , անճաղ Բապպըն սէրասքէրիլիմ պէն . շիմտի կէլտիմ ,
վէ Յեսու իւզիւ իւգէրէ եէրէ գաբանըպ սէճտէ էթտի , վէ

1 Գործ. Է. 55:
2 Բ. Թագ. ԻԲ. 19:
3 Մրկ. ԺԲ. 16:
4 Ծնն. ԺԸ. 2:

5 ԺԹ. 2:
6 Թնոց. ԻԲ. 31:
7 Յեսու . Ե. 13:

Բապպըն սէր ասքէրի Յեսույէ սէօյէր . այագ դապպարընը այագլարընտան չըգար՝ զիրա պու տուրտուղուն մահալ ազիզ տիր . վէ Յեսուէ էօյլէ էյլէտի : »

1 « Բապպըն մէլայիքի Օնա կէօրիւնտիւ . . . վէ մէչէնին ալթընտա Օնա (հէմէք) չըգարտը , վէ սէճտէ գըլտը » եանի Գէդէնն մէլայիքէ :

Պու վէ պուենլարա պէնդէր պիր չօգ վուգուաթլար վարտըրլար քի՝ մէլայիքէր , վէ Ալլահ քէնտի թասվիրլէրինի աւտէմ սիւրէթինտէ իրաա , վէ իպրազ էթմիչլէր : Մէլայիքէրին վէ Ալլահըն թաշտաղը վիճուտ , վէ թախթ իսթէր մատա տի իսթէր մանէվի օլտուն , Օնլար սիւրէթ մի իտի . վէ մատէմ քի սիւրէթ իտի , Ալլահըն ինսանլարա վէրտիղի իպրէթ , վէ էմսալէ ինսան թասվի օլուրտա , Ալլահըն վէ մէլայիքէրին սիւրէթլէրինի հափարսա , նիչլին՝ վէ նէ՝ սէպէպէ մէպնի փիւթփէրէսթիլէք օլուօր : Տէմէք քի պու փիւթփէրէսթլիկի էվվէլա Ալլահ քէնտիւսը էմր էթմիչ տիր , քի հաշա վէ քիւմմէ հաշա . անճագ փրօթէսթանընքի պիր էֆքեարա խըզմէթ էթմէք տիր , տէյիլ քի Ալլահը դայիրմագ տըր : Եա պու վուգուաթլարը ազիզ քիթասլարտան հէքք էտիպ սիլիպ աթմալը : եա եօգսա էօյմլյէ օլան իֆթիրալարտան վազ կէչմէլի տիրլէր :

Պիզիմ իթիգաթըմըզ՝ Իսրայէլ միլլէթի գըրզ սէնէ չէօլտէ վէ Քրիստոսա գատար Եէրուսաղէմտէ օլ ահա սանտըղը հուգուրուենտա վէ օլ քերուլքէրին հուգուրուենտա իպատէթլէրինի իճրա էթտիլէր , վէ փութփէրէսթիլէք սայլմատը , վէ Ալլահ տուալարընը դապուլ էթտի , շլմտի պիզիմ տուալարիմիչլի բէտտ մի էտէճէք տիր : Արբահամ , Ղուլտ , Բաղասամ , Յեսու , Գէդէնն վէ սայիրլէրի նէ՝ իթիգաթլա կէօրտիւքլէրի Ալլահըն մէլայիքէրինէ սէճտէ գըլտըլար իսէ , նէ՝ կէօնէ իպատէթ հիւրմէթ Օնլարա էթտիլէր իսէ , վէ նէ՝ կէօնէ Օնլարտան էլիլքէր տիլէտիլէր իսէ , այնը նիլէթ , այնը իթիգաթ , վէ այնը իմանլա պիզլէրտէ կէրէք Ալլահըն , վէ կէրէք մէլա-

1 Դոպ . 9 . 12 .

վիքլէրին վէ ազիզլէրին թասվիրլէրինի եափուպ , պու թասվիրլէրտէն վէ պուենլարըն վասիթասի իլէ Ալլահտան վէ մէլայիքէրտէն տիլէչէճէլիմիզի տիլէրիզ . պու թասվիրլէր վասիթասի իլէ Ալլահա իպատէթ , վէ մէլայիքէրէ քէգա իպատէթ , վէ իզզէթ , վէ հէօրմէթ էտէրիզ , Օնլարը էօփէրիզ , հուգուրարընտա մուվար եագարըզ , եւայն . պուենլարըն հէփսի պու թասվիրլէր վասիթասիլէ , սահիպլէրինի իզզէթլէմէք տէմէք տիր : Մատէմ քի Ալլահ վէ մէլայիքէրի պու սիւրէթլէրիլէ ինսանա կէօրիւնտիլէր :

Եվվէթ Ալլահա վէ մէլայիքէ՝ եախօտ պիր ազիզ տուա էտէճէլիմ տէյու՝ մութլագ , վէ հէր վագիթ Քրիստոսուն՝ եա Ազիզ րուհուն , եա մէլայիքին եա ազիզին սիւրէթի կէօզիւմին էօնիւնտէ տուրմալը տէյիլ , պիրա թասվիր տախի այնը տուայը էթմիչլիզ՝ վէ տէ էտէրիզ . լաքին նասըլ քի Ալլահ տախի ինսանլարըն վէ քէնտի պէնիստէ մէլայիքէրի վասիթա նասպ էթտի իսէ , վէ պու վասիթալարա քէնտի միււամէլաթընը իսալ իլէ իճրա էթտի իսէ , Ալլահտան իպրէթ ալարագ՝ պիզլէր տախի Ալլահըն մէանճը նասպ էթտիղի զէվաթը միււգատտէսինի , եանի մէլայիքէրի վէ ազիզլէրի , վէ Օնլարըն սիւրէթ , վէ թասվիր , վէ մասունքլարընը վասիթա էտէրիզ , վէ իպատէթիմիզի պու թասվիրլէրէ էտէրիզ , իպատէթիմիզի պու թասվիրլէրէ տուարըզ . զիրա ֆիքը վէ նիլէթիմիզ , Ալլահ պուենլարա միււչէրրէֆ օլուր՝ վէ տիլէտիքլէրիմիզի Ալլահ պու մէանճըլար վասիթասիլյէ պիզլէրէ ինսան էտէր . նասըլ քի Արբահամ , Ղուլտ , Յեսույէ , Գէդէննէ , վէ սայիրլէրինէ ինսան էթմիչ տիր . վէ պուենտան Ալլահըն իզզ ու շէրէֆինէ պիր կէօնէ իսէլալ կէլմէմիչ տիր . հաթտա Ալլահ քէնտուսի Մուխտէ էմր էտէր :

1 « Իլլթէ պէն սէնին էօնիւնտէ մէլայիքիմի իրասլ էտէրիմ , քի սէնի Եօլտա միււհաֆագա էյլէսին , քի սէնի՝ հագըրլատըղըմ մահալէ կէօթիւրսին՝ , ծա տիգգաթ էթ , (Օնու) տիլնէլէսին , Օնա դարչը կէլմէլէսին , զիրա սէնտէն այրը-

1 Ել . ԻԳ . 20 .

մայաճաղ , զիբա պէնիմ իմիմ օննն ինչքինիտ րիբ , զիրա պէննիմ մէլայիքիմ սանա գըլափուղ օլաճաղ » : Ալլահնն իսմի մէլայիքլէրինն իւղէրինտէ տէմէք , Ալլահնն գուվլէթի , նուֆուսը , վէ դայրիհիւմ , հէր նէ իղղէթ օլ մէլայիքէ , օնուսն մանէն վէ մատտէթէն կէօրիւնէն վիճուտինէ , թէնինն՝ քի թասվիր տիր , օլ իսլատէթ , սէճտէ , հէօրմէթ վէ իղղէթլէրինն հէփսի Ալլահնա տէօքիւլիւր . վէ հէր նէ քի մէլայիքտէն վէ թասվիրլէրինտէն , եա թասվիրլէրի վասիթասիլլէ տիրէրսէն , Ալլահնտան տիրէմիշ օլուրսուն , վէ Ալլահն վէրլիւր : Պէօլլէտէ Մարիամ Աստուածածինն Գարբիէլ հրեշտակա հէօրմէթ էտիւպ , օնա՝ Ալլահնն հուզուրունա սէօլլէր կիպի՝ սէօլլէտի « սէնին տէտիղին կիպի պանա օլսուն » :

ԹԱՐԻԳԱԹԸ ԲՈՒՀԱՆԻՅԷ ՎԷ ԿՐՕՆԱԻՈՐ

Պու քարիգարք բուհանիյէ ազիգ ֆիլիսէտէն միւսատապ տըր , վէ Ալլահնն կէրէք շիֆաէն օլան քիլամիէն (Աւանդութիւնն) կէրէք քահրիբէն օլան քիլամիէն միւսաճըգ տըր :

Քիլիսէտէ վէ պատարագտա մէէմուր պուլունանլարըն պիր գըսմը ազամի թարիգաթը բուհանիյէտէն օլտուգլարը ճիհէթիլլէ , պիղիմ նիլէթիմիլ պուրատա պուլ թարիգաթըն նէ գավանինինն , նէ վաղիֆէսինն , նէ տէ շըրութը լաղըմէլէրինն եազմագ տըր . օնու քի պիրի օղումագ իսթէրսէ , պիրագ միւֆասասլընը՝ իլմի իլահի՝ Ֆասըլ՝ եիկիրմի իքինճի Ջի . տէ պուլուր : Անճագ պիղիմ շիմտի ֆիքրիմիլ իշպուլ թարիգաթը բուհանիյէ իւսիւլ վէ այինը մէօնթէրէմէնինն միւգատտէս պիտայէթինն իրասա էթմէք տիր : Վէ մատէմ պուլ թարիգաթ իքի գըսըմ առէմէրտէն միւրէքքէպ տիր , եանի գուքուրտէն՝ վէ իւնաստէն , քի նաս պէնինտէ կըճասոր վէ ճարպիթ թէսմիլլէ օլուրլար : Պունլարըն թէէսիսաթը , վէ տանա տօղրուսու՝ ային ու առէթլէրի հազընտա մուխթասաարճա թահրիբ էտէրիլ : Էվլէլա կրօնաւորլարա պիտայէթ

վէրէն պու իւսիւլ , պիղճէ՝ թա Մուվէս մարգարէնինն էյյամի հէնկեամինտէն իվիթիտար էտէր : Օղուտուղուսուղտա Ռեքեֆալըլար խանէսի դէքրինն կէօրիւրիւղ : Պու Ռեքեֆալըլար , Յովնադափընն սինսիլէսի . եանի Մուվէս մարգարէնինն գայնաթասը օլան Մաղիանլը Յոբարըն՝ եախօտ Յոզորուն սինսիլէսի ուխտը պիր գավմ խարայէլ միլլէթինտէ գուհուր էտիւպ՝ Ալլահնն մահգուղիլլէթիննի միւճիւպ օլտուլար , վէ քիւթիւպը շէրիֆտէ սէնա իլէ թիղքեար օլուրլար : 1

2 « Պիղիմ փէտէրիմիլ պուլունանն Յովնադափի Հուքեքինն օղունունն սէօղիւնիւ տիննէտիք . պիղէ հէր վէճն իլէ քի թէնպիհ էյլէտի իսէ , պիղ վէ գարտաշլարըմը , վէ էվլատալարըմը , վէ գըզլարըմը շարապ իշմէյէճէյիլ , էվ եափմասաճաղըղ , վէ այթընտա սաքինն օլմայաճաղըղ , վէ թարլալարըմը վէ պաղչէլէրիմիլ վէ էքինիմիլ օլմամը տըր , վէ չատըրլար ալթընտա սաքինն օլտուլ » չիւնքի Ալլահնն էմըր իւղէրէ պիր գապ իլէ պու Հուքեք էվլատալարընա շարապ իշմէք թէքլիֆ օլունտու , վէ գապուլ էթմէտիլլէր , վէ իշմէտիլլէր՝ առըմը վար տըր՝ աթալարըմընն թարիգաթը վէ մէսլէքի պու օլմուշ տուր . պու թէնպիլլէրի պօղամաղըղ տէյի՝ ճէվապ վէրտիլլէր իսէ , Ալլահն մարգարէնինն էլի իլէ , վէ պու թարիգաթը բուհանիյէնինն իսլրագ էտիլլէն հիւսնիւ էմասլը իլէ խարայէլ միլլէթիննի թէքտիր էտիլլար :

3 « Հուքեքանըն օղու Յովնադափընն օղուլարը շարապ իշմէմէք թէնպիլինտէ գատիմ գալտըլար , օնու քի քէնտի էվլատալարընա վէրմիշ իտի , վէ պէն սիղէ սէօլլէտիմ , վէ պէնի տիննէմէտինիլ » :

4 (Նղիա) աճըղ՝ սուսուղլուղ իլէ՝ Կարմեղոս տաղընտա վէ փօսթ իլէ կէչինիր իտի :

5 « Յօվհաննէս Նահուտիսթանն չէօլիւնտէ վաղ էտիպ՝ տէր իտի . . . Յովհաննէս տէվէ թիւլիւնտէն էսվապ կիլինմիշ ի-

1 Թուոյ. Ժ. 29, Գ. Ժ. 15.   3 14 :
 Ա. Մուոյ. Բ. 55.   4 Գ. Թուոյ. ԺԸ. 42, ԺԹ. 9.
 2 Երեմ. 1, Ե. 2.   5 Մուոյ. Գ. 1.

տի՛ վէ պելինէ գայիչ գուշանմը ըտը . վէ ճուռն թաամը չէ-
քիրկէ վէ եապան պալը իտի » Խաչնուպ : Պու կիպի թարի-
գաթը իճրա էտէն իչթէ պու օ Յովհաննէս տիր քի « գարըլա-
րըն թէվէլիւտաթընտա պուռնտան տահա պէօյիւկիւ եօզ
տուր » տէյու ճուռ ֆրիստոս մէթի էթտի :

Մայրապետիք , Կոստանայ , տուլար թարիգաթը , էվվէ-
լա Մովսէս մարգարէնին գըզ գարընտալը Մարիամը քէնտի-
լէրինէ բէնպէր թուլթարագ , Ալլահա էն մագպուլ պիր էօ-
միւր՝ պիքիրուք եօլունու հէր քէսէ իրաա էտէրլէր . Պօղոս
Առաքեալըն արզիւսիւ միւճիպ :

1 « Զիրա իսթէրիմ քի հէր քէս պէնիմ կիպի օլտուն »
եանի պիքիր գալսըն . 32 « էվլի օլմայան քիմսէ , Բապպա
նէ կէօնէ մագպուլ օլայըմ տէյու , Բապպըն գայըսընը չէ-
քէր . ամմա էվլի օլան . . . տիւնեանըն գայըսընը չէքէր »
եւայն :

2 « Իչթէ պիրիպիրինտէն պաքիրէ վէ էվլի օլան թէֆրիզ
օլտուլար . զիրա պիքիր օլան՝ Բապպըն գայըսընը չէքէր ,
քի հէմ թէն իլէ՛ հէմ բուհ ըլա ազիզ օլտուն . վէ էվլի օլան
տիւնեանըն գայըսընը չէքէր , նասըլ քէնտի էհլինէ խօշ
կէօրիւնսիւն . . . »

3 « Օ քի քէնտի պիքիր գըզընը էվէրիբսէ՛ էյի էտէր . վէ
օ քի էվէրմէզսէ՛ տահա էյի էտէր » : Իչթէ պուռնա մէպնի
տիր քի

4 « Ալլահ՝ Եփնա . . . իւչ գըզ էվլատը վէրմիչ իտի .
պուռնար Բապպըն խանէսինտէ մէթհիլէլէր օգուրըտըլար » :

5 « Յուղիթ քէնտի խանէսինտէ իւչ սէնէ վէ տէօրտ այ
տուլ տուրուրուտու , վէ քէնտի խանէսի իչինտէ պիր օտա-
ճըզ եափտը , վէ պէլինտէ խարար կիլինիր իտի , վէ տուլ-
լուգ էսվապընը կիլինմիչ իտի՛ վէ քէնտի տուլլուղու միւտ-
տէթինտէ փէհրիզ թուլթար ըտը . . . չօղլարը ճնա թայէպ

1 Ա. Կր. Ե. 7.
2 34.
3 38.

4 Ա. Մնջ. ԻԵ. 5.
5 Յադիթ. Ը. 4.

օլտուլար . . . վէ իւչ պէչ սէնէ քէնտի էհլինին խանէսին-
տէ իսթիարէ օլտու » եւայն : Այնը պուռնուն կիպի տիր

1 « Փանուէլին գըզը . Ասեր սըպթընտան Աննա մարգա-
րէ . պու իսթիարէ փէք միւսիննէ օլուպ , պիքիրլիկինտէն
եէտի սէնէ եալընըզ գօճատը իլէ տուրուպ , տուլ օլուպ սէք-
սէն տէօրթ եալընտա իտի , քի հէքքէլտէն այրըլմագ ըտը ,
իլլա կէճէ վէ կիւնտիւզ փէհրիզլէր վէ տուլար իլէ (Ալլահա)
իպատէթ էտէր իտի : »

2 « Օլ կիւնլէրտէ շակիրալէրին չօղալմասընտա Բուճլարըն
չէքվասը Եանուտիլէր հազգընտա զուհուր էտէր . (պուռնար
հէփսի եանուտիտէն վէ փուլթիէրէսթտէն տէճնմիւչ խրիս-
թիանլար տըրլար) զիրա եօյմիլլէ քէնտի տուլարը խըզմէթ-
տէ թանգիր օլուրուտուլար » : Պու տուլարըն քիլիսէ
պիտայէթինտէ , վաղիֆէլէրի , խասթէլէրի կէօրմէք , ֆու-
գարէլէրէ եէմէք տաղըթմագ , ճուլարը կէօղէթմէք , մահպուս
օլմուչ օլան գարըլարա թէսէլի , վէ վալթիզ օլաճագ քեա-
միլ գարըլարը էտիպանէ սօյունտուրուպ , տուրտուրմագ ,
կիլինտիրմէք , քիլիսէ վէ իճթիմալէրտէ գարըլարը այրը թօփ-
լայուպ , ինթիգամա սօգմագ՝ վէ զայրիհիւմ : Իչթէ էվայիլտէ
մայրապետ պուլուռնանլարըն վաղիֆէլէրի պուռնար իտի՛ եւայն :

3 Տարիթա այժեմնիկ իսմինտէ պիր գարը պիքէս տուլլա-
րը վէ պիքէս եէթիմլէրի պաչընա թօփլայուպ՝ ճուլարա պա-
գարըտը՝ վէ էլպիսէլէրինի , վէ հէվայիճի գարուրէլէրինի կէօ-
րիւր իտի :

4 Այժեմնիկ (ճէյրան) էօլմիւչ օլտուղունտա , պու պի-
քէս պիչարէլէր Պետրոս Առաքեալա ֆէրեատ էտէրլէր , վէ
« Այժեմնիկ պիլէլէրինճէ իքէն՝ ճիւմլէ իչլէտիղի գաֆթան-
լարը վէ էսվապընը կէօսթէրիլէր իտի » : Պետրոս Առա-
քեալ պուռնարըն ֆիղան ու ֆէրեատընա տայանամայուպ ,
արգու էթտիքլէրի Այժեմնիկի տիրիտիր , վէ ճուլարա պա-
ղըլար : վէ սըզըլթը խիթամ պուլուր :

1 Ղ. Բ. 36.
2 Գրք. Զ. 1.

3 Թ. 36.
4 39.

1 « Պրիշիլա վէ Ագուիլա » վէ օ միսիլիւ գարըլար՝ տէ-
մէք, ըի պու տուլար եախօտ մայրապետէր տիրէր՝ Քէզալիք
փրիպպոս աւետարանիչին 2 « ծնուն տէօրթ թանէ պաքիրէ
դըզարը վար ըտը , ըի փէյխամպէրիք էտէր իտիլէր » :

3 « Վէ կէնքրա քրիստէսինին խըզմէթճիսի օյան գըզ գա-
րընտաշըմըզ ֆիփէյի սիգէ սըփարըշ էտէրիմ , ըի ծնու Բապպ
իւշիւն գապուլ էտէսինիզ . . . զիրա քէնտուսը տախի պա-
նա նէզարէթ էթտի » :

4 « օ ըի կէրչէքտէն տուլ տուր . տիւնետտէն այըըմըշ
վէ ումուտինի Ալլահա գօյմուշ , վէ լէյլ ու նիհար տուպա-
րա վէ բէճալարա տէվամ էթմիշ . . . օ տուլար իլէ չաղ-
րըլըն (եանի տուլար թարիգաթընա կիրսին) ըի ալթմըշ
եաշընտան էքսիք օլմասըն . պիր էրքէկէ գարը օլմուշ , էյի
ամէլլէրտէ թաստիգ օլունմուշ օլտուն , էկէր էվլատար
պէսէմիշ իտէ , էկէր ֆազիրէրի գապուլ էթմիշ իտէ . էկէր
ազիգլէրին պազարընը եայգամըշ իտէ , էկէր սըզլէթ չէքէն-
լէրէ եարտըմ էթմիշ իտէ , էկէր հէր խայր ամէլլէրտէ պու-
լունմուշ իտէ » : Պու տուլարա էվայիլտէ սարկաազուհի ,
եանի գարը սարկաազ իսմինի վէրիբիտիլէր , եա հիշ էվլէն-
մէմիշ օլմալը իտիլէր , եա տէ պիր քէրէ էվլէնմիշ , իքի քէ-
րէ տէյիլ . վէ տուլ գամըշ իտէ , ծնլար մայրապետ օլապիլիբ
իտիլէր . նասըլ ըի եպիսկոպոսյար հագգընտա , վէ սարկա-
ւազլար հագգընտա տախի թըպզը պունուն կիպի էմր էտէր :

5 « Օ ըի եպիսկոպոսուզա արզու էտէր , էյի պիր շէյէ
(ամէլլէ) արզու էտէր . իմտի եպիսկոպոս օլաճադ գաթա (քի
աշխարհական տըր տահա) կէրէք տիր ըի՝ լէքէսիզ անարատ
օլտուն , պիր թէք գարը դօճասը օլմուշ օլտուն » անճադ
պէօլէսի ըիմսէ եպիսկոպոս օլապիլիբ . քէզա տուլար պէօյ-
լէ օլապիլիբ :

1 Գործ . ԺԸ . 18.
2 ԻԱ . 8 .
3 Հոմ . ԺԶ . 1 .

4 Ա . ՏԻԳ . Ե . 5
5 Գ . 1 .
6 Յակ . Ա . 26 .

տիլինի գապթ էթմէզսէ , իլլա քէնտի իւրէլինի տիւնետալի
չէյլէրէ մէշղուլ էտէրսէ , օ կիպի ըիմսէնին բուսպան օլմա-
սը պօշ տուր . ազիզ վէ լէքէսիզ բանպանիլէթ Ալլահտան
պու տուր . եէթիմէրի վէ տուլ ըիմսէլէրի քէնտի սէֆալէթ-
լէրինտէ գայըմադ՝ նէֆսինի տիւնետտէն լէքէսիզ սազլամազ՝
պունլար էլպէթտէ փրօթէսթանը տա շամիլ տիրէր :

1 « Գօյուն փօսթունտան , քէչի փօսթունտան բուպալար
իլէ կէզտիլէր , մէօնթաճ օլարազ » Եղիա , Եղիսէ , Ռեքերա-
լըլար վէ Յովհաննէս Մկրտիչ՝ եւային : Կիլինէճէք բուպալար
պուլամատըղարընտան տէյիլ , պու սէֆալէթլէրի Ալլահ վէ
ֆազիլլէթ խաթիրի իչին չէքտիլէր : Խշթէ պունլարա մէպնի
կաթողիկէ ըիլիսէ պու մէօնթէրէմ թարիգաթը թաստիգ վէ
թէվսի էթմիշ վէ էթմէքտէ տիր . Ալլահըն թէքմիլ խէֆքընը
պու թարիգաթ իւրէյինտէ հըֆզ էտիւպ՝ վազիֆէլէրինին վէ
էթտիքլէրի անտարըն իճրասընտա պուլունուրալար , Ալլա-
հըն վէ սուրը ըիլիսէնին նիլէթի խայրիլէրինէ պիլ խըտմէթ
վատ օլունան եիւզ գաթ զիատէ միւքեաֆաթա նայիլ օլուր-
լար :

1 ԵՔր . ԺԱ .

ԺԱՄԱՐՆ ՆԵ՛ ԿԵՕՆԷ՛ ՄԵ՛ՔՐՈՒՅ՛ ՕԼՄԱՍԸ

(ՏԵ՛՝ ԿԵ՛ԿԵ՛)

ԺԱՄԱՐՆ ԹՍԹ՝ՀԻՐ ԹՍԳ՝ՏԻՍ ՕԼՄԱՍԸ

(ՏԵ՛՝ ԿԵ՛ԿԵ՛)

ԻԻԶԻԻՄ ՕՐՀՆԵԼ ԷԹՄԵ՛Ք ԱՏԷԹԻ, ՊԻՐ ՄԻԻԳԱՏՏԷՍ
ԱՏԷԹ ՏԻՐ

1 « Մէնին թարլանըն իւք մէյվէլէրինի սէնին Բապպ Աւ-
լանըն խանէսինէ թագտիմ էտէսին » Քէզա՛ ԵԼ ԼԳ. 22, Օ-
նու քի Ալլան՝ քէնտու հէյքէլինէ վէ հէյքէլ մէէմուրինինէ,
քէնտինէ օլմուէ մագամինտէ կէօրիւպ, ծնլարըն վասիթասը
իլէ թէպէրիւքեաթը ըանմանիէսինի իհասն էտէր : Իշթէ
մագասար . 2 « Մէնին հազը զանմէթինլէ Բապպը թէքրիմ
էյլէ, վէ ծնա սէնին հագգ մէյվէլէրինտէն մէյվա հուզուրա
չըգար, քի ամպարլարըն պուզտա իլէ տօլսուչլար, վէ միւ-
հասէրէլէրին շարապլա պէրէքէթլէնսինլէր » :

ԻՍԻՄ ԹԷՊՏԻԼ ԷԹՄԵ՛Ք ՆԷ՞ ՏԷՄԵ՛Ք ՏԻՐ

Պու մէօնթէրէմ իւսիւլը ֆիլիսէ էքսէր իճրա էտիյօր . •
տա Ալլանըն պիգէրէ վէրտիղի էմսալ իւզէրէ օլմուէ վէ օլ-
մագտա տըր :

3 « Իամին նէ՞ տիր . օ տա՛ Յակուր տէր . պատէմա Յակուր
չաղրըլմայասըն, անձագ Իարայէլ » :

4 « Փարաւոն Յովսեփին իամինի ֆասուրթօմիանէս թէսմիլէ
էթտի : »

1 ԵԼ. ԻԳ. 19 :

2 Ա.՝. Գ. 9 :

3 ԾՆ. ԼԲ. 28.

4 ԻԱ. 45 :

1 « Փարաւոն Յովսեփին օղլու օլան Եղիակիմը՝ Յովակիմ
թէսմիլէ էթտի . վէ քէնտի փէտէրի Յովսեփինն թախթընա
օթուրթտու » :

Նարուզոզոնոսոր Իարայէլի եէսիր կէօթիւրտիւկիւնտէ
Մաթանիայը՝ Սեղեկիա թէսմիլէ էթտի :

2 « Սօղոս՝ օ քի Պօղոս » չաղրըլտը :

3 « Մէն Յովանըն օղլու Սիմօն սըն, կեփաս չաղրըլա-
ճագսըն » քի Պետրոս գայա տէմէք տիր :

Պու իսիմ թէպտիլ էթմէսինին մանասը : Պիր ատէմ պիր
մէէմուրիլէթէ թէրֆի գըլընտըղընտա՛ էքսէր քիլիսէճէ մէէ-
մուրիլէթլէրտէ՛ օլ ատէմի քէնտի հիւքմիւ թախթընա լամագ
տէմէք օլուպ, վէ պունա տա միւզապիլ իսմի թէպտիլ օլան
գաթըն տախի օլ հիւքմիւ գապուլ՝ վէ հաքիմինին էվամիրի-
նի իճրա էթմէլէ հաղըր միւնթագըր օլմագ տէմէք տիր :

ԻՍԻՄ ԶԻՔՐ ԷԹՄԵ՛Ք ՆԷ՞ ՏԷՄԵ՛Ք ՏԻՐ

Իսիմ զիքըր էթմէք քիլիսէլէրտէ վէ պատարագտա տախի՛
իշթէ պու իսմի թաշըյան փափանըն, փաթրիգին, փիսկու-
պոսուն համիլ օլտուղու մէէմուրիլէթի թանսին վէ թաստիգ
էտիւպ, ծնլարա իճապը ըայէթտէ՛ վէ ծնլարա իճապը իր-
թիպաթտա վէ իթաաթտա օլտուղումուղու պիլ պէյան, օլ
միւզագամ մէէմուրիլէրին էօմըր սէատէթի իչիւն տուա էթ-
մէքտէն իպարէթ տիր :

4 « Իմտի ըէճա էտէրիմ, քի հէր շէյտէն էվվէլ հէր ատէմ
իչին՝ վէ պախուսուս փատիշահլար վէ ասիլլէր իչիւն տուա-
լար, նիյազլար, իսթիրհամլար, թէչէքքիւրլէր (տուալարը)
էտէսինիլ » :

1 Գ. Թ.՝. ԻԳ. 34 :

2 Գ.՝. ԺԳ. 9 :

3 Յ.՝. Ա. 42 :

4 Ա. ՏԷ՛. Բ. 4 :

ԽԱԶ ՎԷ ԹԱՍՎԻՐԼԷՐԻ ՀԷՅՔԷԼՏԷ

Պոս. ուսուցը միագատեանի Քիլիսէ կմր հոեք , Ագիգ րիվայեք քաստիգ. վե Ագիգ քիքասպ քանսին հոեք :

Իսրայել միլլէթի Ալլահըն քէնտուլէրինէ էթտիղի ինայեթէ գարչըլըգ նանքէօր պուլունտուղունտանն , Մըսըր տիարընտա եչսիրլիք հալինտէն սէլամէթէ չըգտըղարընը ունուտարագ , Մովսէս մարգարէյէ գարչը սուր մագալէթտէ պուլունտուղարընա պինանն :

1 « Բապու ճէօմաթա մաղարրաթլը վէ միւսէմմէմ (ղէհլրի) երլանլար կէօնտէրիբ , քի ճէօմաթը գըրարըսըլար , վէ պէնի Իսրայէլտէն խալը ճէմիէթ թէլէֆ օլտու : Վէ Մովսէսին եանընա կէլուպլ խէթա էթտիք , զիրա Բապալըն վէ սէնին իւղէրինէ քէօթիւ սէօյէտիք . իմտի Բապալա նիլաղ էյլէ , քի պու երլանլարը պիղտէն տէֆ էթսին՝ վէ Մովսէս ճէօմաթ իչին Բապալա տուա էյլէտի , վէ Բապալ Մովսէս տէք . սէն պիր երլանն ետի , վէ ծնու իւքսէք պիր նիշան կեան իւղէրինէ (մահալ) գօյասըն վէ երլան պիր ատէմի սօղատուղունտա , հէր երլանտան զէտէլի քիմսէ ծնա պաղտըղնտա խէլաս օլուր , (եաշար) : Վէ Մովսէս պաղըրտան պիր երլանն ետիտը , վէ ծնու իւքսէք պիր նիշանկեան եէրէ վաղ էյլէտի , վէ օլտու քի երլանն ինսանը սօղատուղունտա , պաղըրտան ետիլըմըչ օլանն երլաննա պաղարըտը , վէ խէլաս օլուրուտու » : Ագիգ քիթապտա պէօյէ եաղըլտըր : Մուլթու օլ իթիգաթլը խրիսթիան միլլէթինէ քի , ճէհէնէմ եըլանընտան զէհլրէնիպ , եանի կիւնանտան , Քրիստոսուն խաչընա պէյաթ էտէր , վէ խէլաս պուլուր : Պունունն իչին եաղար Յովաննէս :

2 « Վէ նասըլ քի Մովսէս չէօլտէ երլանը իւքսէթթա իսէ ,

1 Թ. ուս. ց. ԻՍ. 6:

2 Գ. 14:

օ կիպի ինսան էվլատընա իւքսէլմէք կէրէք տիր , զիրա հէր քիմ քի ծնա իման կէթիրիւսէ՝ գայպ օլմագ , իլա էպէտի էօմրէ մալիք օլաճագ տըր » , քէգա պունունն իւչինն եաղար Պօղոս Ա. :

1 « Հա՛շա քի Բապալըն խաչընտան մատէ՝ պէն պաչգա պիր շէյ իլէ իֆթիխար էտէլիմ » : Պունունն իչինն եաղըլտըր քի :

2 « Խաչընը ալ՝ արգամ սըրա կէլ » եանի էղլիէթլէրէ թէհամիւլ էյլէ , վէ քէնտինէ իֆթիխար օլաճագ պէնիմ խաչըմը գապուլ էյլէ : Էկէրչի Ահարոնըն ասասը , վէ պաղըրտան երլանն Ալլահըն գուվլէթինի համիլ շամիլ օլտուղարը իչինն՝ հէյքէլին էն միւգատտէս մէղալանը տէրունինտէ , պիր Ալլահանի մասունք մագամինտէ հըֆղ օլուպ , հէր քէսին իպատէթինի վէ հէօրմէթինի վէ սէճտէսինի էվալիտէ միւճիպ օլտուլար իսէ՝ Քրիստոսունն միւպարէք վիճուտինը իւղէրինտէ թաչըյանն , վէ Քրիստոսա թախթ օլմուչ օլանն խաչը , վէ խաչըն թատիլրէրինի հէյքէլլէրիմիղին էն միւգատտէս մահէլլէրի իւղէրինէ վաղ էթմէյէ պիղէ նիչինն եաղըչմայաճագ տըր՝ պիլէմէյօրուղ : (Նըլար իչինն Ալլահ Իսրայէլ միլլէթինէ կիւճէնաթէյօր , վէ ծնարը էմր էտիյօրսա , քէնտի խաչընա օլանն հէօրմէթէ մի կիւճէնէճէք տիր :

ԽԱԶՏԱ ՎԷ ՍԱՅԻՐ ԵՕՐԹՈՒՂԱՐՏԱ ԱԹԷՇ ԵԱԳՄԱԳ ԱՏԷԹԻ

Խաչ եօրթուտունտա վէ սայիր էյամի մախտուսէտէ տախի վէ տամլար իւթիւնտէ աթէչ եաղմագ ատէթինի իճրա էթմէք . Քրիստոս էֆէնտիմիղին , վէ քէնտի Քիլիսէսինին միւլչէրէֆ ֆըթուհաթընը տիւնեայա իլան ու իշար էթմէք տէմէք տիր , նասըլ քի էվալիտէ տաղար պաչընտա աթէչ եաղուպ տաղտան տաղա միւհարէպէլէր վուգուաթընը , վէ ֆըթուհաթընը փութիէրէսթ միլլէթլէրի պիլէ իճրա էտէրի-

1 Գ. ու. 2. 15:

2 Մ. ց. Ժ. 21:

տիլէր : Իշթէ պունա պինաէն՝ Օրհնութիւն Յարութեան, Ե՛ն
տուասընտա & Տաղլար պաշընտան սէնին ֆըթուհաթընը ի-
լան էտէրիզ, ի գլխոց լերանց հրատարակեմք դըր քաշութի-
նըդ» Բիլիսէ թէրէննիւմ էտէր :

Տէֆա աթէշ եագմանըն տիկէր պիր մանէսի , Բրիտտոս
էֆէնտիմիղին պու տիւնեայա կէլիւպ, կէրէք քէնտի միւհապ-
պէթինի՝ վէ կէրէք իմանըն նէշը օլունմասընը քիլիսէ Տեան-
ընդառաջ եօրթուսունտա աթէշ եագմասը վասիթասիլէ ճէ-
միլէթէ պէյան էտէր՝ & Հուր եկի արկանել յերկիր՝ եւ զմնչ
կամիմ թէ արդէն իսկ բորբոքէր՝ & եէր իւղէրինէ :

1 & Աթէշ սաչմայա կէլտիւմ, վէ նէ՛ իսթէրիւմ . անճագ քի
ալէֆլէնէ իտի :

2 & Ես եմ լոյս աշխարհի , տիւնեանըն նուրու պէն իմ » :

3 & Սահին նուրըտը , քի ճէմի տիւնեայա կէլէճէք ատէ-
մի թէնվիր էտէր & եանի Բրիտտոս էֆ . քէնտի ազիզ բուհու-
նուն լութֆու իլէ . վէ նէշը էթտիղի սէմավի թալիմաթը վէ
իմանը իլէ :

ԽՈՐԱՆ, ԵԱՆԻ ՄԷՋՊԱՀ, ՍԵՂԱՆ

Քիլիսէյերտէ խորան եափմագ միգատտեա ատերի
Քիլիսէ եմբ հտեր . Ալլահըն շիֆաէն վէ քահիրան քիլամ-
լարը , եանի Ազիզ բիվայիթ , վէ Ազիզ Բիթապ քաստիգ վի
իսպաթ հտերլեր :

4 Արբանամ նահապետ Ալլահըն քէնտինի տալէթ էթտիղի
էմրէ իթասաթ էտիւպ , վէթանընը (քի Միջագետ , Եփրատ վէ
Տիգրիս ըրմաղլարընըն արասընտա պուլունան թօփրագ տէ-
մէք տիր) թէրք էտէր , վէ Քանան թօփրաղընա կիտէր , վէ
& Բապպ Արբանամա կէօրիւնտիւ . . . վէ օրատա Արբա-
համ Բապպա մէզպան հափտը » եանի զիքրի էպէտի օլմասը

1 Դ. ժ. 49.

2 Յ. Բ. 12.

3 Ա. 9.

4 Մ. ժ. 7.

իչիւն Ալլահա թէշէքքիւրէն : Թըպդը Յակոր նահապետ տա-
խի Եսաւըն եիւղիւնտէն դաչուպ սէլամէթ Փէթէլէ եէթիշ-
տիկինտէն ,

1 & Օրատա մէզպան հափտը . . . վէ Յակոր քէնտուսի ի-
լէ միւքեալէմէ օլտուղու եէրտէ՛ թաշտան պիր հէյքէլ տիքտի-
վէ ընտա փէշկէշլէր սունտու , վէ ընու եաղլատը »: Պու տա
Ալլահա թէշէքքիւր էթմէք իչիւն հէմ (հէյքէլի) խորանը եա-
փար , հէմտէ ընու ազիզ եաղ իլէ եաղլար , օծել էտէր ,
հէմտէ ընուն իւղէրինտէ Ալլահա փէշկէշլէր սունար : Աէր-
տէ նէ՛ քէրամէթ վար . փրօթէսթանլար ճէվապընը Յակոր
նահապետէ անլաթսընլար : Եաղլամագ նէ՛ . ընու տա ընա
անլաթսընլար :

2 & Թօփրագտան պանա խորան (մէզպան) եափասընըզ .
վէ ընուն իւղէրինտէ գուրպանլարընըզ սունասընըզ » :

3 Մովսէս Սինա տաղընտան էնտի , Ալլահըն էմրէրինի
իարայէլ գապուլ էթտի , վէ գուրպան սունմագ իչին

& Մովսէս ալէսասպան գալգուպ տաղըն էթէյինտէ մէզ-
պան հափտը » : Ել ի. Ի. 35. Ի. 1 եւայլն :

4 & Խորան (մէզպան) իչիւն եէտի կիւն քէֆարէթ էտէ-
սին . ընու թագտիս էտէսին . վէ մէզպան ազիզլէր ազիզի
օլտուն . մէզպանա հէր թօգանան ազիզլէնսին » , եանի թագ-
տիս օլունսուն :

5 & Յեսու Ռուբէնին մէզպանընը . . . Վարդէն շէհա-
տէթ թէսմիլլէ էթտի » ընուն իչիւն խորան վկայութեան ,
եանի օլ խորան Ալլահըն օլտուղունու , վէ Ալլահըն հուգու-
գունու օլ խորան իսպաթ էթտիղի իչիւն : Իշթէ պունա պի-
նաէն տիր քի

6 Յեսու խորան (սեղան մէզպան) հափտը , վէ էթրաֆընա
& Մովսէսին նօմոսունու եաղտը » :

1 Մ. Լ. 7.

2 Ե. Ի. 24.

3 Ի. 4.

4 Ի. 37.

5 Յեսու. Ի. 27. 34.

6 Բ. 31.

1 Սողոմոն « օն թանէ մէզպահ ետիտը , վէ հէյքէլի իչի-
նէ գօյտու , պէշինի սաղ թարաֆա՝ վէ տիկեր պէշինի սօլ
թարաֆա » : Պուրատա Սողոմոն Մովսէսինքիլէրինի լազվ
էթտի տէնի՛ր մի , խա՛յր , անճազ տահա զիտտէ օնլարը իը-
մալ էթտի , նասըլ քի ֆրիստոս էֆէնտիմիզ տախի նօմոսը
պօղմատը , անճազ իքմալ էթտի . նօգսանա պէտէլ տահա
պէսինի ետիտը , վէ պուճա պինաէն

2 « Յիտու հէյքէլէ կիրտի , վէ հէյքէլտէ հէփ ալըշվերիչ
էտէնլէրի տըշարը չըգարտը , վէ սարրաֆլարըն փէշթախթա-
լարընը վէ կէօվէրճին սաթանլարըն իսքէմէլէրինի տէվիրտի,
վէ օնլարա տէտի , եազըլմըշ տըր , (Նսայ ԾԶ. 7.) «պէնիմ խա-
նէմ իպատէթ խանէսի չազըրլաճազ , սիզ իսէ՛ օնու խըսըղ-
լար մազարասը էթտինիզ » : Պուճուճուէ տէմէք քի հէյքէլտէ
պուլուճանն ալին ու ատէթի , օնլարը քի քէնտի եէնի ա՛ն-
տընտա տահա զիտտէ իքմալ էտէճէղիտի , թաստիզ էյլէտի :
Վէ քէնտի ա՛նտընըն կէօլկէսի օլանը վէ սիւրէթի օլանը պիլ
ֆէսի , կէօլկէյէ վէ թասվիրէ պէտէլ , սաըլ օլանը , եանի
եէնի ա՛նտը : Գուրպանլարա պէտէլ , քէնտի խաչընըն մէզ-
պահընը՝ վէ խաչըն իւսթիւնտէ սուճուլան քէնտի վիճուտի-
նին գուրպանընը իրաա էտիւպ , պէտէլ կէօսթէրտի : Նօմո-
սա պէտէլ կէրչէքլիկի՛ վէ սահին լութֆու ինսան էյլէտի :

3 « Վէ օնլարա տէր՝ նիչին պէնի արարընըզ . պիլմէ՛զ-
մի իտինիզ քի պանա փէտէրիմին խանէսինտէ օլմազ կէրէք
տիր » :

4 « Վէ տայիմա (Սոաքեալլար) հէյքէլտէ իտիլէր , Ալլա-
հա շուքուր վէ սէնա էտէր իտիլէր » :

5 « Հէր կիւն պիլիթթիֆազ էրքէն հէյքէլէ կիրտիպ , խա-
նէլէրտէ էքմէյի փարալար ըտըլար » :

6 « Հէր կիւն հէյքէլտէ վէ էվլէրտէ (Սոաքեալլար) Յի-
տու ֆրիստոսը իլան էթմէքտէն վէ էօյրէթմէքտէն տուր օլ-

1 Մնայ . Դ. 8.
2 Մաթ . ԻԱ. 12.
3 Ղկ. Բ. 49.

4 ԻԱ. 37.
5 Գորթ . Բ. 46.
6 Գ. 1.

մազ ըտըլար » : Տէմէք քի Առաքեալլար հէյքէլին հիչ պիր
ատէթինէ՝ վէ մէզպահլարընա մանէ վէրմէտիքտէն պաչգա ,
օնու թաստիզ էտէր իտիլէր :

1 « Բապպըն սօֆրասընտան , հէմտէ շէյթանըն սօֆրա-
սընտան թէնավուլ էտէմէզսինիզ » . իչպու Բապպըն սօֆրա-
սընըն մէզպահլարը նէ կէօնէ իտիւկինի՛ աննամազ իսթէր-
սէն , Սոաքեալլարըն ֆիլիսէյէ թէրք էթտիղի գայտէ տիր ,
օնու քի հէմ իլք տէհրէրտէ ինչա օլմուշ քիլիսէլէր իրաա
էտէրլէր . հէմ ֆիլիսէ օնլարըն գայտէսինին այնը էմսալլէրի-
նի իթթիխազ էտիւպ , հէր քիլիսէլէրտէ մէզպահլար վէ խո-
րանլար ինչա էտիւպ , էնվայի թիւրլիւ տօնանմալարլա օնլա-
րը թէղէին էտէր . զիրա հէյքէլ օլսուճ , մէզպահ օլսուճ ,
Ալլահըն միւգատտէս խանէսի տիր , վէ Ալլահ իչինտէ ոաքին
օլուր . վէ մէզպահ տախի Ալլահըն թախթը վէ միււաղգամ
մէքքեանը տըր . թըպզը ֆրիստոսուճ պուլուրտուղու կիպի :

2 « Վայ սիղէ (ֆրիստոս էֆէնտիմիզ սէօյլէյօր) էյ քէօր
գըլավուղլար , զիրա տերսինիզ քի հէյքէլէ եէմին էտէն պիր
շէյ տէյիլ , ամմա հէյքէլտէքի ալթուճա եէմին էտէրսէ՛ ճա-
յիզ տիր . ա՛ պէլինսիզ քէօրլար , հա՛նկըսը պէօյիւք տիր .
ալթուճն մը , հէյքէլ՝ մի՛ օ քի ալթուճու թագտիս էտէր : Վէ
օ քի մէզպահա եէմին էտէրսէ , պիր շէյ տէյիլ , ամմա օ քի
մէզպահըն իւղէրինտէ օլան գուրպանա եէմին էտէրսէ՛ ճայիզ
տիր . ա՛ տիվանէ քէօրլար , հա՛նկըսը պէօյիւք տիր . գուր-
պահն մը , եօգսա մէզպահն մը (սեղանն)՝ օ քի գուրպանը թագ-
տիս էտէր : Խմտի օ քի մէզպահա եէմին էթտի , օնա՛ վէ ճիւմ-
լէ օնուճ իւղէրինտէ օլանա՛ եէմին էտէր : Վէ օ քի՛ հէյքէ-
լէ եէմին էթտի . օնա՛ վէ օնտա սաքին օլանա եէմին էտէր » .
եանի Ալլահա :

3 « Իշթէ իչինտէ սաքին օլման իչին խանէ » Սողոմոն Ալ-
լահա խիթապէն սէօյլէտի : Ալլահ հուզուրուճու վէ նուֆու-
սուճը սիւրէթի դահիրտէ վէ մախսուսէտէ իպրազ պուլուր-

1 Ա. կրթ. Ժ. 21.
2 Մաթ . ԻԳ. 16.
3 Գ. Բաթ. Ը. 13.

տու քի՛ պէն հէյքէլտէ սաքին օլաճաղըմ, օ պէնիմ մէսքէնիմ օլաճաղ տըր :

¹ « Բապպըն սէօղիւ Նաթանա օլտու . կիթ սէն պէնիմ գուրում օլան Գաւիթէ սէօյլէ . Բապպ պէօյլէ սէօյլէյօր . սէն պէնիմ սաքին օլմամ իչին պանա խանէ (հէյքէլ) եափաճագ սըն » Գ. Թագ. Ե. 5 : Օնու քի Սողոմոն եափտը :

ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՔԻԼԻՍԷՆԻՆ ԵԷՏԻ ԱԶԻԶ ՍԸՐԼԱՐԸ

Պուրատա իշպու սըրլարըն պահսընը էթտիղիմիգտէ , ֆիք ըիմիգ պու սըրլարըն մէզհէպիմիղին էն միւգատտէս ագայիտի տինիլէ օլտուգլարընըն տէլայիլինի թահրիբ վէ թաստիգ էթմէք տէյլլ տիր . խայր . անճազ պու սըրլարըն ային ու ատէթլէրի վէ սուրէթի իճրաաթընը եազմագտան իպարէթ տիր . վէ պատարագտա պաչըճա ամինասուրը հաղորդութիւն միւազգամ սըրըր իճրա օլտուղու իչիւն , վէ սայր ազիզ սըրլարըն տախի էքսէրի հէյքէլ հուղուրունտա՛ եախօտ պատարագտա՛ հասպէլ իճապ , իճրա էտէկէլիբ օլտուղունտան պուճլարըն ատէթ ու այինլէրինի սըրասըլլա վէ մուխթասա րան իշարէթ էթմէմիղի լաղըմ կէօրմիլիզ :

Հէր խորհուրդ իւչ շէյտէն միւրէքքէպ վէ միւրէթթէպ պիր Մարտիտէն . Մարտիտա՛ . վէ Մէհարտէն :

ՄԿՐՏՈՒԹԻԻՆ , ՎԱՅԹԻԶ , ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

² « Սուտան վէ բուհտան սողմայան հիչ քիմսէ Ալլահըն փատիշահլըղընա կիրէմէզ » :

³ « Կիտին պունտան պէօյլէ ճէմի թայֆէլէրի էօյրէտին . Օնլարը ֆէտէրին , վէ Օղուրուն , վէ Ազիզ Բուհուն իսմիլէ վաֆթիզ էտին » :

¹ Բ. Թագ. Է. 5 :

² Յ. Գ. 5 :

³ Մ. Բ. Ի. 49

Պու սըրըրն մատտէսի սու տուր : Մագամը՛ պէն « Էնէ վ-ֆ- Բէղ էրէրի՛ , ֆէրէրի՛ » վէ օղուլուն՛ վէ Ազիզ բուհուն իւճըլէ : Մէէմուրը Առաքեալլար , վէ Քիլիսէ մէէմուրլէրի՛ վէ իճապը դարուրէթտէ՛ հէր քէս օլապիլիբ : Պու սուլա Մեհուն տամլա տըրլար , վէ տուալարընը իճրա էտէրլէր , վէ զայրի ային ու ատէթլէրի վար տըր . նասըլ քի Մաչտոցտա թէֆէրուա աթը իլէ եազըլմըչ տըր : Խսթէրսէն պագ : ¹

Էսքի անտա սիւննէթսիզ պիր էրքէկ թէլէֆ օլուրուա տու ² օ քի վաֆթիզէ թահվիլ օլտու : ³

ԴՐՈՇՄ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ՝ ԳՈՒՎՎԷԹ ՍԸՐԲԸ

⁴ Պօղոս Առաքեալ Եփեսոս շէհրինէ կէլիբ , վէ օրատա Օն իքի քիշիլի վաֆթիզ էթմէսինին ազիպինտէ՛ պիրտէ իշպու դրոշմ խորհուրդընը իւղէրլէրինէ էլ գօյուպ , Օնլարը մէս էթմէսի իլէ , ազիզ բուհուն ալըրլար :

⁵ « Վէ Պօղոս իւղէրլէրինէ էլ գօյաուղու կիպի՛ Ազիզ Բուհ կէլտի , վէ լիսանլար իլէ սէօյլէչիբ խտիլէր » : Հաքէզա

⁶ Ալլահ « քի պիղէրի սիղին իլէ Քրիստոսա գավիլէչտիբ իբ , վէ օ քի պիղի եաղլատը , վէ նիշանլատը , վէ բուհուն պերկիւզարընը իւղէրիմիղէ պախշ էյլէտի » պու սըր տախի էլ գօյուպ , ազիզ Մեհունէ չօճուղու մէս էթմէք իլէ իճրա օլուր :

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ , ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔ

⁷ « Ալլըն Ազիզ բուհուն , հէր քիմին կիւնանլարընը աֆվ էտէրսէնիզ , Օնլարա աֆվ օլունտուն , հէր քիմի քի պաղլարսանըզ պաղլանսըն » :

¹ Գ. Բ. Բ. 38 : Ը. 12. 26 :

Թ. 18. Ժ. 47 : Ժ. 1 :

Կաղ. Բ. 11 : Գ. Բ. Ժ. 2 :

15. Ժ. 8. Ժ. 12 :

² Մ. Բ. Ժ. 10 :

³ Հ. Բ. 3. Կաղ. Բ. 11

⁴ Գ. Բ. Ժ. Թ :

⁵ 6 :

⁶ Բ. 38 : Թ. 17. Ժ. 44 :

⁷ Յ. Բ. Ի. 21 :

¹ Թապիի Առաքեալար վէ խալէֆէրինին հէփիսի պիրէր պիրէր փէյխամպէր, մարգարէ, եա զալըպտէն պիլէնէր օլմայարագ, մութլազ կիւնանքեարըր հուզուրըրնա կէլիպ, խաֆիէն կիւնանլարըր իզրար էթմէլի իտիէր, վէ պունլարտա աֆվ օլունաճագ կիւնանլար իսէ, աֆվ էտէճէք իտիէր, տէյլ իսէ, պաղլայաճագ իտիէր. եանի կիւնանտա օնլարը պաղը պըրագուպ, աֆվ էթմէյէճէք իտիէր : Տէմէք քի պիր կիւնանքեար՝ քանանայը՝ եախօտ խոստովանանայըր պուլուպ, հուզուրունտա օթուրուպ՝ ճէմի կիւնանլարըր միւնֆէրիտէն, միւքէմէլէն, վէ ատէտ ատէտ իզրար՝ վէ քէնտի քէնտինտէն թէչէքքի էտէրէք, թէքմիլ նատիմ օլուպ, օնլարտան իքրան էթմէլի :

² « Առաքեալար » կէլիբ իտիէր, վէ ամէլէրինի իթիրաֆ օլուրուտուլար » :

ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՒ

³ « Օնլարըն թաամ էթտիյինտէ՝ Յիսուս էքմէլի ալտը, միւպարէքլէտի, գըրտը, վէ շայիրալէրինէ վէրտի, վէ տէտի, ալըն եէյիմ պու պէնիմ քէնիմ տիր : վէ շարապը ալարագ օնլարա վէրտի՝ վէ տէտի, պուստան հեփիիգ իջիմ, ջիւնքի պու պէնիմ գանըմ տըր . եէնի ահտըն, քի չօղլարըն իւզէրինէ կիւնանլարըն աֆլըղը իչին տէօքիւլիւր » : ⁴

Պունլարըն հէփիսիտէ էքմէք իլէ շարապըն իւզէրինէ Քրիստոս էֆէնտիմիզ, քէնտի եէնի ահտընըն սըրընըր իճրա էտիյօր : Մովսէսին էսքի ահտընա միւզապիլ վէ միւմասիլ, Պագ՝ ⁵ « իլթէ օլ ահտըն գանը, քի Ալլահ (ՈՐ ԷՆ) սիզիլն իլէ պաղլատը » . Մովսէս նասըլ քի Սինա տաղընտան էնիպ իսրայէլ ատէմլէրինէ էմր էտիպ, մէզպահ եախտըրըր, գուր-

¹ Մաթ. ԺԶ. 19:

² Գործ. ԺԹ. 18:

Ա. Կրթ. ԺԱ. 28: Ա. Յոճ. 7:

³ Մաթ. ԻԶ. 26:

⁴ Մրդ. ԺԴ. 22: Ղ. ԻԲ.

19: Ա. Կր. ԺԱ. 29:

⁵ Եւ. ԻԳ. 20:

պան քէտէր, վէ պու գուրպանըն գանընտան ալըր, վէ ճէօմաաթըն իւզէրինէ սէրփէր, վէ տէր « իշրէ պու գան ահտըն գանը տըր, քի Ալլահ սիզիլն իլէ պաղլատը » : Ամա տիգգաթ էթմէլի՝ էվլէլա Մովսէս Ալլահըն թէնպիլէրինի ճէօմաաթա օղուր, վէ օնլար գապուլ էթտիքտէն սօնրա՝ Ալլահ պու ահտը իսրայէլ իլէ ագտ էտէր . . .

Գուրպանըն պիւթիւն շըրութը Քրիստոսուն իճատ էթտիյի եէնի ահտըն գուրպանընտա միւքէմէլ սիւրէթտէ մէվճուտ տըր : Պա՛գ Գուրպան, Հաղորդութեան, վէ Պարարագ :

ՎԵՐՋԻՆ ՕԾՈՒՄՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՒ,
ԵԱՂԼԱՄԱԳ ՍԸՐՐԸ

¹ « Սիզլէրտէն պիրիսի խասթալանըրա՝ քիլիսէնին (Երեցլէրինի) Քանանալարընը չաղըրըն, վէ օնուն իւզէրինէ տուա էթմիլէր, Բապըն իսմինէ օնու եաղլասընլար՝ վէ օլունան տուալար՝ իման իլէ՝ խասթայա սէլամէթ վէրիլէր, վէ Բապ օնու տիրիլտէճէք, վէ էկէրչի պազը կիւնանլար տախի իչէմիլ իսէ, օնա աֆվ օլունաճագ, պիրպիրինիզէ կիւնանլարընըղը իթիրաֆ օլուն »՝ եանի խասթա քէնտի երեցիլնէ : Պու սըրտա հէմ խոստովանանը օլմայը, հէմ տուա օլունամասընը, հէմ տէ ազիզ զէթիլն եաղը իլէ եաղլանմասընը Քրիստոս էֆէնտիմիզ Առաքեալըն վասիթասիլլէ էմր էտիյօր : Պու ային վէ ատէթլէր թէֆէրըուաթը իլէ իճրա օլուրլար, Մաշտոցտա :

ԿԱՐԳ ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՒ

² « Ալըն ազիզ ըուհու՝ հէր քիմին կիւնանլարընը աֆվ էտէրսէնիզ՝ օնլարա աֆվ օլունսուն . հէր քիմի քի պաղլարսանըղ՝ պաղլանսըն » :

³ « Փէհրիզ թութարագ, տուա էտէրէք, քիլիսէլէր իլին

¹ Յալ. Ե. 14. 15: Մրդ. Զ. 13:

³ Գործ. ԺԴ. 22:

² Յոճ. Ի. 21:

ծնւարըն իւզէրինէ էլ գօյարագ, քահանայար թէրսիմ էթտիւ-
լէր » :

1 « Ալէլ աճէլէ պիրինին իւզէրինէ էլ գօյմայասըն՝ վէ ա-
խէրին կիւնահընա հիսսէտար օլմայասըն » :

Պունլարտա պուլունան շուրութ շիմտիյէ տէկին իճրա օ-
լունուրար, վէ ային ու ատէթլէրի թէֆէրուաթը իլէ մէգ-
քիւր Մաշտոց քիթապընտա միւնֆէրիտէն միւհարբէր տիր :
Տէս, Մայր Մաշտոց, Կարգ Քահանայութեան :

ՊՍԱԿ ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՒ ՆԻՔԵՍԱՀ

2 Ալլահ Աղամըն պէօյրիւնտէն ալուպ, էվայի թէչքիլ է-
տիւպ, Աղամըն եանընա կէթիրտի իսէ, Աղամ

« Իշթէ պու քէմիք շիմտի պէնիմ քէմիքլէրիմտէն . վէ
թէն պէնիմ թէնիմտէն . . . պուունն իչին ինսան քէնտի փէ-
տէրինտէն վէ մատէրինտէն տուր օլուպ՝ քէնտի գարըսընըն
արտընա տիւչէճէք՝ վէ իքիսի պիր թէնտէ օլաճաղլար » . վէ
« ծնւարը քի Ալլահ պիրլէշթիլտի ինսան այըրտ էթմէսին » :

3 « Օ քի քէնտի պիքիր գըզընը նիքեահլանտըրըրա՝ էյի
էտէր » :

Պու սըրտա տախի գարը իլէ էրքէյին հիւանի ըրգալարը-
նը միւպէյին, էլ էլէ վէրտիրիպ քիլիսէ մէէմուրու իզտիվաճ
ային ու ատէթլէրին տուալարընը քէնտիսի իճրա էտէր : վէ
պիր պիրինէ քեամիլէն հուգուգ իթասընը միւշիր, վէ պու-
հուգուգա միւթասարըրքի վէ մալիք օլմալարընը միւէյիտ,
իքիսինին տէ պաշընա թաճլար թագընըր, փատիչահլարըն
թախթա կէչտիլի անտէ, թաճ գօյունտուգու միսալի, ծն-
տան պսակէալ թէսմիյէ օլուրար :

Նիքեահըն միւմանաաթը շէրիյէսի հագընտա օղու 4

Քրիստոս էֆէնտիլիլին իշպու եէտի խորհուրդլարը՝ եանի
ազիզ սըրլարը իճատ էթմէսի, մահգա քէնտի ճէմիէթինէ եէ-

1 Բ. Տէ՛. Ա. 6. Ա. Տէ՛. Ե. 22.

2 Ե՛. Բ. 24.

3 Մ՛. ԺԹ. 6. Ա. Կբ. է. 38.

4 Ղ. Ժ. ԻԱ. Բ. Օրէնաց .

ԻԴ. 4. Հաս-ը. Դ. 11. Բ.

Թ՛. Ի. Լ. Լ. Լ.

տի լութուֆ վուհարլարը գուչատ էտիւպ, ծնւարըն ճան սէ-
լամէթինի գայիրմագ տէմէք տիր : Պիր գուչուն թասվիրտէ
չէքիլմիշ օլան իւզիւմ սաղզըմընա իւզ սիւրիւպ, պիր Փայտէ
պուլամատըրը կիպի, ինսանըն ճանը տախի Մովսէսին գուր-
պանլարընտան պիր իսթիֆատէ էտէմէտի . վէլէվ եէտի քէրը
քէսիլէն գուրպանըն գանը ինսան իւզէրինէ սէրփիլիր իտի
խսէ տէ, չի՛ Փայտէ քի օլ եէտիսի տէ Քրիստոս էֆէնտիլիլին
իճատ էթտիլի իշպու եէտի ազիզ սըրլարըն Մովսէսէ Աինա
տաղընտա իպրագ օլան թասվիրտէքի ըէնկտէ իտիլէր . անճագ
քէնտի վիճուտինին պատարագը վասիթասի իլէ, տէյիլ թաս-
վիրտէ . իլլա սահիհէն ասմանըն իւզիւմ շարապընըն հիք-
մէթլի սըրըր թանթընտա ինսանըն ճանընա թասմը սէմալի
օլտու՝ վէ անտէն պու եէտի սըրլարըն լութֆլարը իլէ իւլա-
սըմըզ պիգէ ինսան օլտու :

ԾՆԾԱՂԱՍՐ (ՏԵՄ ԷՄԵԼՆԵՐ)

ԿԻՒՆԱՀՔԵԱՐԼԱՐ

Էվայիլտե կիւնահրեարարա Ալլահըն հեյքիլինե կիրմեք մեհմու իտի :

1 Յովիդայ պաշ քեահին էմրի իլէ « Գաիուճուլար Բապպըն խանէսինին գափուսուստա տուրուրուտուլար , վէ նաւիաք պիր քիմսէ օրայա կիրեմէզ իտի » : Իլթէ պուսա պիւնան ֆրիստոսուն ֆիլիսէսինին պիր միւզատտէս ատէթի վար տըր , քի հալէն վէ եօյմիլէ պատարագտա պուլունան սարկաւագլար վասիթասը իլէ պիզլէրէ իպրէթ իչին ամմա՝ թէնպի՛ն օլունուր « մի ոք յերեխայից , մի ոք ՚ի թերեհաւատից , եւ մի ոք յապաչխարողաց եւ յանմաքըրից մերձեցի յԱստուածային խորհուրդ . հիչ քիմսէ վաֆթիլ օլմամըլարտան , հիչ քիմսէ իմանը օլմայանլարտան , վէ տէ հիչ քիմսէ կիւնահըն բուհանիճէ ճէզասընը (յապաչխարողաց) չէքէնլէրտէն , վէ նաիաք օլանլարտան Բապպըն Ալլահանի սըրընա եանաչմայա ճէսարէթ էթմէսին » . վէ « գաիուլարա միւզալէթ օլուն՝ հէր կէօնէ տիգգաթ իլէ միւհաֆագա էտին » : վէ թէքրար՝ « պիրպիրինիլի միւհապպէթ էօիլիւլիւլէ սէլամալըն , վէ պիզլէր քի Ալլահանի պու գուրպանա իլհագ օլմայա միւզթէտիր տէլիլսինիլ , գափուլարըն էօնիւնէ չըգըն , վէ էօյլէճէ տուա էտին » : Ձիրա Ալլահըն չէթան իլէ նէ իլհագիլէթի օլապիլիլ , տէր , Պօղոս Ա : Ձիւնքի պիր կիւնահրեար կիւնահըլա չէթանա իլհագ օլուպ՝ հէմտէ Ալլահ իլէ իլհագ օլմագ գապիլսիլ օլուր :

Հաթտէ էվայիլտէ , իսրայէլին միւզատտէս պիր ատէթի վէ թէնպի՛նի վար իտի , քի կիւնահրեարարար Չատիկ գուզու-

1 Բ. Մնայ . Գի . 19.

սունու նէ՛ քէսէպիլիլ իտիլէր , նէ տէ օլ միւչէրրէֆ եօրթուսուն միւհասսէնաթընա հիսսէմէնտ օլապիլիլ իտիլէր :

1 « Ամմա թէմիլ օլան ատէմ , վէ եօլտա օլմայան պիր քիմսէ Չատիկի էթմէզսէ . . . թէլէֆ օլսուն » :

2 « Պազըլարը , քի ինսան էօլիւսինտէն (օնա թօգանստիլի իչին) մէքրուֆ օլմուլ , օլ կիւնտէ Չատիկ էտէմէտիլէր » : Տէմէք քի նօմոսնա մէքրուֆ օլանլար Չատիկ եօրթուսու զիյնէթինտէն վէ չէրէֆինտէն մահրուճ օլուրուտուլար : Եւ պիզլէր եըլարըլա կիւնահ իչինտէ եաչարպ՝ նիլէ սէնէլէր խոստովանանքսը վէ հաղորդութիւն ալմագսըզըն եօրթուլարը՝ Չատիկի , Ծնունդը վէ սայրէլէրինի իճրա էտերիլ , վէ պատարագլարտա Ալլահըն հուզուրուստա պիլա փէրվա սատըգ ատէմ կիպի տուրուրուզ , վէ օլ հալտէ տուա էտերիլ , վէ իսթէրիլ քի Ալլահ տուլարըմըզը գապուլ պուլուրսուն , վէ տիլէտիքէրիմիլի պիզէ պիլա թէէլիլ վէրսին : Իլթէ պուսա էրմէնիճէ յանգիւնիլէն ազիմ ճիւրաթ իսմինի վէրիլէր :

ԿԻՒՆԱՀՔԵԱՐ ՎԷ ԱՆԱՊԱՇԻՍՐ ԷՕԼԻԻԼԵՐԻ

Պու կիւնահրեար՝ վէ կիւնահտա էօլիւնճէլէ տէկին միւսիլը վէ միւհանիտ օլուպ՝ էօլէնլէրին մէֆթասը նէ քիլիսէլէ կիրտիրիլիլ , նէ տէ օնլար իչին պատարագ վէ թաղում իւսիւլի իճրա օլունուր , հաթտէ մէզարըզա պիլէ գապուլ օսիւլի իճրա օլունուր , հաթտէ մէզարըզըն խարիճինտէ պուլունան պիր մահալէ տէֆն օլունուր : վէ պու իւսիւլի ֆիլիսէ թէնպի՛ն էթմիլ , վէ Ազիլ քիթապա միւթապըղ տըր :

3 Յովասը՝ քի վազթըն փատիչահը իտի , Յովիագա քեահինին էվլատարընը պիլալը հագգ էօլտիւրտիլի էճիլտէն , էօլտիւրտիլէր « վէ օնու Գալիթին չէրինտէ կէօմտիլէր ,

1 Զ . ԺԵ : Թոսոց . Թ . 6 . 13 . 3 Բ . Մնայ . ԻԳ . 25 : 2 6 :

ամմա փատիչանլարըն մէզարլարը իչինէ կէօմմէտիլէր » :

1 Մանասէ « Ոգանըն պաղչասընտա կէօմիլտիւ » :

2 Ոգիա խօտսէրանէ Բապպըն հէյքէլինէ կիրիպ , քիւն- նիւք սունաճաղըմ տէյու՝ Ալլանըն էմրինէ գարչու քահա- նալարըլա գարչըլաշորգաս՝ էօլիւնճէյէ տէկին ույուզ օլտու՝ վէ

« Ոգիա փատիչան էօլտիւղիւ կիւնէ գատար ույուզ ի- տի » վէ

3 « Օնու փատիչանլարըն մէզարիսթանը եանընտաքի թար- լայա տէֆն էթտիլէր » տէմէք քի պու իւսիւլ՝ տէյիլ քի պար- պարըզ՝ իլլա Ալլանըն քէլամընա միււաճըզ պիւր ատէթ տիր :

1 Դ. Թաթ . 17. 25.

3 23.

2 Բ. Մնայ . 12. 21.

ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ Ա.ԼՄՍՅՍ. ՀՍ.ԶԸՐԻԸԳ ԿԵՕՐՄԷՔ ԱՏԷԹԻ ՄԻՒԳԱՏՏԷՍԻ

Էկէրչի Ալլան Մովսէսին զէմանընտա Խորայէլ միլլէթինի սինա տաղընըն էթէյինէ գատար եանաշմասընը էմր էտիյօր իսէ , վէ տաղըն էթէյինէ պիր հուտուտ վաղ էտէրէք՝ ծնւա- րա՝ պու հուտուտը պիր ատըմ հօգարը կէչէրսէնիզ՝ թէլէֆ օլուրսուհուզ՝ տէյի պույուրտու իսէ , պիղլէր կիւնաճքեար հալըմըղտա Ալլանըն թէնինի իչէրիմիղէ ալըրսագ , աճէպա նէ՝ պէօյիւք ճէզայա ուղրայաճաղըզ :

1 « Հէր քիմ քի օլ տագա եանաշըրսա , էօլիւր՝ Օնա էլ եանաշմասըն , զիրա թաշարլա թաշանըր , վէ օղլարլա ճէրհ օլուր . կէրէք ինսան օլտու՝ կէրէք հայվան՝ հաշայամազ » :

Էկէրչի Ալլանըն ծն թէնպիլիլէրինի տիննէմէք իչին՝ Մով- սէս Խորայէլ միլլէթինի թէմիղլէմէյէ վէ զէվճ զէվճէսինտէն իւչ կիւն պրը վէ պիւա իիսթիլաթ տուրմալարընը էմր էթ- մէյէ մէճպուր օլտու իսէ : Պիղլէրէ , տէյիլ Ալլանըն թէնպիւ- լէրինի , եա՝ պիղզաթ Ալլանը վէ Քրիստոս էֆէնտիմիղլին թէ- նինի վէ գանընը եիւրէյիմիղէ տավէթ էտէճէյիմիղտէ , նէ՝ տէ- րէճէ ճանըմըղը թէնիմիղի կիւնահտան փաք թութմամըզ լաղըմ կէլիր :

2 Մովսէս օլ տաղտան ճէօմասաթ իչինէ էնտի , վէ ծնլարը փաքլատը . վէ էլպիսէլէրինի եայգատըլար . վէ (Մովսէս) ճէ- միէթէ տէր . հաղըր օլուն , վէ իւչ կիւն էյալլէրինիղէ թէ- դարրուպ էթմէյին . . . վէ րապպա թագարրուպ էտէն քա- հանալար տա փաքլանըն . . . Ահարոն վէ քահանալար տախի տագա զօնուլմուչ հուտուտու թէճալուզ էթմէսինլէր , օլմա- յա քի Բապպ ծնլարըն իւզէրինէ (աթէչլէ , օղլարլա , վէ թաշ- արլա) հիւճուճ էյլէսին » :

Էյէրչի Մովսէսին Ալլան իլէ Խորայէլ պէյնինտէ ագտ էթ- տիղի ահաըն դուրպան գանը ճէմիէթին իւզէրինէ սէրփինէ-

1 Ել . Թթ . 12.

2 14.

ճէք տիր՝ տէչի , Խորայել միլլէթինէ պու գատար թէնպիհլէր վէ թէէքիտլէր օլունմուշ իտէ , Քրիստոսուն միւպարէք գանընըն պատարագընտա պու Ալլահանի գանըն իւզէրիմիզէ սէրփիլէճէչի հալտէ՝ պիղլէր նէ՞ տէրէճէ փաքլըզ վէ հազըր-լըղըլա տուրմայա մէլըւմ վէ մէճպուր օլմալըլըզ :

1 « Մովսէս պէնի Խորայելին կէնճլէրինի կէճուտէրտի . վէ գուրպանլար սունտուլար . . . վէ Մովսէս օլ գանըն նըսֆընը ալուպ սույա դարըլթըրտը , վէ գանըն նըսֆընը մէզպահըն էօնիւնէ տէօքտիւ , վէ աճարն եազըլըսընը ալուպ՝ գուլագլարընա գրաաթ էթտի . վէ Մովսէս գանը ալուպ ճէօմաաթըն իւզէրինէ սէրփտի՝ վէ տէտի , իշթէ պու շէ հիպըն քանը րըր , ծնու քի Բապպ պու սէօզլէրտէն էթթիւրիւ սիզլին իլէ ագա էթտի » : Մատթ. ԻԶ. 27 . շարապը ալուպ շիւքը էթտի , ծնլարա վէրտի վէ տէտի , պուհիան էլէն հէֆիէնէ , շէրս պու հար պիէնիճ քանըն , էլէն հիպըն . օ քի չօղլարընըն իւզէրիւնէ տէօքիւլիւր՝ կիւնհալար աֆլըղը իչիւն » Քրիստոսուն տա կէնի աճար իշթէ պէօլլէ օլտու :

Էլէրչի քահանայար տաճարտա , վէ աճա սանտըղը հուզուրունտա խըզմէթ վէ գուրպան սունտուգլարընտա՝ մութլագա փէչլինէն եայգանաճագ խտիլէր իտէ՝ քի էօլմէսինլէր , պիղլէր Քրիստոսուն քիլիսէսինտէ պատարագ կէօրտիւղիւմիգտէ , վէ խըզմէթիլէրինտէ , վէ Սըլութիւն ալարըղըմըգտա ճանըմըղըն թէմիզ հալտէ պուլունմասընա նէ՞ տէրէճէ ճահտու իզտամ էթմէլիլիզ՝ քի ճանճա թէլէֆ օլմայալըմ :

2 « Ահարոն վէ օղուլարը վագիֆէլէրինի իճրա , վէ Բապպա աթէշ իլէ գուրպան սունտուգլարընտա , սու իլէ եայգանաճագլար՝ քի էօլմէսինլէր » : Պու խըզմէթլէրտէ տաճարըն իչլինտէ քահանայար տայիմա եալըն այազ տուրուրուտուլար՝ օ քի Ալլահա պէօլլէք հէօրմէթ էթմէք ատէթի իտի : Զիրա Յեսուչէ էմր էթտի

3 « Այագ գապարընը այագլարընտան չըգար , զիրա

1 Եւ. ԻԴ. 5.
2 Լ. 20.

3 Յէսուչ. Ե. 45.

տուրտուղուն կէր ազիզ տիր » , Բապպըն սէրասքէրի Յեսուչէ պունու իճրա էթտիլիր :

1 « Ոգա Ալլահըն աճա սանտըղընը թութմագ իչլին էլինի ուզաթար (զիրա էյիլիյօրուտու) վէ ծնու թութտու . . . վէ Բապպ Ոգա կիւճէնտի վէ ծնուն ճիւրաթի իչիւն՝ օրատա Ալլահ ծնու չարիթը՝ վէ Ալլահըն հուզուրունտա . . . վէֆաթ էթտի » : Պիղիմ հալիմիզ նէ՞ օլաճագ , նալայըզ իքէն Ալլահըն գանընա վէ թէնինէ եանաչըրսագ , վէ ծնու իչէրիմիզէ պլըրսագ : Պախուտու

2 « Պիղիմ Ալլահըմըզ թէլէֆ խտիճի աթէշ տիր » եագար Պօղոս Առ. « զի Աստուած մեր հուր ծախիչ է » :

3 « Պիր ատէմ քէնտի նէֆսինի քէշֆ էթսին , վէ էօլլէ օլ էթմէքտէն կէսին՝ վէ օլ գատէհտէն իչսին » 27 « պունտան պէօլլէ հէր քիմ քի պու էթմէքտէն կէրսէ , վէ Բապպըն պու գատէհինտէն լայըզ օլմայարագ իչէրսէ՝ Բապպըն թէնիւնէ վէ գանընա պօրճուր օլուր . զիրա Բապպըն թէնինի թէֆրիզ էթմէյէրէք՝ հէր քիմ քի լայըզ օլմայուպ կէր վէ իչէրսէ՝ նէֆսինէ հէլաք հիւքմիւ կէր վէ իչէր դուրստան աճիւն Խորոսոսիւն » : Պէօլլէ քիմսէյէ Քրիստոսուն թէնինէ եանաչմատան , եանաչմայատը տահա էյի տիր : 4 Զիւնքի փատիւշահըն տիւլիւն զիլինէթի սօֆրասընա , տիւլիւն էլպիսէսի օլմայարագ օթուրան քիմսէ , հէմ փատիշահտան թէքտիր օլտու , հէմտէ էլի այաղը պաղլանուպ՝ զընտան գարանըղընա աթըլտը . չիւնքի օլ նալայըզ հիլլէթ վէ էլպիսէ իլէ սօֆրայա թէքլիֆսիզէ օթուրմասը , փատիշահա այնը հագարէթ կէրինէ կէչտի , վէ ազիպինտէ ճէղայա չարիլընտը : Հաքէղա սուրը Հագորդութիւնա հազըրլըզ կէօրմէյէն քիմսէ , ծնա եանաչըրսա , մտազալլա՝ հպէտի ճէղայա չարիլընաճագ սըր : իշթէ պու էճիլտէն Քիլիսէնին գայտէչի գատիմի օլմուշ տուր քի , հազորդութիւն ալաճագ քիմսէ , էվլէլա՝ Պօղոս Առաքեալըն նատիւթը միւճիւպ , քէնտի նէֆսինի վէ վիճտանընը

1 Բ. Թագ. 2. 6.
2 Եբբ. ԺԲ. 29.

3 Ա. Կր. ԺԱ. 28.
4 Մաթ. ԻԲ. 44.

եանի (խղճմտանքընը) զամիրինի եօզլար, վէ քէշֆ էտէր, անտէն նէտամէթէ կելուպ, կիտէր պիր մէէզունիյէթի օլան վէ խոստովանանք էթմէյէ քէնտի պիսկոպոսունտան սէլանի-յէթ իսթիհսալ էթմիշ օլան պիր քանանայ պուլուր, ծնա խոստովանանք օլուր, քէնտի կիւնանլարընա աֆլըզ (արձա-կում) ալըր. վէ հազըրլըզ կէօրէրէք, տէնշէթ վէ հէօրմէ-թի ազիմէ իլէ՛ վէ գավի պիր իման ըլա Քրիստոսուն տավէթ էթտիղի օլ Ալլահանի սօֆրայա իլհագ օլուր: վէ նիյմէթլէ-րինէ հիսսէտար, Տէս Պատարագ:

ՄԱՍ, ԱԳԱԲԷ ԹԱԱՄԸ, ԵԱԽՕՏ ՃԱՇ ՍԻՐՈՑ
ՆԷ՞ ՏԻՐ

(Տէս պարարագ)

Մ Ա Ս Ո Ի Ն Ք Լ Ա Ր

Քիլիսեոտե վէ խորանլարտա պուլունան պիսիսն ավանիլը շերիֆեյե, վէ ազիզլերին մասունքլարընա հէօրմէք հքմէք, սեճտե հքմէք, շեֆաաք տիլիմէք, ային ու ատէքի Քիլիսեցին հմրի օլուպ, Ալլահըն կերէք շիֆաեհն, կերէք քանրիբեհն օլան քելամլարընա միւսաճըզ տըր:

1 Քորէր տաղընա Մովսէս եանաշըր քի պէօյլուրթլէն ա-ղաճընը, օ քի եանար վէ թիւքէնմէզ իտի, կէօզիւ իլէ եա-զընտան կէօրսիւն՝ վէ Ալլահն « ծնա տէր, պուրայա եանաշ-մա, զիրա տուրտուղուն թօփրագ ազիզ տիր, այազլարըն-տան այագ դապլարընը չըգարթ» . չիւնքի այագ դապը իլէ ա-զիզ եէրլէրէ տըլսուլ էթմէք. հէմ ըայէթսիզլիք՝ հէմ կիւնան աստ օլունուրտու:

Թըպզը պունուն կիպի Յեսու մէլայիքի կէօրիւպ, ծնա սէճտէ գըլար. վէ մէլայիք ծնա տէր:

2 « Բապզըն սէրասքէրի Յեսույէ սէօյլեր, այազլարըն-տան այագ դապլարընը չըգար, զիրա տուրտուղուն մահալ ազիզ տիր, վէ Յեսու էօյլէ էյլէտի »:

3 Պէնի Իսրայէլ Մըսըրտան չըգուպ՝ Մեռա. քի աճը պիր մահալ իսմի տէմէք տիր. եէթիշտիլէր, վէ սու պուլամատըզլա-րը իչին, Մովսէսէ դարշը սէօյլէմէյէ պաչատըլարսա. Ալլահն « Բապպ ծնա պիր աղաճ կէօսթէրտիքի՝ սույա գօնտու-ղու կիպի՝ սուլար թաթլըլանտըլար»՝ չիւնքի Մեռա չէօլիւն-

1 ԵԼ. Գ. 5.

3 ԵԼ. ԺԵ. 25.

2 Յեռայ, Ե. 15.

տէ սուլար աճը իտի : Ալլահըն պիր աղաճ փարչատընա նէ՞ մէօհթաճիյէթի վար ըտը , լաքին քէնտի գու՛վէթինի օլ աղաճտա պէյան էթտի . օրատա վասիթա իլէ իչ կէօրտիւ :

1 « Մովսէս Ահարոնա տէր , բուրվսոը ալ , վէ մէզպահտան իչինէ աթէչ գօյատըն , վէ քիւննիւք գօ , վէ աճէլէ օրտույա կէօթիւր , վէ ծնլար իչին քէֆարէթ էտէսին . զիրա Բապպտան հիտտէթ զուհուր էթտի , վէ ճէմիյէթի գըրմայա պաշլատը . . . վէ (Ահարոն) քիւննիւք գօյուպ ճէմիյէթ իւչիւն քէֆարէթ էթտի . (եանի նօմոսճա կիւնահլարընը աֆվ էթտիրտի)՝ վէ էօլիւլէր իլէ տիրլիլէրին օրթա եէրինտէ տուրտու , վէ թէլէֆը նէֆա տուր օլտուր : Բահանայ , բուրվառ , վէ քիւննիւք վասիթասիլէ հէմ նօմոսճա կիւնահլար գալգըյօր . եանի նօմոսճա ճէզասը , հէմ Ալլահ խըշմընտան թէսքին օլույօր , հէմ էօլիւլ տուր օլույօր , լաքին փըրօթեաթան , քիւննիւքաէ՛ բուրվառտա քէրամէթ նէ՞ . վարսըն հէր կիւն տէսին՝ սէօյլէնսին :

2 « Մովսէս պագըրտան պիր երլան եափտը՝ (Ալլահըն քէնտինէ վէրիլէն էմրի միւճիւպ)՝ վէ ծնու իւքսէք պիր նիչանկեահ հէրէ տիքտի , վէ օլտու քի հէր հաչան երլան ինսանը սօգաս իտի . օլ պագըրտան երլանա պագարըտը , վէ խէլաս օլուրուտու » : Մութլու օլ միլլէթէ քի՛ ճէհէննէմին եանի կիւնահըն մանավի երլանընտան զէհիլլէնիպ , պուպագըր երլանըն ասը օլան Քրիստոսուն խաչընա սէճաէ էտէր . ծնա սըղընըր , վէ եարպարընտան խէլաս օլուր : Ալլահ վար իքէն , երլանա նէ՞ լիւզիւմ . ծնու քի փրօթէսթան պիլմէզստէ , քիլիսէ պիլիր , վէ մասունքլարըն քէրամէթիւնի Ալլահա վէրիւր .

3 « Նասըլ քի Մովսէս չէօլիւն իչինտէ երլանը իւքսէլթտի իսէ , պէօյէտէ ինսան օլլունա իւքսէլմէք կէրէք տիր » նէնլին իւզէրինտէ , խաչըն . ծնա քի սէճաէ էտէրիզ , ծնու քի էօփէրիզ , հէօրմէթ վէ րայէթ էտէրիզ . չիւնքիւ Քրիստոսուն

1 Քրտոյ. ԺԶ. 46:

2 ԻԱ. 9.

3 Յոգ. Գ. 14:

տոսուն գանընը իչինէ սօրտու , չիւնքի Քրիստոսուն Ալլահանի վիճուալնի իւզէրինտէ կէօթիւրտի : Քէզալլք Քրիստոսուն թիքէնտէն միւպարէք թաճը . քի քրիստոսուն գանը իլէ միւլէմմա օլտու , վէ աղիզ պաշընա պաթտը : Քիմէ տիր օլ հէօրմէթ , Քրիստոսա , լաքին խաչըն . վէ թիքէն թաճընըն վասիթասը իլէ :

1 Սաւուղ Ալլահա տուայա տուրտուղունտա , Աքիա պաշքահանայա տէր « եփուտը վէ էլլէրինի եօգարը գալարը՝ զիրա օ եփուտը իւսթիւնտէ թաշըրըտը » : Վէ Խարաչլ եէնտիղինտէ « Սաւուղ քահանայապետէ տէտի՛ արթըգ էլինի թօփիլա , 23 , վէ Բապպ օլ կիւնտէ Խարայէլի խէլաս էլլէտի » : Փրօթեաթան պուկարը օգուտուն . վէ անտէն պիլլէրէ մանա վէրսին , եփուլտէ նէ՛ քերամէթ վար , տապանակտա նէ՞ քէրամէթ վար : Վար՝ եօգ՝ պիլմէչիզ . շուրասընը պիլիլրիզ քի՛ պու միւգատտէս զաթլարը գուլլանտըղլարընտա , Ալլահ տիւլէտիքէրինի վէրիլ իտի : Իշթէ պիլտիղիմիլ տէ պու տուր :

2 Թըպզը աթիտէքի վուզուաթ կիպի՛ Գաւիթ հէր հաչան Ալլահա նիյազ էթմէչէզըյամ էթտի իսէ՛ եփուտը եօգարը գալարըրարադ տուայա տուրուրուտու : Վէ տիլէտիղինին մագաստընա միւվաֆֆադ օլուրուտու :

3 Ահարոնըն ասատը հիքմէթ նէվինտէն օլարադ կէօվէրի՛ « վէ իշթէ . . . Ահարոնըն ասատը կէօվէրտի վէ տալլանտը , վէ ճէվիզ վէրտի » վէ էն միւգատտէս պիր զաթ կիպի «ըրբուրէն սրբոյ թէսմիյէ օլան խորանտա՛ եախօտ անտ սանտըղընտա հըֆզ օլուրուտու : Նասըլ քի Պօղոս Առ. տախի զիքը էտէր :

4 « Օնուն իչինտէ վէ Ահարոնըն ասատը վար ըտը » . հիքմէթի իլահի՛ պուտու էմր էտէն Ալլահա փրօթէսթան պիր շէյ տէյէմէյօր տէ , Քրիստոսուն խաչափայտընտան խորանտա պուլունտուղունա թէհամմիւլ էթմէզ : Իլի կէրչէքիւք զայրէթիլ . . . :

1 Ա. թագ. ԻԳ. 18:

2 Ա. թագ. ԻԳ. 9. 1. 7:

3 Քրտոյ ԺԷ. 8:

4 Եբր. Թ. 4:

¹ « Իսրայել տիւշմանտան եհնիլիւպ , անտ սանտղընա սըղընըլար , վէ պու անտ սանտղընը մէվգիի միւհարէպէյէ կէօթիւրիւրէր , լաքին Ալլահն ինտինտէ կիւնահքեար օլտուգարը իչին , հէմ մաղլուպ օլուրլար , հէմ տէ » Ալլահն անտ սանտղը տիւշմանա թէսլիմ օլուր : Պու վուգուաթ աղիղ մասուհըլարըն շէֆաաթ էթմէսինէ պիր տէլլը գալլի տիր , զիրա Իսրայել տէր

² « Իչիմիղէ Սելուտան Ալլահն անտ սանտղընը ալալըմ . վէ պիղլէրէ կէսին , վէ պիղի տիւշմանլարըմըղըն էլինտէն խէլաս էլլէսին » :

Ալլահա օլան իթիգատարընը՝ թըպզը Անտ սանտղընա իպրազ վի իրաա էտէրէր , վէ Ալլահա եազըշան ազամէթի վէ գուվէթի վէ հիմայէթի պու Անտ սանտղընտան ումարլար , վէ պու հէքէլի շէրիֆին նէ տէրէճէ աղիղ վէ գուվէթիլի օլուուղուու աթիտէքի վուգուաթտան իսթիլարաճ էլլէ :

³ « Վէ փութիէրէսթլէր Բապպըն անտ սանտղընը ալալար՝ վէ Պագօն փութըն փութիանէսինէ կէօթիւրիւպ , Պագօնուն եանընա ծնու վազ էթտիլէր . . . վէ Պագօնու (պիր կիւն սօնրա) եիւզիւ գույու տիւշմիւշ գափանմը ղապպըն անտ սանտղը հուգուրուուա կէօրտիլէր » . փութիէրէսթլէր թէքրար Պագօնը եէրինէ տիքէրէր , վէ էրթէսի կիւնիւ կէօրիւրէր քի՝ փութըն քէլլէսի , այազլարը , գաֆասը , կէօվտէսի հէր պիրի պիր եէրէ տաղըմը փարչալանմը , վէ պուուուն իւզէրինէ անտ սանտղընը ալտըզլարընա նատիմ օլուրլար , վէ կէրու Իսրայելէ իյատէ էթմէյէ գարար գըլարլար :

⁴ Գաւիթ մարգարէ Ուոնիաեա տէր , սէնին եանընա կէլլիօրում քի՝ սէնին պու խարման եէրինի սէնտէն սաթուն ալայըմ , « Բապպա մէզպահ եափայըմ (խորան)՝ քի ճէօմաաթտան պու աֆէթ (էօլէթ , քի Ալլահ կէօնտէրմիշ իտի) տուր

¹ Ա. Թաթ. Դ. 11:

² 3 :

³ Ա. Թաթ. Ե. 2:

⁴ Բ. Թաթ. ԻԴ. 21:

օլուուն » մէզպահն եափըմասընըն մադոէտինէ պա՛գ քի , պու խորանըն վասիթասը իլէ էօլէթ տէֆ օլույօր :

¹ Աղիղլէրին մասուհըլարընը՝ եախօտ եանմը վիճուալէրինին քիւլլէրինի տէշիւրիպ՝ հըֆզ էթմէք էվայիտէն հաթտա փութիէրէսթլէրին պիլէ պիր միւգատտէս ատէթի իտի : Գէզա Նահուաիլէրին : « Յարիս (շէհրի) սէքէնէլէրի . . . կէճէլէլին կիտիւպ՝ Սաուղըն՝ վէ Յոմնաթանըն թէնլէրինի ալալար , Յարիսէ կէթիւրտիլէր , վէ ծնլարը օրատա եագտըլար , վէ ծնլարըն քէմիլէրինի (քիւլլէրինի) ալուպ՝ Յարիսին թարլասը իլլինէ ծնլարը կէօմտիւլէր , վէ եէտի կիւն (եաս էտիւպ) օրուճ թուլտուլար » :

Նէէման Ատրի ույուզ օլուպ՝ Նղիսէ մարգարէյէ կէլլի՝ օ տա՝ կիթ՝ Յորգանանտա եայգան տէյու՝ էմր էտէր :

² « Վէ Նէէման՝ մարգարէնին էմրը իւզրէ Յորգանանտա եէտի քէրէ եայգանտը , վէ թէնի չօճուղուն թէնինէ տէօնտիւ՝ վէ թէմիղլէնտի » . վէ պուրասը աղիղ մէքեան տըր տէյու (Նրուսաղէմ) , օլ թօփրադտան իքի չիֆթ գաթըր եիւքիւ կէօթիւրմէյէ իղին ալըր :

³ « Գուլուուուգա իքի չիֆթ գաթըր եիւքիւ պու թօփրադտան ինսան օլուուն . . . վէ պուուուն իլլին գուլուունա քէֆարէթ էթսին » :

Նէէմանըն պու էթտիկինէ փրօթէսթան նէ՞ տէյէճէք :

Մասուհըլարա հէօրմէթ վէ իպատէթ էտէնլէրէ Ալլահ օլ վասիթա իլէ ինսան էտէրսէ , պուուուն միւղայիլինտէ պուլուունանլարա տախի՝ եանի Աղիղ մէվգիլէրէ՝ վէ մասուհըլարա հազարէթ էտէնլէրէ տախի Ալլահ միւճազաթ վէրմիշ տիր՝ վէ վէրիլ : Իշթէ էմսալը .

⁴ « Մեղդօղ Սաուղըն գըզը , Գաւիթին հուգուրուունա չըգար՝ վէ ծնու սէնա էթտի՝ (քէննահի մահիթապ տէմէք ,) վէ տէր՝ պու կիւն Իսրայել փատիշահը նէ՞ գատար շէրէֆլէնմիշ իտի՝ քի խալայըզլարըն վէ խըզմէթճիլէրին էօնիւնաէ

¹ Ա. Թաթ. ԼԱ. 12:

² Դ. Թաթ. Ե. 14:

³ 17:

⁴ Բ. Թաթ. Զ. 20:

պուլ կիւն օյնատը, թըպզը բազգասլարըն պիրի օյնատըը կիպի : Վէ Դաւիթ Մեղզօղա տէր, (էվլէթ) Բապպըն հուլ զուրուհտա օյնայաճաղըմ . միւպարէք օլտուն Բապպ Ալլահ քի՝ պէնի սէնին փէտէրինտէն տահա էյի թուլթուու . . . վէ օյնպուլ՝ Բապպըն հուլ զուրուհտա բազս էտէճէյիմ՝ վէ քէզա տահա՝ վէ տահա զիտտէ . . . վէ Սաւուղըն գըզը Մեղզօղա՝ էօլիւնճէյէ գատար էվլատ օլմատը » : Տէմէք քի, ահա սանա տըզը հուլ զուրու, խորանլար հուլ զուրու, Ալլահըն հուլ զուրու տէմէք տիր : Օնլարա օլան իպատէթ, հէօրմէթ, սէճտէ, բայէթ պի այնիհի Ալլահա օլմուլ օլուրլար : Վէ պուլարըն միւղայրի, օնլարը ազիզ թուլթամազ, օնլարա միւրաճաթ էթմէմէք, Ալլահա հազարէթ տիր :

¹ Պիր պալըզ Տուբիթը ելիթմայա գըյամ էտէր, վէ օնու Ռափայէլ հրեշտակապետ միւհաֆազա էտէր, վէ օլ պալըզը թուլթուլ՝ ճիկէրինի, եիւրէյինի, վէ էօտիւնի ալը գօյմայա մէլայիք Տուբիթէ էմր վէրի . օ քի ճիւլիւրէ էլաճ տըր տէր, վէ էօտ տախի կէօղիւնէ պէտրէ կէթիւրէյիւրէ ֆայտալը տըր, տէր, վէ դայրիհիւմ : Պու քիթապը փրօթէսթան գապուլ էթմէզ, չիւնքի ազըր գափմայօր : Լաքին էկէրչի Դաւիթին չաղըսը Սաւուղըն ճիւլինի գաչըրըր իտի իտէ՝ (պուհու քի փրօթէսթան գապուլ էտէր) . պու եիւրէյին վէ ճիկէրին թիւթիւնը՝ եախօտ թիւթաիւրիւմէսի օնա միւղթէտիր օլա պիլի : Քէզա Մուլտէսին պաղըրտան ելըանը եարալանմըլարա Ալլահըն էմրի իլէ տէվա օլուլօրսա, պուլարըն տահա պէօյիւք ինայաթընա Քրիստոսուն խաչը վէ խաչափայտը, Աղիզէրին մասունքլարը վէ թասվիլիլի միւղթէտիր օլա ճաղըրընա շիւփիէ եօզ տուր : Փրօթէսթան պէլլէմէսին քի պիզիմ իթիգատըմը եարատըլըն էօղ թապիաթիւնտէ պիր քէրամէթ վար տըր . մատտէթէն եօզ՝ Ալլահ պու քէրամէթի վէրի, վէ պիզ պուհուն իչին օլ քէրամէթէ իթիգատ էտէրիզ, եօզա Ալլահը պէրթարաֆ էտէրսէն, հիչ պիր քէրամէթ գալմազ :

¹ Տուբիթը 2. 5.

¹ Հերոսովամ Սողոմոնըն օղլու Ալլահը թէրք էտիւպ, փուլթարա խորան եափիլօր իքէն, Յուդա սըպթընտան պիր մարգարէ Ալլահըն առէմի (քի Ապուուլան տէմէք տիր)՝ իսմինտէ եանընա կէլուպ՝ օնու թէքտիր էտէրքէն, ² « փատիչահ մէզպահըն (փուլթար խորանընըն) իւղէրինտէ իքէն էլինի գալտըրուլ՝ թուլթուն պուհու՝ տէր, վէ էլի գուրուտու՝ զիրա օնա էլ աթտը . վէ արթըզ էլինի չէքէմէտի, վէ Ալլահըն առէմի Բապպըն հուլ զուրուհտա ըէճա էթտի, վէ փատիչահըն էլի քէնտինէ տէօնտի » :

Ամմա պու Ալլահ առէմինէ էմր օլմուլ իտի քի, թօղրուտան թօղրուլա կիթսին, վէ հիչ պիր եէրտէ էյլէնմէսին, վէ տէօնտիւն : Լաքին Բէթէլտէքի պիր իխթիար մարգարէ օնու գանտըրըր՝ վէ էլինէ միսաֆիր կէթիւրիւր, վէ օնա եէմէք եէտիրիւր, վէ պու Ալլահըն առէմի էրթէսի սապահ օնտան գալըուպ, պիր մէրքէպէ պինիպ՝ եօլտա կիտէր իքէն՝

³ « Եօլտա օնու պիր արսլան պուլուր, վէ էօլտիւրիւր, վէ թէնի եօլուն իւղէրինտէ աթըլմըլ իտի, վէ մէրքէպ տէօնուն եանընտա տուրուրուտու, վէ արսլան տա թէնին եանընտա տուրուրուտու » : Պու խապէրի օլ իխթիար մարգարէ ալըր՝ վէ էսէֆ էտէր, վէ կէլիւր, վէ

⁴ « Օնուն թէնինի եօլ իւղէրինտէ սէրիւմիչ պուլուր, վէ մէրքէպ, վէ արսլան օլ թէնին եանընտա տուրուրլար ըտը, վէ արսլան օլ Ալլահ առէմինին թէնինի եէմէտի, վէ մէրքէպի թէլէֆ էթմէտի . վէ մարգարէ օլ Ալլահ առէմինին թէնինի ալըր . վայ գարընտաչըմ տէր՝ վէ օնուն իւղէրինէ աղլար . վէ աղլատըրտան սօնրա, օղուլարընա սէօլլէր՝ վէ տէր, պէնիմ էօլտիւղիւմ վաղիթտէ, պէնի պու Ալլահ առէմինին մէզարընա տէֆն էտին, պուհուն քէմիքլէրի եանընա պէնի գօյուն, քի պէնիմ քէմիքլէրիւմ, պուհուն քէմիքլէրիւնին վաաիթասի իլէ խէլաս պուլտուլար » :

Պու Ալլահ առէմի պիր գուսուր իչին՝ թէնինտէ պուլտու

¹ Գ. Թագ. ԺԳ. 2.

³ 14.

² 3.

⁴ 28.

ամմա ըուհուհուտա պուլմատըղը՝ շունտան աչիքեար օլույօր քի՝ Ալլահն էմրիլէ երթընը ճանվար օլ աղիզ մարգարէնին թէնինէ իլիմէտիկինտէն մաատէ՝ պինտիլի մէրքեպինէ պլլէ թօգանմատը . մէրքեպ իսէ՝ արպանը կէօրտիւղի կիպի՝ դան կիտէր՝ վէ խէֆֆինտէն էօլիւր . լաքին պուհուհու միւղայիլի՝ ըահաթ՝ պիհիքիւս տուրուրուտու . պիւր երթընը ճանվար , ճանվարըղը իլէ պու աղիզին թէնինէ վէ քէմիքլէրինէ պու տէրէնէ հէօրմէթէ մէճպուր օլույօրսա՝ օ տու Ալլահն էմրի իլէ , ինսան Աղիզլէրին մասունքլարընա նէ՞ դատար զիտաէ հէօրմէթ էթմէյէ մէճպուր տուր , վէ պու հէօրմէթի էթմէզսէ , օ միսիլլու ատէմէ նէ՞ տէնիլ : Մանիէն տիգգաթա շայան եէրի շուրասը տըր քի՝ օլ մարգարէ քէնտի սէլամէթինի Ալլահն ատէմինին մէզարընտան վէ քէմիքլէրինտէն ումուտ էտիյօր , վէ էվլատլարընա չիտտէթիլիճէ թէնպիլի վէրիյօր քի՝ քէնտուսիլի օլ աղիզին քէմիքլէրի իլէ պէրապէր կաթըրսընա լար . . . :

1 « Վէ Նըիսէ (մարգարէ) վէֆաթ էյլէտի , վէ ծուռ տէֆն էյլէտիլէր , վէ էրթէսի սէնէտէ օլ թօփրաղըն իւզէրինէ Մուվաբլուարըն պէօլիւքլէրի կէլտի , վէ վազի օլտու քի ծնլար պիւր էօլիւ կէօմէրքէն , իշթէ օլ պէօլիւքլէրի կէօրտիւլէր , վէ էօլիւյիւ Նըիսէնին մէզարընա աթտըլար , վէ էօլիւ կիտիպ Նըիսէնին քէմիքլէրինէ թօգանտըղը անտէ՝ տիրիտի , վէ այաղարը իւզէրինէ դալգաը » . էօյլէ իսէ էօլմիւշ աղիզին քէմիքլէրինտէ տախի քէրամէթ վար իմիշ : Իշթէ պու քէրամէթ սէպէպլինտէն էօթրիւ , աղիզլէրին աղիզ մէզարըլարը իւզէրինէ խորան , վկայարանլար վէ քիլիսէլէր եափարըզ , վէ ծնլարը էօփէրիզ . վէ պու մասունքլար վատիթասը իլէ Ալլահը թաղիմ , վէ թէրթիմ էտէրիզ . զիրա Ալլահ քէնտի Աղիզլէրինին մասունքլարընը հըֆզ էտէր , տէր Դաւիթ մարգարէ՝ վէ Ալլահ ծնլարտա շէրէֆլէնիլ : Ատուած փառաօրեալ է 'ի սուրբս իւր , եւ պահէ զպմէնայն ոսկերս նոցա , եւ մի 'ի նոցանէ ոչ կորիցէ :

1 Գ. Թ. Գ. Ժ. 20.

Յօլսիա փատիչահ՝ Բէթէլին փութիանէրի մէզարիսթա նընա կէլուպ փութիէրէսթլէրին մէզարլարընը տաղըթտըղը վազիթ . . . վէ ծնլարըն քէմիքլէրինի եագուպ քիւլ էտէրքէն , պալատէ մէզքիւր Ալլահն ատէմի մարգարէնին մէզարընա եանաշթը իսէ , պու քիմի՞ն տիր՝ սիվալինէ , Ալլահն ատէմինին մէզարը տըր՝ քէնտինէ ճէվապ վէրտիլէրսէ (օլ շէնրին էհալիսի) :

1 « Յօլսիա տէր . սագընըն՝ օլմայա քի պիլիսի ծնուն քէմիքլէրինի թէփրէթսին , վէ ծնուն քէմիքլէրի Մամարիա տան կէլէն մարգարէնին քէմիքլէրի իլէ պէրապէր պուլունա տուլար » :

2 Պէնի Իսրայէլ Պաղտատ եէսիրլիկինէ սիւրիւտիւկիւնտէ , Նըիսիա մարգարէնին իլթիմասը իւզրէ մէզպահըն միւզատտէս աթէշլինի ալուպ՝ շէնիթէն տըշարըտա պուլունան պիւր գուրու գույույա կէօմէրլէր , վէ Իսրայէլ միլլէթինին Պաղտատ եէսիրլիկինտէն ալտէթ էթմէսինտէ , կէօմէրլէրին թոռունլարը կէլուպ արարլար , վէ աթէշլի պուլամաղլար , անճագ օլ գույուտա պիւր նէվի չամուր պուլուրլար , վէ օլ չամուրտան կէթիլիպ մէզպահըն թաշարընա վէ թախթալարընա սիւրթէրլէր , ծնտան քի աթէշ զուհուր էտիւպ՝ սունուլան գուրպանլարը եագար :

3 « Վէ իշթէ ծն իքի եըլտան պէրու գանը ագան պիւր գարը , (Յիսուսըն) արգասընտան եագլաշըպ՝ էսվապընըն էթէյինէ տօգանաը , զիրա քէնտի Ֆիքրինտէ տէր իտի , եէթէր քի՝ ծնուն էսվապընա տօգանայըմ , խէլաս օլուրում , վէ օլ սաաթտա խէլաս օլտու » :

4 « Վէ ծնա եալլարըրլար ըտը , քի եալընըզ ծնուն էլպիսէսինին էթէյինէ տօգունսունլար , վէ հէր քիմ քի եանաշտը իսէ՝ խէլաս օլտու » : Մարկ. Ե. 25. Դ. Բ. 43.

Պիզլէր տախի միւղատտէս խորանլարըմըզ իւզէրինտէ ֆրիստոս էֆէնտիմիզին , խաշընտան , թիքէն թաճընտան ,

1 Գ. Թ. Գ. Ի. 17.

2 Բ. Մ. Գ. Ա. 19.

3 Մ. Գ. Բ. Ժ. 20.

4 Ժ. Գ. 36.

միւսպարէք մըխարընտան , վէ քէզա աղիզէրին մասունքլա-
րընտան տալիմա սագլարըզ . վէ ծնլարա սէճտէ , իպատէթ ,
հէօրմէթ էտէրիզ , վէ ծնլարը իմանլա էօփէրիզ , վէ նիչէ նիչէ
իլլէթէրիմիղէ , պախուսուս ճանճա իլլէթէրիմիղէ տէվա վէ
չիֆա պուլուրըզ :

1 « Յովհաննէս Մկրտիչ Գրիստոսուն այագ դասլարընա
քէնտի էլինի թօգանտըրմայա քէնտինի լայըզ կէօրմէյօրսա ,
& Պէն օնուն այագ դասլարընըն պաղլարընը պիլէ չէօզմէյէ
լայըզ տէյիլիմ » . էյի տիգգաթ էթ : Յովհաննէս Մկրտիչ կի-
պի պիր դաթը էքընէմ , մարգարէլէրին պիր ուլուսու Գրիս-
տոսուն այագ դասլարնա պու տէրէճէ հէօրմէթ իպրազ էտիյօր-
սա՝ պիզ նիչին Գրիստոսուն խաչընը , թիքէնտէն թաճընը ,
էլպիսէսինի , մըխարընը էօփմէյէլիմ , թէքրիմ թաղիմ էթ-
մէյէլիմ :

2 « Օնուն այագ դասլարընը (իւղէրիմտէ) դալտըրմայա
լայըզ տէյիլիմ » : Գործ. Ժ. Գ. 23 :

3 « Երուսաղէմտէ Պրորատիկէ հալուզունտա . . . պէչ
տայիթէ վար ըտը , ծնլարըն իչինտէ պիր չօգ խասթալար ա-
թըմըն տուրուրուտուլար . քէօրլար , թօփալլար , գուրու-
մուչլար , քի սուլարըն թահրիզ օլմասընա պէքլէր իտիլէր ,
վէ Բասպըն մէլայիքի , վագիթ պէ վագիթ (օլ) հալուզա է-
նիպ , սուլարը դարընթըրը ըտը , վէ սուլարըն թահրիզ օլ-
տուզունտա , հէր էվիլէլ տալրանըպ (սուլա) էնէն , հիչ խաս-
թալըզ նիչանէսի իւղէրինտէ կէօրիւնմէյիպ , սաղալըր ըտը » :
Տէմէք քի Ալլահ՝ հէմ մէլայիքլէր էլի իլէ , հէմ տէ պու հա-
վուզուն մախսուսի օլան սուլունուն վասիթասը իլէ խասթա-
լարա չիֆա վէրիյօրուտու , հէմ տէ հէր քէսին հէօրմէթինի
վէ իմանընը պայիս վէ պատի օլան պու միւսպարէք հալու-
զուն սուլու իտի : Նիչին Ալլահ՝ Երուսաղէմտէ պուլունան
պաչգա սուլարա օլ քէրամէթի իհասն էթմէտի : Օրասընը
հալընըզ քէնտի պիլիք : Զիրա պու գուտրէթի պու սուլա

1 Յով. Ա. 27:
2 Մատթ. Գ. 11:

3 Յով. Ե. 2:

վէրէն Ալլահ՝ քէնտիսի իտի :

« Հիչ քիմնէմ էօզ տուր քի՝ պու սուլարըն թահրիզ օլ-
տուզունտա պէնի հալուզա աթսըն » : Քէզա

2 « Իմտի պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէ (Յիսուս) եէրէ թիւ-
քիւրուպ՝ թիւքրիւքտէն չամուր կափալը , վէ օլ չամուր իլէ
քէօրիւն կէօզլիւնէ սիւրթալը , վէ տէր ծնա , կիթ , Սէլուլմա
հալուզունտա կայգան . . . կիթտի կայգանալը , կէտի , կէօ-
րիւյօրուտու » : Գրիստոսուն թիւքրիւլիւ , կափալըր չա-
մուր , վէ Սէլուլմա հալուզունուն սուլարընա պիլիլէր աղիզ
մասունը իամինի վէրիլիզ . չիւնքի Գրիստոս պունլարըն
վասիթասը իլէ ինսանա քէրամէթլէր վէրտի :

3 « Ասքէրլէր տիքէնտէն պիր թաճ էօրիւպ , ծնուն պա-
չընա գօյտուլար (Գրիստոսուն)՝ վէ ծնա իսքէրլէթ էլպիսէ
կիչտիրիպ՝ սէլամ սանա՝ տէրլէր իտի » . քէննահի ծնու գէվը-
լէնէրէք , պիզ պու տիքէնտէն թաճը , վէ էլպիսէյի մասունը
թապիր էտէրիզ , վէ պունլարա քէմալը հէօրմէթ էտէրիզ ,
վէ խորանլար իւղէրինէ պունլարը գօյուպ՝ հուզուրլարըն-
տա իպատէթ էտէրիզ , վէ իպատէթիմիղ պունլարա օլտու-
զունտա , այնը Ալլահա օլմուչ օլուր :

4 « Քէնտուսը պիլիլաթ խաչ աղաճընը դալտըրմըչ ըտը » :

5 « Ասքէրլէր Յիսուսը խաչա չըգարաղլարընտա , ծնուն
էլպիսէլէրինի ալուպ՝ տէօրթ դըսմա պէլտիլէր , հէր պիրինէ
պիրէր փարչա , ամմա գաֆթանընը , չիւնքի տիքիչտիզ իտի ,
վէ պաչտան պաչա տօգուլմա իտի , պիրիպիրինէ , պունու
էըրթմայալըմ , անճագ պունուն իւղէրինէ գուրա աթալըմ ,
հէր քիմէ չըգարսա՝ օ ծնու ալըն » : Յրանսըզ գուրչունուն-
տան վուրուլուպ՝ Ամիրալ վէլինիթօնըն տիւշտիւկի մահալ վէ
կէմը՝ հէր Ննկիլիղլին միւճիպի զիարէթի օլույօր . Գրիստոսուն
խաչընա պու հէօրմէթ չօգ կէօրիւլիյօր :

6 « Վէ ծնու աղաճա մըխարըպ՝ դաթլ էթտինիղ » :

1 Յով. 7:
2 Թ. 6:
3 ԺԹ. 2:

4 17:
5 23:
6 Գործ. Բ. 23:

1 « Խասթալարը մէյտանլարա չըդարըրլար ըտը , վէ հաթազլար վէ տէօչէքլէր իւղէրինէ գօրլար ըտը , քի Պետրոսըն կէչտիղի վազիթ , պարի ծնուն քէօլկէսի ծնլարըն պիրիսի իւղէրինէ եէթիչսին : Վէ էթրաֆտա օլան շէհիլըրտէն չօգ խալգ խասթալար , վէ նափաք բունլարտան էղլլլլթ չէքէնլէրի Նրուսաղէմէ կէթիլըրլէր իտի վէ ծնլարըն հէփիսի սաղալըրլար ըտը » : Պետրոսուն քէօլկէսի խասթալարա շիֆա վէրտի իսէ , ծնուն աղիղ քէմիլքլէրի , վէ մասունքլարը տահա զիատէսինէ միւղթէտիլ տիրլէր հիւքիւմ , պունտան թապլիի իսթիլարաճ օլուր :

2 « Օրսուն այագ գապլարընը չէօգմէյէ լայրգ տէյլլիմ » . Յովհաննէս Մկրտիչին ֆրիստոս իչին տէտիլինի , Պօղոս Ա. սէօյլէր :

3 « Ալլան Պօղոսըն վասիթասը իլէ աղ միւճիղէթլէր էթմէղ իտի , չէօյլէ քի ծնուն թէրինտէն (ըսլանմըչ) եաղըրգլարընը , եախօտ փէչկիլըրլէրինի խասթալարա կէօթիւրիււ , իւլէթլէր ծնլարտան տէֆ ու բէֆ օլուրուտու , վէ ճիլլէր չըդար ըտը » : Պօղոսուն թէրինին մահրամալարը վէ փէչկիլըրլէրի պու քէրամէթլէրի էտէպիլլիօրոս , Պօղոսուն աղիղ քէմիլքլէրի նի՛չին էտէմէսիլլէր . սէպէպլինի փրօթէսթան օէօյլէսին :

Իշթէ կաթողիկէ ֆիլիսէնին իչպու ալանիլի շէրիֆէ վէ տախայիր , վէ մասունքլար իպատէթինի՝ վէ իւսիւլ՝ վէ աւտաթը միւղատտէսէսինի թահսին վէ թատիղ էթտիղլինին պաշըճա սէպէպի , չիւնքի Ալլան պու մասունքլար՝ վէ պու ալանիլի շէրիֆէ վասիթասի իլէ թաղիմ , վէ թէքրիմ օլուր : Օլ քէօրիւն չամուր եափոււլ՝ կէօղիւնէ սիւրթտիւ իսէ , կիթ Սէլուլմա հալուզունտա եայգան , էմր էտէր . օլ ամէ տախի կիտէր , եայգանըր , վէ կէօրիւր . պու հիքմէթլի սույա հիքմէթի վէրէն քէնտուսը , կէրէք քէնտուսը սաղալթմըչ , կէրէք հալուզուն սույու սաղալթմըչ , իքիսի տէ Ալլանըն գուվ վէթի տիր : Իշթէ պիւթիւն մասունքլար վէ Ալանիլի շէ-

1 Գործ. Ե. 15:
2 Գործ. ԺԳ. 25:

3 Գործ. ԺԹ. 11:

րիֆէյէ իպատէթլէրիմիղ վէ հէօրմէթլէրիմիղ պու իթիգատա վէ էսպապա մէպի տիրլէր : Պա խուսուս քի՛ ֆրիստոս էֆէնտիմիղ քէնտուսը պիղէ պու իպրէթի վէրտի : Էն էվկէլ քէնտուսը մասունքլարա հէօրմէթ էթտի՝ տէմէք օլոււլ , պիղ տէ էֆէնտիմիղլին էմրինէ թապլի օլմուչոււլ , լաքին հէր վըրօթէսթան շուրասընը պիւմէլի՛ քի պիր նիզամըն թէրքը իճուսը՝ նասըլ քի վաղթին փատիչահընա տօղրուտան վէ թօլայըտան պիր հագարէթ աոտ օլունուրոս , վէ նիզամէն լաղըմ կէլէն ճէզայը միւսթէլղէմ օլուրսա , այնը սիւրէթտէ ֆրիստոս էֆէնտիմիղլին խաչընա , մըխլարընա , թիքէնտէն թաճընա , վէ էօլտիւղի մահալինէ հէօրմէթ , բայէթ իպատէթ էթմէզսէք : Քէզա վէ Ալլանըն թասլիլըրլէրինէ վէ մէլայիլքլէրին թասլիլըրլէրինէ , վէ սուրբլարըն մասունքլարընա վէ թասլիլըրլէրինէ , վէ մաղթէլի շէրիֆլէրինէ (վկայարանք սրբոց) վէ քիւլլէրինէ եւայն , հէօրմէթ , բիայէթ , իպատէթ , վէ սէճտէ՛ վէ զիարէթ էթմէզսէք , Ալլանա , քի քէնտի Աղիլլէրինտէ սաքին վէ միւչէրրէֆ տիր , այնը հագարէթ էթմիլ օլուրոււլ . վէ մաղալլան հիտտէթիլինի , խըչմընը վէ ճէզասընը իւղէրիմիղէ տավէթ էթմիլ օլուրոււլ . « Որ ունիցի ալաջս լսելոյ՝ լուիցէ » :

ՄԵԼԱՅԻՔԼԵՐԻՆ ՇԵՖԱՍԹԸ , ԱԶԻԶԼԵՐԻՆ ՇԵՖԱՍԹԸ
ՄԵԼԱՅԻՔԼԵՐԻՆ ՎԷ ԱԶԻԶԼԵՐԻՆ ՊԻԶԻՄ ԶԱՀԻՐԵՆ ՕԼԱՆ
ՐԻԱՅԵԹԻՄԻԶ , ՏՈՒԱԼԱՐԸՄԸԶ , ՎԷ ԱՏԵԹԼԵՐԻ

Իշ պու միւգատտեւ այիւն ու ատեքի ֆիլիսէ թաստիգ էքմիլ Ագիգ բիվայէր վէ Ագիգ քիթապ իշար էքմիլ տիր :

Միւլէթլէրի՝ եախօտ ինտանլարը՝ կէրէք միւճթէմաէն , կէրէք հէր պիրլինի միւնֆէրիտէն միւհաֆաղա էթմէք իչին մէլայիլքլէրէ մին թարաֆը խուսա վաղիֆէլէր թային վէ թախսիւ օլունմուչլար :

1 « Իշխեց պէն սէնին էօնիւնտէ մէլայիքիմի իրսալ էտէ-
րիմ, քի սէնի եօլտա միւհաֆաղա էթսին, քի սանա հաղըր-
լատըղըմ մահալէ սէնի կէօթիւրսին, ծնա տիգգաթ էթ. (օ-
նու) տիննէյէսին, ծնա դարչը կիթմէյէսին. զիրա սէնտէն
այըրմայաճագ, զիրա պէնիօ էսօն էօնն էօնիւնտէ րիբ. . .
զիրա պէնիմ մէլայիքիմ սանա գըրալուզ օլաճագ տըր » Իշ-
թէ պիղլէրին՝ մէլայիքիւրին վէ աղիղլէրին թաավիւրլէրինի ֆի-
լիսէլէրատէ ասաղըմըղըն՝ վէ ծնլարա իպատէթ՝ հէօրմէթ էթ-
տիղիմիղին, վէ շէֆաաթլարընը տիլէտիղիմիղին սէպէպի
պու տըր :

2 « Ալլահ Բողաամըն կէօղլէրինի աչտը, վէ եօլուն իւ-
ղէրինտէ քէնտինէ դարչը տուրան, վէ աչըգ գըրճ էլինտէ
Բապպըն մէլայիքիւրի կէօրիւպ, եիւղլուն գույու գափանըպ
ծնա սէճտէ էթտի » Պուրատա հրեշտակ Ալլահ թարաֆընտան
Բաղամը թէքտիր էտէր, վէ սուի էֆքեաբընի թէպաիլ է-
տէր : Իշթէ պուունուլա մէլայիք իսրայէլ միլլէթինի միւհա-
ֆաղա վէ հիմայէ էթմիշ օլտու :

3 Յեսու՝ գըրճ էլինտէ Բապպըն պիր մէլայիքի օլտուղու-
նու աննատիղի անտէ, մէլայիք ծնա տէր :

4 « Բապպըն ասքէրինին սէրասքէրիլիմ, վէ շիմտի կէլ-
տիմ (եարտըմ էթմէյէ) վէ Յեսու եիւղլու գույու գափանըպ,
սէճտէ գըլտը, վէ ծնա տէր, եա՛ Բապպ գուլունա նէ էմը
էտէրսին, վէ Բապպըն մէլայիքի Յեսույէ տէր, այաղ դապ-
լարընը, այաղլարընտան չըգար, զիրա տուրտուղուն մահալ
աղիղ տիր, վէ Յեսու էօյէ էթտի » :

5 Գէգէնսա Բապպըն մէլայիքի կէօրիւնիւր, վէ դօրգմա
տիւշմանըն պուլունան Մաթիամը եէնէճէքսին, տէր :

« Բապպըն մէլայիքի ծնա կէօրիւնտիւ . . . վէ օրատա
Ալլահա պիր սեղան մէգպան եափտը, վէ իսմինի Ասրուսթ
Իսրայիլէն թէսմիլյէ էթտի :

1 Եւ. ԻԳ. 20 :
2 Թ. Կ. ԻԲ. 31 :
3 Յեսուս, Ե.

4 14.
5 Գ. Կ. Գ. 12 :

1 Գաւիթ մարգարէ իսրայէլի թաատատ էթտիղինտէ՝ իւ-
րէքտէն իսթիքպար՝ եանի դուրուրիլէթ կիւնահընա տիւշէր :
Պուունու իչիւն Ալլահ պիւթիւն իսրայէլէ էօյէթ ճէգասընը
վէրիր, վէ պու ճէգայի մէլայիքին վասիթասը իլէ վէրիր . վէ
70,000 քիշի թէլէֆ օլտուղտան սօնրա, Ալլահ մէլայիքէ :

2 « Իչինի չէք, արթըգ եթէր » տէյու էմը էտէր . Ալլահ
հէր շէյէ գատիր իքէն՝ մէլայիքին էլի իլէ իչինի կէօրիւյօր :
Իշթէ պու սէպէպէ մէպնի պիղլէր տախի մէլայիքիւրէ միւ-
րաճաաթ էտիւպ՝ ծնլարըն շէֆաաթընը տիլէրիլ :

3 « Յուլրամ Յուսափաթըն օղու քէնտի փէտէրինին թօղ-
րու եօլունու թէքը էտիւպ՝ քէնտի գարըսը պուլունան Ա-
գաարըն գըղընըն իսթիրը իչին փութփէրէսթիլիլէ սըլիւք
էթտիղի էճիտէն, Նղիա քի սէքիլ սէնէ էվէլ հայէն կէօյէ
չըգմըլ իտի . Յուլրամա մէքթուպ կէօնտէրիլ :

« Օնա Նղիա մարգարէտէն մէքթուպ կէլտի, վէ տէր . . .
չիւնքի փէտէրին Յուսափատըն եօլունու թէքը էթտին . . .
Իշթէ Բապպ սէնին ճէմիէթինի, սէնին էվատլարընը, վէ ա-
յալարընը վէ ճէմի վարիլէթընը պէօյիւք աֆէթ իլէ վուրա-
ճագ տըր, վէ սէն փէք Փէնա իչ աղըրընա ուղրայուպ պա-
ղարըգլարըն օլ սէպէպտէն տըչարը տէօրիւլէճէքիլ » :

Պուրատա փրօթէսթան տէյէմէգ քի՝ Նղիա կէօյտէ իտի
նաալ մէքթուպ կէօնտէրիյօր . Ալլահ հէր շէյէ գատիր տիր,
սաղ օլտուն՝ էօլմիւշ օլտուն . աղիղլէր Ալլահըն գուլվէթի իլէ
հէմ շէֆաաթ էտէպիլիլէրէր, հէմ քէնտիլէրինտէն օլ տիլէ-
տիքլէրիմիղի տույարլար, վէ պիղէ նիլէ տէֆա Ալլահտան
պըրլար . զիրա Քրիստոսուն տէտիղինէ մէպնի

4 « (Ալլահ) տէյիլ էօլիւլէր, իլա տիրիլէր Ալլահը տըր .
զիրա հէփիսի ծնա տիրի տիրլէր » . 36 « զիրա արթըգ էօլ-
մէյէ տախի գատիր տէյիլ տիրլէր, չիւնքի հրեշտակարա
միւսավի տիրլէր » : Տէմէք քի մէլայիքիւր վէ աղիղլէրին կէօյ-
տէ հիչ պիր ֆարգը եօգ տուր, եանի միւսամէլէճէ :

1 Բ. Թ. Կ. ԻԳ. :
2 15-16 :
3 Բ. Մ. Կ. ԻԲ. 12 :
4 Գ. Ի. 38 :

1 Թախոր տաղընտա Յիսուս Ալլահանի ինթիշամընըն պիր ճիղվիխնի Պետրոս , Յակորոս վէ Յովհաննէս Առաքեալարա իրաա վէ իւրազ էթաի իսէ

2 « Օնլարա Եղիա Մովսէս իլէ պերապէր կէօրիւնտիւ , վէ Յիսուս իլէ սէօյլէր իտիլէր » : Տէմէք քի՛ ազիղլէր կէօյտէ էօլիւ վէ տույմազ տէյիլլէր : Իշթէ պունա պինաէն Սամուէլ էօլմիւշ էքէն՝ Սաւուղ օնուն շէֆաաթընա սըղընտը , Սամուէլ տիրիտի , վէ Սաւուղըն նէ՞ օլաճաղընը տախի քէնտիսէ իսապէր վէրտի : 3

4 Քրիստոս Ղազարոսըն վէ Մեծատունըն վուզուաթընը նազլ էտէր , վէ կէօսթէրի՛ր՝ քի Աղիղլէր Արրահամ՝ վէ Սահակ՝ վէ Ղայրիհիւմ շէֆաաթ էթմէյէ միւզթէտիր տիրլէր , քի Մեծատուն Հայր Արրահամտան քէնտի իչին , վէ պու տիւնուա տէ պուլունան գարընտաչարը իչին շէֆաաթ տիրէյօր , Մեծատուն ճէհէննէմտէն

5 « Սէօյլէր՝ եա՛ Արրահամ փէտէր , պանա մէրհամէթ էյլէ , վէ Ղազարոսը կէօնտէր , քի բարմաղընըն ուճունու սույա պաթըրսըն՝ վէ տիրիմի սերինլէթսին պէնիմ . զիրա պու սըճազտա սուսուզըգտան պայընըյօրում , վէ Արրահամ օնա տէր . եւայն . . . իմտի սանա եարլարըրըմ ա՞ փէտէր , քի պունու փէտէրիմին իսանէօինէ իրսալ էտէսին » . եանի Ղազարոսը . իշթէ Աղիղլէրին սաղ օլտուղու իչին՝ Եղիա

6 Փութփէրէսթ քահանալարընա գարշը « գուրպան վագթինտէ իւքսէք սէպէ չաղըրը՝ վէ տէր , եա՞ Արրահամըն՝ իսահակըն՝ վէ իսրայէլին Րապպ Ալլահը » եւայն . պունուն իւզէրինէ կէօյտէն աթէշ էնիպ գուրպանլարը եագար՝ թիւքէտիր : Տէմէք քի Եղիա պու ազիղլէրին շէֆաաթընա մէսնի , վէ պունլարը զիքը էթմէսինտէն մագսատ , պու ազիղլէրին եիւզիւնէ հէօրմէթէն , եա՛ Րապպ՝ պու տիրէկիմի գապուլ վէ իսան էյլէ՛ տէմէք իտի : Իշթէ պու ազիղլէրի Քրիստոս է-

1 Մբի. Թ. 3 :
2 Յ :
3 Ա. Թագ. ԻԸ. 14 :

4 Ղ. ԺԶ .
5 24 :
6 Գ. ԺԸ. 36 :

Ֆէնտիմիզ զիքը էտէրէք տէյօր .

1 « Մովսէս Արրահամըն , իսահակըն , վէ Յակորուն Րապպ Ալլահը հագգընտա սէօյլէր . . . զիրա Ալլահ տէյիլ էօլիւլէրին իլա տիրիլէրին Ալլահը տըր . զիրա հէփսի օնա (Ալլահըն ինտիստէ) սաղ տըրլար » :

2 Եղիսէ ուշաղընա « գօրգմա տէտի , զիրա պիղիմ մայէթիմիզտէ օլանլար՝ օնլարըն մայէթինտէքիլէրտէն զիստէ տիրլէր . վէ Եղիսէ տուա էթաի՛ վէ տէտի . եա օահիպ , պունուն կէօղլէրինի՛ աչ քի կէօրսիւն , վէ Րապպ օնուն կէօղլէրինի աչտը , վէ անիտէ օլ տաղըն էթրաֆընտա Եղիսէնին աթէշտէն աթլըլարլա վէ արապալարլա գուշատըլմըշ օլտուղունու կէօրիւր . . . վէ Րապպ օնլարը (եանի օլ տիւշմանուարը՝ քի Եղիսէյի միւհաստէրէյէ ալմըշ իտիլէր) քէօրըղա կիրիֆթար էթաի՛ Եղիսէնին սէօղիւնէ միւհաֆըգ » : Զիրա Աստրի փատիշահը զաղէպէ կէլուպ , Եղիսէյի թութուպ՝ թէլէֆ էթմէք իսթէմիշ իտի . Եղիսէ քի , Ալլահ վէ օնուն պինլէրճէ սէմալի աքքէրինէ կիւվէնմիշ իտի , վէ հիշ գօրգմազ իտի . լաքին ուշաղը պիւլմէյէրէք գօրգար ըտը . տէմէք քի Դաւիթ մարգարէնին տէտիղի կիպի .

« Քէնտի մէլայիքլէրինէ էմր վէրիլմիշ տիր՝ քի սէնի ճէմի էօլլարընտա միւհաֆաղա էթսինլէր » . իշթէ պուրայա վէ սաձիլէրինէ պինաէն կաթողիկէ եկեղեցի հէր քէսին քէնտի պահապան հրեշտակը վար տըր , վէ օնու էյի էօլլարա վարմայա հիմմէթ՝ վէ Ֆէնատան տուր էտէր՝ տէյի , իթիգատընը թահսին պուլուրուր :

3 « Րապպ Իսրայէլէ , Արրահամըն , իսահակըն , վէ Յակորուն պէնիստէ ազտ էթտիղի հատ իչին օնլարը իսարապ էթմէյի իսթէմէտի » . եանի Իսրայէլի :

4 Տուլբիզ տուա էտէր , օղլունու տիարը զուրպէթէ իրսալ էթտիղինտէ՛ Րապպըն
« Մէլայիքի սիղլէրէ էօլտաշ օլտուն » տէր :

1 Ղ. Ի. 37 :
2 Գ. Թագ. Զ. 16 :
3 Գ. Թագ. ԺԳ. 23 :
4 Տփէիւ Ե. 22 :

1 Նաբուգոդոնոսոր Սեդրաքը, Միտաքը, վէ Աբելթնադո-
վը ավթէշ քիւլհանննա ավթար, վէ մէլայիք կէլիպ ավթէշին
գոււվէթինի թէէսիրսիզ էտէր. հաթտա տահա զիատէ միւ-
պահ պիր հավայա իսթիպտալ էտէր : Իսթէրսէն օգու :

2 Աճէմ փատիշահը Գարէհ՝ Գանիէլ մարգարէյի արսլան-
լարն կիրտապընա ավթուպ, Ալլահն էմրի իլէ հրեշտակար
օլ եըթըճը ճանավարարն աղզընը գափատուպ, փատիշահ
Գանիէլի եօգլամայա կէլտիղինտէ. Գանիէլ օնա տէր « ես՝
փատիշահ չօգ եաշա, Ալլահ քէնտի մէլէքինի իրսալ էթտի,
վէ պու արսլանլարն աղզընը գափաթտը, վէ պանա զարար
վէրմէտիլէր » վէ միւշթէքիլէրինի օնուն եէրինէ ավթըգլա-
րնտա « օնլարը անինտէ փարչալատըլար » :

3 « Վէ մէլայիք օնուն սաշարընտան (Ամբակումը) թու-
թուպ՝ օնու Պաղտատա կէօթիւրտիւ » վէ եէմէյի Գանիէլէ
վէրտիքտէն սօնրա՝ թէքրար « Ալլահն մէլայիքի Ամբակումը
քէնտի եէրինէ կէօթիւրտիւ » եանի Ամբակում մարգարէյի :

4 « Կիճէ բույասընտա պիր ատէմ կէօրտիւմ, տօրու ավթ
իւզէրինէ պինմիլ, վէ սըգ սըգ իքի օրմանլը տաղլարըն ա-
րասընտա, վէ օնուն արտըսըրա տօրու՝ պէնէկլը՝ վէ պէյազ
ավթար վար իտի . . . վէ Բապլըն մէլայիքի տէտի, եա
ասքէրլէրին սահիպի. նիչէյէտէք սէն Նրուսաղէմէ վէ Յու-
դանըն շէնիլլէրինէ եարտըմ էթմէյէճէքսին, « Պուրատա մէ-
լայիք Խարայէլ միլլէթի իչիւն շէֆաաթ էտիյօր :

5 Յուդա մակարէ տուայա տուրուպ, Տիմոթէոս պաշ
սէրասքէրին 20,000 ասաքիլինի, սէմատէն կէօրիւնէն պէշ
թանէ միւսէլլահ հրեշտակարըն միււպլէնէթի իլէ թէլէֆ է-
տէր, վէ Տիմոթէոս ֆիրար էտէր :

6 Քէզալիք Լուսիաս ճէնէրալ 80 պին ասքէրտէն 12 պի-
նինի թէլէֆ էտիւպ, Սէմանըն պիր միւսալլահ ավթըսը
միււպլէնէթի իլէ թարումար օրուր :

1 Գանիէլ Դ. Ե.
2 Զ. 21 :
3 ԺԴ. 30 :

4 Զառարեա Ա. 8 :
5 Բ. Մակ. Ժ. 24 :
6 Բ. Մակ. ԺԱ :

1 Յուդայ մակարէ « Ռնիա պաշ քեահին . . . էլլէրինի
գալտըրըպ պէնի Խարայէլին գոււվէթ պոււմասը խուսու-
սունտա րէճա էտէրիտի » տէյու կէօրիւր : Տէֆա մէօթէրէմ
վէ միւշէրրէֆ սըֆաթտա պիր քեամիլ ատէմ կէօրիւր՝ քի
տայիմա պէնի Խարայէլին սէատէթի իչին նիյազ էտէրիտի :

« Եա գարընտա՝ պու քեամիլ ատէմ, քի Ալլահ միւթէ-
մատիէն չօգ տուալար սունար, Նրեմիա մարգարէ տիր, վէ
սաղ էլինի Նրեմիա ուղատուպ, ալթուն գապգա պիր գըլըճ
Յուդանըն էլինէ վէրիլ . . . վէ տէր, պու գըլըճը Բապպ-
տան հէտիյէ ալ՝ զիրա պունունլա պիւթիւն տիւշմանլարը
գահր էտէճէքսին » :

2 Յովհաննէսին փէտէրի Զաքարիա տաճարտա խորանըն
եանընտա քիւննիւք սունար իքէն, տուան գապուլ օլուն-
տու, սանա Ալլահ պիր օղուլ էվլատը վէրէճէք, վէ իսմինի
Յովհաննէս օյաճազսըն տէյի՝ միւթտէսինի Գաբրիէլ հրեշտակ
վէրիլ :

3 « Սէնին էնիլին Նդիսարեթ սանա օղուլ տօղուրաճազ » .
պու սէօղիւն իւղէրինէ թէրէտտիւտ էթտի իտէ, Գաբրիէլ
օնա

4 « Պէն Գաբրիէլիւմ, քի Ալլահն հուղուրունտա տու-
րուրում՝ վէ օնու սանա սէօյլէմէյէ՝ վէ միւթտէլէմէյէ կէօն-
տէրիտիւմ, վէ իշթէ տիլսիզ օլասըն, վէ սէօյլէյէմէզ օլա-
սըն, պու շէյ վազի օլաճազ կիւնէ տէկին, զիրա պէնիւմ
սէօղլէրիմէ ինանմատըն » . հէմ տէ ճէզասընը վէրիլ : Տէմէք
քի պիր հրեշտակ՝ հէմ միւթտէ, հէմ շէֆաաթ էտէպիլիլը,
հէմ տէ պիր ատէմէ ճէզա վէրէպիլիլը : Վէ պու տա ֆրիատու-
սուն սահիս սէօղիւ տիր :

5 « Զանն էթմէյին քի սիզին իչին փէտէրէ պէն շէքվա-
ճըլըմ, սիզին շէքվա էտիճինիզ վար տըր, Մովսէս քէնտիսի
քի օնա ումուտ էտէրսինիզ » : Շէքվաճըլըգ էթմէք, պիրիսի-

1 Բ. Մակ. ԺԵ. 12 :
2 Գլ. Ա. 9 :
3 13 :

4 19 :
5 Յով. Ե. 45 :

նին ճէզառնը Ալլահտան իլթիմաս էթմէք տիր՝ պունա Մովսէս գատիր օլույօրսա , աղիզէր , վէ մէլայիքէր ինսան իչին շէֆաաթ տահա գօլայճա՝ վէ տահա զիատէ էտէպիլիւրէր :

1 « Սագընըն , պու չօճուգլարըն հիչ պիրիսինէ թահգիր էթմէյէսինիզ . սիզէ տէրիմ , զիրա ծնլարըն հրեշտակլարը կէօյտէ . . . փէտէրիմին իւզիւնիւ կէօրիւրէր » . Քրիստոս սուն իչպու « Բարի էմրի իլահիսինսէն թապիլի իսթիլիւրաճ էտէրիզ . եանի չօճուգլարը կիւճէնտիրիսէք , ծնլարըն մէլայիքէրի պիզէ կիւճէնիւ՝ վէ շէքվաճը օլուրլար , վէ էյէրչի պու չօճուգլարա հէօրմէթ էտէրսէք , հրեշտակլարընըն տախի շէֆաաթընը իւզէրիմիզէ տավէթ էտէրիզ :

2 « Օլ վազիթ , (շէրիաթտա) քէնտի հրեշտակլարընը կէօնտէրիպ , տէօրթ թարաֆտան քէնտի սէչիլմիչէրինի թօփլայաճազ տըր » : Սէօյէտի վէ օլտուլար , էմր էթտի , վէ թէէսիս օլտուլար իսէ , Ալլահըն նէ լիւզումի վար տըր , քի շէրիաթտա մէլայիքէրի վասիթա էտիյօր :

3 « Ֆազիր (Ղազարոս) էօլտիւ՝ վէ հրեշտակլարտան Աբրահամըն գուճաղընա կէթիլիւրիւտիւ » : Պուրատա տախի մէլայիքէր վասիթա օլույօրլար : Պունլարըն հէփիսի Ալլահըն իզնի ալիսիլէ :

4 « Օնա (Յիսուսէ) կէօյտէն պիր մէլայիք կէօրիւնտիւ , վէ ծնու գուվլէթէնտիրի իտի » . օգու , փրօթէսթան , տիգգաթ էթ Աւետարանըն սէօղիւնէ : Քրիստոս էֆէնտիմիզէ պիլէ մէլայիք մուսվէնէթ էտիյօր :

5 Պիր կիւնահքեարըն նէտամէթ կէթիրմէսի իւզէրինէ մէլայիքէր տույուպ , վէ կէօրիւպ սէվինէճէքէր :

6 « Սիզէ տէրիմ քի նէտամէթ կէթիրէն պիր կիւնահքեար իչին Ալլահըն մէլայիքէրի հուզուրունտա մէտէրրէթ օլաճազ տըր » : Պու նէտամէթի հրեշտակլար նասըլ տույարսա , օ կէօնէ աղիզէր տէ բէճալարըմըզը տույար : Ձիրա Աղիզէր

վէ մէլայիքէր կէօյտէ պիր պիրինէ միւսավի տիրէր , վէ պունուտա սէօյլէյէն Քրիստոս էֆէնտիմիզ տիր :

3 « Սէլամ սանա՝ եա լութուֆ պուլմուչ գըզ » . միւժտէյի Մարիամ Ատուուաճաճինէ եինէ Գարրիէլ հրեշտակ վէրիր :

4 « Պու շէյլէրի (Յովսէփ) տիւչիւնիւր իքէն , իշթէ Բապպըն մէլայիքի ըույտտէ ծնա կէօրիւնիւպ տէտի . եա՛ Գաւիթին օլու Յովսէփ՝ Մարիամը քէնտինէ զէվճէ ալըգօմայա գօրգօմայասըն » . տէյու նասիհաթը Յովսէփէ վէրէն եինէ մէլայիք տիր : Մէլայիքի իրսալ էտէն՝ Ալլահ , Յովսէփէ ճէսարէթ վէրտիրէն եինէ Ալլահ , պիզիմ մէլայիքէ բէճամըզը բէճա մի էտէճէք :

5 « Բապպըն մէլայիքի կէճէ իլէ (Առաքեալլարըն մահպուս օլտուգլարը) զընտանըն գափուսունու աչտը , վէ ծնլարը չըգարուպ՝ տէր . կիտին հէքէլտէ տուրուն , ճէմիլէթէ պու հայաթ սէօյլէրինի սէօյլէյին » :

6 « Բապպըն մէլայիքի . . . Պետրոսուն պէօյրիւնէ վուրուպ՝ ծնու գալտըրտը՝ վէ . . . էլլէրինտէն զէնճիլլէր տիւչտիւլէր » : Պետրոսու . շերուլզէ իսմինտէ պիր խալայիգ տիննէմէյէ (գափուլայ) կէլտի . վէ Պետրոսուն սէսինի տույարազ՝ սէվինճիլնտէն գափուլու աչմատը . . . վէ Պետրոսուն գափուսուն էօնիւնտէ տուրտուղունու խապէր վէրտի . ծնլար (էվտէ պուլունանլար) . . . եանըլըյօրսուն՝ տէտիլէր . . . օնուն մէլայիքի տիր . . . վէ աչտըգտա՝ ծնու կէօրիւպ շաչտըլար » :

7 Պօղոս Առ . Գաւիթին՝ քէնտի մէլայիքէրինի քի՛մրունտան էյլէտի (Սղմ . ճԳ . 4) սէօղիւնի կէթիրէրէք եաղար :

8 « Մէյէրչի ճէմիսի լազըմը ըուլար տէյլլէր մի , քի սէլամէթէ վարիս օլաճաղար իչին լըզմէթ էթմէյէ իրսալ օլունուրլար » :

1 Մարի. ԺԸ. 10:
2 Միչ. ԺԳ. 26:
3 Ղ. ԺԶ. 22:

4 ԻԲ. 43:
5 Ղ. ԺԵ:
6 10:

1 Ղ. Ա. 28:
2 Մարի. Ա. 20:
3 Գործ. Ե. 19:

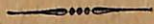
4 ԺԲ. 7:
5 Եբր. Ա. 7:
6 14:

1 Եւ Միքայել հրեշտակապետ, շէյթանս մուխալիֆէթ է-
տէրէք՝ Մովսէսին թէնի խուսուսընտա ճէվապ վէրըրքէն,
օնա քիւֆիւր հիւքմիւ օգումայա ճէսարէթ էթմէտի, ան-
ճագ, Բապպ սէնի թէքտիր էթսին՝ տէտի » :

Պու իսպաթլարա նազար էտէրսէք, էվլէլա Ազիզլէրին
վէ մէլայիքլէրին քեսաֆֆասը մուամէլէճէ պիր տիրլէր : Սա-
նիէն՝ կէրէք մէլայիքլէրին՝ կէրէք ազիզլէրին ինսանը մուհա-
ֆազա էթմէսի թարաֆը խիւտատան քէնտուլէրինէ օլան ի-
զին՝ վէ սէլահիյէթ՝ վէ գուվլէթէ մէպնի տիր : Սալիսէն՝ պի-
զիմ քէնտիլէրինէ էթտիդիմիդ ըէճալար, հէօրմէթլէրիմիդ
վէ դայըրհում, Ալլահըն իզնի վէ գուվլէթի վէ ինհամի իլէ
օնլարա մալիւմ օլուպ, տուալարըմըզը էքսէր գապոււ է-
տէրլէր, վէ պիզիմ իչին Ալլահըն հուզուրուհումա շէֆաաթ-
ճըըզ էտէրլէր, վէ իճապ էտէրսէ՝ ճէզամըզը վէ միւքեսա-
ֆաթըմըզը տախի երնէ օլ խիւտանըն իզնի վէ իլմի իլէ իճ-
րա էտէրլէր, վէ վէրիլլէր : Պու էճիլտէն՝ ըապիէն՝ կէրէք
մէլայիքլէրէ, վէ կէրէք ազիզլէրէ օլան ուպուտիյէթիմիդ,
տուալարըմըզ, եւայն, մատէմ պուհլար Ալլահըն սէվկիւլիւ-
լէրի տիրլէր տէյի՝ քէնտուլէրինէ խիթապ էտիյօրուզ, պիլ
լախէրէ օլուհան իզզէթ, ուպուտիյէթ, տուա, ըէճա, նիյազ,
թաափիլլէրինի էօվմէք, էօնլէրինտէ գանտիլլէր, մումլար
եազմագ, Ալլահ պուհլարտա շէրէֆլէնիլ տէյի՝ իճրա էտէ-
րիդ : Աստուածաշունչըն, Աւետարանըն հիչ պիր եէրինտէ
եազըլըսը եօզ տուր, քի Ազիզլէրէ մէլայիքլէրէ օլուհան իզ-
զէթլէր իչին, եախօտ ազիզ մասունքլարա օլուհան հէօրմէթ
վէ իպատէթ իչին՝ Ալլահ կիւճէնսին . չիւնքի Ալլահըն սէվ-
կիւլիւլէրի տիրլէր տէյի՝ օնլարա պու իզզէթ, պու հէօրմէթ,
վէ պու իպատէթլէր օլուր :

Ճագաթ պուրատա իխթար էտէրիդ քի՝ իպատէթ իքի
ճինս օլապիլիլ, Ալլահ, վէ ազիզլէրէ, եախօտ եարատը-
մըլարա, մէլայիք օլուհն, ազիզ օլուհն, վէ պուհլարըն թասս-
փիլլէրի օլուհն, մասունքլէրի օլուհն : էվլէլա Ալլահ օլան

իպատէթիմիդ, եարատանըմըզ, վէ հէր շէյին սահիպի մութ-
լազը, վէ էօմրիւմիզին վէ ճանըմըզըն, վէ քեսաֆֆէյի վար-
ըրըմըզըն սահիպի տիր, վէ ինայէթքեարըմըզ տըր, տէյի,
վէ հէր նէ քի վէրիլիլուէ, օնուհն ինայէթի իլէ պիզէ վէրի-
լիլ, տէյի, օնա իպատէթ վէ սէճտէ էտէրիզ, վէ օնա թա-
փարըզ : Պու իպատէթի ըաֆֆաէ էպարէթի թէսմիյէ էտէրիզ .
վէ պու տա անճագ պիր Ալլահ օլապիլիլ, վէ եէրին կէօ-
յիւհն պիր սահիպի մութլազընս խաս մախուս, վէ այիտ
տիր : Սանիէն՝ Ազիզլէրէ վէ մէլայիքլէրէ օլան իպատէթիմիդ,
երնէ Ալլահըն խաթիլիլ իչին տիր . չիւնքի օնլար Ալլահըն
սէվկիւլիւլէրի, վէ Ալլահըն մէճմուրլէրի տիրլէր, նասըլ քի
ինսանճա տախի հիւքիւմէթ մէճմուրլէրինէ իզզէթ օլուրսա,
փատիչահ նուֆուսը վէ մէճմուրիյէթի իւզէրլէրինտէ վար
տըր տէյի, վէ օնլարա օլան իթաաթ վէ հէօրմէթ՝ պիլ վասի-
թա . եանի պուհլարըն վասիթասը իլէ՝ ասըլ փատիչահ օ-
լուր, վէ օնա տէօքիւլիւր : Հաքէզա Ալլահ վէ Ազիզլէրէ օ-
լան հէօրմէթ՝ եա իպատէթ : Իշթէ պու իպատէթէ Խուշէթ
բայէթի իսմի վէրիլիլ . պիր իպատէթին ճինսը վէ սիւրէթի
քէնտի մագսատընտան անլաշըլըր : վէ օնտան գըլաս օլու-
հուր : Տէս «էճաթ :

1 Յոհայ 9 :

ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆԼԷՐ, ՊԱՏԱՐԱԳՏԱ

Իդպու Քիլիսեոսէ ճարի օյան միւգատտես ային ու
ատեք Քիլիսեոս քայիմարքնա վե Այլահըն քեյամլարքնա
միւաճըգ տըր :

Էվվէլա ներողութիւն տէմէք՝ միւվազգաթ ճէղանըն աֆ-
ֆը տէմէք տիր, պու միւվազգաթ ճէղա կիւնահըն, վէ ծնուն
էպէտի ճէղասը խոստովանանքտա աֆվ օլունտուգտան սօն-
րա՝ ինսանըն իւղէրինտէ աֆվ օլունտուգտան պաղի գալան միւ-
վազգաթ ճէղա տըր : Պու աֆլըղը քիլիսէնին մէշրու պու-
լունան ընյիսը էքրէմի Ս. Փափա, վէ ծնա վէքեպէթէն Ե-
պիսկոպոսլար, խոստովանանք սըրընըն խարիճինտէ օլարագ,
ճէմաթա սուրբ Քիլիսէնին էճիր վէ իսթիւգագը խաղինէ-
սինտէն վէրլընէր, զիրա խոստովանանքտա կիւնահ՝ եախօտ
ճիւնահ աֆվ օլունուր, ամմա ծնուն ճէղասը գալըր, քի
կիւնահքեար քէնտի ֆագիլէթ՝ վէ իպատէթ ամէլլէրի իլէ
աֆվ էթտիրէճէք, եախօտ ճէղասընը չէքէճէք տիր : Մուվ-
սէսին նօմսուտտա պունուն տէլայիլի վար տըր :

1 « Եյէրչի Եանուտի խըղմէթքեար սաթուն ալըրսան, ալ-
թը սէնէ սանա խըամէթ էթսին, վէ եէտինճի սէնէսինտէ
մէճճանէն ազատ օլուն, էկէր եալընը քէնտի (խըամէթ-
քեարըղա) կիրմիշ իտէ, եալընը քէնտիւսը կիթսին, ամմա
էյէր գարըսը իլէ պերապեր կիրմիշ իտէ, գարըսը տախի օ-
նունլա պերապէր ազատ օլուն » :

2 « Եէտինճի այըն ծնունճու կիւնիւնտէ քէնտի նէֆսինի-
ղէ էղիլէթ վէրին (խոնարհեցուսլիք) հէր իշի պըրագըն . . .
զիրա օլ կիւնտէ սիղին իլին մաղֆէրէթ օլաճագ տըր, սիղի
Բապալըն հուզուրունտա ճէմի կիւնահլարընըղտան փաքլա-
մագ իլին վէ փաքլանաճագսընը, զիրա եէտիլէր եէտիսի

1 Ե. ԻԱ. 2:

2 ԴԵ. ԺԶ. 29. 30:

չարաթլար չարաթը տըր . . . զիրա օ իչինիդտէ տայիմի նօ-
մոս տըր » . ելլտա պիր աէֆա պու այինը ատէթ իճրա օ-
լուպ, գուրպանլար սունուլուրուտու, վէ հէյքէլ՝ վէ քեա-
հինլէր վէ ճէմիսի փաքլանըրտըլար :

1 « Պէօյլէ քիմսէլէ չօգտան պերու (իւղէրինտէ) օլան ճէ-
ղա քեաֆի տիր, պատէմա ծնուն միւղայիլի օլարագ, հէմ
պա խուսուս ծնա պաղըչլամագ վէ թէսէլի վէրմէք (կէրէք
տիր)՝ օլմայա քի զիատէ էսէֆ էթմէսինտէն էօթրիւ օլ քիմսէ
ղարգ օլուն » : Պու կորընթոսլու քիմսէ պիր կիւնահ իշլէ-
միշ իտի . պունա Պօղոս Առաքեալ պիր ճէղա վէրտի, վէ
պունու ճէմիլէթտէն տըչարը իխրաճ էթտիրտի, լաքին սօնրա
պու քիմսէ քէնտինէ կէլուպ՝ նատիմ օլտուղու իլին, կիւնա-
հընը աֆվ էթտիրէքտէն մաատէ, պու կիւնահըն ճէղասընը տա
կորընթոսլուրա աֆվ էթտիրիյօր : Օնա ներում էտիյօր :
Պունլար մախսուսի յարաչ ներողութիւն իսպաթլարը տըր-
լար : Լաքին ներողութիւնըն Կարգեալ թէքմիլի տէ վար
տըր :

2 « Ելըն էլլինճի սէնէսինի միւգատտէս թութասընը՝ վէ
եէր իւղէրինտէ պիւթիւն սէքէնէլէրէ, աֆլըգ վազ էտէսի-
նիղ՝ զիրա օ սիղէ աֆլըգ սէնէսի իլթար օլաճագ տըր » :

Պու Պապը թէքմիլ օղումալը . զիրա հէմ մախսուսի նե-
րուութիւնլէր հագընտա եագար, հէմ կատարեալ Յօրեւ-
եան ներողութիւնը հագընտա եագար :

Իշլէ պու միւգատտէս ային ու ատէթի վէ իպատէթի
քիլիսէ պիւհագգան՝ կէրէք մախսուսի օլան կիւնահլարըն ճէ-
ղասը աֆլըղընը, վէ կէրէք ումում ճէղա աֆլըղընը էմի ու
իճրա էտէր՝ ամմա Քիլիսէնին ընյիսը էքրէմիսին թախսիս էթ-
տիղի վագիլթլէրէ, մահալլէրէ, վէ իղթիղասընա կէօրէ, իշ-
պու՝ մախսուսի օլուն, ումումի Յօրեւեան ներողութիւնը
օլուն՝ իճրա էտէր : Պունուն տահա միւֆասսալընը օղումագ
խթէրսէն, տես Նլմի Նլահի քիթասլըմըղըն (Նլմ) {343 . նե-
րողութիւնլէր իւղէրինէ : Պապը սապի . եւայն :

1 Բ. Կ. Բ. 5:

2 ԴԵ. ԻԵ. 10:

ՆՆՁԵՑԵԱԼԼԱՐ, ԵԱՆԻ ԷՕԼԻԻԼԷՐԻՆ ԶԻՔՐԻ

ՆՆՁԵՑԵԱՅԱՐ՝ ԵԱՆԻ պատարագոսա Էօլիլիլի զիբր Էրմեք Բիլիսեհին պիր միգատտեսա ային վե ատեքի տիր, վե Ալլանրն քեյամլարընա միաաօրգ տըր :

Իսրայել միլլէթի էօլիլլէր իչին Էէտի կիւն Էաս թուլթաւ ըրտըլար, վէ Օնլարը աղլարըտըլար, Օնլարըն ճանլարընա Փայտէ օլուր տէյի սէքեաթլար տաղըտըրըտըլար, գուրպանլար սոււնարըտըլար : ՏԷս Էաս. Ծնն. Լէ. 34: Ծ. 10: Ա. Թագ. ԼԱ. 13 Էւայն: Վէ նասըլ քի Յուդա Մակարէ ¹ Երուսաղէմէ քիւլլէթլի ագճէ թօփլայուպ, միւհարէպէտէ տիւչէնլէրին ճանընա Փայտէլի տէյի՝ գուրպանլար սոււնտու : « Ամմա քէնտուը (պու գուրպանլար վասիթասի իլէ) տօղրուճա տիւչիւնլէր իտի քի՝ էօլիլլէրին կիւնա՛լարը աֆլըղընա մուաւ վէնէթ էտէր » :

² « Իսրայել Օնուն իչին (Յուղիթ իչին) Էէտի կիւն Էաս չէքտի » մալլեմ քի Էաս չէքմէք տուա իլէ, վէ իչիհրիլլէրլէ օլ կիւնլէրի կէչիրմէք տէմէք տիր :

³ Օղու պագ՝ Դաւիթ քէնտի չօճուղոււնուն էօլմէմէսի իչին նէ՞ կէՕնէ Էաս չէքտի :

⁴ « Սատրղլարըն մէղարլարը իւսթիւնտէ Էքմէյինի սն տաղըտասըն » . իլթէ օլ Էբրահիմը « Կրտսոս Էրբահիմը ննջեցեւց ատէթի պունա մէպնի տիր : Բէգա Բիլիսէյէ վէ Փուգարէլէրէ սէքեաթ վէ ագճէ վէրիպ՝ ննջեցեւց էօլիլլէրին ճանլարը իչին օճանրահիւն Էարտըմ էթմէք, վէ պատարագլար սոււնտուրմագ, վէ սայիր տուալար էթմէք պու միւգատտէս իթիգատա մէպնի տիր : Զիրա Պօղոս Ա. տալի

¹ Բ. Մէք. ԺԲ. 43:
² Յուդիլն ԺԶ. 28:

³ Բ. Թագ. ԺԲ. 9:
⁴ Տ. Գիլլի Դ. 18:

¹ « Եօգոսա էօլիլլէր իչին վաֆթիղ օլանլար նէ՞ Էափաւ ճաղար » Էանի էօլիլլէր իչին օլունան ատէմլէրին միւապէն նէթլէրինին նէ՞ մանասը օլուրուտու » . տըր :

ՆՆՁԵՑԵԱԼԼԱՐԸՆ ԷՕԼԻԻԼԷՐԻՆ ԱԶԻԶ ՔԻԻԼԼԷՐԻ

Էլլայիլտէ կէրէք Իսրայելին պիր մէօնթէրէմ ատէթի իտի, վէ կէրէք փուլթիէրէսթլէրտէ միւգատտէս պիր Փէրիզէ վէ ային թուլթարըտըլար . Էանի Էքսէր էօլիլլէրին թէնլէրինի հէօրմէթի աղիմէ իլէ Էագուպ՝ քիւլլէրինի պիր չիչէ՝ Էա պիր դապ իչինէ գօրլար՝ վէ Էա մէղարլարտա, Էա տէ քէնտի իսանէլէրինտէ հըֆղ Էտէր իտիլլէր, վէ էօլիլլէրինին զիքրի ճէմիլի ինտլէրինտէ պագի դալսըն տէյի, իւգէրլէրինէ պէօյիք պիրէր տէ հէքէլ « Դճան ըագս Էտէր իտիլլէր, վէ իչպու մէօնթէրէմ ատէթ իրիսթիանլըգտա տալի իճրա օլուրուտու, վէ չէհիտլէրին՝ մարտիրոսլէրին վէ տին ուղուրոււնա մագ թուլլէրին, մէքեանը մագթէլլէրինտէ քէրեգմալար՝ Էրսոս Գոլարանլար՝ վէ պարանլար՝ վէ ուլու Բիլիսէլլէր Էափուպ, աղիղ թէնլէրինի վէ աղիղ քիւլլէրինի մասոււք տէյի, օլ աղիղ Էէրլէրտէ աղիղ դապլար իչինտէ միւհաֆաղա Էտէր իտիլլէր . տե՛ս Տասանլար :

Նօմոսլար, տե՛ս Անտլար իթթիֆագը :

¹ Ա. Կր. ԺԵ. 29:

ՈՏՆ ԼՈՒՍՅ

ԱՅՍԳ ԵԱՅԳԱՄԱԳ ԱՅԻՆ ՈՒ ԱՏԵԹԻ

Իշ պու միւզատտէս ային ու ատէթի Քիլիսէ Էվայիլտէն պէրու իճրա էտիյոր իսէ, Քրիստոս էֆէնտիմիլին պիղէ վէրտիղի պու էմսալ մանճուպլըզ ֆաղիլէթինէ պինասն տիր, քի հէր նէ տէրէճէ եիւքսէք քէմալէթլէրէ մալլէք, վէ մէճմուրիլէթլէրէ թէրֆի զըլըմըլ իսէք, եինէ գարընտաշ մուհապպէթլինի վէ պիղէ պէնզէրլէրէ միւզթազայը թապիաթ վաճիպ օլան պորճուսուզու պէրիաթըր էթմէմէլի, իշթէ Քրիստոս էֆէնտիմիլին պիղէ վէրտիղի էմսալ :

1 « Ոյ սօֆրատան գալգար, վէ բուպասընը դօր, վէ պիր փէշթամալ ալուպ, գուշանըր : Վէ անտէն սու ալուպ, լէյէնէ սուլտուրտու, վէ շայիրտլէրինին այագլարընը հայգամայա պաշատը . վէ գուշանտըրը փէշթիմալ իլէ գուրուսուրըրը , 14 . պէն էյէր այագլարընըը հայգատըմըսա, սիզ տախի պիրպիրինիլին այագլարընը հայգամայա պորճուսընըզ » :

ՈՒԽՏԷԹՄԵՔ, ԱՀՏ ԷԹՄԵՔ

Իշ պու միւզատտէս այինը Քիլիսէ քաստիգ հուեր, վէ Ալլանըն շիճանէն վի քանրիբէն քիլամլարը, հանի Աւանդոսիւն վի Ագիգ քիթապ իայրագ վի իրաա հուեր :

Ուխտ, անտ էթմէք, պիր էյի շէյի իճրա էթմէյէ Ալլանըն հուզուրուստա քէնտիլի պորճու էթմէք տիր, լաքին օլ շէյ տախի ատէթատէն տանա պէօյիւք վէ տանա ալա պիր էյիլիք օլմալը, քի ուխտ օլսուն իշթէ պու էճիլտէն Ֆէնա պիր շէյէ անտ օլունմաղ, վէ Ալլանա պէօյիւք հագարէթ օլուր, չիւն-

1 Յ. Գ. Ժ. 4.

քի պիր անտը իճրա էթմէյէ Ալլանը շահիտ՝ վէ քէնտիլի մէէս սուլ թուրթմագ տէմէք տիր . Ֆէնա պիր շէյէ Ալլանը շահիտ թուրթմագ, վէ քէնտիլի մէէսուլ թուրթմագ օլամաղ, չիւնքի Ալլան օնտան թէնէֆֆիւր կէթիլիլը : Իմտի պայաղը ճէմիլէթ պէյնինտէ, պաղը Ֆէնա շէյի տախի իճրա էթմէյէ՝ պէն եէս մին էթտիմ, վէ անտ էթտիմ, տէմէք՝ ֆասիլս պիր էֆքըսար տըր, հէմ էօյլէ պիր եէմին՝ հա անտ օլունմուշ իսէ՝ հէօքմը հիշ օլմատըղընտան մաստէ, Ալլանա օնտան պիր տէ հագաւրէթ էթմէք կիւնանը նէշաթ էտէր : Պունու պէօյլէ թէֆրիզ վէ իիլթար էթտիլքտէն սօնրա՝ կէլէլիմ էմսալլարընա :

1 « Չատըրըն գուրուսուրու կիւնտէ, իշպու շահատէթ շատըրը գաիլուսունուն էօնիւնտէ փէհրիզ թուրթան վէ անտ էթմիշ օլան (ուխտաւոր) գարըլարըն այնէլէրինտէն պաղըր գուրնալը (Մուվէս) հալտը » : Տէմէք օլու քի՝ պու միւզ գատտէս ուսուլ Քիլիսէնին պիր եէնի իճատը տէյիլ տիր :

2 « Պիր ատէմ քի էյի պիր շէյ էթմէյէ անտ էթմիշ . . . վէ ունուրթմուշ օլուրսա . . . վէ եիէ Խոսթալանէսէ կիւնա հընը իգրար էտէրաէ՝ պիր տիշի գուզու սունսուն . հալսու գատիր տէյիլ իսէ՝ պիր չիֆթ գուլուր՝ հալսու պիր չիֆթ կէօլէրճին հալրուսու՝ պիրինի կիւնան (մաղֆէրէթի) իշլին, տիկէրի գուրպան իշլին . . . Ալլանա սունսուն » :

3 « Վէ էկէրչի օնուն փէշքէշի անտ իշլին, հալսու ըրիզա գուրպանը իսէ, սունուլտուզու կիւն եէնէճէք տիր » հալլին :

4 « Հէյքէլին խըզմէթլէրինէ քէնտիլի ֆիտա էթմէք ա-տէթի միւզատտէսի էվայիլտէն պէրու վարըտը, քի խասսէթէն՝ կէրէք էրքէք օլսուն՝ կէրէք տիշի օլսուն, թագտիս օլուրլարըտը, անճագ պիր մըգտար փարա վէրերլէր իտի :

« Պիր քիմսէ ուխտ էթտիլինտէ, հէր քէս իշիւն՝ Բասպա քէտտիլին զըյմէթէ կէօրէ օլսուն՝ էրքէկ իշիւն . . . տիշի իշլին . . . Ֆուգարէ իսէ . . . » . պու գատար փարա վէր-մէլի . պաշա գատար պու Պասպտէ անտը վէ շըրուրընը թա-

1 Ել. ԼԸ. 8:

3 ՂԵ. Է. 16:

2 ՂԵ. Ե. 4:

4 ՂԵ. ԻԷ. 1:

րիֆ էտէր : Իսթէրսէն օգու :

¹ « Էրքէկ՝ եա գարը՝ քի պէօյիւք պիր ուխտ էտիււյ՝ քէնս տինի Բապպա թագաթիմ էտէրսէ՝ շարապտան՝ վէ իչկիտէն սազընսրն . . . վէ իւզիւմ վէ գուրու իւզիւմ եէմէսին , վէ ուխտ կիւնչէրի միւտտէթինտէ ուսթուրա պաշընա տէյմէսին . նէգըրի կիւնչէրի (ուխտ կիւնչէրի տէմէք) խիթամ պուլունս՝ ճայատագ . . . վէտէրինին վէ մատէրինին , վէ սայիրէնին էօլիւսինէ կիթմէսին , վէ եէտինճի կիւնիւ թըրաշ օլսուն » . վէ գուրպանընը սէքիզինճի կիւնիւ սունսուն :

² « Բապպըն էմրի պու տուր՝ պիր քիչի Բապպա անտ էտէրսէ , եա պիր շէյէ եէմին էտէրսէ , վէրտիղի սէօղիւ իճուսըզ պըրազմասըն » վէ պու Պապ սօնուսա գատար անտ իւզէրինէ միւֆասսալէն սէօյէր , վէ անտըն իճասպը շէրայիթինի աախի իպրազ էտէր :

Իչթէ Ալլահա էտիլէն պու անտա վէ ուխտա պինասն տիր քի՝ կաթողիկէ քիլիսէսինտէ պուլունան պիւ ճիւմլէ քիլիսէ բէյիպը էքրէմի Ս. Փափա հազրէթլէրինտէն պաշլայաւրագ , էն քիւչիւք մէէմուրլէրինէ գատար՝ Նպիսկոպոսլար՝ վէ վարդապետլէր օլսուն , թարիզաթը ըուհանիլէլէր , վէ սայիր թարիզաթը քէսիրէտէ պուլունան մայրապետլէր օլսուն , իշ պու միւգատտէս անտըն գուվլէթինէ վէ հիւքմիւնէ մէպնի . միւգատտէս վէ պիքիր հալը իսթիար էտէրլէր , վէ Ալլահա մագպուլ պիր էյիլէք տիր տէյու՝ անտըլա քէնտի քէնտիլէրինի պաղլարլար , վէ Ալլահըն սէմավի փատիշահըղը խաթիրի իչին խատըմ օլմուշ օլանլար , Քրիստոս էֆէնտիմիղին սէօզիւնէ կէօրէ . իչթէ պունլար տըրլար :

Յեփթայէ իսրայէլ հիւքիւմտարը Ալլահտան տիլէր՝ քի տիւշմանլարընը էյէր քէնտի էլինէ վէրտիրիրսէ , մուհարէպէտէն ալտէթ էթտիղինտէ՝ հէր քիմ քէնտուսինէ իլք էվլէլ իսթիգպալէ չըգարսա , ճնու Ալլահա լիէճիլլ թէշէքքիւր գուրպան քէսէճէք . վէ իչթէ քէնտիսինին պիր թանէճիք սէվկիւլիւ գըզը իւք էվլէլ հուգուրունա չըգար , վէ պու գըզ

¹ Թոսոյ Զ. 2:

² Թոսոյ Լ. 3:

փէտէրինին էթտիղի անտը տույար , վէ պիւ ըիզա գապուլ էտէր . լաքին փէտէրինտէն տիլէր քի , իքի այ միւտտէթ էօմրիւնիւ քէնտինէ պաղըլասըն . քի ճնլարտա պիքիրլիկինի աղլասըն . փէտէրի պաղըլար . վէ մէշքիւր իքի այ պիթտիքտէն սօնրա , անտընը Ալլահա իճրա իյլէտի : Իչթէ ուխտ պէօյլէ օլուր :

¹ « Իքի այլար խիթամընտա գըզ փէտէրինին եանընա տէօնտիւ , վէ ճնուսլա (փէտէրի) քէնտի անտընը իճրա էյլէտի . քի անտ էթմիշ իտի . վէ գըզ՝ պաքիրէ իտի » Պու գըզըն եասընը Իսրայէլ միլլէթի պիր միւգատտէս աաթթ հիւքմիւնէ կէչիրտի . եանի պէհէր սէնէ :

² « Իսրայէլ գըզլարը ճէմ օլուպ , (պիր մահալէ) եըլտա տէօրթ կիւն Գաղաաղալը Յեփթայանըն գըզընը աղլարըտըլար » :

³ Բապպըն մէլայիքի Մանուէնին տօղուրմագ գարըսընա կէօրիւնիւր՝ վէ տէր « Բապպ սանա պիր էվլատ վէրէճէք »

« Սագըն շարապ , եա իչկի իչմէյէսին , նափաք պիր շէյէ էմէյէսին , վէ չօճուգ անասընըն րանմինտէն (պաշլայարագ) էօլիւնճէյէ տէկին Ալլահըն անտընը օլաճագ տըր (ուխտաւոր) » : Տէմէք քի պու միւգատտէս Ֆաղիլէթ եօլունու Ալլահինսանա իրաա . վէ պաղըտա էմր էթմիշտիր . զիրա անա րահմինտէն պէտէն , ինսանը անտըլ էտիյօր : Փրօթեսթանա գալսա , պու իշ հագարգճա օլմուշ , տէյէճէք . չիւքի պիր աթանըն քէնտիտօղմամըշ չօճուգունու անտըլ էթմէյէնէ՝ հագգը վար տըր . լաքին Ալլահ պու կիպի ուխտը աախի գապուլ էթմիշ՝ հիւքմէթ պուրատա տըր :

Նղկանա Ղեւտալը պիր զաթըն Աննա իսմինտէ պիր գարընը օլուպ՝ պունա չօճուգ օլմագըտը , վէ Բապպըն անտ սանտըղը հուգուրունտա էսրարէն կիտիպ տուա էտէրիտի՝ վէ տէր իտի :

⁴ « Նա՛ Բապպ , էյէր պէնի զիքը էտիւպ , ճարեէնէ պիր

¹ Դոսոյ ԺԱ. 39:

³ Դոսոյ ԺԳ. 3:

² 40:

⁴ Ա. Թոսոյ Ա. 11:

օղու էվլատը ինսան էտէրսէն՝ օնու հուզուրուստա էօլիւն-
ճէյէ տէկին փէչքէչ սունաճաղըմ, վէ շարապ վէ իչլի իչմէ-
լէճէք . վէ ուսթուրա պաշընա տէյմէյէճէք տիր . . . վէ
Բապպ օնուն ընճասընը գապուլ էթտի . . . վէ չիլ սապահ
կէլուպ Բապպա սէճատ գըլտըլար (գօճասը իլէ) վէ համիլէ օ-
լուպ՝ օղու էվլատ տօղուրտու՝ վէ խամինի Սամուէլ գօյտու »
վէ Աննա չօճուղու հէլքէլէ սունտուղուստա :

1 « Բապպ անտ էտէնին անտընը ինսան էտէր » տէր տուա-
սընտա :

2 Հեղի պաշ քեահին փիր իխթիյար օլուպ՝ քէնտի էվլատ-
լարընըն պէնի իսրայէլ էվլատլարը իլէ նէ եափտըզլարը-
նը , վէ անտլը օլան (ուխտաւոր) գարըլարը անտ սանտըղը-
նըն գափուսունտա նէ՞ կէօնէ եաթըրտըզլարընը տույարըտը,
եանի լէյլէն օնլարլա ճէպրէն Ֆէնա հարագէթտէ պուլու-
նուրլարըտը :

3 « Եափմայըն էվլատըմ, զիրա էյի խապէր տէյլի՝ օ քի
ճէօմաաթտան տուլույօրուլ . . . զիրա ատէմ ատէմէ կիւ-
նահ իչլէրսէ՝ օնուն իչին Բապպա տուայա տուրուրլար , ամ-
մա էյէր Բապպա կիւնահ իչլէրսէ , քիմ արթըզ օնուն իչին
Բապպա տուայա տուրաճագ » տըր՝ տէյի Հեղի քէնտի էվ-
լատլարընա նասիհաթ վէրիր :

4 Գաւիթ Յովնաղան իլէ անտ էթտիլէր . եանի եէմին :

5 Անտ էտիւպ՝ անտընը հըֆզ էտէնլէր՝ վէ Ալլահըն իզզ
ու շէրէֆի իչին խատըմ օլանլար հագըրնտա՝ պաղ՝ նէ եազըլ-
մըշ տըր . « Վէ խատըմ, իչթէ պէն գուրու պիր աղաճըմ
տէմէսին . զիրա Բապպ խատըմլարա պէօլէ տէր , օնլարա քի
շարաթլարըմը սազլարլար՝ վէ հազզ էթտիլիմի իխթիյար է-
տէրլէր՝ վէ անտըմտա գատիմ գալըրլար , պէն օնլարա էվլիմ-
տէ՝ վէ խանէլէրիմ տախիլինտէ աղիմ պիր մէքեան, վէ օղուլ-
լարտան վէ գըզլարտան (մէմու օլմուշ գարըտան) տահա

1 Գ. Թ. Գ. Բ. 9:
2 22:
3 14:

4 Ի. Գ. 18:
5 Ե. Գ. Ե. 3:

էյի իսիմ վէրէճէյիմ, օնլարա էպէտի հսիմ վէրէճէյիմ քի ,
(օնլարտան) գալգմայաճագ տիր . վէ Բապպա խզմէթ էթմէ-
յէ , հէմ Բապպըն իամինի սէվմէյէ , օնա գուլ օլմայա, վէ խա-
լայըզ օլմայա , Բապպա սըղընմըշ վէ կէլմիշ էճնէպիլէրի . .
վէ շարաթլարը հըֆզ էտէնլէրի , վէ անտըմտա գատիմ տու-
րանլարը իպատէթխանէմտէ մէսրուր էտէճէյիմ . . զիրա է-
վիմ ճիւմլէ գալմլար իչին իպատէթխանէ չաղըրլաճագ տըր » :

1 խատըմլարըն իւշ սէպէպտէն խատըմ օլապիլմէլէրինի՝
վէ իւշ ճինս խատըմըզ պուլուստուղունս՝ քի պիր ճինսը
սատէ « քէնտի նէֆսլէրինի սէմանըն փատիշահլըղը իչին խա-
տըմ էթտիլէր . հէր քիմ թէհամմիւլ էտէրսէ՝ էթսին » եանի
հիչ պիր վէճնլէ վէ պիր սէպէպլէ քիմսէ գարըսընը պօշայա-
մաղ , վէ գարընըն Ֆէնասընա ըասթ կէլիւսէ , Ֆագիլէթ
եօլունու . տէյիլ իսրայէլին սէրթ էիւրէքլի օլանլարըն եօլունու
Քրիստոս իպրազ էտէր : Մնու Առաքեալլար վէ խալէֆլէրի պիլ
ըրզա՝ վէ պիլ իֆթիլար գապուլ էտիւպ տէրլէր « իլթէ պիզ
պըրագտըզ հէփսինի՝ վէ արտըն սըրա տիւշտիւք » :

Մարիամ Աստուածածին Գարրիէլ հրեշտակապետէ ճէ-
վապ վէրիր .

2 « Օ պանա նասըլ օլապիլիր, չիւնքի պէն էրքէկ պիլմէմ » .
իչթէ պու ճէվապըն անտ Ֆագիլէթինէ մէսին օլտուղունու
պիլիլիլ : Նասըլ քի Ս. Գրիգոր Նիւստացի Աւետարանըն պու
սէօզիւնիւ թէֆսիր էթտիլինտէ սէօլէր :

3 Քէզալիք Յովնանէս Մկրտիչին անտլը ուխտաւոր օլ-
տուղունու տախի մէլայիք խապէր վէրիր « շարապ վէ իչլի
իչմէյէճէք տիր » :

4 Պօղոս Ա. Պրիսկիւզա վէ Ագուիդա իլէ Միւրիայա կէ-
լուպ « Կէնքրատա սաչլարընը քէսթիրտի՝ զիրա անտլը իտի » .
Անտըն միւստէթի խիթամընտա անտը օլան քիմսէ հէյքէլին
գափուսունա կէլուպ՝ թըրաշ օլուրուտու , վէ թախսիս օլան
գուրպանլարը սունարըտը :

1 Մ. Գ. Բ. 12:
2 Դ. Ա. 34:

3 14
4 Գ. Գ. Բ. 18:

¹ Երուսաղէմոէ պուլունան Յակովբոս վէ սայրըլարը՝ Պօղոս Առաքեալա Եանուտիւերին հիտտէթինի թէսքին էթմէք իչին նասիհաթ վէրիւէր :

« Իմտի պիղիմ պու սէօյէտիկիմիղի էյէ , պիգտէ անտը տէօրթ ատէմ վար սըր , պունյարը ալուպ՝ պունյարա պէրասպէր քէնտինի փաքլա (նօմոսճա) վէ Օնյարըն իւղէրինէ մասուրաֆ էյէ քի , պաշարընը թըրաշ էտէլէր , վէ հէր քէս պիւսին՝ քի սէնին հագգընտա էօյրէնտիքլէրի շէյլէրին հիչ պիւրինին ասը եօգ տուր . իլլա քի սէն քէնտին տախի նօմոսը մուհաֆաղա էթմէյէ իթթիֆագ էտիյօրսըն » : Էկէրչի պու նասիհաթը Պետրոս Առաքեալ սէօյէսէ իտի , մաղալլան փրօթէսթանյար գըյամէթի գօփարըր ըտըլար : Ա. կր. է .

² « Տուլլարա հէօրմէթ էթ , սահիհ տուլ իսէլէր » . տե՛ս Բարէգաթը բուհանէյէ :

³ Մայրապետէր տե՛ս Բարէգաթը բուհանէյէ : Պունյարըն հէփիսինտէն , վէ հէր պիւրինտէն թէպէյիւն էտէր քի , անտ էթմէք՝ ուլստ էթմէք , միւգատտէս պիւր աշին ու ատէթ տիր . վէ պու միւգատտէս ային ու ատէթի Ալլան իրաա էյէմիշ , վէ պու անտ ֆաղիլէթինի հըֆղ էտէն քիմսէլէր հէր պար Բապպըն թէպէրրուքեաթը իլասիյէսինի իւղէրիւերինէ տավէթ էյէմիշլէր , վէ թարաֆը խիւտատէն մէթհ ու սէնա օլունմուշլար սըր :

¹ Գործ. ԻԱ. 23:
² Ա. ՏԺԲ. Ե. 5:

³ Յուդ. Ա. 26:

ՉԱԼԴԸԼԱՐ ՊՍՏՍՐՍԳՏՍ

Պոս մեօնթերեմ ատերի ֆիլիսէ քաստիգ , վէ իպատերփնտէ ինրա վէ Ալլահըն շիՖաեհ վէ քանրիքեհ քիլամյարը քանսին վէ իրաա հտերիք :

¹ « Ճին Սաւուղըն իւղէրինէ կէլտիղինտէ՝ Դաւիթ (չալըլը) սաղը էլինէ ալուպ՝ թէրէննուսաղ էտէր իտի , վէ Սաւուղ ֆէրան պուլուրուտու , վէ ֆէնա բուհ Օնտան կիտէր իտի » : Տէմէք քի՝ ֆիլիսէսին պու չալըլը քիլիսէ ային իճուրաթընտա իսթիմալ էթտիղի , Դաւիթ մարգարէսին Ալլահը մէթհ ու սէնա էտիւպ՝ Օնու գուլլանտըղընա պինսէն տիր , վէ Դաւիթին պու ատէթինի Ալլան թանսին էտէր իտի : Վէ պու չալըլարըն վէ օլունան տուալարըն վասիթասը իլէ ինսանյարըն բէճալարընը գապուլ էտէր իտի :

² Ելինէ Դաւիթ մարգարէ անտ սանտըղընը Ամինաղաբըն իսանէսինտէն քէնտի շէհրինէ նազլ էթտիղինտէ , պէօյիւք զիյնէթլէր վէ չալըլար հուզուրունտա չալարագ կէթիւրտի . չիւնքի օլ իղղէթլէրին հէփիսի Ալլահա օլմուշ օլտու . զիրա

³ « Քերովբելէր իւղէրինտէ օթուրան ասքէլէր Բապպընըն իսմի Օնուն իւղէրինտէ չաղըլմըշ ըտը . . . վէ Դաւիթ վէ պէնի Խորայէլ , սաղլարա , գուլլէթլի չալըլարա , վէ մէթհիլէլէր իլէ , վէ քէմանիլէրլէ , վէ նէլէրլէ , վէ տիւմպէկլէրլէ , վէ ծնճաղլարա , վէ պօրուլարա Բապպըն անտ սանտըղը հուզուրունտա օյնար ըտըլար » : Դաւիթին պու միւսամէլէսինի Սաւուղըն գըղը Մեղգոզ՝ քի Դաւիթին ֆամիւհասը իտի , պէյէսմէլիպ՝ Դաւիթի մահիթապա ալտըղը իչին , էօլիւնճէյէ տէկին էվլատը օլմատը :

⁴ « Վէ Սաւուղըն գըղը Մեղգոզա էօլտիւղիւ կիւնէ դատար էվլատ օլմատը » :

¹ Ա. Թորգ. ԺԳ. 23:
² Բ. Թորգ. Գ. 5:

³ 2:
⁴ 20:

1 Գաւիթ մարգարէ Ղեւտալըւարը եօյմիյէ (բուհանի) խըզ-
մէթլէրէ թախսիս էտիւպ՝ պունչարտան α տէօրթ պինի Բապ-
պը թէմտիհ էտէճէք քէնտի չալըլարը իլէ՝ Բապպըն մէթիհ-
լէրի » . թէմիյէ օլուրուտուլար :

2 « Ալլահ Նիմենէ ծն պէշ օղլան՝ վէ իւշ գըզ էվլատը վէր-
տի , ծնլարըն հէփիտի փէտէրլէրի իլէ պերապէր Բապպըն խա-
նէսինտէ ծնծաղլարլա , սանթուրլարլա , թանպուրլարլա՝
մէթիյէլէրլէ սէնա էտէր իտիլէր » : Պու գըզլար կոյ պա-
քիրէ գըզլար իտիլէր , վէ քէնտի հէֆսլէրինի տիւնեա լէզ-
ղէթինտէն մահրոււմ էտիւպ , Ալլահըն խանէսինէ էօմրլէրինի
Փէտա էթմիշ իտիլէր :

3 Իւշ փատիշահլար Մովաբթան գօրգարադ Եղիսէ մար-
գարէի արարլար՝ վէ եանընա կելիլէր՝ վէ տիւշմանա իւշիւ-
միղտէ թէսլլիւմ մի օլաճաղըզ տէյի , հէօրմէթլէ սիւալ էթ-
տիլէրտէ , Եղիսէ էմր էտէր՝ քի քէնտինէ պիւր մէթիյէ
թէրէննոււմ էտէր (սաղմոսասաց) չաղըրսընլար , « շիմտի պա-
նա Սաղմոսը թէրէննիււմ էտէն չաղըրըն՝ վէ թէրէննիււմազ
չաղըրըր իքէն , ծնուն իւզէրինէ Բապպըն բուհու կէլտի » :
Տէմէք քի չաղը վասիթասի իլէ Ալլահըն մէրհամէթի թէշվիզ
օլուսուր : Իմտի փրօթէսթան քիմաէ չաղը տուայա միւղա-
յիր տիր տէմէսին . սէտա իլէ իլահլէր չաղըրուպ , գըզ , օղ-
լան , գարը երքէք գարըշըզ սէտա իլէ մէթիյէ չաղըրըյօ-
րուզ տէտիքլէրի անտէ՝ սայիրլարընըն էնվայի չաղըլարընա
մանա վէրմէսինլէր :

4 Բապպըն հէյքէլի մէքրուֆ օլուուգտան սօնրա , Եղե-
կիանըն էմրի իլէ թաղտիս օլուսուր , վէ Ղեւտալըլար չաղը-
լար վէ ծնծաղլարլա թէքրար թախսիս օլուսուլար :

5 « Վէ Բապպըն խանէսինի սէքիզ կիւն թաթիւր էթ-
տիլէր » :

6 « Վէ ծնծաղլարլա , սաղլարլա , վէ քէմանիլէրլէ Դա-

1 Ա. Մ. 17. Ի. 5:
2 Ի. 13:
3 Գ. Թ. 15:

4 Բ. Մ. 17. Ի. 17:
5 17:
6 25:

ւիթ փատիշահըն , վէ Գաթ մարգարէնին , վէ Նաթան մար-
գարէնին թէնպիլիլէրի իւզէրէ Ղեւտալըլարը՝ Բապպըն խանէ-
սինէ իզամէթ էթտիրտիլէր » :

1 « Գուրպանլար սունմայա պաշլատըզլարընտա , պօրու-
լար ըլա վէ Գաւիթին չաղըլարը իլէ Բապպըն թէմտիհ էթմէյէ
պաշլատըլար , վէ պիւթիւն քիլիսէ (ճէմիյէթ տէմէք) սէճտէ
գըլարըտը , վէ սաղմոս սէօյէյէնլէր թէրէննիււմ էտէրիտիլէր .
. . թա գուրպանլար պիթիւնէյէ գատար » :

2 Կիւրոս փատիշահըն էմրի իլէ պէնի Խարայէլ Պաղտատ
եէսիրիկիւնտէն եահուտիսթանա ալտէթ էտէրէք , իւք էվլէլ
իլլէրի հէյքէլին թանղիմինէ թէշէպպուս էթտիլէր , վէ քա-
հանալարըն խըզմէթիլէրի , « (եանի) Ղեւտալըլարը եիկիրմի
եաշընտան եօգարը օլանլարը Բապպըն խըզմէթ իլլէրինէ
թային էթտիլէր . վէ պաշ քեհանիլէր ուղուն փիւսկիւլիւ-
էլպիսէլէր կիլինէրէք , չաղըլար վէ պօրուլար ըլա նասպ օլ-
տուլար , վէ Աստիըն էվլատլարը Ղեւտալըլար ծնծաղլարը ա-
լարադ , Ալլահը մէթիյէլէրիլէ մէթիհ ու սէնա էտէրիտիլէր » :

3 « Չալըն պօրուլարը այլար պաշընտա վէ մէշուր օլան
էյամի սէնէվիլիլէրիմիղտէ » :

4 « Վէ թէշէքքիւր էտին , քի Քրիստոսուն քէլամը տօլ-
ղունճա սիղտէ սաքին օլուսն . պիրիպիրինիղի թէքմիլ իլմ
իլէ էօրէտէրէք՝ վէ նասիհաթ վէրէրէք , սաղմոսլար ըլա , վէ
մէթիյէլէր իլէ՝ վէ բուհանի թէրէննիււմլէր իլէ » : Իլլէ պու-
մէօնթէրէմ ուսուլ շիմտիյէ տէկին քիլիսէլէրտէ իճրա օլու-
սուր :

ՉԻՉԷՔԼԷՐ ԽՈՐԱՆՏԱ

5 Սողոմոն եափարըը տաճարըն α մէղպահը (խորանը) էօ-
նիւնտէ պէշ սաղընտան , վէ պէշ սօլուստան խալիս ալթուն-

1 27:
2 Ա. Եր. Ե. 58:
3 Սաղ. 2Ա. 3:
4 Եփե. Ե. 19:
5 Գ. Թ. 48:

տան շամատանլարը , վէ ալթունտան չիչէքլէրի , վէ գանւ տիլլէրի , վէ մաշալարը » ետիտը : Հաթտա փութխանէլէ-
րին իթթիսալընտա պէնէմըհալ պիրէրտէ օրմանը օլաճաղը-
տը , վէ օտա փեհեդդէն օրման թէսմիյէ օլուբուտու : Քը-
րիստոս էֆէնտիմիդ՝ քի եահուտիյի վէ եունանիյի քէնտի
վիճուտինտէ վէ նօմոսուտա պիրլէշթիրտի , ոչ հրէի՝ եւ ոչ
հէթանոսի ի Քրիստոս Յիսուս չիք խտիր , իքիտինինտէ պա-
զը ատաթըր բուհանիյէսինի թագտիս էտիւպ : քէնտի քիլի-
սէսինէ հատր վէ իթթիխազ էթտի : Վէ քիլիսէ տախի վար-
դավառ եօրթուսընը

1 « Մէն քի եապանի ղէյթին աղաճը իտին . օնլարա աշ-
լանտըն » Պօղոս անաքեալըն սէօղլէնտէն տախի անլաշըլըր-
Յնու քի Հոռմալըլարա սէօյլէյօր : Հաթտէ ծաղիւղարք եօր-
թուտու թէսմիյէ էթտիլիմիդ կիւնտէ Քրիստոս էֆ . խուբմա
տալլարընը . քի էօմիւր չօզլուղունա . վէ ղէյթին տալլարընը՝
քի էօմիւրն սէատէթ հալինէ պինաէն տիրլէր . իսրայէլ չօճուզ-
լարընտան դապուլ էթտի :

2 « Հաչան Յիսուսուն Նրուսաղէմէ կէլէճէյինի տույտու-
լարաս , խուբմա տալլարընը ալտըլար , վէ օնուն իթթիգպա-
լընա չըգտըլար , չաղըրըրտըլար վէ տէրիտիլէր . Ո՛վսաննա ,
եա՛ իսրայէլին փատիշահ՝ միւսպարէքլէնմիշսին . սէն քի Ռապ-
պըն իսմի իլէ թէշրիֆ էտէրսին » քէդա :

3 « Վէ շօգ խալզ քէնտի բուսպալարընը եօլուն իւղէրինէ
սէրտիլէր . վէ պաշգալարը աղաճ տալլարընը քէսէր , վէ եօ-
լուն իւղէրինէ նէշր էտէր իտիլէր » եւայլն : Իշթէ պու նու-
մայիլէրի , եանի թէգեինաթըր բուհանիյէյի , վէ չիչէքլէրի ,
վէ պունա միւստիլէրինի հալէն քիլիսէ պու էսպապէ մէպ-
նի , Սրբութիւնէ , վէ խորանլարա , Ալլահա վէ մէքեանընա
իւրազ էտէր :

7 Հոգի. ԺԱ. 17.

7 Մ. Ռ. ԻԱ. 8.

7 Յոգ. ԺԲ. 13.

Պ Ա Տ Ա Ր Ա Գ

Պատարագ էթմէք՝ դուրպան սունմագ տէմէք տիր : Պա-
տարագըն իքի ճիհէթի վար տըր , քի հէմ գուրպան աըր , քի
Ալլահը՝ եէրին կէօյիւն վէ հէր շէյին սահիպի մութլազը օլ-
տուղունա իգրար էթմէք վէ թանըմագ տըր . հէմ տէ ճէմիլէ-
թէ հայաթ վէրէն պիր նիյմէթ էքմէյի տիր , քի օնտան հէր
քիմ եէրսէ օնա իլհագ օլուր , եանի օնունլա պիրլէշէր , վէ
հայաթընը ճանճա պուլուր՝ վէ եաշար :

Պիղ պատարագըն իլք ճիհէթինին այլն ու ատէթլէրինի
գուրպան լուղէթինտէ եազտըգ , պուրատա իքինճի ճիհէթի-
նին , քի ամենասուրը Հաղորդութիւն տուր , էսքի նօմոս-
տան էօրնէկ . վէ թէմիլլէրինին ատէթինի պուրատա եա-
զուպ , ասըլ Հաղորդութիւնըն այլն վէ ատէթինի պէյան է-
տէրիլ : Իշթէ էմսալլէրի :

1 « Մէղպանըն (խորանըն) իւղէրինտէ թագտիմ օլունմուշ
հուղուր էքմէյինի տայիմա հուղուրումա դօյասըն » : Պու
հուղուր էքմէյինի հաֆթա պէ հաֆթա թէպտիլ էտիպ , թա-
ղէսինի մէղպանըն իւղէրինէ գօրուտուլար , վէ պիր հաֆթա
դալըրտը , վէ էսքիսինի քահանալար իսթիմալ էտէր իտիլէր :

2 Իշպու հուղուր էքմէյինի Գաւիթ մարգարէ Աքիմէլէք
(եախօս Արիաթար՝ քի օլլու իտի) պաշ քեահինտէն իսթէ-
տի իսէ՝ պաշ քեահին օնա ճէվապէն սիվալ էթտի՝ « միւ-
գատտէս էքմէքտէն մատտէ էլիմտէ պայաղը էքմէք եօգ տուր ,
վէ էյէր ատէմէրին (. . . փաք) իսէլէր , եէսինլէր : Գաւիթ
ճէվապ վէրիլը վէ տէր , գարըլարտան տիւնտէն վէ էօթէ
կիւնտէն այրըլը , եօլատա չըգտըրմըրտա ուշազլար թաթ-
հիրլէնտիլէր (այլնճէ թէմիղլէնտիլէր տէմէք) . . . վէ Աքի-
մէլէք քահանա օնա հուղուր էքմէյինտէն վէրտի . զիրա օ-
րատա հուղուր էքմէյինտէն մատտէ էքմէք եօղուտու , օնու

1 ՆԼ. ԻԵ. 30.

2 Ա. Քոգ. ԻԱ.

ալտրըը կիւնտէ՛, Բապպըն հուզուրունա սըճագ էքմէք դօ-
յաճագ խտի » . Նաթըլ քի պուևու Քրիստոս թաստիգ էսիյօր :

1 Պուէքմէյի քահանայարտան մատտէ քիմսէ հէյէմէզ ի-
տի , լաքին մէճպուրիյէթ թագաիրինտէ Դաւիթ վէ պիլէսին-
ճէ օլանլար հէտիլէր : Աքիաթարըն Դաւիթէ օլան իլսթար-
լարընտան, նէ՛ կէօնէ պիր խրիսթիան Ալլահըն սահիհէն թէնի
վէ գանը օլան սօֆրայա հանաչմասը իսթիլարաճ օլուևուր,
էմսալ վէ կէօլկէյէ պու գատար տիգգաթ օլուրսա , ասըլա
նէ՛ հագըչըր :

2 « Մովսէս ընլարա (Իսրայել միլլէթինէ) տէտի . պու օ
էքմէք տիր՝ քի Բապպ սիդէ հէմէյէ վէրտի » : Վէ քիմի չօգ՝
քիմի տէ ազ թօփլատըղլարընտա էօլչաիւքլէրի վագիթ , 18
& չօղու օլանը արթմատը՝ վէ՛աղը օլանը էքսիլմէտի » : Հիք-
մէթի Բապպանի ամենասուրը Հաղորդութիւն խորհուրդընըն
չիմտիքի պինլէրճէ քէսանըն իհագ օլաուղունա էմսալը ա-
ճիպէ պու մանատա կէօրիւնիւր :

3 « Մովսէս Ահարոնա սէօյլէտի . պիր տէսթի ալ՝ վէ օ
նուն իչինէ . . . մանանա դօ . վէ ընու՝ միլլէթինիզլին իչին-
տէ հըֆղ օլտուն տէյու՝ Բապպըն հուզուրունա դօյասըն » .
հանի սրբութիւն սրբոց թէամիյէ օլան խորանըն իչինէ : Վէ
Ահարոն տախի էօյլէ էյլէտի : Նբր . Թ . 4 . պունու զիքը էտէր :

4 « Էօմիւր էքմէյի պէն իմ , սիզլին փէտէրլէրինիզ մանա-
նայը չէօլտէ հէյիպ՝ էօլաիւլէր , պու տըր կէօյտէն էնմիչ էք-
մէք , զիրա պունտան հէր քիմ հէրսէ՛ էօլմէյէճէք տիր » : Քը-
րիստոս էֆ . քէնտի թէնինէ պու մանանայը էօրնէկ վէ թէմ-
սիլ կէթիլիւր , վէ ընտաքի պուլունան քէրամէթի , պուն-
տա պուլունան քէրամէթ իլէ բուպար էտիյօր : Իլթէ կաթո-
ղիկէ քիլիսէնին , Ամենասուրը հաղորդութիւնը հէման հէր
քիլիսէտէ ինթիրամաթըլա սագլատըղը իւտիւը միւզատտէս
պու էմսալըն ասըլ վէ զաթը միւզատտէս առէթի տիր :

1 Մ . Թ . Ժ . 4 .
2 Ե . Ժ . Գ . 15 :

3 33 .
4 Յ . Գ . 2 . 48 :

1 Եհանուտիսթանտա Բեթսարիսատան պիր առէմ Եղիսէ
մարդարէյէ արբա էքմէյինին իլք մահուլլիտէն պիր դաչ
թանէ էքմէք կէթիլտի . Խըզմէթճիսի՛ պու քիմէ՛ հէթէր .
քի հիւզտէն զիատէ առէմլէրին էօնիւնէ դօյայըմ , հէսիլէր,
տէտի իսէ՛ (մարդարէ) սէն վէր՝ տէտի՛ հէսիլէր՝ զիրա Բապպ
պէօյլէ տէյօր , հէյէճէքլէր , վէ արթմաճագ տըր . վէ Բապ-
պըն տէտիլի կիպի հէտիլէր . հէմ արթտը տախի , Քրիս-
տոսուն պիր աղիղ թէնի պինլէրճէ մահէլլէրտէ , վէ քիլիսէ-
լէրտէ պուլունուպ . պինիքմէթի խիւտա պիւթիւն տիւնհա-
եա թատմը իրահի , վէ քեաֆի վաֆի օլաուղունա պիր էմ-
սալ :

2 « Պէչ էքմէյի վէ իքի պալըղը ալուպ , կէօյէ պագտը ,
միւպարէքլէտի վէ գըրտը . . հէփսի հէտիլէր վէ սօյտուլար
վէ փարչալարըն արթանընտան օն իքի քիւֆէ սօլու գալ-
տըրտըլար »՝ հանի պէչ պին քիչի , չօճուզարտան վէ գարը-
լարտան մատտէ , պու քի սօնրատան քէնտի թէնինին վէ գա-
նընըն պինլէրճէ վէ միլլիօնլարճա պէհէր Եօլմ՝ ճէօմատթա
թագսիմ օլաճագ իտուկինին պիր միւզատտէմէսի՛ վէ էմսալի
խտի : Մրկ . Զ . 38 : Ղ . Թ . 12 : Յով . Զ . 10 :

3 Կանա Գալիլիա տիւլիւնինտէ « Յիսուս ընլարա տէր :
քիւփլէրի սու իլէ սօլտուրուն , վէ ընլարը աղըղլարընա գա-
տար սօլտուրտուլար , վէ ընլարա տէր , շիմտի ալըն , սօֆ-
րաճը պաչըյա կէթիլրին . վէ ընլար կէթիլտիլէր , վէ սօֆրա-
ճը պաչը շարապ օլմուչ սույու թաթտը իսէ , նէտէն օլտու-
ղունու պիլմէզ իտի » : Քրիստոսուն պիր քիւփլէրի՛ դօյաուրոն՝
տէմէսի իւղրէ՛ սու շարապա նէ՛ կէօնէ՛ վէ նէ՛ գուլ-
վէթ իլէ թէպտիլ օլտու իսէ , էքմէք իլէ շարապա տախի այնը
գուլվէթ իլէ՛ պո՛ պէնի՛ Բէնի՛ պէր . պո՛ պէնի՛ քանը՛ պըր՛ միւ-
պարէք քէլիմէլէրինի պատարագտա իսթիմալ էտիւպ՝ պա-
տարագ խորհուրդու՝ վէ այլին ու առէթի իճրա օլունուր .
էքմէք վէ շարապ Քրիստոսուն թէնինէ վէ գանընա թէպտիլ

1 Դ . Թ . Գ . Դ . 44 :
2 Մ . Թ . Ժ . Դ . 19 :

3 Յ . Գ . Բ . 7 :

օլուր : վէ պու իւտիւլ իւզէրէ քէնտի պատարագընը իճրա էթմէյէ քէնտի ֆիլիսէսինէ էմր վէրտի :

1 « Հաչան օնլար եէյօրուտու , Յիսուս էքմէյի տլոր , միււ պարէքլէտի , վէ գըրտը , վէ շայիրտլէրինէ վէրտի , վէ տէտի՝ ալն էէյն պու պէնի՝ Քէնի՝ պէ . վէ գատէնի ալըպ՝ շիւքիւր էթտի , օնլարա վէրտի , վէ տէտի , հէփիինիդ պունտան իչին , զիրա պու պէնի՝ Գալլէ՝ պըր էէնի՝ պըր սիդին իչին , վէ չօղլար իչին կիւնահլար աֆլըղընա տէօքիւլիւր » . վէ պու թէնպիհի պիզէ պըրագտը քի՝ պու միւնվալ իւզէրէ քէնտինի զիքը էթմէք իչին պունու էտէլիմ : Մրկ. ԺԳ. 22 : ՂԿ. ԻԲ. 19 : Ա. կրթ. ԺԱ. 24 :

2 « Առաքեալլարն թալիմինէ , վէ իլհագըղա (հաղորդութեան) վէ էքմէք փարալամասընա , վէ տուալարա իման կէթիրմիչ օլանլար (հաւատացեալըն) տայիմա տէվամ էտէր իտիլէր » : Նասըլ քի շիմտի պատարագլարտա իճրա էտէրիդ : Գէգա :

3 « Հէմ հէր կիւն պիլիթթիֆագ հէյքէլտէ տէվամ էտէր իտիլէր , վէ էվլէրտէ էքմէք գըրարագ շաղըղըլա թաամ ալըրլար ըտը » , եանի հաղորդութիւն ալտըգտան սօնրա , գալընտաչ միւհապպէթի էքմէյինի եախօտ թաամընը պէրապէր պայ կէտա միւհապպէթիճէ եէր իտիլէր : Պու միւհապպէթ թաամընը էվայիլտէ Ագապէ թէսմիլէ էտէր իտիլէր : Պու քի հէր էքմէք գըրմագ , եանի հաղորդութիւն ալտըգտան սօնրա ֆիլիսէ տայիրէօրնտէ թէվլի , վէ թէնավուլ օլուրուտու՝ միւհապպէթ պաղընա տէլալէթ , էրմէնիճէ Ագապէ եախօտ հաստալի թէօմիլէ օլունուր :

4 « վէ հաֆթանըն իլք կիւնիւնտէ՝ էքմէյի գըրմայա թէճէմիւլ էթմիչ իքէն (պիլէ) Պօղոս օնլար իլէ սէօյլէր իտի , զիրա էրթէսի կիւնիւ կիտէճէք իտի , վէ սէօղիւ եարը կէճէյէ տէկին Եղագթտը , վէ իւսթ օտատա՝ քի ճէմ օլմուչուտուղ՝ վաֆիր մաչալալար վար ըտը » :

1 Մաթ. ԻԶ. 26 :

2 Գորձ. Բ. 42 :

3 46 :

4 Ի. 7 :

Պօղոս Առաքեալ խրիսթիանլարն հաղորդութիւն ալտըգլարընտա էքմէք գըրմալարընը , վէ միւպարէք գատէնի շարապընը եալընը գուրպան օլտուղու ճիհէթ վէ ատէթիւնէ կէօրէ , փութփէրէսթլէրին գուրպանլարը իլէ բուպար էտէրէք սէօյլէր , պիզիմ միւպարէք վէ Ալլահանի պատարագըմը գուրուր իքէն , շէյթանա վէ փութա սունուլմուչ գուրպանտան խրիսթիանլար նի՛չին էէյիպ՝ օնլարա իլհագ օլտունլար , հէմ շէյթանըն սօֆրասընա , հէմ Ալլահըն սօֆրասընա իլհագ օլմագ ճալիզ տէյիլ տիր :

1 « Միւպարէքլէտիդիմիդ թէշէքքիւր գատէնի , ֆրիստուտուն գանընըն իլհագըղը տէյիլ մի . գըրտըղըմըգ էթմէք ֆրիստուտուն թէնիլին իլհագըղը տէյիլ մի տիր՝ եանի ֆրիստուտուն գանընըն իչմէք տէյիլ մի , թէնիլի թէնավուլ էթմէք էէմէք տէյիլ մի՝ չիւնքի հէփիմիդ պիր էքմէք՝ պիր թէնիդ , հէփիմիդ (վէ սէպէպիլիտէ կէօթէրլյօր) , չիւնքի ճիւմիլէմիդ պիր օլ էքմէքտէն եէրիդ : Թէնճէ (եանի մատաի սիւրէթտէ Խարայէլին էթտիղի իւսիւլէ պագըն) , Խարայէլ (Խարայէլ միլլէթինէ) պագըն , գուրպանլարը եէյէնլէր , մէզպահա (սեղանա) հիսսէտար (օլուր) տէյիլէր մի , էօյլէ իսէ՝ նէ՝ տէյիմ . (զաթէն) փութ քէնտիտի պիր շէյ մի տիր . Եախօտ (փութըն) գուրպանը պիր շէյ մի տիր . զիրա փութփէրէսթլէր սունուտուրը գուրպանը շէյթանլարա գուրպան սունարլար , տէյիլ Ալլահա : Խաթմէմ քի սիդ շէյթանլարա իլհագ օլասընըգ զիրա (հէմ) բապըն գատէնիլին՝ վէ (հէմ) շէյթանլարըն գատէնիլի իչմէյէ միւզթէտիր օլամաղսընըգ : Բապըն սօֆրասընտան , հէմ շէյթանլարըն սօֆրասընտան հիսսէտար օլմայա գատիր օլամաղսընըգ : Եօգ՝ էյէր Բապըր գըրգանճըղա թաշրիդ էտէրսէք՝ (հէմ Ալլահա՝ հէմ տէ շէյթանա լսօչ կէօրիւնէրէք) մէյէր օնտան տահամ մը գուլվէթլիլիդ » , քի օնա՞գարչը գօմայա գատիր օլալըմ , օ պիղի թէլէֆ էտէր , վէ պիզ գարարը պուլունուրուղ : Պուրատա Առաքեալ ֆրիստուտուն թէնիլի վէ իճատ էթտիղի պատարագը , փութփէրէսթլէրին

1 Ա. կր. Ժ. 16 :

պատարագը՝ եախօտ գուրպանը իլէ, վէ Գրիստոսուն պատարագընըն այլն ու ատէթի իլէ, վէ Գրիստոսուն պատարագընըն մագսատընը, փուլթիէրէսթիլէրին գուրպանը մագսատիլէ ըուպար էտէր. եանի օ տա պատարագ, վէ փուլթիէրէսթիլէրին քի տէ պատարագ իտէ, օ Ալլահն սունուլուր, վէ պու շէթանա սունուլուր. հէմ Գրիստոսուն պատարագընը գապուլ էթմէքտէ օլուպ՝ հէմ տէ փուլթիէրէսթ պատարագընը գապուլ էթմէք՝ վէ հէմ պունա՝ վէ հէմ օնա իլհագ օլմագ, Ալլահը վէ շէթանը պիր մահալէ տավէթ էթմէք օլուր. պու քի Ալլահն հագարէթի ազիմէ տիր, վէ ինսանըն ճանը Ալլահըն հագգը իքէն՝ օնու պիր տէ Ալլահըն խամիինէ թէսլիմ էթտիլիմիլտէ, Ալլահն թապիլի դըսգանճըդ նէշաթ էթտիրի-րիլ. մագալլահ՝ օնա գարշը պիլդ գօյամայըդ, եինէ պիլդ Ալլահըն խըշմընա ուղըրըդ, վէ պիլդ դարարը պուլունուրուգ՝ տէյի Առաքեալ փուլթիէրէսթ գուրպանլարընտան կէրու տուրմայա խրիսթիանլարա նասիրաթ վէրիլ: Եկէրչի պիլիմ պատարագ գուրպանըմըդ, գուրպան ճիհէթիլէ, փուլթիէրէսթ գուրպանլարը իլէ միտիլէթի օլմամը օլսայիտի, պիլ-զիմ գուրպանըմըդ եօգ մու տուր, նիլչին փուլթիէրէսթ գուր-պանընա կիտէյօրսունուլ. Պօղոս Առաքեալըն խրիսթիանլա-րը տուր էթմէյէ մինասիպէթի, վէ հագգը օլամագ ըտը. մա-տէմ իքիսինի պիրպիրինէ գուրպանճա միւսավի, վէ միւշա-պիհ կէթիլիյօր: Տէմէք քի փուլթլարըն գուրպանը, նասըլ քի ինտըրինտէ գուրպան իտէ, պիլիմ գուրպանըմըդ տախի, գուրպան իւսիլիւ իւղէրէ, թէքմիլ գուրպան տըր:

¹ « Հէրքէս քէնտի ախշամ թաամընը կէմէյէ իգտամ է-տէր՝ վէ քիմիտի սէրխօշ օլմուշ »: Պալատէ իֆատէ էթտիլ-զիմիլ կիպիլ, էվայիլտէ միւհասպպէթ թաամիինի Ագապէ, հէր-քէս քիլիսէյէ կէլուպ, տուա էտիւպ, Սրբուլթիւն հագոր-գուլթիւն ալըդգտան սօնրա, պիր արայա ճէմ օլուպ, կէր-լէր իտի, նասըլ քի Գրիստոս էֆ. սօն սօֆրատա շայրտէրի իլէ ախշամ թաամընը էթտի իտէ, ֆագաթ պու միւգատտէս

¹ Ա. Կբ. ԺԱ. 21

այլն ու ատէթի, վէ դայտէյի պաղը պէօյիւքլիք թաալայան քիմսէլէր պօղուպ՝ վէ հէր քէս քէնտի կէթիլաիլիինի էվէլ կէմէյէ տավրանըպ, Ֆուգարալարա պիր շէյ վէրմէտիքլէրի իչին, Պօղոս Առ, պու նէվիճատ վէ պօղուգ ատէթի թէք-տիր վէ թագալիհ էտէր, վէ պու Ալլահըն քիլիսէսինէ պիր հագարէթ տիր, տէր. վէ պուլուրուր քի, օ կիպի էտէն քիմսէ, քէնտի խանէսինտէ վարսըն կէմէյիինի կէսին, վէ սօն-րա քիլիսէյէ կէլին, քի պու մահճուպիլէթ Ֆուգարէլէրէ օլմասըն: Անտէն հագորգուլթիւնըն թէէսի օլմասը, վէ պիր քրիսթիան նէ՛ տէրէճէ տէնշէթլէ, վէ նէ՛ տէրէճէ լայըգ հալ իլէ պու պատարագտան վէ պու սրբուլթիւնտէն իլհագ օլ-մալը տէյի՝ թալիմ վէրիլ:

¹ « Զիրա պէն Բապտան ալտըմ, օնու քի սիղէտէ շիֆա-էն թէսլիմ էտէրիմ, քի Բապպ Յիսուս թէսլիմ օլտուղու կէ-ճէտէ, էքմէյի ալտը, շուքը էթտի՝ փարալատը՝ վէ տէր, ալլէ եկէն պու պէնիօ Բէնիօ Կիլ, քի սիղին իչին թագալիմ օլուր, պունու պէնիմ զիքրիմ իչին էտին: Քէզալիք ախշամ թաա-մընտան սօնրա՝ գատէհի (շարապ տօլու տէմէք տիր) տախի ալտը, վէ տէր, պու քարէն պէնիօ քանը՝ իլէ եկէն պու պունու հէր դաշ տէֆա իչէրսէնիլ, պէնիմ զիքրիմ իչին է-տին: Հէր դաշ տէֆա պու էքմէյի կէրսէնիլ, վէ պու դա-տէհի իչէրսէնիլ Բապպըն էօլտիւղիինի (զիքր էտին) նաղ է-տին: Պունտան սօնրա հէր քիմ քի նալայըդըդ ըլա պու էք-մէյի կէրսէ, եախօտ Բապպըն գատէհիինի իչէրսէ, Բապպըն գանընա վէ թէնիինէ պօրճուլ օլաճագ տըր. . . զիրա օ քի նալայըդ օլարապ, կէրսէ վէ իչէրսէ՝ քէնտի նէֆսինէ հէլագ օլմագ (չէրիաթը) քէր վէ իչէր՝ (եանի տէյիլ հայաթ, իլա միւղայիլի օլան ճանընա մէմաթ կէթիլիլ)՝ զիրա Բապպըն թէնիինի ֆարգ էթմէյօր (նէտէն. պայաղը էքմէքտէն. օնու քի իշթէ փրօթտիման էտիլօր) » վէ կիւնահքեար քիմսէ շէյ-թանը իւրէյիտէ թաշըյուպ. Ալլահըն թէնիինէ վէ գանընա իլհագ օլտուղունտա. քէնտի եիւրէյի իլիին հէմ Ալլահը, հէմ

¹ 23:

չէյթանը տավէթ էթմէք տիր . պու քի Ալլահա էն պէօլիւք հագարէթ տիր :

1 « Պունտան պէօլէ ա՞ գարընտաչար՝ հէր հաչան եէմէք իչին պիր արայա ճէմ օլուրսանըղ , պիրի պիրինիղէ միւնն թաղըր օլուն , ամմա էյէր պաղը քիմսէ աճըմըչ իսէ , քէնտիր խանէսինտէ եէսին , օլմայա քի հէլաք իչին թօփլանա սընըղ » . զիրա հաղորդութիւնը պատարագտա ալըր ըտըլար , վէ հէփսի պիրլիքտէ . ամմա իչինտէն տայանամայան օլուրսա՞ քէնտիր խանէսինտէ եէմէք եէսին , օլմայա քի միւղայիւրինտէ պուլունուպ , հէլաք օլսուն :

2 Մինա տաղընա ինսան հուտուտու կէչիպ եանաչտա իտի թաչլանըր ըտը , ֆրիստոսուն թէնինէ նալայըգ քիմսէ եանաչըրսա՞ աճէպա նէ՞ օլաճաղ :

3 « Զիրա պիղիմ Ալլահըմըղ եաղըճը Ալլահ տըր » , տէր Պողոս Առաքեալ՝ պունու տիւչիւնիւպ , հէր քէս պու օօֆրայա եանաչմայա ճէսարէթ էթսին :

4 « Յուն օլլունուն գանը պիղի հէր կիւնահտան փաքլար , հէր կիւն սեղանտա հաղըր տուրտուղու իչին , էյէր պու սէօղ խաչտա տէօքիւլէն գան օլմուչ օլսայիտի՝ « պիղի հէր կիւնահտան փաքլատը՞ աճմէք լաղըմ ըտը՞ վէ մատէմ փաքլար տէյօր . պու գան հաղըր տըր , քի փաքլար տէյօր :

5 « Իմտի նէ տէ էվէլքի (ահտ) գանաըղ թէճտիտ օլուրուտու , (եանի պէհէր սէնէ դուրպան քէսիւմէլի իտի . քի օլուրնան ահտըն զիքրի թէքէրրուր էթսին) զիրա . . . էօքիւղէրին վէ տանալարըն գանընը ալուպ . . . ահալար իւղէրինէ տախի վէ ճէմիյէթին իւղէրինէ սէրփիթը , վէ տէր . Ալլահըն սիղէ թէնպիհ էթտիղի ահտըն գանը պու տուր : Վէ քէգալիք խորանըն վէ պիւթիւն օլ խըզմէթին ալանիի իւղէրինէ օլ գանը սէրփիթը : Վէ հէր շէյ հէման նօմոսճա գան իլէ թաթիհիր օլուրուտու (սրբէր՝) վէ գան տէօքիւմէքսիղին կիւնահ

1 33.

2 Եբբ. ԺԲ. 18.

3 29.

4 Ս. 8-4. Ս. 7.

5 Եբբ. Թ. 18.

լար աֆլըղը օլամագ ըտը . Իմտի էմսալ շէքլինտէ օլանլարա օլ շէյլէրլէ թէմիղլէնմէք ֆարգ ըտը . ամմա ասըլ սէմալի օլան շէյլէր (եանի եէնի ահտըն շէյլէրի) օնլարտան տահա ալէա օլան պատարագլարլա՞ թէմիղլէնմէք լաղըմ տըր : Եանի ֆրիստոսուն ասըլ գանը թէնի իլէ :

ՊԱՏԱՐԱԳԻՍ ՏԱԼ ՆԷ՞ ՏԻՐ

Պոն ատէք պիր քեանիին գանիրէն վէ մատտէքէն չէքտիղի գանմէքին պիտէլի տիր :

1 « Գուրպանլար պէտէլի միլլէթիմէ վէրտիմ (պատարագիս) պու շէյլէրին արասընտա Ասիատան պաղը եէհուտիլէր պէնի հէյքէլտէ փաքլանմըչ պուլտուլար » : Պու պատարագիս . եախօտ պատարագուց ալմագ , պաչգա պիր շէյ տէյլլ . անճաղ քի պատարագ էտէն քահանանըն մատտի սիւրէթտէ շէքտիղի գահմէթէ պիր կէօնէ իւճրէթ , եախօտ միւքեաթաթ տըր : Օլմայա քի պայաղը ճէօմաթ քահանայա փարա պատարագուց վէրմէսի իլէ , օլ պատարագը՝ եախօտ օլ բուհանի շէյը փարամլա սաթուն ալտըմ պէլլէսին . օ քի սրբապըղծութիւն կիւնահը թէսմիյէ օլուր , եախօտ տահա մախսուսի օլարագ՝ Սիմոնականութիւն , զիրա Սիմոն Մօք , Պետրոսըն վէ սայիր առաքեալլարըն իճրա էթտիղի միւճիղէթլէրին հիւքիւմէթինի Առաքեալլարա փարա թէքլիֆ էտիւպ , օնլարտան սաթուն ալմագ իսթէտի իսէ , Պետրոս առաքեալ օնա տէր :

2 « Փարան սէնինլէ թէլէֆ օլսուն , զիրա Ալլահըն պախչիլլէրինի մալ իլէ գաղանմայա զըյաս էթտին »՝ օ քի Բուհանի վէ Ալլահանի շէյլէրի տիւնեալի շէյլլէ տէյլլմէք տիր վէ Ալլահա աղիմ հագարէթ տիր :

1 Գործ. ԻԳ. 17.

2 Գործ. Ը. 20.

Պօղոս Առաքեալ կերէք թապիրաթ նօմոսը անքեամինէ , կերէք Մովսէսին նօմոսը՝ վէ կերէք Քրիստոսուն թալիմա- թընա պինսէն Գահանալարըն ալեսսէվլյէ ճէմիյէթ թարա- ֆընտան թէայրուշ էթմէլէրինէ վէ կէչիմէրինէ հազ վէրիւլ , հազար

1 « Մէյերչի կէմէյէ վէ իչմէյէ (ճէմիյէթտէն) սէլաիյէթիմ եօզ մու տուր . . . քիմ աճէպա քէնտի նէֆսը փարասը ինէ (թոչակօք) սիլան թաչըյաճազ , պազ տիքիւլ , զոնուն մէյվէ- սինտէն կէմէյէն քիմ տիր . դօյուն կիւտիւլ , վէ օլ դօյու- նուն սիւտիւնտէն կէմէյէն քիմ տիր : Նէ՛մ , մէյեր ինսանճա- մը պունու սէօյլէյօրում , եախօտ նօմոսլար տախի այնը պունու տէ՛մէյօրլար մը :

2 Մովսէսին նօմոսունտա տախի հազըլմըջ տըր , խարման սիւրէն էօքիւղիւն աղզընը պաղլամայասըն , մէյեր Ալլահըն դայըսը էօքիւղլէր մի իտի : Պիղիմ հազգըմըզտա սէօյլէ- մէյօրում , զիրա օ պիղիմ իչին հազըլաը . . . էյեր բունանի մատտէլէրի պիզ սիղլէրէ սաչտըզ (էքտիք) իսէ , ճիսամանիլէ- րինի սիզտէն պիչէրսէք՝ պէօյիւք պիր շէյ մի տիր » :

3 « Պիլմէյօրմըսընըզ , քի հէյքէլաէ իչլէյէնլէր , օլ հէյքէլ- տէն կէրլէր . վէ մէզպահըն (սեղանըն) մէէմուրլէրի պուլու- նանլար , օլ մէզպահտան (սեղանտան) կէրլէր : Բ . Օրին . ԺԸ 4 :

4 « Ձիրա էյերչի թայֆէլէր զնլարըն (եանի Նրուսաղէմտէն կէլէն Գրիսթիյանլարըն) բունանի շէլլէրինէ հիսսէտար օլտու- լար իսէ , ճիսամանի լիւղիւմէրինէ տէ հիսսէտար օլմազ ֆարզ տըր » :

5 « Օլ քեանիլլէր քի (մէէմուրլէրիլէրինէ) էյի նէզա- րէթ էտէրլէր . իքի գաթ իքրամա միւսթահազ օլաճազլար . պախուսուս զնլար քի՛ քէլամըլա վէ թալիմաթ վէրմէյիլէ չալըշըրլար՝ զիրա հազը սէօյլէյօր . խարման սիւրէն էօքիւ-

1 Ա . կբ . Թ . 4 :
2 Բ . Օրէնոյ . ԻԵ . 4 :
3 43 :

4 Հաս . ԺԵ . 27 :
5 Ա . ՏԵՏ . Ե . 17 :

զիւն աղզընը պաղլամայասըն : վէ ամէլիա քէնտի իւճրէթի- նէ միւսթահազ տըր » :

ՊԱՐԸՇՄԱԳ ՊԱՏԱՐԱԳՏԱ ՎԷ ՍԵԼԱՄ ՎԵՐՄԷԳ

Իչպու պարըճադ՝ վէ ողջոյն տուք միմեանց , պիր պիրի- նիղէ սէլամ վէրին՝ մուպարէք ատէթինի Քրիստոս էֆէնտիմիզ էմր էթմիշ տիր , վէ քէնտի ֆիլիսէսի տէ եօյմիյէ իճրա էտէր :

1 « էյեր քէնտի պատարազընը սեղանըն իւղէրինտէ տու- նարսան , վէ օրատա գարընտաչընըն սէնին հազգընտա պիր ինֆիալը (քէնի) օլտուղունու , ֆիքըրինէ կէթիլրիւսէն պա- տարազընը սեղանըն էօնիւնտէ պըրազ , էվվէլա գարընտաչըն իլէ կիթ՝ պարը , վէ անտէն կէլիւլ , պատարազընը սուն » :

Պու սէպէպէ մէպնի , Գահանայ պատարազ էթտիղինտէ՝ Ալ- լան թարաֆընտան քէնտի ճէմիլէթինէ սէլամէթ՝ վէ միւհապ- պէթ՝ վէ թէվէճճուհ պախշ էտէր , խոդարո-նիւն ափնէյուն , սէլամընը վէրիլ : վէ պատարազտա ֆիլիսէ պու միւգատ- տէս ատէթի իճրա էտէրէք , ճէմ օլմուշ պիւթիւն ֆիլիսէ տէրունինտէ ճէօմաթա գարը՝ էրքէք՝ պայ կէտա հէփսի միւհապպէթ սէլամինի պիրիպիրինէ վէրմէյէ մէճպուր վէ մէլզում տուր , զիրա գարընտաչըն պիր խրիսթիան՝ քի Ալլա- հըն թասվիրինի քէնտի իւղէրինտէ թաչըր , վէ Քրիստոսուն նօմոսունտա սանա գարընտաչ օլմուշ տուր . զնա քէն սազ- լայըզ , Ալլահա մազպուլ պատարազ սունամազսըն , հէմ Ալլահը սէվմէք՝ հէմ տէ զոնուն թասվիրինի՝ վէ Քրիստոսուն գանընըն փահասընը ըէտտ էթմէք՝ պիր վազիթտէ օլամազ : Նիչլին տիլէքլէրիմիղի Ալլահ տուլմայօր՝ տէյէճէյինէ , նիչլին հէր կիւնահտան փաք օլայըմ քի՛ Ալլահ տուամը գապուլ վէ իճրա՛նլէյէսին՝ տէմէք իսթէմէյօրսուն , վէ կիւնահտան չըզմա- յօրսուն . Ալլահ իլէ խասիմ էքէն , Ալլահտան թահսին օլմազ էֆքեարը պաթըլէ , վէ պարիտէ տիր : Պու տուա շէրայիթի Տոարա միւֆասալ վար տըր :

1 Մ . Ե . 23 :

ՍԱԶԼԱՐԸՆԸ ՔԷՍՏԻՐՄԷՔ ՆԷ՞ ՏԻՐ ,
ՎԷ ՆԷ՞ ՄԱՆԱՅԷ ՄԷՊՆԻ ՏԻՐ
ՏԷ՞ Ե՞՞ ՎԷ ՈՒԽ՞

ՍԷՃՏԷ ԷԹՄԷՔ ՄԻԻԳԱՏՏԷՍ ԱՏԷԹԻ

Սեճտե գրվագ միագատտե ստեքի ֆիլիսե իպատքինտե
իճրա հտեր , վե Ալլահըն քիլամյարընտան տեյալիլինի
իքքիլագ հտեր :

Էվլելա իսթար էտերիզ վագթըն փատիշահլարընա քէն-
տի թապաալարը հուզուրա չըգտըղընտա նասըլ քի փօլթի-
գանա սէճտէ գըլուպ՝ անտէն ծնուն թախթընա՝ եա սա-
չագլարընա թէգարբուպ էտերսէ , քէզա եարատանընա եա-
րատըլըչ պիր գուլուն ուպուտիյէթ իպրազ էթմէսի պիր
ըուհանի վագիֆէսի վէ տէյնի տիր : Պէօյէ նահապետլէր էթ-
տիլէր , պէօյէ մարգարէլէր էթտիլէր , պէօյէ առաքեալլար
էթտիլէր , պէօյէ Քիլիսէ էտեր , վէ պիզէ սէճտէ գըլմագ մա-
նայը հագիգիսինի էօյրէտիր , պիր ատէմ եալընըզ եարատան
Ալլահա՝ քի հէր շէյին սահիպը մութլագը տըր , սէճտէ էտէ-
պիլլը . լաքին փատիշահա օլան սէճտէ , նասըլ քի հէօրօթի
«հէօրէօի ատտ օլունույօրսա՝ քէզա մէլայիքլէրէ , վէ աղիզլէ-
րէ օլան սէճտէ օ գապիլտէն տիր : Եանի սէճտէ միւսամէլէսի
«սոթիթի պիր իսէ , մանէն քըյօթի պիր տէյլ . վէ սէճտէ-
նըն գըլմէթի տէ սէճտէ օլանտան գըլաս օլունուր : Ալլահա
իսէ , էպօթիթ , քուլլէ , վէ ուպուտիյէթ «հէօրէօի օլուր : Մէ-
լայիքլէրէ՝ եա աղիզլէրէ՝ եա մասունք՝ եա թասվիրլէրէ՝ եա
հէյքէլլէրէ օլուրսա օլ սէճտէ հէօրօթի , բայէթ , «հոսպպիթի
«հէօրէօի թապիր օլունուր , վէ զայրիհում : Իմտի փրօթէսթան
պայաղը ճէօմաաթը քիլիսէլէրտէ , խորանա , սուրբլարա ,
թասվիրլէրէ , մասունքլարա սէճտէ վէ հէօրմէթ էթտիլինի
հէօրտիլինտէ՝ փարիսեցիլէրին շաբաթ զայրէթի փէրաէսի

թահթընտա՝ մէրամյարընը եէրիւտիւպ պիր թագըմ շամա
թաթլա հէրքէսի էթտիլի իպատէթտէն տուր էթմէսին , վէ
քէնտուը գայթակղել օլմասըն . օգուսուն Աւետարանըն թա
1 « 0 քի սիզի գապուլ էտեր . պէնի գապուլ էտեր » եւլն .
քէլամը իլահիլը : Մէլայիքլէր լուղէթիլնտէ եաղըլան սէճտէլէրի
իսթէրսէն օգու : Հէմտէ

2 « Մովսէս շէհատէթ խորանընը ալուպ՝ (մէզպահը) ճէ-
միէթտէն տըչարըյա գուրտու , վէ ճէմիէթտէն այրը . . . վէ
հէր քիմ քի Բապպտան պիր շէյ իսթէրիտի իսէ՝ տըչարտաքի
խորանա միւրաճաաթ էտերիտի . . . վէ պիւթիւն ճէօմաաթ
այագտա տուրուրուտու , վէ խորանըն գափուլարընտա սէճ-
տէ գըլարըտըլար » : Փրօթէսթան տէր քի , Ալլահա , էվլէթ
սէճտէ օլուր , ամմա եարատըլըչա՝ մէլայիքլէր օլսուն , ա-
զիզլէր օլսուն . սէճտէ օլմագ . փէք էյլ՝ տէյէլիմ , պիր վա-
գիթ , եա սէն Ալլահատա գահիրէն սէճտէ էթմէյօրսուն . տէ-
տիլիմիզէ , օտա պէնիմ պիլէճէյիմ շէյ տիր . տէր . գուք ոչ
մտանէք , եւ որոյ մտանէնն արգելուք . քէլամը իլահի քիմ-
լէր հագգընտա սէօյլէնմիշ օլան ճինսի տէ մէյեր եէր իւ-
զիւնտէն գալմամըչ :

3 Բաղաամ Բապպլն մէլայիքինէ սէճտէ գըլտը .
4 Յեսու սէրասքեր մէլայիքէ սէճտէ գըլտը .
5 Սօմնը գարը՝ Եղիսէ մարգարէ քէնտի չօճուղունու սա-
ղալթաղընտա . մարգարէյէ սէճտէ գըլտը :
6 Քեհահիլէր հէյքէլտէ սէճտէ գըլուպ , ճէօմաաթ Ամէն .
տէրիտի .
7 « Պիւթիւն քիլիսէ (ճէօմաաթ) սէճտէ գըլարըտը » եա-
նի Եղեկիանըն գուրպանլարը սունտուղունտա :

8 « Վէ պիւթիւն ճէօմաաթ տիզ իւսթիւ կէլիպ՝ Ալլահա
սէճտէ գըլարըտըլար » : Աճէպա Քրիստոս էֆէնտիմիլին սօն

- 1 Մաթ. Ժ. 40-44:
- 2 Եւ. 19:
- 3 Թոոոյ. ԻԲ. 31:
- 4 Դաթ. 2. 12:
- 5 Դաթ. ԹԳ. Դ. 37:
- 6 Ա. Եղր. Թ. 42:
- 7 Բ. Մշյ. ԻԹ. 27:
- 8 Յոթիթ. 2. 14:

Գեթսեմանի պաղչասը տուեալն տա փէտէր Ալլահն հուզու-
րունտա տիզ իւթիւ կէլուպ՝ տուայա տուրմասը թարզը սէճ-
տէննն էն կիւղէլ ճինար վէ նէվի տէյլը մի իտի : & ¹ Յիսուս
օնլարտան (եանի Առաքեալլարտան պիր թաշ աթըմը այրըլ-
տը , վէ տիզ իւթիւ կէլիպ տուայա տուրուրուտու , վէ տէ-
րիտի) , եա՛ փէտէր , էյէր միւրատընա միււաֆըզ իտէ , պու-
գատէհի պէնտէն կէչիր . լաքին տէյլ պէնիմ րատէթիմ , իւ-
լա սէնինքի օլտուն յ : Մթ . Բ . 2 . Ը . 2 . Յով . Գ . 22 . Գործ .
Չ . 23 . եւայն :

ՍԵՂԱՄԱՄԱԳ , ՍԵՂԱՄ ԱԼՈՒՊ , ՍԵՂԱՄ ՎԵՐՄԷՔ
Պ Ա ՏԱ Ր Ա Գ Տ Ա
ՏԵ՛ , Պարզմաք

ՍՈՒ , ՕՐՀՆԱԾ ԶՈՒՐ

Պոս ային ոս ատէրը միւգատտեայի ֆիլիսէ իսրիմայ
հտէր , վէ Սլլահըն շիֆաէն վէ քահրիթէն քիլամլա-
րը պունոս իրաս հտէրլէր :

² & Մեռայա կէլտիլէր իտէ , սուտան իչէմէղ իտիլէր , զիրա
սուլար աճը իտի . Բապպ օնա պիր աղած կէօթէրտի (Մով-
սէսէ) քի սուլարա աթարղընտա , սուլար թաթըլանտը » :

³ Միւգատտէս սու Մովսէսին գէմանընտա Ալլահն էմրի
իլէ զըրմըզը տանայը օրտունուն խարիճինտէ գուրպան քէ-
սուպ , պաշ քեահին օնուն գանընա փարմաղընը պաթըրուպ
ճէմիլէթին խորանը էօնիւնէ կէտի քէրէ սէրփէր իտի , վէ
պու գուրպանը՝ հէր շէյի իլէ պէրապէր՝ եագուպ , քիւ է-
տիպ՝ վէ պու քիւլիւ սույա՝ զարըշտըրուպ՝ ճէմաաթտան
մէքրուֆ օլանը պու սույու իւզէրինէ սէրփմէք իլէ թաթիլը
(սըրել) էտէր իտի :

¹ Դ . 4 . ԻԲ . 41 :

² Թոռոյ . ԺԹ . 2-9-17-18 :

³ ԵԼ ԺԵ . 23 :

¹ Երիքով & շէհրին սէքէնէսի Եղիսէյէ տէրլէր ; շէհրիմի-
զին իսքեանը էյի տիր . լաքին սուլարըմըզ ֆէնա աըր , վէ
թօփարաղըմըզ մահսուլուզ : Վէ Եղիսէ , պանա պիր թազէ
տէսթի կէթիլըն՝ (տէր) . վէ սուլարն պաշընա (գատար)
չըգար , վէ օրայա թուզ աթար , վէ տէր՝ Բապպ պէօյլէ տէ-
յօր . պու սուլարա շիֆա վէրիլիմ , պունտան պէօյլէ էօլիւմ
(եանի ֆէնա հավա սէպէպինտէն) վէ զըլլէթի հասըլաթ օն-
տա օլմասըն , վէ սուլար , Եղիսէնին սէօղիւ իւզէրէ պու
կիւնլէրէ գատար շիֆա պախշ օլտուլար » :

Իշթէ ֆիլիսէլէրտէ Օրհն Չուրը . ֆիլիսէլէր գափուսուն-
տա հէր քիլիսէյէ կիրէնէ փարմաղընն ուճու իլէ ալըպ՝ ան-
նընա սիւրմէսինին մանասը՝ եանի հէր քէս փաք օլուպ ,
Ալլահն հէքքէլինէ փաք եանաշըն , մէքրուհ օլան զաթ
տախի , նասըլ քի օրտունուն խարիճինտէ տուրմայա մէճ-
պուր իտի , վէ պիր անճագ փաքլանտըղընտա օրտունուն
տախիլինէ գապուլ օլունուրուրուտու , վէ տէ հաքէղա ույուզ-
լար . պի այնիհի քրիսթիանլար Ալլահն մէսքեանընա վէ
հուզուրունա չըգորղլարընտա՝ թէմիլլէնմիշ վէ փաք օլմալարը
էն լաղըմ շարթ տըր : Հիքմէթի խիւտա : Գըրմըզը տանանըն
քիւլլէրի՝ եախօտ պիր խորոզուն գանը վասիթասը իլէ խարա-
յէլին ույուզ վէ ճիւտամլարը թաթիլը ու թէմիլ օլույօրաս-
լար : Մովսէսէ իրաս օլան պիր աղած վասիթասը իլէ . Եղի-
սէնին թուզ աթմասը իլէ սուլար թաթըլանըյօրլար , մաղար-
րաթ վէ իլէլ տէֆ օլույօրասլար . ֆրիստոսուն խաշը իլէ օլ
սուլար նի՛չին պէրէքէթլէնմէսինլէր . նի՛չին շիֆապախշ օլ-
մասընլար , ա՛յ ինսաֆ , նի՛չին պու գատար խօր կէօրիւն-
տին աճապա .

² & Վէ իւզէրինէ միւպարէքլէնմիշ սու սէրփէճիլիմ , վէ
հէր մունտարըղլարընըգտան թէմիլլէնէճէքսինիզ , վէ սիզ-
լէրի փութլարընըգտան փաքլայաճաղըմ » : Իշթէ պու միւ-
գատտէս սույուն պիրինճի մանասը՝ ինսան ճանճա փաք օլուպ ,
Ալլահն հուզուրունա կիրմէք տիր : Իքինճի մանա

¹ Գ . ԹԳ . Բ . 49 :

² ԵԼԷ . ԼԶ . 24 :

¹ Իսրայել վուժլարա հէնուզ թաիմայա պաշլամըչ էքէն, հայէն Բապպըն անտ խորանընտա պուրունան գուվէթի ունութմայուպ, պէյնուտէ քէնտիլէր Ալլահա տուշման իքէն, քէնտի տիւշմանլարը Ազովտալըլար իւզէրինէ պիլ միւհարէպէ դըյամ էտուպ, մաղլուպ օլուրլար . վէ իքինճի տէֆա Ալլահըն անտ խորանընը պէրապէր ալուպ, Ալլահըն գուվէթի վէ հուզուրու իչինտէ մէվճուտաըր տէյի, մուհարէպէյէ կիրիշիլէր . պու քէրրէ Ահա խորանը տախի տուշման էլլինէ թէսլիմ օլուր՝ վէ Իսրայել մաղլուպ օլուր : Պունուն իւզէրինէ քէնտի կիւնահլարը իչին փիւշման օլուպ, Սամուէլ մարգարէնին նասիհաթը իւզէրէ

² Մասեփաթա (շէհիր տիր) ճէմ օլտուլար՝ վէ (կէօզ հաշլարընըն ագմասընա տէլիլ վէ իսպաթ) սու կէթիրտիլէր, վէ (Սամուէլ) Բապպըն հուզուրունտա ծնու եէրէ սէրփիթը, վէ օլ կիւնտէ փէհրիզ թութուլար՝ վէ Բապպըն հուզուրունտա թէօլպէ կիւնահ իշլէտիք, տէտիլէր » : Իշթէ պու տա պիզիմ քիլիսէ գափուսունա կիրտիլիմիզ կիպի՝ օրհնած ջուրը աննըմզա սիւրտիւղիմիզատէ, պիզիմ թէօլպէ էթտիլիմիզէ պիր տէլիլ տիր, քի Քիլիսէ պունու պիր միւզատտէս ատէթ տէյի իճրա էտէր : վէ հէր քէս մեղայ տէր՝ տէյերէք ,

³ վէ Գաւիթին « ցոզեա՝ յիս մշտկաւ եւ սուրը եղեց, լուա՝ եւ քան զճիւն սպիտակ եղեց՝ » սաղմոսընը տէր, վէ միւզատտէս սույու աննընա սիւրթէր : Եանի (պու սույու) իւզէրիմէ սիւնկէր իլէ սէրփ, վէ թէմիզ օլայըմ, հայգա, վէ գարտան տահա պէյազ օլայըմ » :

Իշթէ պունունլա պու միւզարէք սույուն մանէսի նէ օլտուզու : Եանի պունլարըն հէփիսինին մազսէտի՝ մատտի պիր սու վասիթասը իլէ, նասըլքի Ալլահ քէնտի հիքմէթի վէ գուվէթի իլէ սույա՝ վէ թօփրազա վէ ատէմին վիճուտինէ սաղլըզ վէ չիֆա վէրտի իսէ, քէզալիք պիր խրիսթիան, եա Բապպ՝ ճանըմը լութուֆ սույուն իլէ թէմիզէ, քի թէմիզ

¹ Ա. Թ. Ե.
² 6.

³ Սղ. ԾԱ.

մէսքեանընա թէմիզ կիրէյիմ, վէ հուզուրունտա նիյաղըմը կէօզ հաշլարըմ իլէ սանա թադտիմ էտէյիմ տէյի, իպատէթինէ հէր քէս իպթիտար էտէր : Նասըլքի Քիլիլէն Մարիամ Մաթթաղինացի Քրիստոս էֆէնտիմիղին այազլարընա դափանուպ քէնտի կէօզ հաշլարը իլէ, էֆէնտիմիղին այազլարընը ըսլաթտը . վէ ծնլարը էօփիւպ, վէ վաղթի իլէ հէր քէսին կիւնահընա պատի օլան քէնտի կէօզլէրի վէ սաշլարը, պու քէրէ Քրիստոս էֆէնտիմիղին միւզարէք այազլարընա թօզանարազ, օլ պազըշլարընտան հասըլ էթտիղի, վէ օլ սաշլարըն ճէզպ էթտիղի գապայիհին աֆֆընը իսթիհալ էթտի :

¹ « Արդատան ծնուն այազլարը եանընտա տուրուպ, աղլար ըտը, վէ կէօզ հաշլըյա ծնուն այազլարընը ըսլաթմայա պաշլատը, վէ պաշընըն սաշլարը իլէ սիլէր, վէ ծնուն այազլարընը էօփէր իտի . վէ (րահիլէլի) հաղ իլէ հաղլար ըտը » : Կաթողիկէ Քիլիսէ տախի պու օրհնած ջուրըն մազսատընը, եանի անալինին Ալլահըն հուզուրունա չըզտըղընտա կէօզ հաշլ իլէ, վէ թէքմիլ նէտամէթիլէ վէ փաք եիւրէքլէ տուլայա տուրմասընը հէմ մաթլուպ էտէր . հէմտէ օլ միւզատտէս սույու հէր քիլիսէ գափուլարընա վազ էտէր :

Պիրտէ կէրէք Ծնունդ կիւնլէրի եօրթուլարընտա, վէ կէրէք Ջատիկ եօրթուսունտա պէհէր խանէյէ զահանայ խաշ իլէ վէ ուրար իլէ չըզպ, ծնլարը օրհնել էտէր, վէ գատիմ պու մէօնթէրէմ ատէթի իճրա էտէր, եանի տուա վէ Աւետարան օգուր, վէ միւզարէք սույու օլ խանէյէ սէրփէր, վէ շէյթանըն սուի թէէսիրաթընըն միւնտէֆի օլմասը իլէ, Ալլահըն թէպէրրուքեաթը լահմանիլէսինի օլ խանէնին վէ իչինտէ սաքին օլանլարըն իւզէրինէ տալէթ էտէր՝ նասըլքի Նիլիսէ մարգարէ էթտի : վէ պու սօն ատէթէ տախի Տօրհնէ+ իսմի վէրլիւր :

¹ Դ. Գ. Զ. 38.

Տ Ն Օ Ր Հ Ն Է Ռ

ՏԵՍ ԱՌՈՒՄ, ՕՐԳՆԱԾ ԶՈՒՐ

Տ Ո Ւ Ա

ՏՈՒՆՅԵ ՎԷ ԱՅԻՆ ՈՒ ԱՄԿԵՐԻՔԻՆԻ ՍՈՒՐԲ ՔԻՆԻՍԻՔ,
ԱՂԻՂ ՔԻՎԱՅԻՔ ՎԷ ԱՂԻՂ ՔԻՐԱՅ ՔԱՍՏԻՂ ՎԷ
ՔԵՄԱՅԻՆ ԿՈՒՐԻՔ:

ՏՈՒՆ ԱՆՄԵՔ, ԱՂԱՆՏԱՆ՝ ԱՐԻՂԷ ԼՈՂՐՈՒ ՕՂԱՆ ԱՆՎԱՍՏՈՐ՝
ԱՐԻՆՄԵՔ ԱՐԻՐ, ԱՄՈՄԱ ԿՕՂՈՒ ԻՐԷ, ՎԷ ՆԱՐԹԼԱՐՐՈՒ ԻՐԷ: ՊՈՒ ԿՕՂՈՒ՝
ՎԷ ՆԱՐԹԼԱՐՐ՝ ՍՈՒՆԱ ԻՆՆԻՆ ԿԷԹԻՐԷՏԷՆԻՄԻՂ ԻՍԱՅԱԹԼԱՐ ԿԷՕՍ՝
ԹԷՐԵՐԷՐ, ՎԷ ԽԻՒՐԱՏԷ ԷԹԱՐԻՂԻՄԻՂՈՒՏ ԱՏՕՂԷՆԷՏԷՆԻՂ՝¹

¹ ՄՈՎԱՏԵՍ մարգարէ կարէս չէօլլունտէ ԱՂԱՆՆԻՆ գուպլէթ
ՎԷ ԿԻՄԱՆԷԹԻ ԻՐԷ՝ գայատան սուլուն չըգաճաղընա ճիղվի պիր
ԽԷՖՖ, ՎԷ ԿԻՐԵՆԻՆԷ ԻՆԹԻՍԿԱՆ ԿԷԹԻՐԱՐԻՂԻ ԻՆՆԻՆ, ԷՕՂԻՐ,
ՎԷ ԱՂԱՆՏԱՆ քէնտուսընէ միւժտէ ԻՐԷ ԽԱՅԷՐ ՎԷՐԵՐԻՄԷՆ,
ՎԷ ՎԱՍ ՕՂՈՒՆՈՒՆՆԱՂՎԱՂԻՂ տիյար ՎԷ մահալէ, ԿԱՆԻՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷ՝
ՄԷ ԿԻՐԷՄԷՂ:

« ԲԱՅԱՅ ՄՈՎԱՏԵՍ ՎԷ ԱՆԱՐՈՆԱՍ ԵՆԵՐ՝ չԻՆՔԻ ԱՄՆԱ Ի՝
ՆԱՆՄԱՍՏՐՆՂՔ . . . ՕՆՈՒՆ ԻՆՆԻՆ ԱՂՈՒՆԱՐԱՎ ՎԷՐՏԻՂԻՄ տիյարա
ԱՐԻՂ ՏԷՕՄԱՍԹՐ ԿԷՕԹԻՐԷՄԷՆԷՏԷՔԱՆԻՂ »:

² ԱՂԱՆՆ ՄՈՎԱՏԻՆ ԷՐԻՆՏԷՆ ԹՈՒԹՈՒՅ, ՎԷ ԱՐԷՖԷԹ ՍԱ՝
ՂՐ ԻՐԱԹԻՆԷՆ չԸՂԱՐՈՒՅ՝ աղիղ տիարը ՕՆԱ ԿԷՕՍԹԷՐԵՐ, ՎԷ
ՏԷՐ, ԱՂՈՒՆՈՒ « ԿԷՕՂԻՆԷՆ ԿԷՕՍԹԷՐՏԻՄ, ԱՄՈՄԱ ՕՐԱՅԱ ԿԻՐԷ՝
ՄԷՆԷՏԷՔԱՆ » . . . ԱՐԻՐ ԹԱՂԻՐ ՎԷ ՈՒՓԱՏՐՈՒ ՉԻՐԻՆԷ ԻՆՆԻՆ: ՏԷ՝
ՄԷՔ ՔԻ ՍՈՒՆԱՍ ՆԻՖԷՆՆ՝ ՕՂԱՄԱՂ: ՍԷԱՅԵՂԻ՝ չԻՆՔԻ ԿԷՄ ԱՂ՝
ԼԱՆՏԱՆ ՕՆՈՒ ԱՐԷՅՕՐՏՈՒՆ, ԿԷՄ ՏԷՎԷՐԸ՝ մի ՕՂԱ, գաաթիր

¹ ԹՈՒՆՅԵ Ի. 12:

² Ա. ԹԳ. Ա. 12.

մի ՕՂԱ՝ սուլի զանն ՎԷ ԻՆԹԻՍԿԱՆ ԱՐԻՒՐ ԷԹՄԱՆԷՐԻ: ԱՆ՝
ՃԱԳ ԻՍԹԷՐ ՎԷՐՈՒՆ, ԻՍԹԷՐ ՎԷՐՄԷՍԻՆ, ՕՆՈՒՆ միւրատը Ա՝
ԼԻՍԻՆԷ ԿԷՎԱԼԷ ԷԹՄԱՆԷՐ:

¹ « ԲԱՅԱՅԻՆ ԿՈՂՈՒՐՈՒՆՏԱՍ ՍՈՒՆԱՍՆԻՆ ՈՒՂԱԹԱՐ ԽԱՆ՝
ՀԵՂԻ ԱՅՆ քեանին ՕՆՈՒՆ աղղընա տիղղաթ էտէր ԽԱԻ . ԼԱ՝
ՔԻՆ Օ (ԿԱՆԻՒ ԱՆՆԱ) ԿԻՐԷՔԱՏԷՆ ԱՏՕՂԷՐ ԽԱԻ, ՎԷ ՍՈՒՆԱՂ՝
ԼԱՐՐ ԱՐԷ ԹԷՎԻՐԷՆՄԷՂ ԽԱԻ, ՎԷ ԱՏՕՂԷՍԻՂԻ ՍՈՂՅՈՒՄԱՂ Ղ՝
ՍՐ . ԼԱՔԻՆ ԲԱՅԱՅ ՕՆՈՒ ՍՈՂՅՈՒՆ »: ՊՈՒ գարը, ԿԱՆԻՒ ՍԱ՝
ՄՈՒՆԷՂ մարգարէնին անասը ԱՆՆԱ (ՎԷ գՕճասընըն ԽԱՐ ԵՂԿԱ՝
ՆԱ) ԿԻՂԻՃԷ ԿԷՅՔԷՆ ԿԻՍԻԱ, քէնտինէ պիր ՕՂՈՒ ԷՎԼԱՍՐ
ԱՐԷՐ ԽԱԻ: ԱՄՈՄ

² « Օ միւրքէտտէր՝ մահղուն ԲԱՅԱՅ ՍՈՒՆՅԱ ՍՈՒՐՏՈՒ,
ՎԷ ԱՏՐ ԱՏՐ ԿԷՕՂ ԿԱՆՆ ՏԷՕՔՏԻՒՆ »: ՏՈՒՆՆԻՆ ԻՔԻՆՃԻ ՆԱՐ՝
ԹՐ, մահճուպլէթը գալպ, մահղունիլէթի տիւ, մէօթաճը
ԽՆԱՅԱԹ ՕՂՍՈՂՂՆԻՆ քէնտինտէ ԽԱՐԱՂ ԷՏԷՐԷՔ, ՆԻՅԱՂԱ
ՍՈՒՐՄԱՂ, ԿԷՄ ԻՍԹԻՐԱՅԱՐ ՎԷ ԿԷՄ ՍՈՒՆ ԻՔԻՍԻ ԱՐԻՐԻՔՏԷ
ՕՂԱՄԱՂԱՐ:

³ « ԴԱԼԻԹԷ ՈՒՐԻՆՆԻՆ գարըսընտան սողմուչ ՕՂԱՆ չՕ՝
ՃՈՂՈՒ ԲԱՅԱՅ ՎՈՒՐՏՈՒ՝ ՎԷ ԽԱՍԹԱԼԱՆՏՐ: ՎԷ ԴԱԼԻԹ չՕ՝
ՃՈՂ ԻՆՆԻՆ ԱՂԱՆՏԱՆ ՆԻՅԱՂ ԷՅԷՍԻ, ՎԷ ՎԷՆԻՐԻՂԷՐ ԹՈՒԹՈՒՆ,
ՎԷ ԿԻՐԻԱՅ ԱՐԱՄԱՍՏԱՆ ՍԱՅԱՆԱ զատար ԹՕՐԱՂՂՆ ԻՒՂԷՐԻ՝
ՆԷ գափանտը . . . ՎԷ ԿԷՍԻՆՃԻ ԿԻՆՆ չՕՃՈՂ ԷՕՂԻՒՆ . . .
(ԴԱԼԻԹ) ԵՆԵՐԷՆ գալպը . . . ՎԷ ՐՈՒՄԱՍՏՐՆԻ ԹԷՍԱՐԻ ԷԹ՝
ՍԻ (ԿԱՍ ՐՈՒՄԱՍՏՐՆԻ չըգարուպ՝ սալթանաթ ՐՈՒՄԱՍՏՐՆԻ ԿԻ՝
ՅԻՍԻՍ ԷՆՄԷՔ) ՎԷ ԱՂԱՆՆ ԽԱՆԷՍԻՆԷ ԿԻՐԱԻ, ՎԷ ՕՆԱ ԱՏՃՏԷ
ՂՐԱՐ »: ԻՆԹԷ ԻՆՆԻ ԱՂԱՆԱ ԱՏՕՂԷ ԿԷՎԱԼԷ ԷՍԻԱ, ԹԷՍԱԼԻՄ
ՕՂԱՂ: (ՏԵՍ ԵՍԱ):

⁴ ՍՈՂՈՄՈՆ ԱՂԱՆՆԻՆ տաճարընը ԿԱՎՏՐՐՏՈՂԱՆ ՍՕՆՐԱ
ՄԷՂԱՅՆՆ ԿՈՂՈՒՐՈՒՆՏԱՍ ԱՐԻՂ ԻՐԱԹԻՒ ԿԷՂՈՒՅ, ՎԷ գՕՂԱ՝
ՐՆԻՐ ՎԷ ԷՂԷՐԻՆԻ ԿԷՕՂ ՍՈՂՐՈՒ գալտըրարագ, ՍՈՒՆՅԱ ՍՈՒ՝
ՐՈՒՐ:

¹ Բ. ՕՐ. ԼԳ. 4:

² 10:

³ Բ. ԹԳ. ԵՐ. 9:

⁴ Գ. ԹԳ. Ը.

տուև էտէր : Իսրայէլ միլլէթինին պաշըրճա իւչ վագիթ տուևսը իճրա օլուր ուտու՝ սապահ տուևսը՝ քի սաաթ իւչէ դատար օլուր ուտու , վէ ծնտան էվլէլ եէմէք եէնմէգ իտի . սաաթ ալթըտա , վէ տօգուղտա տախի տուևլար թախսիս օլոււլ , պու վագիթիլէրտէ իճրա օլուր ուտու :

¹ Յուգա մակարէ Տիմոթէոս Բօմայը պաշ ճէնէրալա դարւ շը միւգալէմէթ էտէճէյի վագիթ , պաշարընա քիւլ սաչաւրագ , հէքէլին հուգուրոււտա աղլայարագ՝ տուև էտէրիտիլէր , վէ կէօյտէն պէշ թանէ միւսէլլան սէմալի սիվարիլէր (հրեշտակ երկնային զօրք) էնիպ Յուգայի գուշատոււլ , տիւշմանը միւգմանալ էտէրիլէր . հէփիսի ամէ օլուրլար , վէ երկիրմի պին քիշի թէլէֆ վէրիպ , Տիմոթէոս տախի Ֆիրար էտէր :

² « Եյէր պատարագընը սէղանըն իւղէրինտէ սունաճագ օլուրսան , վէ օրատա դարընտաշընըն սանա դարլը պիր կէօնէ ինֆաալը վար օլտուղոււու Ֆիքրինէ կէթիրիրսէն , օրատա սէղանըն էօնիւնտէ պատարագընը պըրագ , վէ կիթ էվ վէլա գարընտաշըն իլէ պարըշ , վէ սօնրա կէլիւլ պատարագընը սուն » : Իշթէ Քրիստոս էֆէնտիմիղին միււպարէք աղղը իլէ տուանըն մագպուլ օլմասընըն պիր շարթը պու սէօգտէ պէյան օլոււուլօր : Քէգալիք Ալլահա դարլը պիր խէթա իշլէմիշ իսէն , էվլէլա Ալլահ իլէ պարըշմագ էն լաղըմ տըր՝ հանի օլ կիւնահլարը խոտոովանանք սըրըր վասիթասի իլէ իւղէրինտէն տէֆ էթ՝ վէ ծնտան իսէլա օլ , վէ էօյլէ Ալլահա տոււյա տուր . հօգսա Ալլահա կիւնահ սէպէպի իլէ տիւշման տիւշմիւշ իքէն , Ալլահտան պիր էյիլէք ալամաղսըն , վէ աճայիպը շուրատա տըր քի , չօղլարը նիչին տուև էտիյօրոււմ , վէ Ալլահ պանա վէրմէյօր տէյիլ , Ալլահա , տէյիլ քէնտիլէրինէ գուսուր պուլուրլար :

³ « Պրպիրինիղի աղիղ էօիիւշլէ սէլամլայըն » նասըլ քի պատարագտա :

⁴ « Եա կէօյլէրտէ օլան փէտէրիմիղ . իսմին միւգաատէս

¹ Բ. Մէք. Ժ. 24:
² Մարթ. Ե. 23:

³ Հուր. ԺԶ. 16:
⁴ Մարթ. Զ. 9:

օլսուն , սէնին փատիշանլըղըն կէլսին , սէնին միւրատըն օլսուն , կէօյլէրտէ նասըլ իսէ՝ քէգա եէր իւղէրինտէ : Եօյմիլէ էքմէյիմիղի վէր պիղէ պու կիւն , վէ պիղէ պօրճարըմըր աֆիլ էթ , նասըլ քի պիղէր տախի պիղիմ մէտեիւնէրիմիղէ աֆիլ էտիյօրուլ : Վէ պիղի թէճրուպէյէ տախիլ էթմէ . անճագ պիղլէրի Ֆէնատան իսէլա էյլէ . զիրա փատիշանլըր . հէմ գուվլէթ , հէմ ինթիշամ էպէտիլ էպէտ սէնին տիր : Ամէն » : Ասըլ տուև պու տըր , վէ հէր քրիսթիանըն էգպէր էտիպ . պունու լէյլ ու նիհար սէօյլէմէյէ այնը վաճիպէյի զիմ մէթի տիր , մատէմ Քրիստոս էֆ . պունու պիղէ էօյրէթտի . վէ տոււյը պէօյլէ էտին տէյիլ էմր էթմիշտիր : Պու տոււտան իրօթէսթան օլ դատար հագղ էթմէգ . զիրա հէր քրիսթիյան պունու հօյմիլէ իճրա էտէր , անճագ պիր իլահի սէօյլէյիլմ տէյու , ծնունլա իքթիֆա էտէրլէր : Նէ՛ հալ իսէ՛ . ծնու տա վարսըն քէնտուլէր տիւշիւնսիւլէր , հանի պիղ Աւետարանը պիրիլիղ . տէրլէր , վէ Աւետարանտա աշըգտան աշըգա էֆէնտիմիղին միււպարէք աղղընտան չըգան տոււյը իճրա էթմէղլէր :

Հէր տուանըն խիթամինտէ Ամէն . էօյլէ օլսուն տէմէք աւտէթինի քիլիսէ Քրիստոստան էօյրէնալի վէ իճրա էտէր : Նասըլ քի Հում. Ժ. Գ. 23 :

¹ Մէշուր տըր փարիսեցիներն վէ կէօմրիւքճինին տոււսըր , փարիսեցի տոււսընտա քէնտինէ իսթիքպար վէ դուրուրիլէթ կէթիրիլօր , վէ « շիւքիւր քի , պու կէօմրիւքճի կիպի տէյէլիմ » լաքին կէօմրիւքճի քէնտինին կիւնահքեար օլտուղոււնու պիլ իղրար , մահճուպիլէթլէ վէ տաղը տէրուն իլէ կիւնահլարընը իղրար վէ նատիմ օլուր . « Եա՛ Ալլահ պէն կիւնահքեարա աֆիլ էյլէ » տուև էտէր : Փարիսեցի տաճարտան կիւնահքեար ավտէթ էտէր . վէ կէօմրիւքճը , 14 « էվինէ սաւըղլանմըշ կիթտի . տէյիլ օ (փարիսեցի) զիրա հէր քէնտինի երիքսէլտէն՝ ալչանաճագ , վէ քէնտինի ալչատան , երիքսէլէճէք տիր » : Տէմէք քի՛ պիր տոււտա լաղըմ օլան շարթ , մահ-

¹ Ղուկ. ԺԸ. 10:

ճուղիցէթ, նէտամէթ, բէճա, եւայն՝ էքսիկ օլուրսա, վէ պունլարըն աքսիսի օլան, խօտպլինլիք, իսթիքպար՝ եւայն տուատա պուլունուրսա, օլ տուատան մէնֆաաթ եէրինէ մազարրաթ հասըլ օլուր. նասըլ քի փարիսեցիլյէ վէ կէօմ-ըիւքճիլյէ վազի օլտու իսէ: Հագիգէթ տուա էթմէք, նիյաղ էթմէք, Ալլահըն մէրհամէթինի տիլէմէք օլուպ, զահիրէն տախի նիյաղ էթտիղինի պէյան էթմէք իչին, Ալլահըն հու գուրունտա տիղ իւսթիւ կէրմէյիլէ. եէրէ գափանուպ, օ քի սօն տէրէճէ մահճուպիլյէթ կէօսթէրմէք տիր, տուա էթմէ-լիսին. նէ՞ կէօնէ Քրիստոս պիղէ էմսալ կէօսթէրաի իսէ:

1 « Օնլարտան (եանի պիլէսինճէ կէօթիւրտիղի Առաքեալարտան գեթսեմանի պաղչէսինտէ) պիր թաշ աթըմը այ-ըըտէ, վէ րէշ ի-թի կէլապ տուայա տուրուր բար, վէ տէ-րիտի, եա՛ փէտէր, էյէր միւրատինէ միււաֆըզ իսէ. պու գատէհի պէնտէն կէչիր (աթ) լաքին տէյիլ պէնիմ բատէթիմ իլլա սէնինքի օլտուն » տուանըն էն լաղըմը շարթը. Ալլա-հըն միւրատը ալիսինի իսթէմէք, նասըլ քի Հայր միւր տուա-սընտա տախի պիղէ էօյրէթտի իսէ:

2 « սըզլէթտէ իտի՛ վէ տահա զիատէ տիգգաթլա տուա էտէրիտի »:

Իմտի պու գատար ճան աճըսը իլէ հիչ տուա օլուր մու: Տէմէյէսին:

3 Ձիրա Ստեփաննոսը էօրտիւրիօրիքէն պիլէ խասիմլէրինէ տուա էյլէտի: Թըպըը Քրիստոսուն խաշ իւսթիւնտէ տուա էթտիղի միսալը: Ստեփաննոս « տիղ չէօքիւպ, եա՛ Բապպ պունու ընլարա կիւնահ սայմա, պէօյիւք սէսիլէ չաղըրտը »:

4 « Ազիղ բուհ Հոգեգալուստ էօրթուսունտա Առաքեալ-լարըն իւղէրինէ սէմավի էլթաֆը իլէ կէլուպ. ընլարը վէ Մարիամ Աստուածածին տախի իչլէրինտէ պուլունարագ, լութֆուն սէմավի պախիչիլէրիլէ տօլտուրուր, վէ էնվայը լիսանլարը Առաքեալար սէօյլէմէյէ պաշլար իքէն՝ պաղըլա-

1 ԻՌ. 41:
2 44:

3 Գործ. Է. 59:
4 Գործ. Բ. 15:

ընըն՝ պունլար իչլիլի տիր՝ տէմէլէրինէ գարշը, Պետրոս ա-ռաքեալարըն սէրը էքրէմի օրթատա գալգուպ՝ ընլարըն սուի իշթիպանլարընը ճէր՝ էտէր. « սիղին, պունլար իչլիլի տիր, տէյի՛ սուի զանն էթտիղինիղ կիպի տէյիլ. զիրա սաաթ տա-հա կիւնիւն իւշ բատտէլէրինտէ տիր »: Տէմէք իսթէր, սա-պան տուասը վազթը տըր, վէ պու սապան տուասընտան էվէլ թաամ էթմէք նօմոսուն միւրպիլի տիր:

1 Վէ խալզ պիւթիւն ընու տիննէմէք իչլիւն, ընա տահա-րա էրքէն սապանլային կէլիլլէր իտի՞, եանի սապան տուա-սընա, վէ ընտա օլունահագ քարոզ վէ նասիհաթլարա:

2 Պետրոս վէ Յուլիաննէս սաաթ տօգուղ տուասընտա հէյ-քէլէ չըգարլար ըտը: Իշթէ ախշամ տուասընըն տէլիլի, վէ 31 քէգա:

3 « Պետրոս սաաթ ալթըտա տուա էթմէք իչին տամա չըգտը » իշթէ էվլէն վազթը տուասը՝ վէ պիղիմ ճաշու թա-պիր էթտիղիմիղ տուա վազթի: Մնա քի վրօթէսթան էյի նազար ըլա պագմաղ: Ձիրա ային ու ատէթ կէօսթէրի:

4 « Օնլարը (Առաքեալարը) թա Բեթանիայա գատար տը-շարը չըգարտը, վէ էլլէրինի գալտըրուպ, (Քրիստոս) ընլա-րը միւրպարէքլէտի » նասըլ քի պատարագտա վէ սայիր տուա-լարտա քիլիսէ մէէմուրլէրի ճէօմաաթը Ալլահ իլէ միւրպա-րէքլէրլէր: Պուտա տուանըն տիկէր պիր ային ու ատէթի տիր, քի Քիլիսէ պիտայէթինտէն պու անէ տէկին իճրա օ-լունուր:

5 « Հէր էրքէկ տուա՛ եախօտ մարգարէութիւն էթտի-ղինտէ՛ պաշընը էօրթիւլիւ թուլթարսա. քէնտի պաշընը ու-թանտըրըր: Վէ հէր գարը պաշ աչըզ տուա՛ եախօտ փէյ-խէմպէրլիք էտէրսէ՛ քէնտի պաշընը ութանտըրըր. զիրա սանըրտըն քի, թըրաշ օլմուշ տուր: զիրա էյէր գարը էօր-թիւնմէգսէ, սաշլարընը քէսսին: Ամմա էյէր գարըյա օաչը-

1 Դ. Գ. ԻԱ. 38:
2 Գործ. Գ. 4:
3 Գործ. Ժ. 9:

4 Դ. Գ. ԺԴ. 50:
5 Ա. Կր. ԺԱ. 4:

նը քէսմէք՝ եախօտ թըրաչ օլմազ նալայըզ իսէ՝ էօրթիւնսին» :

¹ Սիզ քէնտի քէնտինիզաէն հազզ վերին . Ալլահն հոզոլուրուտազ գարը գըսմընա էօրթիւսիւզ տուայա տուրմազ եազըչըր մը , վէ թապիաթ քէնտիսի պիլէ սիղէ էօյրէթմէզ մի , քի էյէր էրքէյին ուզոն սաչլարը օլուրսա , ծնա այըսլ տըր . ամմա էյէր գարընըն ուզոն սաչը օլուրսա , ծնա իֆթիսար տըր . զիրա սաչլար ծնա էլպիսէ եէրինէ վէրիւմիչ տիր : Պու պիլծիւմիէ , էյէր պիր քիսնէ պուենա գարըչ կիթմէք իսթէրսէ , պիզիւմ պէօյլէ ատէթիմիզ եօզ տուր , նէ տէ Ալլահն ֆիլիսէյերինին » :

² « Գարըլար հէր քիլիսէյերտէ սըքիւթ տուրսունլար , զիրա ծնլարա տէյիլ սէօյլէմէք՝ իլլա իթաաթ էթմէք էմը օլուրսուր , նասըլ քի նօմսլար տախի սէօյլէրլէր (ծնն. Գ. 16) ամմա էյէրչի պիր շէյ էօյրէնմէք իսթէր իսէլէր , քէնտի էրքէկլէրինտէն իսանէտէ սիվալ էթսինլէր՝ զիրա գարը գըսմընա ֆիլիսէտէ սէօյլէմէք եազըչմազ » :

ՄՏԱԾԱԿԱՆ ԵԱՆԻ ՖԻՔԻՐԼԷ ՏՈՒԱ

³ « Էյէրչի լիսանլա տուա էտէրսէմ , ըունում տուա էտէր , ամմա ֆիքըրիմ մէյվէսիզ գալըր , (եանի եալընըզ պէն տուլարըմ , վէ մէթի էտէրիմ , լաքին ֆիքըրիմ ճէօմաաթա օլ տուա էթտիղիմտէ պիր ֆայտէ վէրմէք , վէ էթմէք օլտուղու հալտէ , ճէօմաաթ տուլմաղսա , ֆիքըրիմ մադսատընա միւվաֆաֆազ օլմազ , ծնուն իչին մէյվասըզ գալըր) նէ տիր էօյլէ իսէ (ասլը սահինը կէրէք) ըուն իլէ տուա էտէրիմ , կէրէք ֆիքըրլէ տուա էտէրիմ : Բուն իլէ թէսպլի էտէրիմ , ֆիքըրլէ թէսպլի էտէրիմ » , եւայլն :

⁴ Պուրատա Պօղոս Ա. նասիհաթ վերիր , եանի էյէր լիսան իլէ սէօյլէն իքի՝ եա իւչ քիչիտէն , իքիսի սէօյլէսին , վէ պիրիտէ թէրճէմէ էթսին : Ամմա էյէր թէրճէմէ էտէն

1 13:

2 Ա. Կր. ԺԴ. 33:

3 Ա. Կր. ԺԴ. 14:

4 Ա. Կր. ԺԴ. 28:

եօզ իսէ՝ քիլիսէտէ սիւքիւթ էթսին , քէնտի ֆիքըրինտէ Ալլահն իլէ սէօյլէսին » . տես եօզարրտա Սամուէլ մարգարէնին անասը Աննանըն տաճարտա նէ կէօնէ տուա էթտիղինի , քի աճը աճը Ալլահա տուա էտէրիտի , վէ տուտազլարը պիլէ գըմըլտանմազ ըտը , վէ թուլ միւտտէթ պու խաֆի տուասընը Ալլահա սունար ըտը : Պու քի պաչգա տէյիլ անճազ մտաճալան ֆիքըրլէ օլան տուա տէմէք տիր :

Պուրատա իսթար էտէրէք տէրիզ , տուանըն պիր չօգ մադասիտի օլուպ , հէր քէս եա ճանը սէլամէթի . եա էօմը վէ իզպալը իչին Ալլահա նիյազ էթմէլի քի՝ պիզիմ պիլմէտիղիմիզ ճէզալարտան վէ կէօրիւնմէզ էնվայի թէճըուպէլէրտէն պիզի իսէլաս էյէսին : Պիլմէտիղիմիզ ճէզա տախի , նիչէ աթալարիմիզին կիւնահլարընըն ճէզալարընը պիզլէր չէքէրիզ , Գաւիթ կիւնահ իչլէր , ճէզասընը թըֆըլ չօճուզ չէքէր . եանի էօլլուր : Գաւիթ կիւնահ իչլէր , վէ ճէմլէթ մէլայիք էլի իլէ գըրըլըր : Տես մէլայիքլէր :

¹ « Պէն սէնին Բապպ Ալլահընըմ , գըսգանճ Ալլահ , քի վիտէրլէրին կիւնահլարընը էվլատարա , վէ իւչ տէօրթ սինսիլէյէ գատար էօտէլիրիմ » :

² « Գաւիթին կիւնլէրինտէ իւչ սէնէ գըթըլըզ վուգու պուլտու . . . վէ Գաւիթ Ալլահտան (սէպէպինի) նիյազ էթտի . վէ Բապպ ծնա տէր . պու գարար Սաուու իչին , վէ իսանէսինին գանլարը իչին տիր , չիւնքի Գարաւոնալըլարը գըրտը » : Պու Գարաւոնալըլար իսէ , Յեսունուն վազթինտէ անա ըլա , եէմին իլէ Իսրայէլ միլլէթի քէնտիլէրինէ ֆէնա պիր միւամէլէ էթմէսին՝ աէյու , խորանըն գապա վէ էնկին խըզմէթլէրինի կէօրմէյէ միւթահուա օլմուչ ուտուլար , վէ պուլարը Սաուու գըրտը : Սաուուըն իչլէտիղի կիւնահըն ճէզասընը նիչէ սէնլէրտէն սօնրա Իսրայէլ չէքաի : Իլթէ պու Ալլահըն կիզլի սըրընտան վէ հիքմէթինտէն սիվալ օլունմազ : Նիչէ պիլիւնահ էվլատար , քէնտի աթալարընըն իչլէտիքլէրի կիւնահլարըն ճէզասընը՝ եա էօլլուր չէքէրլէր ,

1 Եւ. Ի. 5:

2 Բ. ԺԳ. ԻԱ. 1

եա խասթալանըր եա պիր պէլայա ուղրար չէքէրլէր : Աթաւարը իտէ՞ հիտտէթլէնիպ սիվալ էտէրլէր . եա՞ Ալլահ պու մահսուսըն նէ՞ կիւնահը վար քի՞ պու ճէղայը՝ եա պու պէլայը չէքիօր , օրայը հիչ տիւշիւնամէղլէր քի՞ պիզիմ կիւնահւարըմըզըն ուղուրուսա էվլատարըմըզը թէլէֆ էթտիք : Պուսու տէմէմիղլէ տէ , հէր պիկիւնահ չօճուգլար՝ եախօտ ատէմլէր , պիր պէլա՞ եա պիր խասթալըզ , եա պիր սագաթլըզա ուղրատըղընտա՞ մութլագա պու քէնտի աթալարընըն կիւնահը ճէղասը տըր , տէմէք աէյիլ . անճագ պագը տէֆա , զիրա նիչէ տէֆա , ¹ Ալլահ քէնտի հագղընը վէ աղամէթիւնի իճրա էթմէք իչին , նէ պապա նէ անա կիւնահը իչին նէ տէ ճէղայա ուղրայանըն կիւնահը իչին . անճագ Ալլահըն ինթիչամը ծնտա կէօրիւնսիւն տէյիւ՝ & սիվալ էթտիլէր . էֆէնտիմ , պուսուսն ամէ տօղմուչ օլմասը , պուսուսն մու , եօզսա պապասընըն , եա՞ անասընըն մը կիւնահը տըր , եւայլն» : վէ Ալլահըն կիզլի հիքմէթի թագտիրի վէ թէրթիպի տիր . օնա քի ինսան թէսլիմ օլմատան պաչգա պիր չարէ պուլամազ : Ո՞վ գիտաց զմիտս Տեանն , կամ ո՞վ եղեւ Նմա խորհրդակից :

¹ Յոզ. Թ. 1 :

Փ է չ Ր Ի Զ Թ Ո Ի Թ Մ Ա Գ

Տէ՛ Էս՛ Բո՛ւնի՛

Փ է Ր Տ է

Ս. Քիլիսեցին հմրի իլի փերտեցին ճեր Քիլիսեյերտե պուսուսուսուդուս , Ալլահըն քիլամարընա միւվաճըզ վէ մեօճքերիմ պիր խսիւլ տըր :

Ալլահըն էմը էթտիղի էսրարը իլահի , վէ միւզատտէսային ու ատէթլէրինին իճրասը ըիայէթի քեամիլէյէ պինատէն՝ խաֆիլէն իճրա օլաճագըն էն թապիլի պիր խուսուս օլտուզուստան , Ալլահ քէնտի ¹ Մուսէս մարգարէյէ էմը էտէր : « Գըվըըմըն ինճէ քէթէնտէն պիր փերտէ եափասըն . ուսթազ իչի քերուրեյերլէ եափասըն . . . վէ փերտէտէն իչերի Ահա հէյքէլլինի կէթիրէսին , վէ պու փերտէ սիղէ միւզատտէս իլէ , միւզատտէսլէր միւզատտէսի արասընը թէֆրիզ էլլէսին » . եանի հէյքէլլին իչ թարաֆընը քի «բէ՛ն-Բէ՛ն» յըբէն-Բէ՛նը թէսմիլէ օլուր ուտու , տըչ թարաֆընտան , օ քի սատէ «բէ՛ն-Բէ՛ն» թէսմիլէ օլուր ուտու , թէֆրիզ էթսին : Նասըլ քի Քիլիսեյերիմիզտէ խորանը վէ դասը պիրիպիրինտէն թէֆրիզ էտէն պու փերտէ տիր : Վէ պուսուսն տա մագաստը միւզատտէսի , իչերի տայիրէտէ էսրարը իլահի խաֆիլէն , վէ ճէմիլէթին տահա զիատէ հէօրմէթ , վէ իմանընը թէզեիտ էթմէք իչին , կիզլի իճրա օլուսուր ուտու , վէ օրայա սէնէ պէսէնէ պաչ քեանիւնտէն մատտէ քիմսէ կիրմէյէ ճէսարէթ էտէմէզ իաի , եօզսա թէլէֆ օլուր ուտու : Պուսուսն իչին էն միւզատտէս , եանի «բէ՛ն-Բէ՛ն» «բէ՛ն-Բէ՛ն» թէսմիլէ վէ թէքըրիմ օլուր ուտու : Քրիստոսուսն Ալլահանի վէ աղիզ պատարաղընըն էմասլը՝ վէ կէօլկէսի օլան հէյքէլլէ պու տէրէճէ

¹ Ել. ԻԶ. 31 :

հէօրմէթ մին թարաֆ Ալլահ թէէքիտ թէնպիհ օլունուջօրսս , Ասըլ սահիհ պատարագա վէ խորանընա պիղլէր նէ տէհէթ-լէ եանաչաճաղըմըղը պունտան գըլյաս էտէլիմ . մատէմ քի Ալլահըմըղ ¹ « եագըճը Ալլահ տըր » . . . մազալլահ կիւնահ-քեար պիղ ֆահանալար նէ էթմէլլիղ . . . :

² « Քահանայ փարմաղընը դանա պաթըրուպ , (եանի քէստիղի գուրպանըն) օլ դանտան միւգատտէսին փէրտէսի էօնիւնէ եէտի քէրէ սէրփսին » . օ քի ֆերովբելէր սիւրէթ-լէրի էօնիւնտէ տէմէք . փրօթէսթան պունա նէ տէյէպիլի , չիւնքի « ուսթագ իշի քերովբելէր իլէ » , օլ փէրտէ եալըւ-մըշ իտի :

³ Ալլահ Ահարոնըն էվլատլարընա պու փէրտէտէն իչէրի կիրմէսիլէր տէյու՝ էմր էտէր :

⁴ Լէքէլի վէ էօղիւրիւ քիմսէ քահանալարտան « փէր-տէյէ վէ խորանա եանաչմասըն » :

⁵ « Խորանըն տախիլինտէ ժնար արչըն չամ աղաճընտան (Սոդոմոն) իքի ֆերովբելէր եափաը . . . վէ ֆերովբելէրի իչ էվին օրթասընա գօտու , վէ քերովբելէր դանատլարընը ու-գատըպ , պիրինին դանատը պիր տիվարա տէյէր իտի , վէ օլ պիր քերովբենին դանատը օ պիր տիվարա . վէ ժնլարըն դանատլարը տաճարըն օրթասընտա դանատ դանատա տէյէր իտի » , քի թալսթատան եախօտ աղաճտան փէրտէ օլուպ , «բքո-նէ-ն «բքո-նէ-ն» խորանընը , «բքո-նէ-ն թէսմիյէ օլան խորանտան թէֆրիգ էտէր վէ ճէմիէթտէն կիղլէր իտի :

⁶ « վէ լաճիվէրտտէն վէ էրղալանտան , վէ գըրմըգտան վէ տիւլպէնտտէն փէրտէյի եափաը , վէ իւղէրինտէ քերովբելէր իշլէտի » . եանի Սոդոմոն :

⁷ Էսքի Ահտըն փէրտէսի ֆրիստոսուն Աղիգ վիճուախինին էօրնէկի , վէ կէօլկէսի , վէ թասվիլի իտի . զիրա օ Ալլահըն

1 Եբր. ժ. 29:
2 Դէ- Դ. 6.
3 Դէ- ժ. 2.
4 Դէ- ԻՍ. 22:

5 Գ. Թ. 2. 23.
6 Բ. Մ. 9. Գ. 14:
7 Եբր. ժ. 20:

հուղուրունու ճէմիէթտէն մէնն էտէր իտի , ֆրիստոսուն կէօրիւնիւր վիճուաի քէղալիք քէնտի Ալլահըղընա պիր նէվի փէրտէ օլտու . վէ ֆրիստոսուն Ալլահանի թէնինէ եանաչ-մատըգտան սօնրա , ժնուն Ալլահըղընա իլիագ օլամաղըգ , եանի ժնու իչէրիմիղէ պամաղըգ : վէ պու թէնին գանը վասիթասի իլէ էսըրըր իլահիյէյէ հիսսէմէնտ օլապիլմէյէ միւգթէտիր օլտուգ՝ վէ դափու աչտըգ . պէօյլէ Պօղոս Ա. .

¹ « Յիսուսըն դանը վասիթասի իլէ , եա՞ դարընտաչլար , պունտան պէօյլէ մուգատտէսլէր տըխուլինէ ճէսարէթիմիղ վար տըր , ժնու քի պիղէ հայաթպախշ վէ ճէտիտ եօլ թէճ-տիտ էյլէտի շօլ փէրտէնին վասիթասի իլէ , եանի քէնտի թէ-նինին » : իշթէ հէր քէս փէրտէտէ նէ՞ հիքմէթ վար օլտու-ղունու աննասըն :

Եբր. ժ. 20: Լն.

Ք Ա Ն Ա Ն Ա Ր

ԷՍՔԻ ԱՀՏԸՆ ՔԱՀԱՆԱԼԱՐԸ, ՔԵԱՀԻՆԼԷՐ

1 « Սէն քէնտի գարննաշըն Ահարոնը, վէ պիլէսինճէ օղուլարընը պէնի Խարայէլտէն եանընա ալարըն՝ քի պանա քեանինլիք էթսինլէր » :

2 « Ահարոնը վէ էվլատարընը շէհատէթ մէզպահընա եանաշթրրասըն, վէ ծնլարը սու իլէ եայգայասըն, վէ լիպարը (րուհանի էլպիսէ) ալուպ . . . Ահարոնա կիյտիրէսին, վէ ուզուն գաֆթանը (պատմուճան) ուրուպարը իւզէրինէ, վէ վակասը . . . վէ թաճը պաշընա գոյասըն, վէ աղիղ թէնիլ-քէյի թաճըն իւզէրինէ գոյասըն, վէ մէսն եաղընը (իւզ օժման) ալուպ պաշընա տէօքէսին, վէ ծնու մէսն էտէսին, օժցես զնա : Վէ էվլատարընը եագլաշտրրասըն, վէ գաֆթան կիյտիրէսին, վէ քէմէրլէրինի պաղլայասըն . . . Ահարոնըն վէ էվլատարընըն էլլէրինի իքմալ էտէսին (եանի եաղլասըն) . . . վէ (պու) ծնլարա էպէտի քեանինլիք ատոտ օլունաճագ տրը . . . վէ պիւթիւն գօշու Ռապպա կէօղէլ րահեալը մէզպահ իւզէրինտէ գուրպան սունասըն . . . վէ մէզպահըն իւզէրինտէքի գանը ալուպ, վէ տէ մէսն եաղընը Ահարոնըն վէ գաֆթանընըն իւզէրինէ, վէ օղուլարընըն վէ գաֆթանլարընըն իւզէրինէ . . . սերփիսին, վէ ծնունլա քէնտի վէ գաֆթանը, օղուլարը վէ գաֆթանլարը թագտիս օլունասուն » եւայլն :

Իյթէ քահանալարըն ինթիլասպը, վէ թագտիս՝ վէ թագտիս վէ օժուճ օլմալարը միւսարրահան՝ կէրէք պու Պապտէ՝ կէրէք աթիտէքինտէ միւֆասասալ թարիֆ օլունուր :

« Վէ Ղեւտալըլարը խորանըն հուզուրունա թագտիս էտէսին, վէ Խարայէլին պիւթիւն ճէօմասթընը թօփլայասըն,

1 Ել. ԻԸ. 14.
2 Ի Թ. 4:

3 Թուոց Ը. 9:

վէ Ղեւտալըլարը Ռապպա հուզուրունա կէթիրսինլէր, վէ էլլէրինի ծնլարըն իւզէրինէ գօսուլար, վէ Ղեւտալըլար տա քէնտի էլլէրինի տանալարըն (քի գուրպան քէսիլէճէքլէր) իւզէրինէ գօսուլար, վէ պիրինի կիւնահլար քէֆարէթի Իշիւն (գուրպան) էթսինլէր . վէ աթիլէրինի Ռապպա քէնտիլէր իշիւն գուրպան », էթսինլէր : Նասըլ քի Խահահլըն եէրինէ պիր գօշ պէտէլ օլուպ՝ քէսիլտի իսէ . քէզա պուրատա Ղեւտալըլար ճէմիէթտէն սէշիլուպ՝ Ռապպա թագտիս օլարագ վէ տանալարըն իւզէրինէ էլ գօյմագ, քէնտուլէրինէ պէտէլ ծնլարը սունամագ՝ տէմէք տիր : Վէ պէօլէ պիրիպիրինէ վէքեալէթ էտէրէք, գուրպան սունուլտուղունտա, Ալահը հէր շէյն սահպը մութլագը թագրիր, վէ հայաթ՝ վէ մէմաթըն ամիրի պիլուպ, ծնա իրզմէթ էթսինլէր տէմէք տիր : Տե՛ս Ղեւտ. Գ. Ը. ԻԱ. եւայլն, քի միւնֆէրիտէն՝ վէ միւֆասասալէն քահանալար, վէ վաղիֆէլէրի, վէ այլն վէ խրտմէթլէրի թահրիր վէ պէեան օլմուշլար : Ալլիսուսուս նէօպէթլէ հաֆթա պաշա գատար խանէլէրինէ կիթմէյէրէք, ¹ « Ռապպա պէքշիլիլինի անտ մէզպահը հուզուրունտա լէյլ վէ նիհար էտէսինիղ քի էօլմէյէսինիղ » . եւայլն եւայլն Ղեւտ. Ը. ԻԱ :

ԵՆՆԻ ԱՀՏԸՆ ՔԱՀԱՆԱԼԱՐԸ

2 « Վէ քէնտի եանընա ծն իքի շակիրտլէրինի շաղըրուպ, ծնլարա հիւքիւմէթ վէրտի՝ եւայլն » . վէ կարգլարընը վէ եպիսկոպոսուրգ հիւքիւմէթլինի տիրիտիքտէն սօնրա Առաքեալարա տահա աշիքեար վէ բէսմի սիւրէթտէ վէրտիլի աթիտէքի տէլիլտէն թէպէյիւն էտէր :

3 « Օնլարա իւֆիրտալիւ, վէ տէր, Աղիղ րուհու ալըն, էյէր պիրինէ կիւնահլարընը աֆլ էտէրսէնիղ, ծնլարա աֆլ օլունասուն, էյէր պիրինին (կիւնահլըն) պաղլարսանըղ, ծն-

1 Ղեւ. Ը. 33.
2 Մաթի. Ժ. 1:

3 Յուդ. Ի. 22:

լարա պաղլանաւն » . վէ Պետրոսէ Քրիստէյէ պաշ օլմասընը
իւչ քէրէ ¹ «կիւս գուզուլարըմը , կիւս գօյուչուլարըմը» . թէք-
րար էտէր :

² « վէ ծուլար իչին , հէր քրիստէյէ կէօրէ՛ քահանայար եւ
ընցլէր՝ փէհրիզ թութուպ , տուս էտէրէք (թէրսիմ էթտիլէր)
էլ գօյուչուլար , ձեռնադրեցին » , եանի Առաքեալլար :

³ « Պէօյլէ ինսանլար պիզի Քրիստոսուն մէշմուրլէրի , վէ
Ալլահըն պին պաշըլարը կիպի թութուչուլար » :

ՔԻԼԻՍԷ ՄԵՆՄՈՒՐԼԵՐԻ

Քիլիսէ մեհմուրիքիմին պիքիր գալմասը մեօհքեքիմ
վէ միւգատտես ատէքի , Քիլիսէնիմ հմրը օյուպ , հեմ տէ
Ալլահըն շիճաեհ վէ քանքիքիմ օյան քիլալարընա
միւվաճըգ տըր :

Էվլէլա չիւնքի Քրիստոս էֆէնտիմիղին թէէսիս էթտիլի
քեահինլիք մէսնէտի Մեղքիսեղեկ քեահինին մէսնէտի վէ մէ-
րաթիպը իւզէրէ թէէսիս օլմուչ օլտուղունտան :

⁴ « Մեղքիսեղեկին (թէրթիպ) թէրսիմի իւզրէ Յիսուս պի-
զէ դլավուղ պիզիմ իչին էպէտի պաշ քեահին օլմայա օրայա
կիրտի » . եանի սըբութիւն սըբոց թէսմիլէ օլան խորանա :

⁵ « Սէն Մեղքիսեղեկին մէրասիմի իւզրէ էպէտի քեա-
հին սին » :

⁶ « Փէտէրսիզ , մատէրսիզ , սինտիլէսի հիսապը օլմայուպ
օնուն կիւնլէրլինին նէ պիտայէթի վար , նէ խիթամի էօմրիւ » :

Եչնի ահարն քեահինլէրի իչթէ պու պաշ քեահինին՝ եա-
նի Քրիստոս էֆէնտիմիղին պիզէ վէրտիղի քեահինլիք թէր-
թիպը վէ թէրսիմի իւզրէ օլտուղունտան :

¹ Առաքեալլարա Քրիստոս տէր « խատըվար տախի վար
քի Սէմանըն փատիչանլըզը իչին քէնտի նէֆայլերինի խատըմ
էթմիչլէր » : Պու սէօղիւ Քրիստոս էֆ . սէօյլէտի իսէ՛ Առա-
քեալլարըն կէօսթէրտիղի զօրուգ իչին սէօյլէտի . եանի՛ նէ՞
տէ զինա իչին պիւր ատէմ էյէր գարըսընը պօշայամազ օլու-
յօր իսէ «էվլէնմէմէք տահա էյի տիր» .

² « Պետրոս ձէվապ վէրիւր վէ տէր՝ իչթէ պիզ հէր շէյի
թէրք էթտիլէ՛ վէ արտըն սըբա կէլաիք . իմտի պիզէ նէ՞ օլա-
ճազ » էթտիղի պէօյիւք գայիպ վէ գարար իչին , պէօյիւք
միւքեաֆաթ իսթէյօր . Յիսուս տէ պու միւքեաֆաթը քէն-
տիլէրինէ վատ էտիյօր :

³ « Սահիս տէրիմ սիզէ . . . իքինձի կէլիւտէ (չերիաթ
կիւնիւնտէ) ինսան էվլատը քէնտի ինթիչամ թախթընա ճը-
լուս էթտիղինտէ , սիզլէր տախի օն իքի թախթըլարա օթու-
րուպ՝ իսրայէլին օն իքի սինտիլէսինին շէրիաթընը քէսէճէք-
սինիզ . « վէ հէր քիմ պէնիմ իսմիմ իչին՝ (խաթիրիմ իչին
տէմէք տիր) խանէսինի . եա գարընտաշլարընը , եա գըզ գա-
ընտաշլարընը , եա փէտէր՝ եա մատէր , եա գարըր . եա էվլատ-
լարը , եա թարլալարընը պըրագտը իսէ՛ եիւզ գաթընը ալա-
ճազ , վէ էպէտի էօմիւրէ վարիս օլաճազ տըր » : իչթէ պու է-
պէտի էօմիւր իչին , Յուզիթ , Աննա Փանուէլին գըզը , տուլ
գալմայը Ալլան խաթիրի իչին տահա միւրաճճան թութմուչ
ըտըլար : Եինէ պու էպէտի էօմիւր իչին Յովհաննէս Մկրտիչ ,
Յովհաննէս Աւետարանիչ , Պօղոս Առաքեալ , հիչ էվլէնմէտի-
լէր , վէ էվլի օլանլար քէնտի գարըլարընը թէրք էթտիլէր .
չիւնքի Առաքեալ օլտուլար :

⁴ « իսթէրիմ քի հէր քէս պէնիմ կիպի օլտուն » :

⁵ « Էվլի օլմայան ատէմ Բապպըն գայըսընը չէքէր՝ նա-
սըլ Բապպա մագպուլ օլայըմ՝ էվլի օլան ատէմ , տիւնեանըն
գայըսընը , քի նասըլ գարըմ մագպուլ օլայըմ՝ եւայն՝ էվլի

¹ Յ. Բ. Ի. Ա. :

² Գ. Բ. Ժ. Գ. 22 :

³ Ա. Կ. Բ. Դ. 1 :

⁴ Եֆ. Զ. 20 :

⁵ Ս. Գ. Դ. Ժ. 4 :

⁶ Եֆ. Զ. 3 :

¹ Մ. Բ. Ժ. Բ. 12 :

² 27 :

³ 28 :

⁴ Ա. Կ. Ե. 7 :

⁵ 32 :

օլան դարը , վէ պաքիրէ պիրպիրինտէն Փարզը տըրլար» վէ Փարզլարը տա օլ գատար պէօյիւք տիր . նէ գատար քի տիննեա մուհապպէթի իլէ Ալլահն միւհապպէթի պիրիպիրինտէն Փարզը վէ պէօյիւք իսէ : Լաքին ֆիլիսէնին պիտայէթինտէ Առաքեալլար պազը տա մէճպուր օլտուլար քի՝ եահուտիտէն տէճմիւլ՝ վէ էվլի . վէ օգուսուլ քիմսէյի քահանայ վէ Եպիսկոպոս ձեռնադրել էթսինլէր : Օ տա հասպէլ լուզում . զիրա իմանըն հէնուզ նէշր օլմասընտա ձեռնադրութիւն վէրմէյէ չօզ պիքիր քիմսէ պուլունմազըտը . իլլա իսրայէլտէ քի , ազիլ պալիզ օլտուգլարը կիպի էվլէնիրիտիլէր . Պազը տա ձէմիէթտէն առաքեալլարա սիվալ էթտիլէր , եանի քահանայ , եախօտ եպիսկոպոս օլմասընը աշխարհականտան պազը օգուսուլ քիմսէլէր արզու էտիյօրլար՝ ամմա իլք գարըը էօլմիւլ՝ վէ իքինձի պիր գարը ալմըշ , եախօտ ալաճազ տըր , վէ քահանայ եախօտ եպիսկոպոս օլմայը արզուլէյօր . պու օլապիլլըր մի . Պօղոս Ա. :

1 « Եպիսկոպոսպուղա արզու էտէն քիմսէ , էյի պիր ամէլէ արզու էտէր . տէր՝ եպիսկոպոսա լազըմ տըր քի՝ անարատ օլտուն . պիր թէք գարը գօճասը եւային՝ օլմուլ օլտուն» : Փրօթէսթան պու եպիսկոպոսպուղա արզու էտէնին աշխարհական կիրուհինտէն օլտուղունու աննամազ իսթէմէյօր , իլլա եպիսկոպոս պիր զաթ պէլլէյօր , հալ պու քի Պօղոս Առաքեալըն ֆիքրի եպիսկոպոսպուղու արզու էտէն պու աշխարհական վէ տու գալմըշ քիմսէ , էյէր չի եպիսկոպոս օլմագ իսթէյօրաա , էյի տիգգաթ օլունսուն՝ քէնտի ալիմ . հալիմ , սալիմ վէ էվլաալարընը էյի թէրպլյէ էթմիշ պիր քիմսէ օլմուլ օլտուն քի եպիսկոպոս օլտուղունտա , պու միւգատտէս մէնէտի իճրա էտէպլիսին : Փրօթէսթան պունուն միւգայիրինի անլաթմազ իսթէր : Էվլէթ պիր եպիսկոպոսուն պիր տէ գարըը օլմայը տէյու իտտաա էտէր , Պօղոս Ա. եպիսկոպոս օլաճազ զաթ ժուժկալ օլտուն , անարատ օլտուն , Ալլահտան գօրգար՝ ինսանտան ութանըր օլտուն՝ տէր : Փրօթէսթան . էվլէթ եպիս-

կոպոս պիր քիմսէ էվլէնմէլի , իսնէ պարիս սահիպը օլմալը տէր : Պօղոս Առաքեալ թըպզը պու մանայը տուլլար եախօտ մայրապետլէր հագգընտա տախի սէօյլէր :

1 « Օ քի սահիհէն տուլ տըր , տիննեատէն չէքիլմիշ այըրմըշ , Ալլահ սըղընմըշ , վէ լէյլ ունիհար տուալարա , վէ ըէճալարա տէվամ էթմիշ . . . պու չէլլէրի թէնպիւն էթ քի՝ լէքէսիզ (անարատ) օլտունլար : Օ տուլ տուլլարա չաղըըըն (եանի տուլլար թարիգաթընա կիրսին՝) քի ալթմըշ եաշընաան էքսիկ օլմասըն՝ պիր էրքէյէ գարը օլմուլ , էյի ամէլլէրտէ թաստիգ օլունմուլ օլտուն» : Պունտան չըգա՞ր մը քի՝ իքի էրքէյէ գարը օլտուն . եախօտ տայիմա պիր գօճասը եանընտա պուլունսուն , օ քի ալթմըշ եաշընտա վէ տուլ օլտուն էմը էտիյօր : Իշթէ եպիսկոպոս օլաճազ զաթըն տախի պիր գարըը օլմուլ օլտուղունուն մանասը թըպզը պու կիպի տիր :

Խիւլասէ քիլիսէ մէէմուրլէրինին պիքիր գալմասը՝ տէր էօստէ էթտիքլէրի միւգատտէս մէէմուրլիլէթէ էն միւլաֆըզ վէ էն լազըմ տըր :

ՔԻԼԻՍԵՆԻՆ ՎԷ ՄԷԱՊԻՏԿԵԱՀԸՆ ԹԱԳՏԻՍԸ ԹԷՐՍԻՄԻ ՎԷ ՄԷՍՀ ՕԼՈՒՆՄԱԼԱՐԸ ,
ՏԷՍ ԵԶՈՒՄ

Քիլիսեհին մեքլուհ օլունմասը , վէ եեհիտեհ քագտիսե մեօհքան օլունմասը , ֆիլիսեհին հմրի օլուպ Ալլահըն քեյամլարընա միւլաֆըզ տըր

2 « Եօգարը չըգաը Ագազ վէ գուրպանլարը եագաը՝ » Ագազ . Ատորի փառիշահընըն եանընա Շամա կիթտիղինտէ՝ փուլթիսանէտէ եափըլան փուլթար մէգպահընը կէօրիւպ , վէ մօտէլինի էօրնէկինի չէքիպ՝ Ուրեա պաշ քեհանէնէ կէճուտէրի՝ վէ սօնրա կէլիպ . փուլթիէրէսթլէր կիպի գուրպան սունար . իշթէ պու միւլամէլէ իչիւն Բապպըն Տաճարը մէքրուֆլէնիր :

1 Ա. Տէ. Գ. 1.

1 Ա. Տէ. Ե. 5.

2 Գ. Թագ. ԺԶ. 10.

1 Եղեկիա փատիչահ « օնլարա (ղեւտայլլարա) տէր՝ եւ՛
ղեւտայլլար՝ եայգանըն՝ պունտան պէօյլէ թէմիղլէնին , վէ
քէնտի փէտէրլէրինիղին Բապպ Ալլահըն խանէսինի թագտիս
էտին , վէ օլ քէրահէթլէրի միւգատտէսլէրտէն պէր թարաֆ
էտին » :

Կաթողիկէ քիլիսէ տախի պունա պինաէն , նասըլ քի պիր
քիլիսէնին միւճէտտէտ ինչա օլտուղունտա՝ օլ քիլիսէյի ա-
ղիղ Ալլահա մէքեան ու մէսքեան թախսիս էթմէք իչին , օ-
նու աղիղ եաղըլա եաղլար՝ թագտիս վէ մէսն էտէրսէ . քէ-
զալիք մէքրուֆ օյան քիլիսէլէրի , պէ թէքրար թագտիս էթ-
մէյէ վէ մէսն էթմէյէ մէճպուր տըր . պարտէ սրըոյն , սուրբ
ընակարան եւ մաքրելոյն . մաքուր կայան , Ներսէս շնորհա-
լինին եազտըղը իւզրէ :

Ք Շ Ո Յ Լ Ա Ր

Պոս միւգատտէս տտէք ֆիլիսեհին պիր մեօհքերեմ
այիւ ու տտէքի տիր , վէ Ալլահըն շիֆահն վէ քահրիբեհ
քիլամընա միւվաճըգ վէ միւպքեհի տիր :

2 « Ողիա փատիչահըն էօլտիւղը սէնէտէ՝ Բապպը եիւքսէկ
վէ թէրֆի գըլընմըչ պիր թախթ իւղէրինտէ օթուրմուչ կէօր-
տիւմ , վէ օնուն էթէքլէրի Տաճարը տօլտուրուրտը : Մնուն
հուզուրունտա իւքսէկ եէրտէ սերովքելէր տուրուրուտուլար .
պէհէր պիրինին ալթըչար գանատլարը վարըտը , իքիսի իլէ
հիւղլէրինի էօրթերիտիլէր , իքիսի իլէ սյազլարընը սէթը է-
տէրիտիլէր , վէ իքիսի իլէ ուչարըտըլար , վէ միւնէվէպէթէն
չաղըրըպ , Աղիղ , Աղիղ , ասքէրլէր սահլալի աղիղտիր , կէօյ
վէ եէր օնուն ինթիչամի իլէ մէմլու տըր . . . տէրիտիլէր » :
Եյէրչի սերովքելէր Ալլահըն թախթը հուզուրունտա տիթրէ-
յէրէք սուրիօրսալար , օլ կէօրիւնէն Ալլահըն թասվիրինտէ-

քի զաթա վէ Յիսուս Բրիստոս էֆէնտիմիղին պատարադ
սունուլտուղու խորան հուզուրունտա սարկաւազլար էլլէ-
րինտէ քչոցլար , թըպգը ալթը գանատլը սերովքելէրին հու-
զուրու իլահտէ ուչտուգլարը կիպի տուրուրար՝ վէ սայըր
չապիկլէր կիլինմիչ զպիրլէր տախի՝ քի ումուղլարը իւղէրլէ-
րինտէ քերովքելէր թասվիրլէրի օլուպ , մէլայիքլէրին տէտի-
ղի մէթիլէյի , սուրբ , սուրբ , սուրբ Տէր զօրութեանց՝ թէ-
րէննիւմ էտէրլէր :

1 Բ. Մնաց. Թի. 5:

2 Եսայ. 9. 4:

Օ Ծ Ո Ի Մ Ն

ՄԷՍՀ ԵԱՂԸ

Կերէք քահանայարը, կերէք ելլիսէ վէ կերէք հէրքիտէ պուրուհան քեաֆհէրը ավանիլի շէրիֆէնին միւգատտէս գէրքին եաղը իյէ օծել մեսն օլմասը ֆիլիսէնին միւգատտէս գայտէի գատիմինէ միւվաճըգ օլուպ Ալլահըն քիլամլարըն տան տախի իսքիլարան օլունուր :

¹ « Սէն քէնտինէ ալա պահարար վէ զէթին եաղը ա'լ . . վէ օնու աղիզ մէսն եաղը (իւղ սուրբ օծութեան) պիր թէրքիլա եալասըն . պու միւգատտէս մէսն եաղը օլուն »

² « Յնունլա անտ խորանընը, վէ անտ սանտըղընը, վէ մէզպանը, վէ օնուն հէր դասլարընը, վէ շամատանը, վէ օնուն հէր պիր ավանիլինի (անօթք) վէ քիւննիւք մէզպանընը, վէ գուրպանլար մէզպանընը՝ վէ հէր ավանիլինի, վէ գուրնայը վէ այաղընը մէսն էտէսին, վէ թաղտիս էտէսին, վէ միւգատտէս օլսունլար »

³ « Վէ պէսի իսրայէլէ սէօլլէյէսին, պու եաղ աղիզ եաղլամագ ատէթի իչին տէվիրլէրինիզտէ սիզտէ պուլունսուն » :

⁴ Մովսէսէ տէր « ըլըգ եաղընը, վէ ալթուստան խորանը, վէ մէսն եաղընը », եւայն : Տէմէքքի ըլըգ եաղընըն, վէ մէսն եաղընըն պէօլիւք ֆարգը վարտը : Քէզա Եէջ . Ե . Քանանալարըն մէսն օլմասը . տես Քանանալար :

Քանանալարըն մէսն օլմասը միսալի . փատիշահլար տախի մէսն օլուրլար՝ վէ պու միւգատտէս ային ու ատէթ ինրասընտան սօնրա , օնլարա տախի պիր շախսը միւգատտէս նազարը իլէ պագըլուպ , ճէմիլէթ օնլարըն էվամիրինէ իթասթ էթմէք ֆարգ տըր :

¹ Ել. Լ. 22.
² 26.

³ 31:
⁴ Լթ. 36:

Ֆ Ի Հ Ր Ի Ս Թ

Մուգատտէմէ 9

Անայար իթթիֆազը, եախօտ Մովսէսին վէ ֆրիատոս ֆէֆէնամիղին նօմոսլարը 1

Աղիլլէր վէ շէֆաաթլարընըն ատէթլէրի : (Տէ՝ մասնաւոր) 9

Աթէշ, Մէզպանտա սուրան տայիմի վէ մուգատտէս Աթէշ 10

Անտ մէզպանը, եախօտ անտ սանտըղը . (Տէ՝ Խորան) . 11

Այազ եայգամագ ային ու ատէթի : (Տէ՝ Որոշում) . . 11

Ապաշխարանք չէքմէք : (Տէ՝ Եւս Եւսթ) 11

Ավանիլի շէրիֆէ՝ Անօթք մէզպանտա պուլունանլար . . 11

Աւետարան, վէ Աւետարանա չաղըրմագ մուգատտէս ատէթի 12

Բանաղարանք, Արգելմունք, Կախակայութիւն 13

Բուրվառ, քիւննիւք սունմագ 16

Գանտիլլէր վէ Մուվար 20

Գարընտաշ մանէսի նէ՞ տիր 23

Գաւազան թուլթմագ՝ պատարագտա նէ՞ տիր 25

Գուրպանլար Մովսէսին նօմոսունտա, վէ գաշ թիւրլու օլսուգլարը 27

Դրոշմ : (Տէ՝ Խորհուրդ) 32

Եաս թուլթմագ, ապաշխարանք չէքմէք, փէհրիլ թուլթմագ նէ՞ տիր 32

Եօրթուլար, էսքի անտըն եօրթուլարը, վէ եէնի անտըն եօրթուլարը 45

Էլլիսէյի ըունանիլէ պատարագտա 52

Էլլէրինի պատարագտա եայգամագ 59

Էլլիլլէր : (Տէ՝ նիլէցեալ) 59

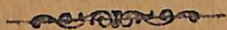
Թաճ կիլինմէք : (Տէ՝ Էլլիսէյի ըունանիլէ) 60

Թապագ թուլթմագ քիլիսէտէ նէ՞ տիր 60

Թասվիլլէր վէ ային ու ատէթլէրի պատարագտա . . . 62

Թարիգաթը բուհանելէ , կրօնաւորլար վէ մայրապետլէր 68
 Ժամըն մէքրուֆ օլմասը նէ տիր 74
 Ժամըն թաթհիր վէ թագտիս օլմասը : (Տէս րիւնէ) . . . 74
 Իւզիւմ օրհնել էթմէք ատէթի նէ տիր 74
 Իսիմ թէպտիլ էթմէք ատէթի նէ տիր 74
 Իսիմ զիքը էթմէք ատէթի պատարագտա նէ տիր . . . 75
 Խաշ վէ թասվիրլէրի հէքըլտէ խորանտա 76
 Խաշտա վէ սայիր եօրթուլարտա աթէշ կազմադ ատէթի
 նէ տիր 77
 Խորան եանի մէզպահ սեղան 78
 Խորհուրդը եկեղեցոյ , Քիլիսէնին եէտի սըրլարը ատէթ-
 լէրի 82
 Մկրտութիւն վաֆթիզ սըրըր 82
 Գրոշմ , գուվլէթ սըրըր 83
 Ապաշխարութիւն սըրըր . խոստովանանք 83
 Հաղորդութիւն սըրըր 84
 Վերջին օծում սըրըր խասթալարը եաղլամադ 85
 Կարգ՝ Քահանայութեան սըրըր 85
 Պսակ խորհուրդու՝ նիքեահ սըրըր 86
 Ծնծաղլար . (Տէս Լուլուր) 88
 Կիւնահքեարլարըն էվայիտէ Քիլիսէ ինտինտէ հալլէրի . 88
 Կիւնահքեարլար էօլիւլէրինին թաղումլարը՝ տէֆնիյէ ա-
 տէթի 89
 Հաղորդութիւն ալմայա հաղըրըդ կէօրմէք ատէթի միւ-
 դատտէսի 94
 Մաս : Ագազ թամըր , եախօտ ճաշ սիրոյ նէ տիր . . . 95
 Մասունքլար խորանտա , վէ պունլարա սունուլան հէօր-
 մէթ , ըիայէթ , իպատէթ ատէթի 95
 Մէլայիքլէր վէ Աղիզլէր , շէֆասթլարը , թասվիրլէրի ,
 վէ պունլարա օլունան հէօրմէթ , ըիայէթ , իպատէթ-
 լէրինին իւսիւլ վէ ատէթլէրի 107
 Ներդուլար պատարագտա 118
 Ննջեցեալար , եանի պատարագտա եօյմիյէ օլան էօլիւ-
 լէրին զիքըր 120

Ննջեցեալարըն , եանի աղիզ էօլիւլէրին միւդատտէս
 քիւլլէրի 124
 Նօմսար : (Տէս Ահր ինիֆտէ) 124
 Շաֆաթ : (Տէս Մասունլար , Մէլայիլէր) 107
 Ոտն լուայ . Այադ եայգամադ պիւն վէ ատէթի 122
 Ուխտ էթմէք , Ահա էթմէք նէ տիր , վէ սիւլէրի իճրասը 122
 Չալըլար պատարագտա 129
 Չիչէքլէր խորանլարտա 131
 Պատարագ վէ ատէթլէրի 133
 Պատարագուց , եախօտ պատարագիս տալ նէ տիր . . . 141
 Պարըշմադ պատարագտա , վէ սէլամ վէրմէք նէ տիր . 143
 Սաշլարընը քէսթիրմէք նէ տիր , վէ նէ մանայա մէպ-
 նի տիր : (Տէս Էս վէ Էս) 144
 Սէճտէ էթմէք պատարագտա միւդատտէս ատէթի . . . 144
 Սէլամլամադ պատարագտա պիրիպիրինի նէ տիր : (Տէս
 պարըշմադ) 146
 Սու . օրհնած ջուր նէ , վէ մանասը նէ տիր 146
 Տնօրհնէք . . . . . (Տէս Էս օրհնած ջուր) 150
 Տուա , վէ տուա շէրայիթի նէ տիր 150
 Մտածական տուա , եանի Քիլիլլէ տուա 158
 Փէհրիզ թութմադ : (Տէս Էս լուլուր) 161
 Փէրտէ նէ տիր , վէ մանասը նէ տիր 161
 Քահանալար , էսկի ահտըն քեանիլլէրի , թագտիս վէ
 մէսիլլէրի , եէնի ահտըն քահանալարը , թագտիս վէ
 մէս օլմալարը 164
 Քիլիսէ մէճմուրլէրի , եանի Քահանալար , վէ պիքըր
 հալլէրի 166
 Քիլիսէլլէրին վէ իպատէթիկեանլարըն թագտիսը , թէրսի-
 մի վէ մէս օլունմալարը : (Տէս օթուսի) 169
 Քշոցլար ատէթի , վէ մանայլէրի 170
 Օծումն մէս եաղը Քիլիսէլլէրիտէ Քահանալարա վէրլիլը
 վէ Քիլիսէնին ալանիլ շէրիֆլէրինէ իճրա օլունուր . 172

Մայ	Մւր	Սէհ	Սահ
16	10	նաւակոծեցան	նաւակոծեցան
21	23	եարատըմըչ	գափատըմըչ
33	2	զարարլար իչին	զարարլար իչին տէյիլ
44	9	սանիէն	սալիսէն
80	1	հէյքէլի	հէյքէլին
81	13	ոաքին	սաքին
99	7	Յոմնաթանըն	Յոլնաթանըն
111	29	Տովբիդ	Տովբիթ
121	16	խոստովարանլար	խոստովանարանլար
143	22	Սօմլը	Սօմալը
148	1	էքէն	իքէն
154	16	սեղանըն	սեղանըն
157	7	էթէմէք	էթմէք
160	9	աէյիլ	տէյիլ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0653156

